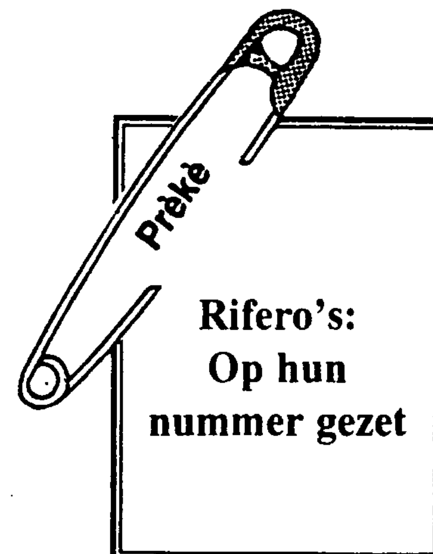
VANDAAG

NEL OGENIO ...open kaart...

111E JAARGANG — NO.: 197 ZATERDAG 27 AUGUSTUS 1994

AMIGOE

Rifero's: Op hun nummer gezet

Slecht weer weert Cubaanse vluchtelingen van zee

Washington praat achter schermen over bijstellen van Cuba - beleid

WASHINGTON - Het slechte weer in de omgeving van de Straat van Florida tussen Cuba en de Verenigde Staten was er debet aan dat er vrijdag slechts enkele tientallen Cubaanse vluchtelingen uit zee werden opgepikt door de Amerikaanse Kustwacht. In het Witte Huis werd vrijdag spoedberaad gehouden over de Cubaanse migratie-problematiek. In politieke kringen in Washington hoort men steeds meer stemmen ten gunste van een geheel nieuwe opzet van het beleid ten opzichte van het Cuba van Fidel Castro.

In de nanacht van vrijdag werden 87 Cubanen uit de zee opgepikt. Zo maakte men bij de Kustwacht in Florida bekend. Dit cijfer staat in fel contrast met de cijfers van de voorgaande dagen. Donderdag toen het weer al begon te minderen werden er nog 1670 Cubanen van hun vlotten gehaald. Dinsdag was er sprake van een recordaantal in deze fase van de Cubaanse exodus, namelijk 3.253.

Krachtige regenval en stevige rukwinden met golven van meer dan twee meter maakten het vrijdag onmogelijk de zee op te gaan met de maaksels van vlotten en bootjes waarmee de Cubaanen eerder hun geluk probeerden. De Cubanen lieten zich namelijk ondanks alle aanmaningen uit Washington en Miami niet het idee uit hun hoofd praten om hun overtocht op te geven. De weersberichten bleken overtuigender.

MENENS

Het werd daarom een stille dag voor de tientallen Kustwacht- en marine-schepen en vliegtuigen die zijn ingezet om de Cubaanse bootvluchtelingen op zee op te vangen voor zij de Amerikaanse kust bereiken. De Verenigde Staten willen sedert verleden week geen Cubanen politiek asiel verlenen. Wat Washington betreft moeten zij thuis blijven en van binnenuit in Cuba het bewind van Fidel Castro omverwerpen.

"We hopen dat de Cubanen ook om andere reden dan alleen het slechte weer afgezien hebben van hun gevaarlijke trip met vlotten en wankele bootjes." Zo verklaarde de woordvoerster van de Kustwacht Amy Gaskill tegenover het AFP. Zij bedoelde dat het nu misschien doordringt bij de Cubanen dat het Washington menens is waar het zegt dat geen enkele Cubaan die zonder visum naar de VS vertrekt dit land ooit zal binnenkomen. Deze drastische wijziging in het Amerikaanse emigratiebeleid ten opzichte van Cuba werd verleden week vrijdag door president Bill Clinton bekend gemaakt en trad onmiddellijk in.

CONCENTRATIEKAMP

Het slechte weer zal naar verwachting het hele weekeinde aanhouden in de omgeving van Florida. Het noodweer moet voor president Bill Clinton wel een godsgeschenk zijn. Het betekent een paar dagen zonder dramatische foto's in de kranten van Cubanen die er alles voor over hebben om het bewind van Fidel Castro te ontvluchten. E.. die door de Kustwacht onverbiddelijk uit zee worden opgevist en over-

vervolg op pag. 15

Molotovcocktail naar parlementsgebouw gegooid:

Junglecommando zegt het vredesakkoord op

PARAMARIBO - Het Junglecommando, althans dat deel wat er nog van over is, heeft het vredesakkoord met de Surinaamse regering opgezegd. Dit gebeurde enige dagen na de aanhouding van de commandant van het Junglecommando Ronnie Brunswijk wegens het doodschieten van de man die hij herkende als de inbreker in zijn woning in Moengo. Voormalige strijders van het Junglecommando (JC) hebben het in 1992 gesloten vredesakkoord ongeldig verklaard. De woordvoerder van het Junglecommando Wally Castro vindt dat de drie in Nederland wonende adviseurs van het JC zo snel mogelijk naar Paramaribo moeten komen om het overleg te openen voor een nieuw verdrag. Castro riep ook de hulp in van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) en van de Nederlandse ambassade en de Surinaamse parlementsvoorzitter.

Volgens Castro heeft het akkoord geen enkele zin meer. De Surinaamse regering is op alle terreinen in gebreke gebleven volgens Castro die indertijd een belangrijke rol speelde tussen het Junglecommando en het Nationale leger.

De strijders van het Junglecommando dreigden al eerder met het opzeggen van het vredesakkoord: namelijk vanaf het ogenblik dat hun leider Brunswijk werd aangehouden. Hij had de man doodgeschoten die volgens hem eerder bij hem had ingebroken. Van regeringszijde was te verstaan gegeven dat ook in dit geval het recht zijn beloop moest hebben.

Vrijdag werd bij het parlementsgebouw in Paramaribo een molotov-cocktail geworpen. Deze richtte weinig schade aan. Men denkt dat het een reactie is op de aanhouding van Brunswijk. De politie is voorbereid op meer acties als gevolg van deze arrestatie.

Amerikaanse experts geven O.J. Simpson weinig kans

LOS ANGELES — Amerikaanse deskundigen in strafzaken menen dat de verdedigers van O.J. Simpson een zware klus hebben, nu de resultaten van twee onderzoeken nadelig zijn uitgevallen voor de oud-footballer en filmacteur. Simpson is begin deze week verder in het nauw geraakt. Bij de voortzetting van de voorbehandeling van de zaak tegen de oud-footballer, wist de openbare aanklaagster succesvol DNA-proeven voor te leggen aan het gerecht.

Het betrof een DNA-onderzoek van het bloed van Simpson en een microscopisch onderzoek van haren uit een blauwe pet. Die pet is aangetroffen op de plek waar de lijken van de ex-vrouw van O.J. Simpson en een vriend van haar zijn gevonden.

Die haren blijken overeen te komen met die van Simpson. Het televisiestation NBC zei deze week dinsdag dat de federale politiedienst FBI dat heeft vastgesteld.

Volgens NBC heeft de FBI in haar laboratorium in Washington de haren uit het hoofddeksel vergeleken met haren die op last van de rechtbank van O.J.'s hoofd zijn gehaald. Die zouden hetzelfde zijn. Nicole Brown-Simpson en haar vriend Ronald Goldman werden in de nacht van 12 juni in haar huis met messteken vermoord.

Een dag eerder, op maandag, werd ook al bekend dat proeven hebben uitgewezen dat het bloed van Simpson overeenkomt met bloed dat is gevonden in het huis van zijn vermoorde exvrouw. Het gaat om een spoor van bloeddruppels dat de dader klaarblijkelijk heeft achtergelaten toen hij het huis na de moord ontvluchtte.

De aanklaagster gaat ervan uit dat de dader zich in de vinger sneed, waardoor een bloedspoor ontstond toen hij het huis verliet. Ook in Simpson's huis zijn sporen van bloed gevonden dat overeenkomt met dat van het voormalige football-idool.

De uitslag van de ingewikkelde DNA-proeven met het bloed is een grote tegenslag voor de verdediging van Simpson, die altijd heeft ontkend iets met de moordzaak te maken te hebben. Met DNA-testen is het genetische materiaal in het bloed vastgesteld. Met dergelijke testen kan met absolute zekerheid worden bepaald dat twee bloedmonsters afkomstig zijn van één en dezelfde persoon.

Ook de uitslag van de tests met het haar ontkrachten de bewering van Simpson dat hij op de avond dat de moorden werden gepleegd niet op de plaats van de misdaad is geweest. De verdediging eist dat de autoriteiten een deel van het bloed overdragen zodat eigen DNA-proeven kunnen worden genomen. Zij zeggen dat enkele van de gevonden bloedvlekken hebben aangetoond dat het DNA daarin niet meer geschikt was om te testen. Het proces begint op 19 september.

Gevangenisopstand in El Salvador

■ *SAN VICENTE - Gedetineerden van de San Vicente-gevangenis in El Salvador zijn in opstand gekomen. Daarbij ging de helft van de inrichting in vlammen op. Er raakten ook twee muitende gedetineerden gewond. Het was de tweede opstand in een Salvadoraanse gevangenis binnen een week. De gevangenen eisen onder meer betere medische voorzieningen. De bij de actie gebruikte messen waren tijdens de detentie vervaardigd.*

(AFP-satellietfoto)

Antillen gaan toeristen werven in Indonesië

WILLEMSTAD/ORANJESTAD — Op 2 september gaat pr-man Antoon van Acquoy met de directeur van het Princess Beach hotel Frank Maynard een reis naar Java, Bali en Bangkok maken. Het doel is om meer belangstelling te kweken voor vakantiereizen naar de Nederlandse Antillen en Aruba. Volgens gegevens van het NIPO vakantie-onderzoek zouden 112.000 personen overwegen om met vakantie naar de Nederlandse Antillen te gaan. Van Acquoy heeft in 1975 op verzoek van Ad de Mug oudhoofdredacteur van de Amigoe en Brabant Pers en Van der Pol van Maduro Travel een bezoek gebracht aan de Antillen. Het advies aan de ABN en de Stichting Samenwerkende Dagbladen was toen om geen speciaal produkt voor de Antillen te ontwikkelen. Maynard verzocht van Acquoy recentelijk om een plan uit te werken om meer toeristen uit Europa op de Antillen te krijgen.

Recentelijk bracht hij ook een bezoek aan Aruba, waarover de Amigoe berichtte in verband met de plannen van actieve georganiseerde vakantierondreizen, in combinatie met Midden- en Zuid-Amerika. De heren gaan nu eerst in Indonesië een kijkje nemen om contacten te leggen. Ondermeer zal getracht worden een gesprek te hebben met de minister van Toerisme in Jakarta.
In de Amigoe zal te zijner tijde verslag van deze reis naar Indonesië en Thailand worden gedaan.

Hindoes op de vlucht voor Bombay-politie

■ *BOMBAY - Hindoes zoeken een veilig heenkomen voor het optreden van de oproerpolitie in Bombay die met de lange lat geen genade heeft voor betogers. De politie greep in toen een algemene staking uit de hand dreigde te lopen. De staking was uitgeroepen door de onder meer Hindoe-organisaties en politieke partijen na de moordaanslag op een leider van de nationalistische Bharatiya Janata partij. Deze aanslag is overigens nog niet opgeëist.*

(AFP-satellietfoto)

Vragen visum aan:

Honderden Cubanen willen naar Mexico

HAVANA - Honderden Cubanen hebben zich vrijdag nog vervoegd bij de Mexicaanse ambassade in Havana in de hoop in aanmerking te komen voor een visum voor Mexico. Ook telefonisch werd de ambassade van vele kanten benaderd voor informatie hierover.

In financiële hart van India: Bombay:

Algemene staking bij moord op Hindoeleider

BOMBAY - De algemene staking in de Indiase stad Bombay, het financiële hart van India, is zonder veel geweldpleging verlopen. Op sommige plaatsen werden bussen en treinen met stenen bekogeld door hindoes. De staking was uitgeroepen uit protest tegen de moordaanslag op een belangrijke hindoeleider.
Honderden aanhangers van de twee belangrijkste hindoepartijen maakten zich boos over het doorbreken van de stakingsactie door bussen en treinen. De politie trad op toen zij stenen gingen gooien naar het openbaar vervoer. Meer dan dertig bussen van het overheidsbedrijf liepen schade op. Er vielen ook zeven gewonden bij deze acties.
Bij de woning van de vermoorde hindoeleider Ramdas Nayak, verzamelden zich vrijdag duizenden mensen. Velen kregen het te kwaad bij het huldebetoon aan het stoffelijk overschot. Dit stond buiten de woning opgebaard. Nayak die 49 jaar werd kreeg niet minder dan 52 kogels in zijn lichaam 'gespoten' bij de aanslag welke door twee mannen werd uitgevoerd. Ook een lijfwacht van het slachtoffer kwam om het leven. In hindoekringen acht men de onderwereld van Bombay verantwoordelijk voor deze actie.

Nayak stond bekend, aldus de hindoes, als een vurig bestrijder van de corruptie en de georganiseerde misdaad. De maffia van Bombay bestaat uit moslims. Aan deze zelfde maffia worden de bloedige bomaanslagen in Bombay van verleden jaar toegeschreven waarbij honderden doden vielen. Daarbij werd toen samengewerkt, aldus de hindoe-onthullingen met Pakistan.

Op Islam-begraafplaats:

Slachtoffers zelfmoordvlucht samen begraven in Marokko

AGADIR - Op een islamitische begraafplaats in Agadir zijn alle 44 slachtoffers begraven van de vliegramp die zich zes dagen eerder voltrok toen de piloot van een Marokkaans vliegtuig zelfmoord pleegde. Ondanks de verzoeken van de familieleden van de buitenlandse slachtoffers zette Marokko de massale begrafenis door.
De 44 doden werden vrijdag begraven. Er waren twintig buitenlanders onder zoals een Nederlands gezin van vier personen. Toen men de stoffelijke overschotten aantrof waren zij in verregaande staat van ontbinding. De Marokkaanse autoriteiten zagen om die reden ook af van elke poging tot identificatie. De stoffelijke resten werden in vijf ongemerkte kisten verzameld en zo in een gemeenschappelijk graf gelegd. Er werden gebeden gezegd volgens de islamitische, christelijke en joodse ritus. Er waren familieleden van de slachtoffers bij de plechtigheid aanwezig.

NAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* DE DIRECTEUR van het Curaçaose toeristenbureau, Piet Sampson, ziet de vervuiling van het eiland en de schrikbarende toename van de criminaliteit als de grootste bedreiging van het toerisme in de komende jaren. Hij zegt dat in een inteview met Rolf de Meijer. pag.1

* TIJDENS de 15de conferentie van de CDCC in juli j.l. werd door de landen in de Caribische regio afgesproken gezamenlijk te gaan werken aan de afschaffing van de taalbarrières. Sommigen zagen hierin de kans om te komen tot een Taleninstituut in de Nederlandse Antillen verbonden aan de UNA. Minister van Onderwijs Marta Dijkhoff zegt in een interview met Nel Casimiri dat deze gedachte ietwat voorbarig is. pag. 3

Op dezelfde pagina behandelt Rob van de Bergh het proefschrift van Joop Halman die aan de Technische Universiteit Eindhoven promoveerde op met een onderzoek getiteld: 'Innovatie zonder risico'

* DE WERELD dreigt aan overbevolking ten onder te gaan. Jeff Sybesma, beleidsmedewerker op het Departement Volksgezondheid en Milieuhygiene neemt in september deel aan de wereldbevolkingsconferentie waarbij over deze problematiek gesproken zal worden. Voor de Amigoe maakte hij een voorbeschouwing. pag. 8

* MEXICO geeft de geheimen prijs uit de tijd van de Azteken. Marius Bremmer maakte een reis naar dit boeiende land en verdiepte zich daarbij in de cultuur van de indianen. pag. 9

* VERDER IN ÑAPA de rubrieken Buitenland, Zaken en Smaken, Literatuur, de Kinderpagina, Natuur en Milieu, Ziek en gezond, Schaken en de wekelijkse Kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van een gulden.

Ogenio van Sure Lottery speelt open kaart

Tweespalt onder verkopers van Wega di Number Korsou

WILLEMSTAD — Er heerst tweespalt in de wereld van de grote nummerverkopers op Curaçao. De inzet van die ruzie blijkt de vermeende overname van de kantorenketen Triple A en de overdracht van de negentien vergunningen van Joshua 'Boy' Wallé aan Richinel 'Nel' Ogenio van Sure Lottery. Dit bleek vrijdag op de persconferentie die laatstgenoemde belegde om 'open kaart te spelen'. Hij verklaarde de officiële beheerder te zijn van 41 Nos Strea-kantoren, waarvan hij er zestien wil afstoten. Ogenio meent namelijk een 'geldig' akkoord te hebben gesloten met Wallé over de overdracht.

Op het moment woekert er een strijd in de wereld van de grote nummerverkopers op Curaçao. Nel Ogenio van Sure Lottery kwam, bijgestaan door zijn advocaat mr Ornelio 'Kees' Martina vrijdag met een uiteenzetting van de gebeurtenissen sinds zaterdag 16 juli. Hij acht het noodzakelijk "open kaart te spelen, omdat advocaat mr Marius Römer recentelijk op de radio een verkeerde voorstelling van zaken gaf van het geheel."

Op de bewuste 16de juli rolde de combinatie 1313 uit de bus als eerste prijs bij de *Wega di Number Kòrsou*. Veel nummerverkopers kregen een harde klap, want die combinatie werd veel verkocht. Ook door Joshua 'Boy' Wallé van de nummerkantoren Nos Strea.

"Zondag sprak ik Wallé en die vertelde me dat hij niet kon uitbetalen. Die combinatie leek hem de das om te hebben gedaan. De genadeklap, het was zijn Waterloo. Hij kon onmogelijk zijn klanten betalen, die hij inmiddels ruim 300.000 gulden verschuldigd was aan prijzen. Hij kon vanwege het diep in het rood staan ook op zondag 17 juli niet uitbetalen en was voornemens maandag aan zijn financiële verplichtingen te voldoen", verklaarde Ogenio.

Ogenio nam kontakt op met Wallé, omdat de laatste zijn nummerkantoren wilde verkopen om zijn schulden bij nummerklanten en de eilandsontvanger te kunnen afbetalen. De eigenaar van Sure Lottery liep een paar dagen op met Wallé om het een en ander te regelen. Zelfs ging Ogenio samen met Wallé op bezoek bij de eilandsontvanger, waar hij naar eigen zeggen via Maduro & Curiel's Bank (MCB) voor 45.000 gulden garant stond voor een schuld van Wallé bij de eilandsontvanger.

Ogenio is de stellige mening toegedaan dat Wallé niet aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen, omdat hij over geen dubbeltje beschikt. "Eigenlijk moet *Fundashon Wega di Number Kòrsou* Wallé zijn bevoegdheid om nummers te verkopen ontnemen op Curaçao. Op Bonaire heeft hij ook kantoren, maar die schijnen niet in financiële problemen te verkeren."

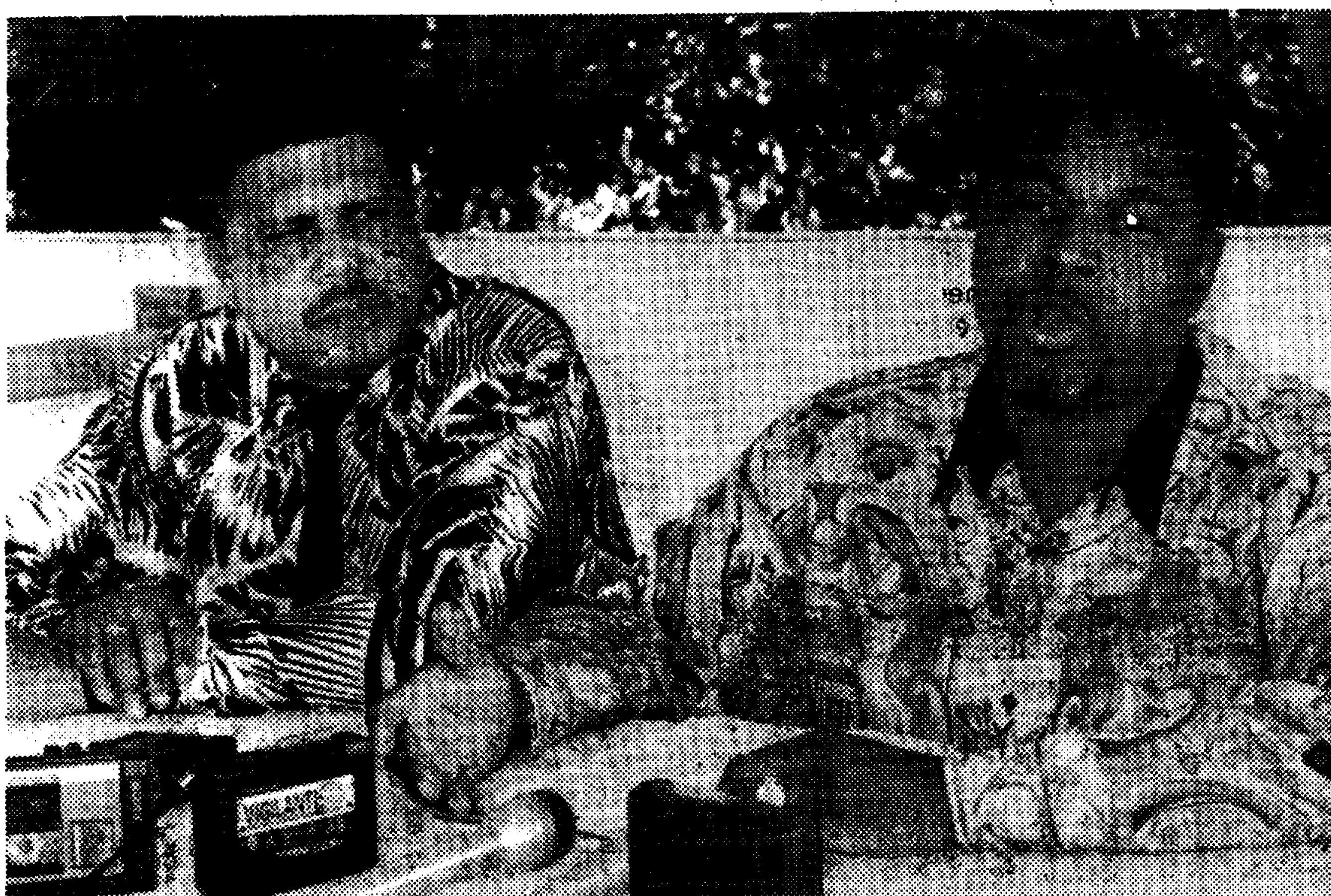
Ogenio meent dat hij vanaf maandag 18 juli tot heden 41 nummerkantoren van Nos Strea draaiende houdt. Hij betaalt de salarissen van ongeveer tachtig werknemers van Nos Strea. "Ik betaal op dit moment 150.000 gulden aan salarissen, 52.000 gulden aan het gewraakte 4½ procent vergunningsrecht, de huur van de 41 nummerkantoren en nog eens 30.000 gulden aan bijkomende administratiekosten vanwege de overname van Wallé's bezittingen."

Over de nummerkantoren van Nos Strea zei Ogenio dat bijna de helft verlieslijdend is. Hij heeft met zijn accountants een analyse gemaakt en is tot de slotsom gekomen dat hij zestien van die kantoren moet afstoten. "Op het moment zijn slechts 25 van die kantoren rendabel om open te blijven. Ik ga geen kantoor *runnen* dat slechts een dagopbrengst heeft van tussen de 75 en 100 gulden. Ik ben een zakenman en doe zaken op een verantwoorde manier. Het grootste deel van het Nos Strea-personeel, 54 van de ongeveer 59 medewerkers, blijft dan in dienst."

Daarmee trachtte Ogenio de stelling van advocaat Römer en Wallé te ontkrachten. Die zeggen dat Nos Strea maar liefst 120 werknemers in dienst heeft. Onderzoek bij Arbeidszorg laat volgens Ogenio zien, dat Nos Strea tussen de vijftig en zestig werknemers op de loonlijst heeft staan en dat in de beginmaanden van Nos Strea, Wallé ruim zestig werknemers liet ontslaan.

Saillant detail in de hele affaire is, dat gedeputeerde Stanley Betrian vrijdagmiddag op de radio verklaarde dat er geen overdracht kon hebben plaatsgevonden van de vergunningen van Nos Strea. Het blijkt dat Boy Wallé ruim zeven maanden nummers verkocht, zonder over die vergunningen te beschikken.

Hij voldeed namelijk niet aan de betaling van het 4½ procent vergunningsrecht en kreeg van Fundashon Wega di Number Kòrsou desbetreffende vergunningen dan ook niet aan het begin van het jaar. De overheid gedoogde echter dat hij doorging met het verkopen van nummers, waarvan hij niet eens de winnende prijzen kon betalen.

■ WILLEMSTAD — *Nummerverkoper Richinel 'Nel' Ogenio (rechts) gaf vrijdag zijn relaas over het conflict in de wereld der nummerverkopers op Curaçao. De eigenaar van Sure Lottery zegt de officiële beheerder te zijn van de 41 kantoren van Nos Strea, oorspronkelijk toebehorend aan Joshua 'Boy' Wallé.*

Ook produceerde Ogenio een verzegeld stuk waarin staat dat Wallé alles in het werk zal stellen om de vergunningsrechten van die kantoren aan Sure Lottery te laten doen toekomen. Inmiddels heeft advocaat mr Marius Römer voor zijn cliënt Wallé een kort geding aangespannen tegen Ogenio.

Domeinbeheer schakelt Manpower in

WILLEMSTAD — Domeinbeheer heeft het uitzendbureau Manpower ingeschakeld om iedereen die ingeschreven staat voor een stuk grond, te benaderen. De wachtlijst is dusdanig verouderd en slecht bijgehouden, dat niemand meer weet wie van de 14.000 ingeschrevenen werkelijk in aanmerking wil komen voor een stuk grond in erfpacht.

Gedeputeerde van Domeinbeheer Pikerie: "Mensen kunnen verhuisd of overleden zijn. Ook is het mogelijk dat ze het wachten beu waren en zelf een stuk grond gekocht hebben. Deze mensen staan evenwel nog steeds ingeschreven." Door de wachtlijst op te schonen, wordt duidelijk hoe groot de vraag werkelijk is.

Uitbetaling van onderstand wordt verbeterd

WILLEMSTAD — De service aan onderstandtrekkers wordt verbeterd. Vanaf 1 januari zullen alle postkantoren via een computernetwerk met de Giro en Sociale Zaken in verbinding staan. Dit betekent dat het aantal lokaties waar de onderstand geïnd kan worden, uitgebreid wordt.

Vorige week had PAR-statenlid Wini Poulo kritiek op de manier waarop het eilandgebied haar onderstandtrekkers uitbetaalt. Poulo wees op de lange rijen wachtenden bij de loketten. Het besluit om de betaling van onderstand te automatiseren, was echter al genomen voordat Poulo met zijn kritiek kwam. Gedeputeerde Bentoera: "Ik wil de datum waarop wij dit besluit genomen hebben noemen, omdat de indruk bestaat dat het BC pas actie onderneemt als iets in de publiciteit komt. Op 27 juli is dat besluit gevallen." Aan de uitbetaling van onderstand via de zogenaamde *sigu-checks* komt dan een einde.

De regio Santa Maria heeft geen postkantoor. Daarom is in overleg met twee banken besloten dat twee-derde deel van de onderstandtrekkers daar uitbetaald zal worden. Ook via de Ambtenaren Credit Union (ACU) zullen betalingen van onderstand wellicht mogelijk worden.

Jaarvisum voor kooptoeristen uit Dominicaanse rep.

WILLEMSTAD — Frequente bezoekers uit de Domicaanse Republiek, die inkopen doen in de Vrije Zone, krijgen een visum dat een heel jaar geldig is.

Gedeputeerde Mendes hoopt hiermee de terugval van de inkomsten, als gevolg van het wegvallen van het Haïtiaanse kooptoerisme, enigszins te compenseren. Een visum in de Domicaanse Republiek is recentelijk dusdanig in prijs gestegen, dat dit een negatief effect heeft op het kooptoerisme uit dat land.

Curinde is momenteel bezig met het opstellen van een lijst van frequente kopers, die een jaarvisum krijgen. Dominicanen, die in het bezit zijn van een visum voor de Verenigde Staten, komen automatisch in aanmerking voor een visum voor Curaçao. Van groepen bezoekers uit de Dominicaanse Republiek zullen tevens speciale arrangementen komen.

CHATA: minimumloon is 'aanvangsalaris'

WILLEMSTAD — De hoteliersvereniging CHATA is tegen de verhoging van het minimumloon voor de categorieën 1 en 2. Het minimumloon moet volgens CHATA beschouwd worden als een 'aanvangssalaris' en niet, zoals de vakbonden willen, als bestaansminimum.

Zoals bekend wordt het minimumloon voor categorie 2 in fases opgetrokken tot 925 gulden in september 1995. CHATA meent dat deze verhoging er toe leidt dat werklozen en nieuwkomers moeilijker aan het werk komen in de toeristische sector. "Deze sector is ideaal voor nieuwkomers op de arbeidsmarkt, omdat er veel trainingen onder werktijd plaatsvinden en vaardigheden bijgebracht worden. Een carrière in deze sector of daarbuiten, wordt zo vergemakkelijkt." Verhoging van het minimumloon zal voor werkgevers aanleiding kunnen zijn om minder trainingen aan te bieden.

CHATA verwacht overigens dat de vakbonden in de toekomst zullen gaan eisen dat het minimumloon voor categorie 2 gelijk wordt aan dat voor categorie 1. Daarvoor ligt een voorstel om het op te trekken tot 1000 gulden.

Bentoera wil strandbeheerder voor Klein Knip

WILLEMSTAD — Het herstelprogramma voor stranden en baaien op Curaçao, dat met Europese fondsen gefinancierd moet worden, zal nog zo lang op zich laten wachten, dat het Bestuurscollege alvast wat kleine verbeteringen aan een aantal stranden wil aanbrengen. Gedeputeerde Bentoera denkt bij voorbeeld aan het aanstellen van strandbeheerders.

Bentoera ging enkele weken geleden zelf poolshoogte nemen op Groot en Klein Knip en Klein Piscadera. Hij constateerde dat op Klein Knip veel gekampeerd wordt, maar dat de ruimte daarvoor erg krap is.

Besloten is daarom de parkeerplaats kleiner te maken zodat er meer tenten neergezet kunnen worden. Ook de ingang van Knip zal wat kleine parkeerplaats aangelegd worden. Het is ook de bedoeling dat op Klein Knip water, licht en telefoon beschikbaar wordt. Met KODELA en SETEL zullen hierover gesprekken gaan plaatsvinden. Verder moeten er ook sanitaire voorzieningen komen.

Bentoera wil ook een strandbeheerder aanstellen. Met het afstoten van taken bij voorbeeld de dienst Landbouw, Veeteelt en Visserij denkt Bentoera personeel over te houden dat als permanente strandbeheerder aan het werk kan.

Op Groot Knip had Bentoera niets aan te merken. Op Klein Piscadera zullen de toiletten gesloten worden omdat de faeces rechtstreeks het zwemwater instromen. Mogelijkerwijs zullen hier sceptic tanks geplaatst worden.

Centrale bank:

Reserves in juni 477 miljoen gulden

WILLEMSTAD — Eind juni bedroegen de officiële reserves bij de Centrale Bank 477 miljoen gulden. Dit is een toename van 15 miljoen gulden vergeleken met de maand ervoor.

De commerciële banken hadden in totaal 166 miljoen op de BNA-rekening staan. Uitstaande leningen aan de private sector namen met miljoen gulden toe tot 183 miljoen gulden. De meest opvallende wijzigingen bij de commerciële banken waren in de maand juni de buitenlandse vorderingen op korte termijn, die met 57 miljoen gulden tot 97 miljoen daalden en de afname van 27 miljoen gulden van de deposito's van de private sector tot 2069 miljoen gulden.

De totale geldvoorraad bedroeg in de maand juni 2363 miljoen gulden (31 miljoen minder dan in mei).

Douanecontrole blijft uit

Visumplicht schokt bewoners Sint Maarten

=door Marjo Nederlof=

WILLEMSTAD — De minister van Justitie heeft een wijziging van de Landsverordening Toelating en Uitzetting aan de Staten aangeboden. Dit staat los van de ontwikkeling op het Franse deel van Sint Maarten, waar de sous-préfet Jean Jacques du Dillieu afgelopen week nogal onverwacht een visumplicht heeft ingevoerd. Daardoor kunnen voor het eerst in de geschiedenis van Sint Maarten -die begon in 1648- de bewoners van beide delen elkaar niet vrijelijk bezoeken.

De wijziging van de Landsverordening Toelating en Uitzetting is een aanvulling op de bestaande wetgeving en bepaalt dat het ook mogelijk is personen de toegang tot de Antillen te weigeren (of uit de Antillen te verwijderen) in verband met de naleving van een internationale overeenkomst. Tot nu toe kon men buitenlanders alleen via de vage bepaling 'in het algemeen belang' uitzetten of toelating weigeren.

De internationale overeenkomst waar de wetswijziging naar verwijst wordt voor de hele Antillen ingevoerd, maar heeft nauw te maken met de plannen om tot een Frans-Nederlands akkoord te komen voor heel Sint Maarten. Al enige jaren wordt de noodzaak gevoeld het personenverkeer op de luchthavens en in de havens door douanepersoneel te controleren op arriverende illegalen. De afgelopen jaren was sprake van een liberaal toelatingsbeleid ter bevordering van het toerisme, maar inmiddels is de toestand uit de hand gelopen. Aan beide kanten van het eiland staan de maatschappelijke voorzieningen en alle beleidssectoren onder druk door de enorme aantallen illegale buitenlanders.

De bedoeling is, dat Frankrijk en het Koninkrijk een uniform toelatings- en verwijderingsbeleid gaan voeren ten aanzien van nog nader te bepalen nationaliteiten. Nog maar enkele maanden geleden werd in Parijs met het nodige ceremonieel een intentieverklaring getekend door Franse en Nederlandse autoriteiten (in tegenwoordigheid van Antilliaanse en Sintmaartense gezagsdragers) voor het instellen van douanecontrole op Saint Martin/Sint Maarten. Die douanecontrole bij havens en luchthavens zou een controle bij de landsgrenzen tussen de twee delen overbodig maken.

De visumplicht die deze week aan de Franse kant onaangekondigd en eenzijdig werd ingevoerd (in feite: controle aan de landsgrenzen), komt voor de Antilliaanse regering dan ook als een onaangename verrassing. Hoe het staat met de onderhandelingen over de invoering van een douane, kon vandaag door de Amigoe niet worden achterhaald.

Premier Pourier heeft gezaghebber Voges gevraagd met de sous-préfet contact op te nemen, maar als dit geen resultaat heeft moeten de Antillen het hogerop zoeken. Te verwachten valt, dat Pourier deze zaak zal aankaarten bij de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken, Hans van Mierlo. Zo is de vraag, of het Koninkrijk (dat met Frankrijk onderhandelt over een uniforme regeling) op de hoogte was en instemde met de visumplicht aan Franse zijde. Als dat het geval is, kunnen er nog wat pittige woorden vallen tussen de beide bewindslieden. En zo niet, dan zullen de diplomatieke paden richting Frankrijk druk bewandeld moeten worden.

De door de Fransen ingevoerde maatregel is namelijk volstrekt onwerkbaar en veroorzaakt veel onrust onder de bewoners van diverse nationaliteiten op het gehele eiland. Premier Pourier gaf deze week het voorbeeld van Haïtiaanse buschauffeurs (met een werk- en verblijfsvergunning voor de Nederlandse kant) die visa moeten aanvragen om hun busritten naar de Franse kant te kunnen uitvoeren. Ook had hij het over de vele mensen die aan de Franse kant wonen, maar werken aan de Nederlandse kant.

Cedric Eisden:

'Overheid betaalt nu kosten voor de autoverzekeraars'

WILLEMSTAD — MAN-statenlid Eisden vindt dat de overheid (auto)ongevallen van de ambtenaren moet verhalen op de verzekeraars. Daartoe zou de wet zodanig moeten worden gewijzigd dat een publiekrechtelijke organisatie als de overheid verhaal kan halen op een een privaatrechtelijke organisatie als een verzekeraar.

Het aldus vrijkomende geld zou de overheid in staat stellen de autobelasting te verlagen of zelfs op te heffen. Zo schrijft Eisden aan de ministers van Financiën, Volksgezondheid en Arbeid en Sociale Zaken.

Momenteel betaalt de overheid alle medische kosten van haar ambtenaren die bij auto-ongevallen zijn betrokken, ook als de automobilist een verplichte verzekering heeft. Die verzekering behoort echter alle kosten te dekken en niet alleen de kosten van autoreparatie of -vervanging.

Eisden vermoedt dat niet alleen bij de ambtenaren, maar bij alle SVB-verzekerden en eigen-risicodragers dezelfde situatie bestaat. Wanneer de overheid verhaal gaat halen bij de verzekeraars zou dat heel wat eneigenlijke uitgaven schelen, denkt Eisden. Indien dit inderdaad een substantieel bedrag oplevert, zou het ten goede moeten komen aan diezelfde automobilisten.

De Nederlandse situatie waarnaar Eisden verwijst (het verhaal halen door de overheid), heeft in dat land overigens wel geleid tot forse premieverhogingen van de verzekeraars.

WILLEMSTAD — Het Ouderplatform, een van de vier partners in het Onderwijspresidium, maakt zich zorgen over het casinobezoek van ouders, die hun kinderen 's avonds in de hal van hotels te slapen leggen. De overheid moet hier streng tegen op gaan treden.

Onderhandelaars nemen laatste hobbel

Akkoord ISLA bereikt

WILLEMSTAD — De onderhandelaars voor het contract tussen PdVSA en het eilandgebied hebben een akkoord bereikt. Dit werd vanmorgen voorgelegd aan het Bestuurscollege, de Landsregering en de PdVSA-top. Zo maakte de woordvoerder van de PdVSA, Nils de Lila, bekend.

Over de inhoud van de overeenkomst kon De Paula geen nadere mededelingen doen. Zoals bekend was er nog één punt van onderhandeling: PdVSA wilde, op straffe van ontbinding van het contract, vastgelegd zien dat de vakbond zou afzien van stakingen. De overheid, bij monde van gedeputeerde Mendes de Gouveia, liet echter weten hier niet mee te zullen instemmen. Onrechtmatige stakingsacties kunnen altijd via de rechter worden opgeheven, [illegible] hij naar voren.

Ook PWFC-vakbondsleider Doi Gijsbertha verwierp de voorgestelde beknotting van het moeizaam verworven stakingsrecht. "Wij hebben geen deel uit gemaakt van het onderhandelingsteam en het betreft hier een contract tussen twee partijen -de overheid en PdVSA- waar de vakbond buiten staat. Eisen aan de vakbond kunnen dus ook geen onderdeel van het contract uitmaken", zo zei Gijsbertha. Volgens hem waren er overigens nog meer punten dan alleen het stakingsrecht, die een struikelblok in de onderhandelingen vormden. Welke dat waren, wilde hij niet zeggen.

Donderdagmiddag werd door Mendes de Gouveia bekend gemaakt dat op alle andere punten overeenstemming was bereikt. Het gaat om investeringen van alles bij elkaar bijna 1 miljard gulden, die in de komende zeven jaar moeten worden gepleegd. Daarvan zal PdVSA tenminste 212 miljoen dollar opbrengen, de Curaçaose overheid 110 miljoen dollar en vier Nederlandse bedrijven investeren nog eens 200 miljoen dollar. Het geld is bestemd voor modernisering van de plant, milieu- en veiligheidsvoorzieningen en de bouw van een water- en electra-centrale. De huurovereenkomst van de Isla-raffinaderij wordt gesloten voor 20 jaar. De overheid krijgt hiervoor in totaal 65 miljoen gulden aan huurpenningen, die zullen worden aangewend voor het plegen van de overheidsinvesteringen.

WILLEMSTAD — Een van de sprekers bij de start van het seminar 'Archieven: verleden, heden en toekomst' gisteravond in het ITC was prof. dr F. Ketelaar, Algemeen Rijksarchivaris, tevens hoogleraar in de Archiefwetenschap aan de Rijksuniversiteit Leiden, die het belang van het archiefwezen benadrukte. De bijeenkomst, die werd geopend door gouverneur Jaime Saleh, werd goed bezocht. Onder de aanwezigen onder meer premier Pourier en minister Chance.

[illegible]ntoera en SKS gaan [illegible]nsdag aan tafel

WILLEMSTAD — Gedeputeerde Raymond Bentoera heeft het personeel van de eilandelijke bewakingsdienst, SKS, [illegible]dag uitgenodigd om aan de tafel te zitten en een oplossing te zoeken voor de problemen. De vakbond ABVO houdt echter vast aan haar ultimatum van maandag[illegible] en eist dat voor [illegible] een bevredigende oplossing gevonden moet [illegible]en. Indien deze uit[illegible] [illegible] harders maatregelen nemen om hun eisen [illegible]

[illegible] die tijdens een [illegible] [illegible]we in zijn been werd [illegible]loten.

De ABVO zegt het [illegible] zijn te wachten op een oplossing en heeft het BC een ultimatum gesteld. Voor maandag moet er een bevredigende oplossing bereikt zijn. Het BC weigert echter onder deze druk om aan tafel te gaan zitten met het personeel. De ABVO vindt deze houding van de gedeputeerde hypocriet. "Toen het personeel van het kantoor van de Eilandsontvanger enkele weken geleden een vergadering onder werktijd belegde, zat het BC binnen twee uren wel aan de tafel met het personeel en werd een oplossing gevonden. Waarom kan het nu niet," aldus een persbericht van de ABVO.

"De harde houding van de SKS-directie om geen lonen [illegible] personeel [illegible]genomen aan de vergadering tijdens werktijd is ook in slechte aarde gevallen bij [illegible] "De SKS [illegible] [illegible]dienst. Wel [illegible] zijn. We hadden geen andere keus."

Silvio Ricardo, hoofd van de SKS, vindt de houding van [illegible] onbegrijpelijk. "Er is geen enkele reden tot een dergelijke harde houding. We zitten in het proces van onderhandeling. Het dreigen met werkneerlegging en dergelijke brengt een oplossing geen stap dichterbij."

Bij opening seminar

Gouverneur houdt pleidooi voor meer archiefonderzoek

WILLEMSTAD — Gouverneur mr Jaime Saleh hield gisteren een pleidooi voor meer onderzoek naar facetten van de geschiedenis van de Antillen. Hij deed dat in zijn openingsrede [illegible] het [illegible] archieven [illegible] bestaan.

In archieftermen is 25 jaar niet veel, maar in de kontekst van de Nederlandse Antillen is dat een hele tijd, aldus de gouverneur. "In de loop van die 25 jaar heeft het Centraal Historisch Archief zich telkens ingespannen om het publiek bekend te maken met de faciliteiten die de dienst biedt bij het raadplegen en conserveren van waardevolle collecties in het belang van de geschiedvorsing, geschiedschrijving en geschiedkennis."

"Helaas moet geconstateerd worden dat de geschiedenis van ons land nog onvoldoende bekend is [illegible] [illegible] overeenstemming zijn [illegible]", merkte de gouverneur op. "Bij gebrek aan voldoende geschiedschrijving zijn bovendien veel gegevens over onze geschiedenis verloren gegaan. Ik zou dan ook willen [illegible] meer [illegible] onderzoek [illegible] van onze eigen [illegible] die in Nederland [illegible] het buitenland.

[illegible] hoop [illegible] dat [illegible] Centraal Historisch Archief voor [illegible] zal zijn om met [illegible] van het personeel [illegible] te verrichten [illegible] diverse facetten [illegible]".

Negentiende verkeersdode

WILLEMSTAD — De motorrijder Ramon Pinedoe verongelukte vrijdagavond op de Santa Rosaweg, ter hoogte van Armara Liqour Store en Paseata. Hij werd de negentiende verkeersdode op Curaçao. Pinedoe botste met zijn motorrijwiel tegen een personenauto en werd in ernstige toestand naar het Sehos vervoerd. Bij aankomst constateerde de dienstdoende arts echter de dood van de man.

Onderzoek van de verkeerspolitie ter plaatse maakte duidelijk dat de motorrijder op een bepaald moment krachtig remde. Zijn motor zwaaide daarop naar de andere weghelft waar hij in aanrijding kwam met een tegenligger, een personenauto. Het is niet duidelijk waarom de motorrijder krachtig remde en daarop de macht over zijn motor verloor.

COMMENTAAR

Onveilig

Nauwelijks aan het eind van de maand augustus, heeft het onveilige verkeer op Curaçao dit jaar reeds negentien mensenlevens geëist. Donderdag was het een jongeman die zich, op de terugweg van een uitstapje met een vriendin naar Bandabou, doodreed wegens te hoge snelheid. Gisteravond kwam een 32-jarige oud-politieman en ervaren motorrijder om het leven door het niet voorrang verlenen van een roekeloze automobilist.

De afgelopen maanden wordt er van alle kanten gewezen op de onrustbarende toename van de criminaliteit op het eiland. Terecht, want met het dramatisch groeiende aantal overvallen, gevallen van joyriding en inbraken is er bij de burgerij een gevoel van onbehagen ontstaan dat pas zal wijken indien duidelijk wordt dat dit probleem daadwerkelijk wordt aangepakt.

Even zorgwekkend is echter het rijgedrag van bepaalde weggebruikers op het eiland. Op onverantwoorde wijze inhalen, met grote snelheid razen over secondaire wegen, door rood licht rijden, m.a.w. gevallen van wegpiraterij die we dagelijks kunnen constateren in het Curaçaos verkeer. Met dezelfde voortvarendheid waarmee thans het drugsprobleem en het illegaal wapenbezit worden aangepakt, moeten justitie en politie gaan werken aan de bestrijding van de 'verkeerscriminaliteit'. Met snelheidscontroles, maatregelen tegen dronken bestuurders en het controleren van auto's en autopapieren.

Daarnaast lijkt een intensieve voorlichtingscampagne op zijn plaats om een verantwoordelijk rijgedrag te bevorderen en te voorkomen dat er nog meer - meestal jonge- levens nodeloos verloren gaan in het verkeer.

Dit schooljaar eerste afgestudeerden BVO

WILLEMSTAD — Het Beroeps Voorbereidend Onderwijs (BVO) gaat nu het vierde jaar van haar bestaan op Curaçao in en zal volgend jaar haar eerste afgestudeerden afleveren.

Ter voorbereiding hiervan werd deze week door de directeuren van de verschillende BVO-scholen vergaderd. De BVO-opleidingen worden aangeboden voor zes scholen, te weten Jacques Ferrandi, Stella Maris, Nilda Pinto, Koningin Juliana, Ancilla Domini en Regina Pacis.

De directeuren werden voorzien van documenten betreffende de voorlopige eindtermen per afdeling, een toelichting hierop en examenprogramma's. Deze gegevens zullen door de scholen bestudeerd worden om tot een voorstel voor een examenprogramma te komen. Dit document zal door de schoolbesturen vastgesteld [illegible] minister van Onderwijs ter goedkeuring wordt aangeboden.

Tijdens de vergadering werd er ook een gemoduleerd programma voor het schooljaar 1994 - 1995 voor elke afdeling uitgereikt. Dit zijn Consumptieve Technieken, Administratie, Commercie en Toerisme, Verzorging en Uiterlijke Verzorging. Een concept schoolonderzoek en de examenregeling werden ook uitgereikt.

[illegible]gens statenlid Cedric Eisden

Het nieuw belastingsysteem [illegible]iedereen uit de geldzorgen

WILLEMSTAD — Een groot deel van de overheidsinkomsten [illegible] uit de invoerrechten en accijnzen (310 miljoen gulden) [illegible] belasting op deviezentransacties. Statenlid [illegible] Eisden heeft nu [illegible] revolutionair voorstel [illegible] de financiële herstructurering van de [illegible]len. Zijn korte en [illegible] plan zal [illegible] de overheid [illegible] meer geld opleveren, [illegible] de beschikbare bestedingsmiddelen [illegible] de bevolking ver[illegible].

[illegible] worden alleen [illegible] en Bonaire [illegible] accijnzen [illegible]. Begrijpelijkerwijs [illegible] Sint Maarten [illegible] daar [illegible] geen invoerrechten en [illegible] worden geheven. [illegible] aan de Nederlandse kant van het eiland [illegible] dat iedere [illegible] boodschappen [illegible] Maar even begrijpelijk [illegible] situatie door de [illegible] van Curaçao en [illegible] [illegible] stelt nu voor [illegible] onderhandelingen [illegible]rijk en Ned[illegible]

[illegible] starten over het invoeren van de [illegible] delen van Sint Maarten. [illegible] Nederland in de Europese Unie zitten moet dat te realiseren [illegible] naar harmonisatie van belastingen. Het levert 50 tot 80 miljoen gulden op voor de Landsregering [illegible] voor.

Op korte termijn zou begonnen kunnen worden met de invoering van [illegible] Belasting riba Transakshon Internashonal ([illegible]).

Jaarlijks [illegible] Bonaire en Curaçao zo'n 320 miljoen gulden aan invoerrechten, of wel gemiddeld 6,4 procent (op sommige [illegible] niets [illegible] tot 40 procent). [illegible] alleen verdwijnt er [illegible] geld naar [illegible] bij de aankoop van goederen, maar ook wanneer er schulden worden betaald, of geld naar in het buitenland [illegible] [illegible] Zowel de belasting op ingevoerde produkten, als de accijnzen en de deviezenbe[illegible] [illegible] moeten zijn. Bij elke transactie, groot of klein, waarbij geld naar het buitenland [illegible] zal [illegible] procent heffing in werking treden. Ze betaalt [illegible] dan [illegible] 8000 dollar geen 6600 gulden, maar slechts 1140

[illegible] belasting. Ook de accijns op olieprodukten (benzine, maar ook de kosten van [illegible] electriciteit) zal zo drastisch dalen.

[illegible] de lonen [illegible] wordt zo het beschikbare inkomen toch hoger: wie nu 1500 gulden verdient betaalt [illegible] gulden [illegible] en 240 gulden aan accijns en invoerrechten, zodat er 1155 [illegible] Met het nieuwe systeem wordt het 1500-[illegible] gulden [illegible] er 1275 gulden over blijft. De prijzen van goederen kunnen met dit systeem ook [illegible] dalen.

[illegible] berekeningen van Eisden zal de invoering van de [illegible] tenminste 320 [illegible] bedragen, [illegible] miljoen meer is dan met de heffingen die [illegible] worden geheven. Eisden denkt zelfs dat de overheidsinkomsten nog hoger kunnen worden (350 tot 400 miljoen [illegible] 1,8 procent belasting op deviezenuitvoer wordt geheven. Ook [illegible]

Bovendien zou een dergelijk systeem voor buitenlandse investeerders zeer aan[illegible] [illegible] slot de [illegible] moeizaam verlopende inning van de [illegible] doordat alles via de banken loopt.

HEEFT PLAATS VOOR:

1 MAGAZIJNMEESTER

functie omschrijving:

magazijnadministratie

ontvangst materialen

Eisen:

kennis van

Voorkeur

Croes & Croes

BOEKHOUDER (M/V)

Curso di refinamento y modelaje

di

"DI ARUBA MODA"

Curso lo cassera:

- Modelaje di pasarela
- Fotografia
- Etiqueta
- Cuido di cara, curpa y cabel
- Personal Improvement
- Alimentashon
- Bewegingsleer
- Bodybuilding

Lugar: Cas di Cultura

Dia di Comienzo: 12 September 1994

8 pm

Duracion: 2 luna, 2 biaha pa siman

Inscripcion: Prome dia di curso na Cas di Cultura entre 7.00 - 8.00 pm.

Informacion: Rossini tel. ... 1550 despues 6 pm

TE KOOP

JEEP SUZUKI SAMURAI (Radio, Cassette) 1992 Afl. 16.000,=

CHEVROLET MONTE CARLO Afl. 4000,=

Tel. 30433 / 32980

PSYCHIC SPIRITUALIST ADVISOR

tells Past, Present, Future solves all problems, removes evil influences

Call for free reading 407-863-9911 (USA)

NOT EVERY DAY IS SUNDAY

Smoked Salmon

Live Entertainment

Swiss Salad

ARUBA DAILY ENTERTAINMENT

Tel.: 38920

RIUNITE

Voor iedere gelegenheid de drank bij uitstek

Mercurius Trading Co.

MOONLIGHT GRILL

Arubaanse

SECRETARESSE

ARUBA
AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE
open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333.
Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter Guda via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 74300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter J. Tromp via Centro Medico Dr. Rudi Engelbrecht (San Nicolas; tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA
(nachtdienst)
Pabao di Brug:
Sta. Cruz, Macuarima 23-B. Tel.: 58028.

****

VOOR BRANDGEVALLEN en ongelukken gelieve Alarmcentrale (tel.: 115) op te bellen.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dr. Lili G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25549) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (28098), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

****

HOME NURSING BUREAU ARUBA
Tel.: 34321.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (vlak achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van maandag tot en met vrijdag van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

FUNDACION RESPETA MI
(stichting tegen seksuele misbruik van minderjarigen)
Tel.: 24433.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie tel.: 24953.

****

PARKE TIRAKOCHI
(Kinderpark te Savaneta, achter kleuterschool Promé Paso)
Geopend van maandag t/m zondag van 16.00-18.30 uur voor kinderen van 1-13 jaar.

****

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
(Goletstraat 5-A, Oranjestad)
Aanvangstijden van de diensten: **woensdag en zaterdag** om 19.00 uur.

****

Departementen verhuisd

ORANJESTAD — De regering maakte gisteren pas bekend dat haar departementen Economische Zaken, Centraal Bureau voor de Statistiek en Huurcommissie verhuisd zijn.
Deze afdelingen zijn nu ondergebracht in Sun Plaza, aan de Smithboulevard 160, tegenover Ling & Sons supermarket. De telefoonnummers zijn onveranderd gebleven.

Air Holland mag op Aruba vliegen

ORANJESTAD — Aan de vooravond van zijn aftreden gaf minister van Verkeer en Communicatie a.i. Rudy Croes aan Air Holland toestemming om als de tweede maatschappij tussen Nederland en Aruba te vliegen.
De persverklaring over dit besluit meldt dat de monopoliepositie van de KLM op de vluchten tussen Nederland en Aruba moet worden doorbroken. Voorts moet op korte termijn met verlaagde tarieven worden gekomen voor Koninkrijksburgers, die gebruik van deze vluchten tussen Aruba en Nederland willen maken.
In een brief aan de Nederlandse minister van Verkeer en Vervoer geeft Croes Air Holland de vergunning om als tweede maatschappij op Aruba te gaan vliegen. Met nadruk stelt Croes in zijn brief dat de bestaande tarieven verlaagd dienen te worden. Dit, niet alleen met het oog op het toerisme, maar vooral inzake het nauwer aanhalen van de banden tussen de Koninkrijkslanden.
Het is niet bekend of minister Croes bij zijn vergunning aan Air Holland ook eist dat Arubaans personeel in dienst wordt genomen. Aruba heeft jaren geleden met Air Holland reeds vluchten naar Nederland uitgevoerd, waarvoor de belangstelling groot was, maar die financieel geen succes waren, mede omdat Air Holland in financiële moeilijkheden kwam te verkeren.

Nationale rede premier Oduber

ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber houdt morgenavond zijn laatste nationale toespraak. Dit om 20.30 uur op TeleAruba en de radiostations.

TELEARUBA
ZATERDAG: 15.04 Movie: **Grand Prix**; 18.00 Movie: **Raku Fire**; 19.15 Elsa Klensch; 19.35 CNN News; 20.00 Musical; 21.00 In Search Of; 21.23 Movie: **Battle of the Bulge**; 23.34 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 12.00 Cartoons; 13.00 Ripiti y Gana; 13.30 Religious Program: **Francisco de Asis**; 14.00 Religious Program: **The Little Shepherds**; 14.56 Ancient Americans; 15.53 Studio Sport; 18.27 Mobie: **W.I.O.U.**; 17.47 Week in Review; 20.30 Movie: **Hollywood Madame**; 22.06 ShowTime; 23.06 CNN News; 23.26 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

MAANDAG: 15.00 Cartoons; 16.00 Flintstones; 16.23 Inspector Gadget; 16.46 Woody Wood Pecker; 17.10 Voices in the Wild; 18.03 Sesame Street; 19.03 Science & Technology; 19.18 How Things Work; 19.32 Caribscope; 20.00 Telenoticias; 20.30 Golden Girls; 21.00 CNN International Hour; 21.30 Religious Program: **Journey to the Mountain Top**; 22.03 Showbiz Today; 22.23 CNN World Report; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

ZONDAG
DIVERSEN
SPORT
VOETBAL **(Liprof)** 18.00 Estrella vs La Fama - Guillermo Trinidadstadion.

SCHAKEN: **(Antraco Aruba nv)**: 10.00-16.00 uur jeugdtoernooi - Cas di Cultura.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds. G.J. Dekker.
PIEDRA PLAT: 17.30 uur ds. G.J. Dekker.

****

MARINIERSKAZERNE SAVANETA
09.30 uur kerkdienst (thema: *Hij die als een lamp voor mijn voeten is*); voorganger vlootaalmoezenier G. Jorissen - kapel.

Coastal wil ASU alsnog hulp bieden

ORANJESTAD — Coastal bood deze week haar excuses aan aan de Aruba Sport Unie (ASU) en bevestigde daarbij bereid te zijn financieel bij te dragen aan de renovatie van het San Nicolas Sports Park (SNSP) tot een bedrag van 350.000 dollar.
De excuses waren voor het feit dat Coastal in mei dit jaar een cheque van 350.000 dollar had overhandigd aan de Stichting Lotto pa Deporte en niet aan de ASU die eigenaar is van het SNSP.
Uit een communiqué van de ASU blijkt, dat deze meigebeurtenis, waarbij ook minister van Sport Rudy Croes aanwezig was, niets anders was dan de aanbieding van een gigantische symbolische chêque aan Lotto pa Deporte. Coastal heeft dit bedrag nog, aldus de ASU.
De raffinaderij is nu bereid een echte chêque van 350.000 dollar aan de ASU te overhandigen, maar wil eerst wel een uitgebreid renovatieplan van de ASU zien. Het ASU-bestuur is samen met de aangesloten bonden nu bezig dit plan uit te werken, en hoopt het eind september aan Coastal te kunnen aanbieden. Het wordt niet uitgesloten geacht, dat de huidige tribune van het SNSP geheel gesloopt zal moeten worden en dat er een nieuwe voor in de plaats komt.

Plannen voor viering van tiende lustrum ICAO

ORANJESTAD — Plannen bestaan om ook op Aruba begin december het vijftigjarig bestaan van de 'International Civil Aviation Organization (ICAO)' te gaan vieren. In de vijftig jaar kreeg de organisatie 182 leden, waaronder ook Aruba via Nederland. De regering werd verzocht de week van 4 tot 10 december tot de week van de Burgerluchtvaart te uit te roepen. Samen met Judith Koolman, Donald Christiaan en Chris Damers gaf de adjunct-directeur Luchtvaart Augustin Vrolijk een uiteenzetting over de jubileumplannen.
Op 7 december 1944 werd door 50 personen in Chicago de ICAO gevormd, als een internationale burgerluchtvaart organisatie, die bindingen met de Verenigde Naties onderhoudt. Het doel was de veiligheid in en de ontwikkeling van de luchtvaart te bevorderen. Tevens dat vrachtvervoer op een verantwoorde economische basis kon worden uitgevoerd.
De activiteiten van de directie Luchtvaart Aruba worden volgende maand gestart en duren tot na 7 december, de gouden verjaardag. Op 9 september wordt de viering ingezet met een vijfkamp met volleybal, domino, softbal, biljarten en bowlen. Voor de scholen wordt een tekenwedstrijd georganiseerd. Aan de scholen wordt bekend gemaakt hoe kan worden deelgenomen en in welke klassen. De leerlingen van het voortgezet onderwijs kunnen deelnemen aan een opstelwedstrijd. Men wil de jeugd zoveel mogelijk bij het luchtvaartgebeuren op Aruba betrekken.
Het personeel op de luchthaven gaat deelnemen aan een zangfestival en een herdengymnastiekwedstrijd. Voorts staat een 'open huis' op het programma in het nieuwe kantoor van de directie Luchtvaart. In verband met plannen om ook een tentoonstelling te houden doet de directie Luchtvaart een beroep op personen die in het bezit zijn van oude luchtvaartfoto's. Tenslotte krijgen personen die zich in het bijzonder hebben ingezet voor de luchtvaart een herinneringsmedaille.

Ondertekening erfpacht Tierra del Sol

■ ORANJESTAD — *Aan de vooravond van haar vertrek heeft de Arubaanse regering de overeenkomsten ondertekend voor de erfpacht van het terrein, waar het golfbaanprojekt Tierra del Sol aangelegd wordt. Dit geschiedde nadat het terrein volledig opgemeten was. De overeenkomst werd getekend door Raymond Maduro, president van Sun Development Company en de minister van Financiën en Publieke Werken, Ella Tromp. Ook werden de overeenkomsten voor de leningen getekend door de betrokken financiers: Caribbean Mercantile Bank, Algemeen Pensioen Fonds van Aruba, Aruba Investment Bank en Banco di Caribe. Deze leningen zijn bestemd voor de ontwikkeling van de professionele '18-hole' golfbaan en de 'master planned community'*

Acht statenleden Aruba namen gisteren afscheid

ORANJESTAD — De Staten van Aruba kwamen gisteren voor het laatst in oude samenstelling bijeen om afscheid te nemen van de leden die aanstaande maandag niet in het nieuwe college terugkeren.
Niet minder dan 10 van de huidige leden moeten het Statenveld ruimen, doordat zij niet op de kandidatenlijst voor de verkiezing van 29 juli werden geplaatst of niet hoog genoeg op de lijst voorkwamen. Van de MEP-fractie keren 8 van de 9 leden niet terug en zij krijgen gezelschap van Charro Kelly (ADN) en Elio Nicolaas (PPA).
Een van de vertrekkenden, Luis de Cuba, fractieleider van de MEP, betreurde het feit dat van de 9 MEP-statenleden er slechts één terugkeert. "Doordat MEP-leider Nelson Oduber de kandidatenlijst met zijn hoofd samenstelde en niet met zijn hart, keert slechts 1 van de 9 leden terug", aldus De Cuba, die verder zei te hopen dat een dergelijk beleid zich niet meer zal voordoen binnen de MEP.
Op zijn beurt betreurde ook Elio Nicolas dat zijn partij, de PPA, na 45 jaar niet in de Staten terugkeert. Hij pepte zichzelf op met de opmerking dat de PPA een comeback zal maken.

Scripties voor bibliotheek

■ ORANJESTAD — *De afdeling Arubano / Caribense van de Nationale Bibliotheek, heeft twee afstudeerscripties gekregen voor haar collectie. Op de foto overhandigen Yvonne Bermudez, die in Eindhoven Jeugdwelzijnswerk studeerde en Bram Koole, die zijn rechtenstudie aan de Universiteit van Aruba volgde, hun scripties aan de bibliotheek, die vertegenwoordigd werd door de dames Susan de Lange, Irais Nava en Miriam Malmberg.*

Op hulpmiddelen gehandicapten
FAVI wil afschaffing bepaalde invoerrechten

ORANJESTAD — De Arubaanse Stichting voor Visueel Gehandicapten, FAVI, wenst dat de volgende week aan te treden nieuwe regering wel iets zal doen aan het treurige feit dat invoerrechten geheven worden op auxiliaire middelen voor visueel gehandicapten.
Deze auxiliaire middelen zijn erg duur. Dat is niet vreemd omdat hier sprake is van een zeer kleine markt. Wel vreemd is het feit dat de regering invoerrechten vraagt, hetgeen deze apparaten nog duurder maakt. In de meeste ontwikkelde landen zijn auxiliaire middelen voor blinden en personen met beperkt gezichtsvermogen vrij van invoerrechten. De FAVI heeft verschillende keren bij meerdere regeringen vergeefs gepleit voor opheffing van de invoerrechten.
De stichting begint binnenkort met haar jaarlijkse inzameling van geld en 77 vrijwilligers zullen in dit kader een bezoek brengen aan de ingeschreven donateurs. Nieuwe donors kunnen zich laten inschrijven bij de coördinatrice van de donatiecampagne, Margo Croes, Papilon 70-A, telefoon 55152/50257.

Stroomuitval dreigt weer op zondag

ORANJESTAD — In verband met de stroomuitval op de 4de en 20ste van deze maand, zal WEB Aruba morgen tussen 6 en 7 uur doorgaan met het testen van turbine-generator nummer 5.
Dit tijdstip is gekozen omdat het stroomverbruik dan minimaal is. Alle mogelijke voorzieningen worden getroffen om stroomuitval te voorkomen. Echter, de mogelijkheid voor stroomuitval kan niet uitgesloten worden geacht.
De bedoeling is dat dezelfde testen gedaan worden inzake turbine-generator nummer 3 op 4 en 11 september.
Door deze testen hoopt WEB Aruba de mogelijke oorzaak te bepalen van de stroomuitval op de 4de en 20ste van deze maand.

Personeel in verzet na schorsing APA-directeur

ORANJESTAD — Een grote groep APA-werknemers verzet zich tegen de schorsing van hun directeur Mitchi Henriquez door minister Rudy Croes. De schorsing vond plaats omdat Henriquez weigerde het protocol uit te voeren, dat minister Croes een dag voor de verkiezingen met de APA-werknemers sloot. De bewindsman had daartoe niet de bevoegdheid, aangezien dit de taak van de directie was. De problemen bij APA ontstonden toen de regering aan Coastal toestemming gaf om voortaan zelf haar tankers in San Nicolas binnen te varen, hetgeen voor APA een groot arbeidsverlies inhield. Hierdoor kwamen de banen van de APA-werknemers ernstig in gevaar.
Onder leiding van de SEPA werd tegen deze gang van zaken protest aangetekend en werd tot actie overgegaan. De dag voor de verkiezingen werd met minister Rudy Croes overeenstemming bereikt over verhogingen en hiervoor werd een protocol getekend. De directie weigerde dit echter uit te voeren mede omdat zij nimmer behoorlijk van een en ander op de hoogte was gesteld. Minister Croes ging verder en stuurde de APA-directeur naar huis. Bij de APA-personeelsleden is dit niet gunstig ontvangen, omdat Henriqwuez nimmer geweigerd heeft met hen naar een oplossing te zoeken. Het optreden van de demissionaire minister Croes wordt dan ook scherp afgekeurd.

Bij 150-jarig bestaan:
Surinaamse ambassadeur prijst Fraters Tilburg

TILBURG - Bij de herdenking van het 150-jarig bestaan van de Fraters van Tilburg als congregatie heeft de ambassadeur van Suriname in Tilburg hulde gebracht aan deze congregatie voor zijn inzet in Suriname. Hij wees daarbij op het feit dat de fraters al heel snel hun leerstof een Surinaamse aanpassing deden ondergaan.
Het 150-jarig bestaan van de Fraters van Tilburg bracht in de stichtingsplaats Tilburg talrijke fraters bijeen uit de hele wereld. De fraters die ook op de **Nederlandse Antillen** werkzaam zijn geweest en nog werkzaam zijn op **Bonaire en Curaçao** hebben eigenlijk als naam Fraters van Onze Lieve Vrouw van Barmhartigheid. Op Curaçao werd het jubileum in eigen kring gevierd.
In de maanden welke voorafgingen aan de herdenkingsdag werd een bezinning op gang gezet over de 'beweging van barmhartigheid' welke men eigenlijk wil zijn. Behalve in de Nederlandse Antillen, Suriname, Brazilië en Californië (VS) is men actief in Indonesië en in verschillende Afrikaanse landen.
Ambassadeur ds E. Azimullah van Suriname wees op het feit dat de fraters al snel hun leerstof aan de Surinaamse situatie hadden aangepast. In 1902 kwamen de eerste fraters naar Suriname. De ambassadeur sprak als oud-leerling en herinnerde aan de opleiding van katholieke onderwijzers welke de fraters ter hand namen. Maar ook op andere gebieden maakten de fraters zich verdienstelijk, aldus de Surinaamse ambassadeur. Hij noemde onder meer de sportbeoefening met onder meer veelvoudig voetbalkampioen Leo Victor. Leo Victor was ook de naam van de sigarenfabriek welke op initiatief van de fraters werd opgericht evenals een timmerfabriek en een drukkerij.

Leven duurder

ORANJESTAD — Volgens berekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek is het consumentenprijsindexcijfer met 0.2% gestegen in de maand juni 1994.
Het indexcijfer was 149.8 in mei 1994 en werd 150.1 in juni 1994.

Verstandelijk gehandicapte Bert van Leeuwen

'Een WK-Voetbal zonder de Brazilianen is ook leuk'

HOOGEVEEN — Zijn naam is Bert de Leeuw (37) en hij droomde er altijd al van om namens Oranje te schitteren op het WK-voetbal. Dank zij zijn werkgever, die hem drie weken vrij gaf, komen al zijn dromen nu uit. Met een instelling waar Romario nog een puntje aan kan zuigen, verdedigt hij deze weken samen met zijn teamgenoten de eer voor Nederland op het WK voor verstandelijk gehandicapten in Hoogeveen.

Onder het toeziend oog van gemiddeld 300 tot 500 toeschouwers per wedstrijd vechten twaalf landen voor een plaats in de finale. Die eindstrijd vindt op 1 september plaats. Nederland maakt een goede kans. Het won de eerste wedstrijd tegen Oostenrijk met de grote score van 14-0.

Toch komen nog hogere scores voor. Roemenië liet geen spaan heel van Engeland (28-0) en Slowakije kraakte Griekenland (37-0). Samen met Duitsland zijn dit de vier landen die volgens Bert de Leeuw een goede kans maken op de titel.

De ploeg van Roemenië was maandagavond het doelwit van Engelse kritiek. Engeland zet, na met 28-0 in de pan te zijn gehakt, vraagtekens bij het gehandicapt zijn van verschillende Roemeense spelers. De plaatselijke organisatie van het evenement kan zich gedeeltelijk vinden in deze kritiek, maar verwijst naar de criteria van de overkoepelende organisatie voor spelers met een verstandelijke handicap INTAS.

"De INTAS heeft een norm gesteld, en daar voldoen de Roemeense spelers aan", vertelt Ab Weber, [illegible] van de [illegible] hoger IQ hebben dan 75. We weten natuurlijk niet hoe artsen in het voormalige oostblok die grens hanteren. In Nederland kijken we bovendien naar meer dan alleen het IQ. Ik vind het wel jammer dat door het alleen maar gebruiken van de IQ-grens een groot verschil bestaat in de krachtverhoudingen tussen de diverse elftallen. Dat komt het toernooi niet ten goede."

De spelers bemoeien zich niet veel met deze discussie. Zij willen alleen maar voetballen en lol hebben. Het enige waaruit blijkt dat de bezoekers naar wedstrijden kijken tussen mensen met een verstandelijke handicap is het feit dat spelers met een ingooi soms het verkeerde team bedienen, of de consternatie die ontstaat wanneer een scheidsrechter fluit voor buitenspel.

"Dat komt omdat bij het normale gehandicaptenvoetbal de buitenspelregel niet wordt toegepast", verklaart Van Leeuwen. "Alleen voor dit toernooi gelden FIFA-regels. Dat betekent dat er langer wordt gespeeld en op een groter veld. Normaal duurt een wedstrijd tweemaal 25 minuten en spelen we op een half voetbalveld. Je ziet toch dat veel jongens moeite hebben met de conditie door die andere regels."

Qua fanatisme doen de spelers niet onder voor hun professionele collega-internationals. Weer is het Roemenië dat in deze zin opvalt. "De Roemeense bondscoach zou wel een broer van Ceaucescu kunnen zijn", stelt Van Leeuwen. "Hij is zo fanatiek dat zijn spelers nog niet eens een ijsje mogen eten. Bovendien beginnen ze al voor half acht 's ochtends met de training."

De Oranje-stemming op de tribune, de drommen handtekeningenjagers voor de jongens en zelfs de wedstrijdmentaliteit van de Duitsers is hetzelfde als tijdens het WK-voetbal in Amerika. "Nou alleen nog hopen dat de uitslag anders uitvalt dan in de VS", zegt Van Leeuwen. "Gelukkig komen we Brazilië niet tegen hier in Hoogeveen, mooi toch?"

Dan maar zelf een partijtje honkballen

■ *CHICAGO - Dan maar zelf een partijtje spelen, denken de fans van de Amerikaanse Major League ploegen, nu het er naar uitziet dat er als gevolg van de spelersstaking dit seizoen geen wedstrijden meer zullen worden gespeeld. Op de foto: Jeff Jenkins (rechts), een aanhanger van de New York Mets werpt buiten de muren van Wrigley Field de bal naar een vriend die met hem naar Chicago was gekomen om er de wedstrijd van zijn club tegen de Cubs te zien.*

AUTOSPORT / PARIJS — Renault heeft een driejarig contract gesloten met de Formule I-stal van Benetton. De Franse autofabriek zal de wagens van Benetton in die periode van motoren voorzien.

* * * * *

VOETBAL / BUENOS AIRES — De meerderheid van de Zuidamerikaanse managers wil dat Maradona gestraft wordt voor zijn dopinggebruik tijdens het WK. Dat heeft een enquete van het dagblad Clarin uitgewezen. Van de ondervraagde managers van Mexico tot Chili wil 56 procent een straf van een of twee jaar schorsing.

* * * * *

WIELRENNEN / AGRIGENTO — Voormalig wereldkampioen Gianni Bugno laat de wereldtitelstrijd op de weg, zondag in agrigento, aan zich voorbijgaan. De 30-jarige Italiaanse wielrenner kwam maandag tijdens een training ten val en blesseerde daarbij zijn linkerenkel. Donderdag besloot de wereldkampioen van 1991 en 1992 zich terug te trekken. Bondscoach Alfredo Martini heeft Davide Cassani als vervanger van de winnaar van de Ronde van Vlaanderen aangewezen.

VOETBAL / NEW YORK — Titelverdediger Verenigde Staten en Canada hebben zich geplaatst voor de eindronde van het WK-voetbal voor vrouwen. Het WK wordt volgend jaar in Zweden afgewerkt.

Exact Schaken in Zeelandia

WILLEMSTAD — [illegible] Nederlands Antilliaanse Schaakbond (NA[illegible]) houdt op dinsdag 6 september de officiële [illegible]ning van het Antilliaans Schaakkampioenschap. De plechtigheden [illegible] geprogrammeerd [illegible] 20:00 uur in de grote [illegible] van Landhuis Zeelandia.

Jaarlijks houdt het NA[illegible] bestuur de Antilliaanse schaakcompetitie. Het [illegible] jaar werden de finales van dat kampioenschap in Landhuis Zeelandia [illegible]speeld. De voorronden [illegible]den plaats in het Schaakcentrum van SV Capablanca.

Bij die gelegenheid [illegible] Louis Alvin Smith [illegible] zoveelste keer Antilliaans schaakkampioen. [illegible] tweede plaats volgde [illegible] Neumann, terwijl [illegible] Naarden op de derde [illegible] bleef steken. Naarden [illegible] het jaar daarvoor de [illegible]pioen van de Antillen.

Het Antilliaans kampioenschap wordt gesponsord door Info Track nv en de [illegible] de commerciële toernooi [illegible] Exact Schaaktoernooi.

FIFA wijst beroep van Tassotti af

ZÜRICH — De [illegible] commissie van de [illegible]nationale voetbalbond FIFA heeft het [illegible] van Mauro Tassotti [illegible] strafvermindering [illegible] wezen. De Italiaanse [illegible] national moet zijn [illegible] sing van acht wedstrijden uitzitten.

Bij het WK-voetbal in de Verenigde Staten gaf de [illegible]jarige Tassotti zijn tegenstander Luis Enrique buiten het zicht van de scheidsrechter een elleboogstoot.

Voor het eerst in de [illegible] geschiedenis werd hij [illegible] De [illegible] van AC Milan kreeg [illegible] acht wedstrijden schorsing en een boete van bijna 30.[illegible] gulden de hoogste straf [illegible] voor een overtreding op [illegible] veld. De uitsluiting kost Tassotti de finale, die Italië na strafschoppen van Brazilië verloor.

Gat in begroting voor bouw van nieuwe Kuip

Stichting Feyenoord streeft naar een veelzijdig stadion

ROTTERDAM — De nieuwe Kuip in Rotterdam-Zuid moet 'het Wembley van Nederland' worden. De bouwbegroting van 125 miljoen vertoont nog een gat van een vier met zes nullen, maar dat mag de pret in Rotterdam niet drukken. Het eind van de renovatie van het legendarische Feyenoordstadion is in zicht en de verwachting is gerechtvaardigd dat de [illegible] worden gevonden. Nog zeker twee maanden zal bijna 24 uur per dag moeten worden aangepoot om de klus op tijd de klaren.

Deskundigen zijn het roerend eens. Projectontwikkelaar Mabon heeft samen met aannemer HBM in krap veertien maanden tijd een huzarenstukje geleverd aan de Stadionweg op Rotterdam-Zuid.

Het stadion wordt niet alleen geschikt voor voetbalwedstrijden en popconcerten, maar ook voor bijvoorbeeld tennistoernooien. Overigens zijn in maart van het volgend jaar pas alle werkzaamheden rond het stadion voltooid. Op zaterdag 3 september kunnen de bezoekers dan ook bij het Pink Floyd-concert zien welke veranderingen de Kuip heeft ondergaan.

Ruim een jaar geleden nog was het stadion met een achterstallig onderhoud van zo'n 25 miljoen gulden op onderdelen [illegible]. Van een bouwvallig Rijksmonument is de Kuip straks in amper anderhalf jaar veranderd tot een [illegible] tempaleis dat, van alle markten thuis is. In Rotterdam hoopt men dat de Kuip het Wembley van Nederland wordt.

De vernieuwde tribunes in Rotterdam bieden rondom plaats aan 52.500 toeschouwers, die stuk voor stuk op een zitplaats kunnen rekenen. Die zijn zelfs grotendeels overdekt. Bovendien zijn tal van extra's gepland, niet alleen wat betreft sanitaire voorzieningen maar ook in de sfeer van de horeca en de logistiek.

"De [illegible] deels op [illegible] gaan", [illegible] P. van [illegible] mende weken [illegible] moeten [illegible] de [illegible] Er [illegible] voetbal [illegible]. Va[illegible] ver[illegible] wachting [illegible] capaciteit van [illegible] te gaan [illegible].

De Kuip [illegible] zijn renovatie [illegible] datum [illegible] eeuw. [illegible] pakt in [illegible] alle [illegible] de voetbal[illegible] zijn ook het [illegible] Mojo [illegible] klant. [illegible] een [illegible] van [illegible] voor [illegible] de [illegible] hoeveel [illegible] tief [illegible].

De [illegible] buitenkant [illegible] eigen[illegible] de nieuwe [illegible] het respect [illegible] monu[illegible] stadion [illegible] dertig [illegible] van de [illegible] de [illegible] pen[illegible] nog [illegible] de afgelopen [illegible] voor stuk [illegible] volgens [illegible] terie [illegible].

We[illegible] antegen [illegible] masten. En het [illegible] stadion gaat letterlijk gekroond de eeuwwisseling tegemoet: Een overspanning van een kleine dertig meter vanaf de rand hangt als een opengevouwen paraplu boven de tribunes. Het stadion krijgt zo een intiemere sfeer. Nagenoeg alleen het speelveld is niet overdekt.

Vanaf de middenstip valt ook meteen het koningsblauw van de zitplaatsen op, met daartussen het signaalrood van de betonnen trappen. Op de Maastribune is de grootste verandering aangebracht. Twaalfhonderd [illegible] ring, boven twee lagen met in totaal veertig kantoor-*units* (huur 125.000 gulden per jaar).

Deze tribune zal nauw worden verbonden met het Maasgebouw, een nieuwe plek waarin een stadionmuseum wordt gevestigd.

NS wil niet meebetalen aan tunnel naar stadion

ROTTERDAM — De aanleg van een supportertunnel die het nieuwe Feyenoordstadion verbindt met het nabijgelegen NS-station, staat op losse schroeven. De Nederlandse Spoorwegen weigeren mee te betalen aan de aanleg ervan. De Spoorwegen hebben laten weten niet bereid te zijn de 1,5 miljoen gulden bij te dragen waarom de directie van de voetbalclub samen met het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (OBR) had gevraagd.

"De NS-directie heeft na lang beraad besloten niet aan de financiering van de supporterstunnel deel te nemen. Dit project kost alleen maar geld en de NS krijgen er niets voor terug", aldus woordvoerder K. Leering.

"De Commissie Beveiligings Services, waarin ook de Spoorwegpolitie is vertegenwoordigd, heeft vastgesteld dat de veiligheid op en rond het Feyenoordstadion geen aanleiding vormt om aan het project deel te nemen", vervolgde Leering.

Burgemeester Peper van Rotterdam heeft zich inmiddels bereid verklaard de Nederlandse Spoorwegen opheldering te vragen over dit standpunt. Daarmee reageerde Peper op een waarschuwing van de Rotterdamse politie, die voorziet dat de veiligheid rond het transport van grote groepen voetbalsupporters in het geding is als de supportertunnel er niet komt. Een woordvoerder van het OBR zei dat Rotterdam bestuurlijk contact zal opnemen met de NS.

Feyenoord-directeur J. van der Vegt, die namens de voetbalclub en samen met het OBR talrijke gesprekken met de NS heeft gevoerd, toonde zich verbouwereerd over de houding van de NS.

"Formeel hebben de NS nooit enige toezegging gedaan om 1,5 miljoen gulden bij te dragen aan de tunnel, het is altijd een verzoek van onze kant geweest. Maar het is toch van de gekke dat de Spoorwegen zich aan hun mede-verantwoordelijkheid voor de veiligheid rond het voetbal onttrekken. Dit is een heel slechte beurt van de NS", aldus Van der Vegt.

Societe Hippique als lid opgenomen van FNRS

WILLEMSTAD — De bestuurders van Societe Hippique Curaçao verkeren in jubelstemming. Onlangs ontvingen ze bericht uit Nederland dat hun organisatie opgenomen werd als lid van de Federatie Nederlandse Rijscholen (FNRS). Het bestuur ziet die opname als een kroon op het werk van het afgelopen jaar.

N.V. Societe Hippique Curaçao is gelegen aan de Jongbloedweg 50. De organisatie plant sinds de officiële opening van de hernieuwe manege, dressuur- en springbak en baan onder andere trainingen en trainingskampen voor de aangesloten leden.

Maandag staat alsnog zo'n clinic op het programma van Societe Hippique Curaçao. Uit Nederland is overgevolgen naar Willemstad de bekende amazone Ati Spijker. Hij geeft gedurende twee weken lessen op de manege aan de Jongbloedweg.

Om tot de FNRS toegelaten te worden, dient een manege te voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen. Onder andere de kwaliteit van de lessen is ook een van die eisen. Verder zijn voorwaarden gesteld voor paarden en pony bestand, hun gezondheid en geschiktheid voor lessen aan beginners en gevorderden en de stalling en opslag van fourage.

Verder moeten aangesloten leden voldoen aan voorwaarden die te maken hebben met hygiene. Gelet wordt bijvoorbeeld op de kwaliteit van de kantine, toiletten en kleedkamers, zadelkamers op de diverse maneges. er moet een goede algemene indruk zijn van die maneges en de bdrijfsvoering daarvan.

Dertien spelers naar WK-Waterpolo

UTRECHT — Bondscoach Trumbic neemt dertien waterpolo'ers mee naar het WK dat van 1 tot en met 11 september in Rome wordt gehouden. Van de selectie van zestien spelers vielen Van de Kuilen (PSV), Vermeulen (AZC) en Bikkel (AZ+PC) af.

Onder de dertien zijn vijf spelers van landskampioen AZ+PC, drie van VZC, twee van AZC en Polar Bears en een van ZPB. Oranje is in een poule ingedeeld met Duitsland, Roemenië en Verenigde Staten. De nummers één en twee gaan naar de kwartfinalegroepen.

Brazilianen ontdekken nieuwe racevedette

■SPA (België) - De Braziliaan Rubens Barichello heeft gisteren tijdens de eerste kwalificatie voor de Formule 1 race welke morgen in het Belgische Spa wordt verreden de snelste tijd neergezet. De Brazilianen zien in Barrichello een mogelijke opvolger voor hun eerder dit jaar verongelukte landgenoot Ayrton Senna.

PSV tegen Bayer Leverkusen op 13 september

Vitesse staat voor moeilijke klus Parma uit te schakelen

DEN HAAG — Het grote Ajax was vorig seizoen kansloos tegen Parma. Het kleinere Vitesse staat in de nieuwe voetbaljaargang voor de zware klus de Italiaanse topclub uit het Europese voetbal te knikkeren. Van de vier Nederlandse clubs die vrijdag meelootten voor twee toernooien (bekerwinnaars en UEFA Cup), troffen de Arnhemmers de moeilijkste tegenstander. Met PSV, dat op Bayer Leverkusen stuit, als goede tweede. De derde Nederlandse club in het UEFA-bekertoernooi, FC Twente, ontmoet Kispest Honved uit Boedapest.

Bij de bekerwinnaars is Feyenoord gekoppeld aan Zalgiris Vilnius uit Litouwen. Vitesse en FC Twente spelen eerst thuis (beide op dinsdag 13 september), PSV en Feyenoord eerst in het buitenland (13 en 15 september). De *returns* zijn twee weken later.

De reactie van Parma-trainer Nevio Scala was veelbetekenend voor de krachtsverhouding: "Vitesse zegt me weinig. Ik weet dat Ajax, Feyenoord en PSV de dienst uitmaken in Nederland.

Parma wil nu overigens de Italiaanse landstitel en kocht onlangs middenvelder Dino Baggio van Juventus, verdediger Fernando Couto van FC Porto en aanvaller Branca van Udinese. De vraag is hoe de Colombiaan Faustino Asprilla zich herstelt van een totaal mislukt WK. De elastische aanvaller bedankte na de moord op verdediger Escobar voor de nationale ploeg. De Belg Grun en aanvaller Melli vertrokken. Andere bekende spelers: De verdedigers Mussi (overgenomen van Torino), Benarrivo en Apolloni, middenvelder Brolin, opgenomen in het WK-sterrenteam, en aanvaller Zola. Zonder uitzondering waren ze actief op het WK.

Vitesse-middenvelder Philip Cocu sprak van een ongelukkige loting. "Odense en Linfield zaten ook in ons groepje. Als je een van die twee clubs treft, heb je een goede kans de tweede ronde te bereiken. We moeten thuis een goed resultaat neerzetten, dan zien we in Parma wel waar het schip strandt."

Bayer Leverkusen, tegenstander van PSV, is vergelijkbaar met de club uit Eindhoven. De Duitsers trekken financiële steun van een chemieconcern. De begroting van beide clubs bedraagt een kleine dertig miljoen gulden. Leverkusen won de UEFA-beker in 1988, het jaar waarin PSV de bokaal voor landskampioenen veroverde. De Duitsers waren echter nog nooit kampioen en pakten vorig jaar de nationale beker door een zege in de finale op de amateurs van Hertha BSC Berlin. Afgelopen seizoen was Leverkusen derde, het beste resultaat in de historie.

Trainer sinds mei 1993 is de Serviër Dragoslav Stepanovic. Bekendste spelers zijn de 35-jarige middenvelder Bernd Schuster en de 34-jarige spits Rudi Völler. De laatste mag tot de kwartfinales niet meedoen omdat hij pas vorige week is aangetrokken. Andere goede voetballers: De voormalige Oostduitsers Thom en Kirsten, de Roemeen Lupescu, de Braziliaanse WK-reserve Paulo Sergio en de aanvoerder van de Amerikaanse WK-ploeg Thomas Dooley.

Leverkusen begon de competitie met twee nederlagen: Thuis tegen Kaiserslautern en bij Werder Bremen. Stepanovic was ontevreden met de loting. "Ik vraag me af waarom wij geplaatst waren. PSV was de moeilijkste loting die we konden krijgen." Collega De Mos, vorig seizoen met PSV in de eerste ronde uitgeschakeld door Karlsruhe, dacht wat anders over Leverkusen. Hij had Aron Winter's Lazio Roma moeilijker ingeschat.

Feyenoord reageerde via woordvoerder Fred Blankemeijer redelijk verheugd op de koppeling aan Zalgiris Vilnius. "We hebben onmiddellijk contact gezocht met PSV, dat twee jaar geleden tegen deze club speelde. We weten daardoor al hoe we moeten reizen. Naar zo'n onbekend gebied is dat een groot voordeel."

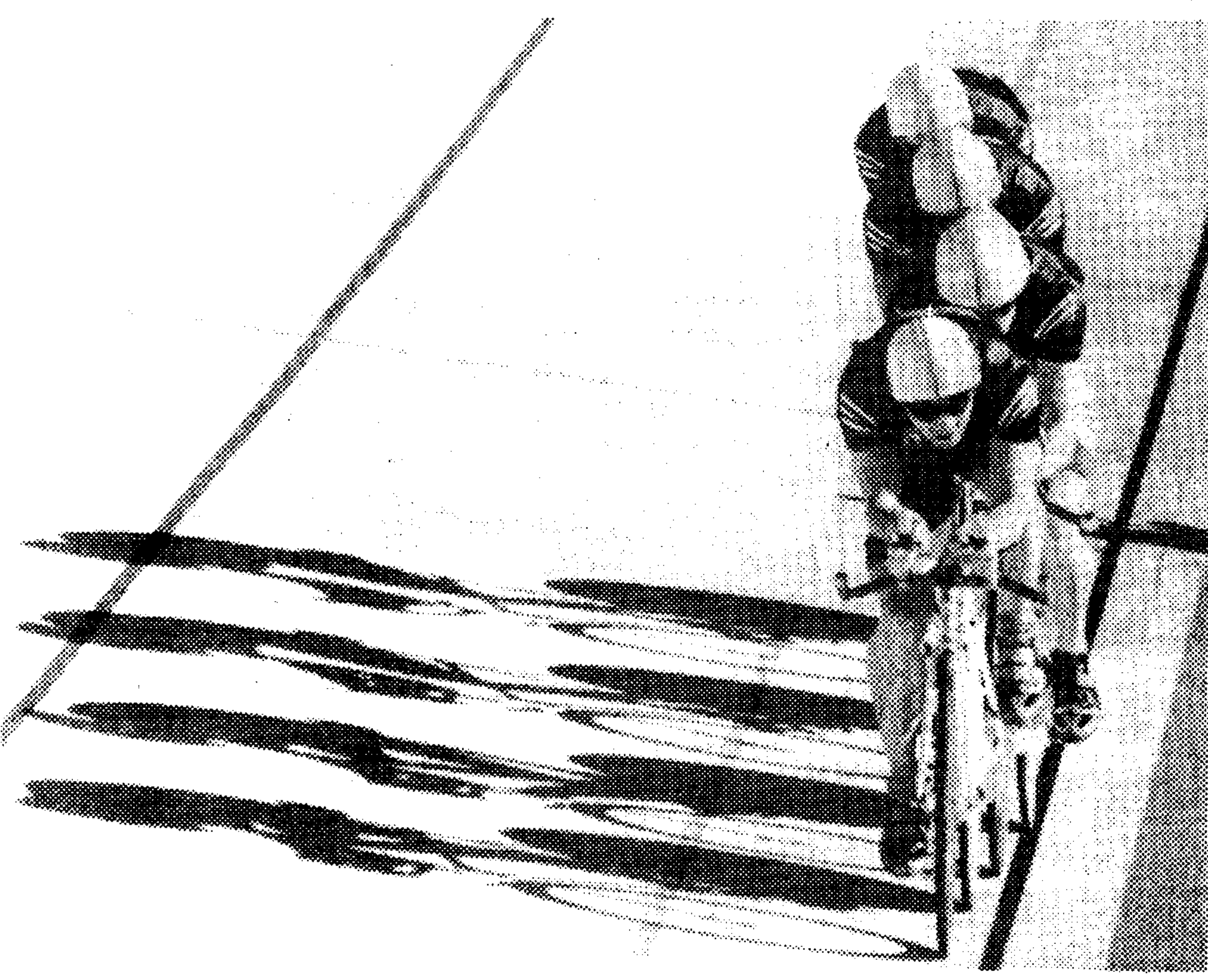
PSV won met 6-0 (thuis) en 2-0. "PSV was destijds misschien wat sterker dan wij nu, maar in sportief opzicht kunnen we desondanks tevreden zijn. Misschien dat het vliegen meer problemen oplevert dan het voetballen. We spelen op donderdag, de volgende reguliere vlucht uit Vilnius is pas op zondag. Een charter moet uitkomst bieden, anders missen we nog een competitieduel ook."

In de voorronde van het toernooi versloeg Zalgiris Barry Town uit Wales met 6-0 en 1-0. Vooral om organisatorische redenen is Blankemeijer blij met eerst een uitwedstrijd. "Het is kort dag, over iets meer dan twee weken is het eerste duel al. Het was een hele klus geweest om op zo'n korte termijn qua kaartverkoop alles op orde te krijgen. Nu hebben we iets meer speling."

FC Twente kwam de twee voorgaande keren dat het internationaal actief was niet verder dan de eerste ronde, beide keren was een Duitse club te sterk. In 1990 Leverkusen, in 1993 Bayern München. Tegen Honved, der tienvoudig kampioen van Hongarije, ziet trainer Ten Donkelaar wat meer perspectief. "Ik denk dat de kansen ongeveer fifty-fifty zijn." Een duidelijker oordeel kan de debuterende hoofdtrainer nog niet vellen.

■ VICTORIA (Canada) - Mooi op een rijtje draaide het Australische viertal gisteren de rondjes op het circuit van Victoria. De Australiërs versloegen Canada in de halve finale voor de Gemenebest Spelen op het onderdeel 4000 meter ploegenachtervolging met een tijd van 4.20.830.

Mooi op een rijtje in de achtervolging

Steffi Graf tegen Mall in eerste ronde US Open

NEW YORK — Steffi Graf komt in de eerste ronde op Flushin Meadow uit tegen de Amerikaanse Mall. De Duitse toptennisster staat nummer 1 op de plaatsingslijst van de US Open. Conchita Martinez werd door de organisatoren op Flushing Meadow als de tweede beste tennisster geplaatst op het Open Amerikaanse toernooi.

De Nederlandse Miriam Oremans speelt in de eerste ronde tegen de Française Dechaume. Muns-Jagerman lootte de Slowaakse tennisster Husarova. Boogert moet het opnemen tegen Dragomir uit Roemenië, Shultz kreeg Fusai uit Frankrijk als haar opponente, Bollegraf staat tegenover de Duitse Rittner en Rottier komt uit tegen Tauziat uit Parijs.

De loting: Graf (Dui/1) - Mall (VS); Cacic (VS) - Angeles Montojo (Spa); Watanabe (VS) - Bradtke (Aus); Bobkova (Tsj) - Po (VS); Letiere (VS) - *qualifier*; **Dechaume (Fra) - OREMANS (Ned)**; Steven (VS) - Suarez (Arg); Radford (Aus) - Garrison-Jackson (VS/10); Coetzer (Z-Af/11) - Ritter (Oos); Maniokova (Rus) - Kelesi (Can); Werdel (VS) - Richterova (Tsj); *qualifier* - Basuki (Ind); Halard (Fra) - Langrova (Tsj); Whitlinger (VS) - Endo (Jap); Reinstadler (Oos) - Shriver (VS); Gross (Ita) - Davenport (VS/6); Pierce (Fra/4) - *qualifier*; Studenikova (Tsj) - Graham (VS).

Kuhlman (VS) - Frankl (Dui); Tedjakusuma (Ind) - Wiesner (Oos); Majoli (Kro) - Van Lottum (Fra); *qualifier* - Elsa Reinach (Z-Af); **Husarova (Slw) - MUNS-JAGERMAN (Ned)**; Smashnova (Isr) - McNeil (VS/12); Magdalena Maleeva (Bul/15) - Rubin (VS); **BOOGERT (Ned) - Dragomir (Roe)**; Serra-Zanetti (Ita) - Harvey-Wild (VS); Sawamatsu (Jap) - Stafford (VS); Gavaldon (Mex) - Fulco-Villella (Arg); Labat (Arg) - Hy (Can); Monami (Bel) - Habsudova (Tsj); Makarova (Rus) - Novotna (Tsj/7); Sabatini (Arg/8) - Neiland (Let); McGrath (VS) - Price (Z-Af); Zrubakova (Tsj) - Tarabini (Arg); Farina (Ita) - Wcitu (VS); Kruger (Z-Af) - Likhovtseva (Kaz); Medvedeva (Oek) - Schett (Oos); McQuillan (Aus) - Frazier (VS/16); Hack (Dui/12) - Gigi Fernandez (VS); *qualifier* - Testud (Fra).

Fang Li (Chi) - Shi-Ting Wang (Tai); Nagatsuka (Jap) - Dopfer (Oos); Helgeson (VS) - Kschwendt (Dui); Carlsson (Zwe) - Feber (Bel); Wood (GBR) - Arendt (VS); Martinek (Dui) - Martinez (Spa/2); Date (Jap/5) - *qualifier*; Golarsa (Ita) - Kamio (Jap); **Fusai (Fra) - SCHULTZ (Ned)**; Raymond (VS) - Cunningham (VS); **Rittner (Dui) - Bollegraf (Ned)**; Martincova (Tsj) - Zardo (Zwi); Sugiyama (Jap) - Mesjki (Geo); Spirlea (Roe) - Huber (Dui/14); Mary-Joe Fernandez (VS/9) - Appelmans (Bel); Fendick (VS) - Adams (VS); Grossman (VS) - Singer (Dui); Kochta (Dui) - Katerina Maleeva (Bul); Meier (Dui) - Cecchini (Ita); Courtois (Bel) - Keller (VS); **Tauziat (Fra) - ROTTIER (Ned)** en Ferrando (Ita) - Sanchez-Vicario (Spa/2).

FIA komt met hoorzitting

PARIJS — Het Formule-1-team van Benetton moet zich op 7 september tijdens een speciale vergadering van de Internationale Automobiel Federatie (FIA) verantwoorden. Voor de brand waarbij de bolide van de Nederlander Jos Verstappen op het circuit van Hockenheim was betrokken.

Aanvankelijk had de FIA de kwestie voor 19 oktober op de agenda geplaatst. Onder druk van andere teams besloot de FIA de hoorzitting te vervroegen.

Verstappens wagen vatte vlam toen hij op 31 juli tijdens de top maakte om te tanken. Later bleek dat Benetton een veiligheidsfilter had verwijderd. Daardoor zou het tijdverlies aanzienlijk verminderd worden. Volgens de FIA is er echter nooit toestemming gegeven voor de technische ingreep.

Sportbestuurders blij met staatssecretaris Terpstra

DEN HAAG — Binnen het NOCNSF is verheugd gereageerd op de benoeming van oud-topzwemster Erica Terpstra als staatssecretaris op Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De opname van de term 'sport' bij de naam van het departement is volgens voorzitter Huibregtsen een goede zaak, waarvoor jaren is gevochten. Huibregtsen: "Ik ben om twee zaken blij. Ten eerste dat ze een oud-sporter is die gevoel heeft voor sport. Ten tweede omdat ik van haar weet dat ze zich daadwerkelijk sterk wil maken voor de sport."

Ook Andre Bolhuis, chef de mission van de ploeg voor de Olympische Spelen, is blij met de oud-sporter als staatssecretaris. "Haar voorganger D'Ancona (WVC) was natuurlijk een aardige mevrouw en een bekwaam bewindsvrouwe, maar iedereen wist dat ze meer voelde voor cultuur," verklaarde Bolhuis.

Hij vervolgde met: "Van Terpstra mogen we het een en ander verwachten. Ik hoop dat sport meer gebruikt zal worden als middel dat andere zaken tot stand kan brengen: Volksgezondheid, integratie. Ik praat dan over hoog tot laag, niet alleen over topsport."

Het bewijs voor Terpstra's interesse kwam Huibregtsen dinsdag ter ore tijdens een bijeenkomst van een aantal maatschappelijke groeperingen. "Sport, arbeid en gezondheid", was een van de besproken thema's. Terpstra, zo ving hij op, heeft inmiddels een rapport opgevraagd met de titel 'Sport als bron van inspiratie'. Dat is enkele jaren geleden opgesteld door onder meer Hans Wiegel en Bram Peper.

Huibregtsen stuurde afgelopen week nog een fax naar het departement WVC, waarin hij de hoop uitsprak dat de naam sport tot het nieuwe kabinet zou doordringen. "Daarvoor is jaren gijverd. Ik hoop dat straks enkele woorden aan sport worden gewijd in het regeringsprogramma. Natuurlijk kan sport de steun van de overheid gebruiken, maar sport kan ook tot steun van de overheid dienen. Dat is niet altijd even duidelijk geweest."

De politiek hoeft niet altijd te betalen, vindt de praeses. "Soms hebben we liever aandacht. Zoveel geld hebben we nou ook weer niet nodig. Het gaat ook om faciliteiten, een beetje enthousiasme." Huibregtsen heeft Terpstra een paar keer ontmoet en hoopt haar in december te begroeten op een symposium dat de naam 'Sport in de paarse politiek' zal dragen.

Van Bolhuis mag de politiek best meer geld besteden aan sport dan tegenwoordig het geval is. "Ik geloof dat nog geen tiende procent van de totale begroting naar sport gaat. Terwijl meer dan de helft van de Nederlanders de sportpagina's in de kranten met veel interesse leest."

De onlangs ingevoerde Krasloterij levert de tak miljoenen guldens op. Bolhuis: "Laat dat vooral zo blijven. Nu de loterij zo'n succes is gebleken, gaan de politici opeens vraagtekens plaatsen. Als wij die gelden gewoon mogen houden, redden we het wel met de sport."

SPORT AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(Bonamweg 49, Brievengat)
(Tel.: 376620/376626)
zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vrijdag van 20.00-22.30 uur; zaterdag van 14.00-17.00 uur en zondag van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARIO JANWE
dammen:
elke donderdag van 15.00-18.00 uur damles en -training voor de jeugd vanaf acht tot achttien jaar.
schaakvereniging Janwé:
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf zeven tot 23 jaar.

SKOL DI DAM STRATEGIA
elke donderdag van 19.30-23.00 uur in Sentro di Bario Janwé.
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur in IPK-gebouw (naast Martinus mavo, Plasa Brion.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

ZATERDAG

TENNIS
(Kraft General Foods Doubles)
17.00-20.45 uur vervolg tweede rondewedstrijden - **banen Asiento** (Rust & Burgh).

ZONDAG

WORSTELEN
19.00 uur wedstrijden - **Coney Island** (Pater Euwensweg).

ZEILEN
11.00 uur aanvang *shorttrack races* - **Spaanse Water**.

BASEBALL
(Federashon di Belsbòl di Kòrsou)
AA-klasse
finale
14.30 uur Wild Cats vs Royal Scorpions - **Stadion Johnny Vrutaal** (Rif).

TENNIS
(Kraft General Foods Doubles)
17.00-20.00 uur vervolg tweede rondewedstrijden - **banen Asiento** (Rust & Burgh).

SOFTBAL
Slow Pitch
Liga Van Engelen
10.00 uur Dal Pega vs Aguilas;
12.00 uur Bols vs Glacial;
14.00 uur Quisqueya vs Baranka;
16.00 uur Raco-X vs Posner;
18.00 uur Ennia vs Uniko - **Suvek Ballpark**.
Liga Amistat 1994
10.00 uur Nos ku Nos vs Veteranos;
12.00 uur **(CSB dames-softbal)** Pichingolo vs Paradais;
14.00 uur Logan vs Blue Marlins;
16.00 uur Caterpillar vs Carpatula - **Cirilo Chrino Ballpark** (Groot Kwartier).

Nooit klachten over werk van oud-kampioen Fernandez

Antilliaanse zwemleraar door collega's weggepest

DEN HAAG/WILLEMSTAD - De gemeentelijke dienst Welzijn in Den Haag maakt zich schuldig aan discriminatie. Dat vindt de 43-jarige uit Curaçao afkomstige Antilliaan Carlos Fernandez. "Ik ben mijn baan kwijt. Die hoef ik ook niet meer terug. Ik wil alleen nog maar mijn verhaal vertellen", zegt Fernandez in een interview in de Haagse Courant. Het 'Meldpunt Discriminatie' ondersteunt de Antilliaan maar kan verder niets voor hem doen.

"Zeventien jaar heb ik in de problemen gezeten. Heel die periode was ik verslaafd aan alcohol en drugs. Toen ben ik naar een kliniek gegaan. Daar heb ik twee jaar en acht maanden gezeten. Dat was nodig om eraf te komen. Twee jaar en acht maanden. Maar dan moet je verder. Als arbeidsgewenning heb ik toen vanaf oktober 1990 een jaar lang, gratis, gewerkt in het zwembad Overbosch in Den Haag. Later ook nog vier maanden in de Waterthor aan de Thorbeckelaan. Aan een soort stage eigenlijk", vertelt Fernandez.

De keuze voor werk in een zwembad lag nogal voor de hand, want Fernandez was tussen 1966 en 1975 een gevierd zwemkampioen in de Nederlandse Antillen. Eerst bij de junioren en later bij de senioren. Hij had ook al een diploma voor zwemleraar, maar dat werd in Nederland niet erkend. Hij moest dus opnieuw een papiertje halen. Ook moest hij de Nederlandse taal nog goed leren lezen en schrijven. Het was zijn grootste droom zijn oude beroep in Nederland weer te kunnen uitoefenen. Ook al omdat men hem mondeling had beloofd dat hij een vast dienstverband zou krijgen, zodra hij het benodigde diploma had behaald.

De stageperiode in zwembad de Waterthor was een nachtmerrie herinnert Fernandez zich. "De collega's groetten mij nooit. Ik moest allerlei kleine pesterijtjes slikken. Ze noemden mij 'die aap'. Ik hield het vol om die vaste baan te kunnen krijgen. Ik moest toch weer iets opbouwen? Opnieuw beginnen".

In maart 1991 diende hij over de behandeling door het personeel al een klacht in bij Meldpunt Discriminatie. Dat leidde tot schriftelijke uitleg en excuses van de dienst Welzijn, namens de leidinggevenden van de Waterthor. Fernandeze aanvaardde de excuses. Hij werd overgeplaatst naar het zwembad Overbosch en ging een rustiger tijd tegemoet. Dat duurde tot december 1993. Een maand die het begin van een beter leven had kunnen zijn, want Fernandeze haalde eindelijk zijn diploma zwemleraar. Tot die tijd had hij steeds contracten voor één à twee maanden gehad, of voor eeh half jaar, maar dan alleen als oproepkracht. Als zijn baas hem in die periodes niet nodig had, verdiende hij ook niets. Dat gebeurde nogal eens, want in tegenstelling tot andere oproepkrachten werd hij niet voor alle gemeentelijke baden ingezet, maar alleen voor Overbosch. In andere zwembaden zouden ze niet van zijn inzet gediend zijn, hoorde hij van zijn chefs. Nog voor zijn stage in Overbosch in 1990, was hem in Morgenstond te kennen gegeven dat hij beter naar Rotterdam kon gaan. 'Omdat daar meer zwarten waren'. De bazen van de dienst Welzijn verzekerden hem nog in het voorjaar van 1994 dat hij voor alle zwembaden inzetbaar zou worden. Hij werd echter nooit voor een ander dan Overbosch opgeroepen.

OPSTOOTJE

December 1993 was niet alleen de maand waarin Fernandez hoop kreeg op een vaste aanstelling. Die maand kwam een aantal personeelsleden van de Waterthor naar het zwembad Overbosch, onder wie een leidinggevende. Met hen kwamen de pesterijtjes en vernederingen van jaren geleden terug. Fernandez besprak ze met Meldpunt Discriminatie en dat verzocht de dienst Welzijn een onderzoek in te stellen. Daaruit zijn geen directe bewijzen van discriminatie gevonden, volgens de Haagse gemeentelijke dienst. Wel is toegegeven dat Fernandez zelf geen problemen zocht. Van zijn advocate heeft het Meldpunt vernomen, dat de contracten heel slim in elkaar zitten. Juridisch is er niets op aan te merken. Maar vier jaar lang volgens oproep- en maandcontracten werken is om zijn minst ongebruikelijk. Ook in de zwemwereld.

Nog tijdens het onderzoek escaleerde in juni van dit jaar de gespannen situatie tussen de inmiddels gediplomeerde zwemleraar en zijn collega's. Toen hij in Morgenstond was voor een EHBO-les, onstond een opstootje waarbij Fernandez, volgens eigen zeggen per ongeluk, met zijn arm een collega in het gezicht raakte. Dit was reden voor de dienst Welzijn om hem te kennen te geven dat hij niet meer zou worden opgeroepen. Het feit dat er over zijn werk als zwemleraar en zijn omgang met klanten nooit klachten waren, deed er niet meer aan toe. "Wij achten het niet acceptabel dat u een collega een klap heeft gegeven", schreef een afdelingshoofd van de dienst Welzijn aan de badmeester.

Fernandez kreeg nog drie dagen uitbetaald en verder zou zijn oproepcontract ongebruikt blijven. Verlenging was helemaal uitgesloten, maar dat was tijdens een bespreking in april al duidelijk geworden.

WERKVLOER

Officieel heeft het Meldpunt de zaak afgesloten. "Bij discriminatie is het altijd moeilijk de waarheid te achterhalen. Zeker in situaties op de werkvloer", licht maatschappelijk werkster A. Ligtvoet toe. "Collega's zijn altijd bang voor eventuele consequenties, als zij verklaringen afleggen". Ligtvoet is ervan overtuigd dat Fernandez is weggepest: "In het zwembad was van begin af aan een groepje dat elkaar al jaren kent, dat hem gewoon niet wilde. Hij is zelf een type dat heel direct reageert. Als hij eenmaal is gekwetst, kan hij emotioneel worden. Daarin verschilt zijn mentaliteit met die van de rest van het zwembadpersoneel. En dus moest hij weg".

■ *De ontslagen Antilliaanse badmeester komt nu alleen nog als klant in zwembad Overbosch.*

Herdenking moord Duijnmeijer

■ *WILLEMSTAD — De Nederlandse minister van Ontwikkelingssamenwerking, Jan Pronk (links) en Gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen Carel de Haseth (midden) leggen een krans bij het monument 'Mama Baranka' in Amsterdam. Dit monument is geplaatst ter nagedachtenis aan de racistische moord op de 15-jarige Antilliaan Kerwin Duijnmeijer.*

BOKSEN / LONDEN — Chris Eubank wil in juli 1995 een punt achter zijn bokscarrière zetten. "Ik tel de minuten tot de dag dat ik met boksen kan stoppen", verklaarde de 28-jarige Engelsman. Voorlopig zal hij nog even aan de bak moeten. Maandag is hij met een Engelse televisiezender overeengekomen dat hij voor twintig miljoen gulden nog zeven keer zijn WBO-wereldtitel in het zwaarweltergewicht zal verdedigen.

WIELRENNEN

PALERMO — De wereldtitelstrijd wielrennen op de baan vindt in 1997 plaats in Perth. De Internationale Wielrenunie, UCI, heeft vrijdag tijdens het congres in Palermo bekendgemaakt. De Australische plaats kreeg de voorkeur boven locaties in Rusland, Spanje en Marokko.

NOTITIES UIT PARAMARIBO

door Max Bolt

ARAMARIBO— Suri- e heeft weer een veel- ogen week met veel ws achter de rug. De rsen voor vreemde ta zijn vrij constant leven, schommelend d Sf 190,- voor één ar en Sf 110,- voor de erlandse gulden. ister Ronald Assen Planning en Ontwik- ngssamenwerking ziet rin een indicatie dat *parallelmarkt* geen g leven meer choren is. Hij voor- lde het doodbloeden de illegale geldhandel en enkele maanden, omdat de Surinaamse ring meer inkomsten wacht, inclusief in iezen ter dekking van eigen munt. Hij nde in dit kader poten- e investeringen door grote Aziatische hout- atschappijen rmee Suriname menteel besprekingen rt, de goedkeuring van miljoen Ecu door het min-fonds' dat over- len met inkomstender- gen uit de mijnbouw- tor steunt en de mone- re maatregelen van er andere belasting- hogingen.

ok mededelingen van de inaamse belastingdienst den hoopvol moeten men. Suriname zal dit wel Sf 9 miljard innen belastingen, een veel- d van voorheen dank zij unificatie van de wissel- rs. Deze inkomsten en voornamelijk uit de xietsector. Het invoeren onroerend-goed-belas- en zal echter (wederom) esteld worden omdat de ring bepaalde juridische pen niet tijdig heeft onder- en. Er is overigens ke van het verhogen van belastingvrije grens van 9.000 naar 50.000 jaarin- en, zulks in verband met atiegebonden salarisaan- singen.

De belastingkwestie heeft r grote consternatie orgd in Suriname, rdat werknemers van het (enige) elektriciteitsbedrijf, E.B.S., donderdag jl. massaal het werk neerlegden uit ontevredenheid over de hoogte van ingehouden belastingen. Doordat de lonen fors verhoogd zijn, komen ze in hogere belastingschijven die niet gelijktijdig met de salarisverhogingen zijn aangepast. De salarissen worden nu veel zwaarder belast (tot wel 55% aftrek). De werknemers schakelden het bedrijf uit, waardoor Suriname een hele dag *zonder elektriciteit* kwam te zitten. De bevolking, die tot laat in de middag niet wist wat er eigenlijk aan de hand was (alle televisie- en radiostations waren uit de lucht), speculeerde druk over mogelijke terroristische- of vakbondsacties. De stroomuitval kwam namelijk precies een dag na de aanhouding van ex-rebellenleider Ronnie Brunswijk, en ook op de dag waarop een groot aantal ambtenaren in actie ging, om betere voorzieningen van het Staatsziekenfonds, waar ambtenaren verplicht verzekerd zijn, te eisen.

Ronnie Brunswijk, de leider van de ex-guerrillabeweging Jungle Commando, is door de politie aangehouden op verdenking van poging tot doodslag en/of zware mishandeling. Brunswijk heeft woensdag jl. namelijk een man in de rug geschoten, die volgens hem zijn lasmachine en bromfiets zou hebben gestolen. Zo de man in leven blijft, zal hij vermoedelijk verlamd blijven aan de benen. Ronald de Ritter, de advocaat van Brunswijk, heeft verklaard dat Brunswijk eerst acht maal in de lucht heeft geschoten en slechts één keer gericht op de benen, waarbij de man echter in de rug werd getroffen. Volgens de advocaat is zijn cliënt bij zijn aanhouding ook nog mishandeld door het arrestatieteam van de politie.

Dit *arrestatie-team* van de politie, ook wel A.T. 'the A-team' genoemd, is bij vriend en vijand beroemd c.q. berucht aan het worden. Het speciaal (op de Nederlandse Antillen) opgeleide team gaat namelijk hardhandig te werk, maar is er daarnaast ook in geslaagd belangrijke arrestaties te verrichten. Onlangs zelfs ten huize van een lid van het team zelf, waarbij cocaïne en wapens in beslag werden genomen. Volgens het Korps Politie Suriname wordt opzettelijk de hardhandige methode van het team in de negatieve publiciteit gebracht door personen die het A.T. vrezen wegens ontmaskering van hun duistere praktijken.

Het schijnt, dat de 1100 kg. cocaïne die in de afgelopen week door de Spaanse politie is gevonden op het Nederlandse schip de 'Zwanet', wel uit Suriname afkomstig is. Het schip heeft Suriname recentelijk niet bezocht, maar het vermoeden bestaat dat een (Braziliaanse) schoener afkomstig uit Paramaribo, in Surinaamse territoriale wateren de cocaïne heeft overgeladen op de 'Zwanet'.

De Surinaamse regering heeft van de Amerikaanse regering het verzoek gekregen nu ook Cubaanse vluchtelingen op te vangen. Eerder deed Amerika het verzoek Haïtiaanse vluchtelingen in kampen op te nemen, hetgeen ingewilligd werd; de voorbereidingen zijn al in volle gang en medio september worden de Haïtianen verwacht. Hoewel het aantrekkelijk lijkt in te gaan op het verzoek wegens de financiële voordelen (Amerika betaalt alles), zal het een moeilijke politieke beslissing zijn. Suriname houdt zich internationaal immers aan de regels van non-interventie en is niet van plan partij te worden in het VS-Cuba conflict.

De zestigjarige Dew Biseswar heeft het gepresteerd van 's morgens zes uur tot 's middags zes uur, continu te zwemmen in het zwembad van de officiersvereniging V.O.S. te Paramaribo. Hij trok meer dan driehonderd banen, ongeveer 16 km.

Arthy Gorré, de bevelhebber van het Surinaamse leger, staat op het punt van vertrek. Al bij zijn aanstelling, twee jaar geleden, had hij te kennen gegeven niet langer dan twee jaar te willen fungeren als bevelhebber. Bovendien botert het kennelijk niet zo goed tussen hem en de minister van Defensie, Siegfried Gilds. Gorré is één van de zestien militairen die de coup pleegde in 1980.

De Vereniging Surinaams Bedrijfsleven (V.S.B.) is minder hoopvol gestemd over de economie. In een uitgegeven verklaring wijst de vereniging erop, dat bedrijven en particulieren gedwongen worden om op 'onethische wijze' aan deviezen te komen, namelijk aankoop op de zwarte markt. Er zijn immers niet voldoende deviezen beschikbaar bij de handelsbanken waar de vraag groter is dan het aanbod. Wettelijk is het echter sinds de unificatie van de wisselkoers in juli jl., verboden om deviezentransacties te doen buiten de banken om. Aan de minister van Handel en Industrie, ir Richard Kalloe, is een dringend beroep gedaan de deviezenvoorzieningen kritisch te beschouwen.

En dat de genomen economische maatregelen nog niet voldoende zijn om Suriname richting producent in plaats van consument te duwen, wordt geïllustreerd door de toenemende kip-import. Lokale kip- en eirenproducenten, die hun grondstoffen met dure deviezen moeten kopen, werden de markt uitgeprijsd door goedkopere importkip, die al 30% van de kipvoorziening uitmaakt. Een kilo importkip kost Sf 350,-, terwijl de lokaal opgeleverde kip rond de Sf 450,- per kilo kost.

Rectificatie Siberie / Fontein

WILLEMSTAD — De gebieden Siberie en Fontein zijn niet geheel van bestemming veranderd, zoals gisteren vermeld werd. Beide gebieden beslaan een oppervlakte van 600 hectare, waarvan 230 hectare nu bestemd is voor stedelijke bebouwing. Het overige deel blijft open land.

Jobo

27 — Inkt maakte men in de oude tijd zelf. *Bèshi*-vruchten laten trekken op gewoon water levert nagenoeg zwarte inkt. Op school maakte men rode inkt door pitjes van de wilde schijfcactus (*kadushi di mondi*) te laten trekken op water.

28 — In de regentijd stond vroeger het begin van de *Oranjestraat* geheel blank, dagenlang. Je moest met een bootje worden overgezet. *Sam'i Liber* was ook zo afgesneden van de buitenwereld.

29 — Een *kussen* bestaande uit watten van de katoenboom rekt het leven van een stervende 'wel een jaar lang, je kunt er niet op doodgaan'. Dat is de reden dat men in zo'n geval het kussen verwisselt voor een kussen opgevuld met gedroogde blaadjes.

Tot 2002 als eigendom van Havana afgedwongen:

Guantanamo: wisselgeld van VS voor Cubaanse democratie

GUANTANAMO - "Ik wilde naar Miami gaan en nu bevind ik me hier." De twintig-jarige Joël Rodriguez maakte deel uit van de [illegible] Cubaanse vluchtelingen die deze week op Guantanamo Bay arriveerden, de Amerikaanse marinebasis in het zuidoosten van Cuba.

Rodriguez kan zijn teleurstelling nauwelijks verbergen. Met acht vrienden dobberde hij vier dagen rond op zee in de hoop Miami te bereiken. Maar Clinton's besluit van eind vorige week Cubanen niet meer toe te laten tot de Verenigde Staten, gooide het in het eten. De Amerikaanse kustwacht pikte Joël op en bracht hem naar Guantanamo. Daar zit hij nu met duizenden landgenoten, onder de Cubaanse zon, in een kamp achter prikkeldraad, gescheiden van duizenden Haïtianen die eveneens om politieke redenen hun vaderland ontvluchtten. De komende dagen komen er nog duizenden landgenoten van Joël bij.

[illegible] lang hij op de basis blijft, weet niemand. Mogelijk maanden, misschien zelfs langer. Misschien komt hij ooit eens terecht in een opvangkamp op Amerikaans grondgebied of in een van de twaalf landen van de regio waarmee Clinton onderhandelt over de opvang van de vluchtelingen.

De VS proberen de Cubanen te stimuleren terug te keren naar hun vaderland, maar zelfs minister van Defensie Perry houdt er rekening mee dat zij er 'voor onbepaalde tijd' zullen blijven. Joël is er vooral verontwaardigd over dat hij niet met zijn familie op Cuba kan bellen. Een van zijn vrienden, [illegible] Valido, heeft een andere klacht: Geen kranten, geen radio, geen televisie. Het gebrek aan nieuws maakte de onzekerheid alleen maar groter.

Perry wil de capaciteit van de Amerikaanse marinebasis snel uitbreiden: Van de huidige 23.000 plaatsen tot veertigduizend eind volgende week. De basis, die door Cuba's leider Fidel Castro al 'een concentratiekamp' is genoemd, herbergt al veertienduizend Haïtianen.

GESCHIEDENIS

Guantanamo heeft een merkwaardige geschiedenis, het is een Amerikaanse luis in de pels van het Castro-regime, nog wel op het grondgebied van de 'lider maximo' zelf. Het is de enige marinebasis van de Amerikanen in een communistisch land. Een historisch gevolg van de onafhankelijkheidsstrijd van de Cubanen tegen Spanje, waar de VS in 1889 bij betrokken raakten toen één van hun oorlogsschepen in de haven van Havana gebombardeerd werd.

De VS versloegen de Spanjaarden en Cuba kwam van 1898 tot 1902 onder Amerikaans bewind. Formeel herwon Cuba zijn onafhankelijkheid in 1902, maar het land bleef een Amerikaans protectoraat tot 1934. De Amerikanen dwongen een artikel in de nieuwe grondwet van Cuba af, waardoor Guantanamo voor 99 jaar onder beheer van de VS kwam en de *Yankees* ook het recht kregen militair tussen [illegible] dat 'recht' maakte de grote noorderbuur twee keer gebruik: In 1906 en 1912. Het contract loopt in 2002 af.

WISSELGELD

De Amerikanen wilden hun economische belangen op Cuba verdedigen, maar de basis had ook een strategisch belang. Voor de Amerikanen lijkt die laatste functie de afgelopen tijd echter danig aan belang te hebben ingeboet. De voormalige onderminister van Clinton voor Latijns-Amerika, Bernard Aronson, zegt dat de basis niet meer van grote strategische waarde is. Guantanamo kan volgens hem net zo goed geruild worden tegen militaire faciliteiten in Puerto Rico of Florida, of elders in het Caribisch gebied. Maar Aronson heeft een bredere visie: Guantanamo als onderhandelingsobject, als wisselgeld. Een gefaseerde Amerikaanse terugtrekking in ruil voor democratische hervormingen op Cuba.

Dergelijke ideeën leven ook in het Amerikaanse Congres, waar zowel democraten als republikeinen ervoor pleiten Guantanamo Bay terug te geven, maar dan wel aan een democratisch gekozen regering. Die nieuwe regering kan ook nog financiële steun verwachten om de overgangsperiode naar een nieuwe maatschappij geweldloos en gladjes te laten verlopen.

MIJNENVELD

Maar zolang Castro nog aan het bewind is, zullen [illegible] houden [illegible]. En dus duurt de 'illegale bezetting' van het [illegible] *lisme*" [illegible] het [illegible] zend mensen, de Haïtiaanse en Cubaanse vluchtelingen niet inbegrepen, wonen op de basis, onder wie 2500 militairen.

Guantanamo is door mijnenvelden omgeven. Ze liggen in een soort niemandsland dat de grens afbakent tussen het Amerikaanse en Cubaanse grondgebied. Perry waarschuwde deze week Cubaanse vluchtelingen niet de route over land te nemen. "Dat is een nog gevaarlijker operatie dan over zee", zei hij tegen het televisiestation NBC. Haaien kunnen de naar vrijheid smachtende Cubanen niet afschrikken. Het is de vraag of landmijnen dat wel lukt.

FAXNUMMERS: AMIGOE
Redactie: 674744
Advertentie: 674524

Te koop
NIEUW WOONHUIS
te Sun Valley
Naf. 167.000,=
Tel.: 379629

Te koop aangeboden:
BRILJANT
1,28 karaat, wit, C 1, VVS 1
Tel. kantoor: **675830**
Tel. thuis: **680086**
Alléén serieuze geïnteresseerden.

Las Vegas SUPERMARKET
Gosieweg 90
Tel: 373772/371950/373044

Die bakkers van Las Vegas hebben ook altijd weer wat nieuws! Hoogachtend. De Trendsetters.

Princess Beach
RESORT & CASINO
Curaçao, Netherlands Antilles
Holiday Inn CROWNE PLAZA RESORT

PRINCESS BEACH RESORT & CASINO un prestigioso Resort tin mester di e siguiente personal pa drenta servisio imediato:

VALET PARKER

Valet Parker ta e persona enkarga pa:

Parkeer outo di guestnan ku ta bishita hotel na un sitio sigur i di un manera responsabel riba tereno di hotel.
Na momentu ku e guest kier bandona hotel e mester risibi su outo bèk den bon estado di un forma rapido i efisiente.

Kandidatonan pa e puesto di Valet Parker mester tin un Rijbewijs (B) valido.

Mester por komunika efektivamente den e idiomanan Papiamentu, Hulandes, Spaño i Ingles.

Mester ta un persona responsabel ku un personalidat agradabel.

Mester presenta un prueba di bon kondukta (Bewijs van goed gedrag).

Mester ta dispuesto pa traha warda.

Personanan interesa por aplika na:
DEPARTAMENTO DI PERSONAL
PRINCESS BEACH RESORT & CASINO
Dr. M.L. King Blvd. 8

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag, 6 september 1994 des vóórmiddags om 10 uur zal ten overstaan van notaris mr. M.L. Alexander, diens waarnemer of opvolger, te zijnen kantore aan de Gaitoweg 2, Alhier, in het openbaar worden verkocht krachtens rechterlijk bevel:

het tot 12 juli 2032 lopend recht van erfpacht op een perceel grond, gelegen in het tweede district van Curaçao, bekend als Blok F kavel nummer 3 van het verkavelingsplan "SANTA ROSA BARIKA", ter grootte van 1040m2, nader omschreven in meetbrief nummer 256 van 11 mei 1971, met het daarop gebouwde, plaatselijk bekend als Bentaweg 20.

De veilingsvoorwaarden liggen 8 dagen vóór de dag van de veiling ter inzage op voormeld Notariskantoor en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

Notariskantoor Alexander & Partners
Gaitoweg 2
Curaçao
Telefoon: 37 11 11

MeesPierson (Curaçao) N.V.

zoekt op korte termijn kandidaten voor de funktie van:

HOOFD ADMINISTRATIE GROEP TRUST

DOEL VAN DE FUNCTIE

Het geven van leiding aan de administratie groep van de Sector Trust die belast is met de financiële verslaglegging van de door onze N.V. beheerde vennootschappen.

TAAKOMSCHRIJVING

Als Hoofd Administratie Groep Trust bent u belast met de leiding over een groep medewerkers, die o.a. belast zijn met het beheren en voeren van de administratie en het periodiek opstellen van de balans- en resultatenrekening van de beheerde vennootschappen alsmede de daarbij behorende toelichting. U rapporteert rechtstreeks aan de Senior Account Manager Trust.

FUNCTIE-EISEN

Van de kandidaten wordt verwacht dat zij een vooropleiding hebben op HBO-niveau aangevuld met afgeronde SPD-opleiding of vergelijkbaar niveau, bij voorkeur met ervaring. Zij moeten beschikken over goede leidinggevende en communicatieve capaciteiten. Gelet op het internationale aspect van onze dienstverlening moeten zij de Nederlandse en Engelse taal zowel in woord en geschrift goed beheersen.
Kandidaten dienen ervaring te hebben met het werken in een geautomatiseerde omgeving.

ARBEIDSVOORWAARDEN

Kandidaten kunnen rekenen op een dynamische werkkring.
Wij bieden een salaris dat in overeenstemming is met de zwaarte van de functie en aantrekkelijke secundaire arbeidsvoorwaarden.

Uw schriftelijke sollicitatie dient u te richten aan:

MeesPierson (Curaçao) N.V.
J.B. Gorsiraweg 6

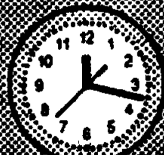
t.a.v. Afdeling Personeelszaken

CACTUS CLUB

No Reservations Required

Happy Hour 4 - 7pm.

In a hurry for Lunch? Try our Quick Luncheon Specials!

Sunday, August 28th.
Red Snapper Creole
Sauteed red snapper served with funchi fried plantain and a vegetable.
Fl. 23.50

Monday, August 29th.
T-Bone Platter
A big juicy T-bone served with your choice of potatoes or rice and a vegetable.
Fl. 32.50

Tuesday, August 30th.
Sole Meuniere
Butterfried doversole served with a vegetable and your choice of fries.
Fl. 38.50

Wednesday, August 31st.
Seafood Stir-Fry
Shrimp, scallops, squid, fish sauteed with vegetables and served with wild rice.
Fl. 26.50

Thursday, September. 1st.
Tenderloin Bearnaise
A grilled 8 oz. tenderloin fillet topped with creamy bearnaise sauce and served with potatoes and a vegetable.
Fl. 30.50

Friday, September 2nd.
Shrimp Brochette
Grilled shrimp on a skewer topped with garlic butter and served with rice and a vegetable.
Fl. 28.50

Saturday, September 3rd.
Veal Red Pepper
Grilled veal topped with a red pepper sauce, served with choice of potatoes or rice and a vegetable.
Fl. 32.50

Sunday, September 4th.
Goat Stew
Stewed goat meat, served with funchi or rice, fried plantain.
Fl. 18.50

Monday, September 5th.
Chicken Supreme
Sauteed chicken breasts topped with mushrooms served with a vegetable and your choice of potatoes or rice.
Fl. 23.50

Dinner Specials

August 28 - Sept. 10

S.B.N. van Staverenweg - Tel.: 371600

Tuesday, September 6th.
Mixed Grill Platter
Tenderloin, chicken & veal grilled to perfection and served with corn on the cob and french fries.
Fl. 32.50

Wednesday, September 7th.
Prime Rib Dinner
A huge slice of prime rib served with a vegetable and your choice of potatoes or rice.
Fl. 32.50

Thursday, September 8th.
Half Roasted Chicken
Half a chicken from the oven served with french fries, corn on the cob and apple sauce.
Fl. 20.50

Friday, September 9th.
Scallops & Cheese
Sauteed scallops topped with melted cheese served with rice and a vegetable.
Fl. 25.50

Saturday, September 10th.
Grilled Salmon Steak
Silver salmon grilled and served with a dille sauce a vegetable and your choice of fries.
Fl. 32.50

AGENDA

[P]OLITIE: 8000/
[B]RANDWEER: 8222/
[TA]XICENTRALE: 8845
[H]OSPITAAL: 8900/
7445/
[...]rmnr. 14
[BE]JAARDENTEHUIS: 8350
****

[...]SLIJN
[...]en? Bel dan op maandag en dinsdag
[...] 19.00-20.00 uur tel.: 7055.
****

[O]PENBARE BIBLIOTHEEK
[O]peningstijden voor het publiek:
[Kr]alendijk:
[maa]ndag van 14.00-18.00 uur; dinsdag,
[woe]nsdag en donderdag van 08.00-12.00/
[...]0-18.00 uur; vrijdag van 08.00-12.00/
[...]0-17.30 uur.
[Rinc]on:
[...]dag van 14.00-18.00 uur en vrijdag
[...] 14.00-17.30 uur.
****

[PO]STKANTOOR
[(O]peningstijden)
[Z]egelverkoop
[Kral]endijk (tel.: 8508): maandag t/m don-
[derd]ag van 07.30/12.00.13.30-17.00 uur;
[vrijd]ag van 07.30-12.00/13.30-16.00; zat-
[erdag] gesloten.
[Rinc]on (tel.: 6214): maandag t/m vrijdag
[van] 07.30-12.00/13.00-16.00 uur;
[zate]rdag gesloten.
[Gel]dloket
[(Gel]dwissels, Postspaarbank, Sigu-
[...]que en Giro Betaalkaart)
[Kr]alendijk en Rincon: maandag t/m
[vrij]dag van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur;
[zat]erdag gesloten.
****

[SE]RVICE CLUBS
[...]s: informatie H. van Sommel, tel.:
[...]
[Rot]ary: woensdag 19.00 uur - Restaurant
[...]eater.
****

[SL]ACHTHUIS LVV
[(tel.]: 4393)
[...]n van maandag t/m vrijdag van 06.00-
[...]0 uur. In verband met planning van te
[...]en aantal slachtdieren bij keurmeester
[...]den.
****

[...]ENARTS
[...]e Lagoen 24-A, Antriol)
[Sp]reekuren maandag, woensdag en
[vrij]dag van 13.30-14.30 uur; spreekuur te
[...]on elke donderdag van 17.00-17.30
[...] bij Hulpbestuurskantoor.
[...] spoedgevallen gelieve tel.: 4295 te
[...] of fax 7855.

[S]TICHTING DIERENASIEL
[BO]NAIRE
[...] Animal Shelter Foundation
[...]weg 26. Tel.: 4989)
[Ope]ningstijden maandag t/m zaterdag van
[...]0-12.00/15.00-17.00 uur.
****

[NIEU]W-APOSTOLISCHE KERK
[...] 88(
[...]ngstijd van de dienst: zondag om
[...] uur.
****

[...]ACHTEN(BEZORGING)
[...] Carolina, Blvd. J. Abraham 16,
[...] 8604 (na 16.00 uur tel.: 8342).
****

[...]DAG
[...]VERSEN
[...]ORT
[...]LETIEK
[...]ncabon)
[...]0 uur start 5-km loopwedstrijd [...]
[...] de finish is.
****

KRALENDIJK — Vorige week bracht de minister van Financiën Etienne Ys een bezoek aan Bonaire. Met het Bestuurscollege sprak hij over de beleidsnota Era 2000. Geheel rechts minister Ys, samen met het Bestuurscollege en hun adviseurs.

In voorbereiding op financieel topberaad

Minister Ys bespreekt ERA 2000 met BC Bonaire

KRALENDIJK — Kortgeleden heeft het Bonaireaanse Bestuurscollege vergaderd met minister van Financiën Etienne Ys. Tijdens de bespreking werd gediscussieerd over de beleidsnota van de bewindsman, die onder de naam 'Era 2000' bekend staat. Deze beleidsnota zal komende week op Curaçao de leidraad zijn voor een nieuw financieel tijdperk. Het Bestuurscollege van Bonaire nam de gelegenheid te baat enkele belangrijke punten onder de aandacht te brengen van de Antilliaanse bewindsman.

De beleidsnota Era 2000 is de verwerking van de sociaal-economische aanpak die het kabinet Pourier voor ogen staat. Bij de uitleg daarvan zei minister Ys, dat de nota gezien moest worden als de rode draad die door het beleid van de regering liep ten aanzien van de eilanden. Era 2000 moet echter toch gezien worden als een globale aanpak van de eilandelijke financiële ontwikkelingen. Die bestaat uit drie delen, namelijk de financiële herstructurering en de financiële verhouding tussen de regering en de eilanden, de verbetering van het totale overheidsapparaat en de economische ontwikkeling.

Volgens de minister zullen er tussen regering en eilanden nieuwe afspraken moeten komen over een meer evenwichtige begroting, het solidariteitsfonds, de grootte van de huidige schulden en het delgen van die schulden. Een noodzaak acht de minister de verbetering van het overheidsapparaat. Hij zegt dat dit een conditie is om tot een betere en succesvollere financiële aanpak te komen. Tenslotte zei minister Ys, dat de economische ontwikkeling een zaak moet zijn van de onderscheiden eilanden. In dat kader beloofde hij dat de regering de juridische voorwaarden zal scheppen. Op korte termijn zal de Bonaireaanse overheid haar op- en aanmerkingen laten weten over de voorgestelde beleidsnota van minister Ys.

De aanwezigheid van minister Ys was een goede gelegenheid van het Bestuurscollege om enkele belangrijke punten naar voren te brengen, waar eilandgebied en regering raakvlakken hebben. Dat is de decentralisatie van het Kadaster, van TELBO en het WEB. Daarnaast sprak het Bestuurscollege over de inning van de uitvoer op rijst, de financiële positie van het eilandgebied en de kosten van het komende referendum. Afgesproken is al, dat de kosten voor de decentralisatie van het Kadaster gelijkelijk over eilandgebied en land verdeeld zullen worden. Tevens sprak de minister over de organisatie van het referendum op Bonaire.

Het Bestuurscollege benadrukte, dat de zaken wettelijk wel liepen, maar dat het financiële gedeelte van het referendum nog een open zaak was. Naar de mening van het Bestuurscollege is het organiseren van het referendum een zaak van de regering. Uitgaande van dat standpunt acht het Bestuurscollege het ook logisch, dat de regering voor de kosten opdraait. Minister Ys stelde voor om zo spoedig mogelijk een begroting in te dienen. Op basis daarvan zal de beslissing vallen over het gedeelte dat voor rekening van de regering komt.

Minister Ys werd bij zijn bezoek aan Bonaire begeleid door de heren P. Rosendaal en C. de Jager van het departement van Financiën. Van de zijde van het eilandgebied nam uiteraard het Bestuurscollege deel aan de besprekingen. Geassisteerd door de heren T. Bossen en H. Martis van de afdeling Financiën en statenlid Jopi Abraham. Het Bestuurscollege was voltallig aanwezig.

SEF houdt workshops school en management

KRALENDIJK — De directie en het schoolbestuur van de SGB zullen in verband met de ontwikkeling van het Beroeps Voorbereidend Onderwijs (B.V.O.) op korte termijn enkele workshops bijwonen. Die zijn gericht op school- en veranderingsmanagement. Aandacht zal worden besteed aan organisatie, beleidsvorming en planning. Ook 'public relations' en marketing vormen een onderdeel van de bijeenkomsten. Coördinator is Nico Veenman van de Servisio di Enseñansa i Formashon (SEF).

Naar aanleiding van de eerste voorlichtingsbijeenkomst over het BVO heeft een bespreking plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de Kamer van Koophandel en de Vereniging Bedrijfsleven Bonaire (AKIB). Afgesproken is dat de Kamer van Koophandel, de AKIB en de SGB in de week vóór de Regatta gezamenlijk een nieuwe activiteit zullen organiseren om de ondernemers op Bonaire te informeren over het nieuwe Beroeps Voorbereidend Onderwijs.

Op de ouderavond van 1 september op de SGB zal naast algemene informatie over de school specifiek ingegaan worden op de omvorming van het Lager Beroeps Onderwijs tot BVO. Voor dit onderdeel is de heer N.J. Veenman van de SEF uitgenodigd. Deze zal daarbij ingaan op het doel van het BVO, de verschillen met het huidige LBO en de mogelijkheden die het nieuwe BVO aan de leerlingen biedt.

INDIVIDUEEL

Geen leerling is hetzelfde. Zij verschillen in karakter en gedrag, in leertempo en niveau. Docenten moeten daarmee in hun lessen zo goed mogelijk rekening houden. Soms zijn de verschillen echter te groot om alle leerlingen een zelfde programma te bieden. Voor sommige leerlingen zal het BVO-programma te moeilijk blijken of gaat het te snel. Ook voor die groep leerlingen moet een programma worden ontwikkeld, dat rekening houdt met hun capaciteiten en dat hun straks uitzicht biedt op een goede baan bij overheid of bedrijfsleven.

Er is een werkgroep ingesteld die op korte termijn voorstellen zal doen voor de opzet van een programma, dat uitgaat van de verschillen die tussen individuele leerlingen bestaan. Na bespreking in de stuurgroep 'Vernieuwing LBO Bonaire' zullen deze voorstellen aan de docenten worden voorgelegd voor verdere becommentariëring. Dit leertraject krijgt de naam Individueel Beroeps Voorbereidend Onderwijs (I-BVO).

Laatste Russische troepen uit Letland vertrokken

RIGA - Na een aanwezigheid van 53 jaar hebben de laatste Russische troepen zich teruggetrokken uit Letland.

Per trein vertrokken ongeveer tweehonderd vrachtauto's en pantservoertuigen. Ook over de weg vertrokkken de laatste konvooien met soldaten. In Letland blijven niet meer dan veertig Russische soldaten over en wel tot uiterlijk 31 augustus. In de laatste militaire post van de Russen, Skrunda in het noordwesten van het land zijn nog driehonderd mensen werkzaam. Deze post wordt pas in 1998 ontmanteld. Vele Russische soldaten die met Litouwen zijn getrouwd of die ontslag hebben genomen uit het leger blijven in Litouwen wonen. Een der redenen is dat het levenspeil in Letland hoger ligt dan in de andere voormalige Sovjet republieken.

Produktieprijs Eneserve slechts drie gulden

WEB-tarieven bepaald in nauw overleg met BC

KRALENDIJK — Zonder vermelding van doel of bestemming is het relatief erg eenvoudig om water te produceren dat goedkoper uitkomt dan hetgeen de consument nu moet betalen. Dat is de mening van het waarnemend hoofd van het WEB, Hubert de Palm. De mening van het PDB/Paboso Bestuurscollege is echter, dat er een meer economische prijs zal moeten komen, waardoor de consument minder behoeft te betalen dan momenteel het geval is.

Waarnemend directeur van het WEB Hubert 'Ibi' de Palm reageert op uitspraken van Willem Barendsen die directeur is van de Enerserve. Deze beweert namelijk dat hij water kan produceren voor een fraktie van de kosten, die het WEB daar kennelijk voor nodig heeft. De Palm verklaarde al eerder, dat de gemiddelde prijs van een kubieke meter water voor de consument fl.7,13 is.

De produktieprijs is echter lager. Toch niet zo laag als Barendsen weet te produceren. In een aanvullende toelichting, doorgebeld vanuit Sint Maarten zei Barendsen, dat hij het WEB een offerte had aangeboden om water te leveren voor een bedrag van fl.3,12. In grotere hoeveelheden (Barendsen levert momenteel dagelijks 2700 m³ water voor het eiland Antigua - HL) beweerde de Nederlander, dat hij zelf een kubieke meter water onder de drie gulden kon produceren. Het WEB zou het door Enerserve geproduceerde water dan via het distributiesysteem bij de klant moeten brengen. Zoals bekend suggereert de EMC-roep bij monde van Billy Pandt, dat het door Enerseve geproduceerde water via het omgekeerde osmosesysteem niet voldoet aan de kwaliteitseisen die door de WHO worden gesteld.

Nu drinkt de bevolking water voor een aanzienlijk duurdere prijs dan volgens Barendsen nodig is. "Het is overigens een publiek geheim dat de watertarieven in nauw overleg met het Bestuurscollege worden bepaald", zegt waarnemend WEB-directeur Ibi de Palm. Hij attendeert er bovendien op, dat behalve de normale economische aspecten ook rekening moet worden gehouden met het sociale aspect.

"Dat brengt dan met zich mee, dat de prijs van het water voor de eerste drie kubieke meter beduidend lager is, dan de prijs die wordt berekend boven de drie kubieke meter. [...] krachtigen [...] nu ook gebruik [...] het water van het WEB [...] daarvoor een [...]dbare prijs te betalen." Aldus Hubert 'Ibi' de Palm.

De [...]erde er al eerder [...] Bonaire water[...] boven de vijf [...] fl.15,00 per [...] betalen. "Incorrecte informatie", vond De Palm [...] een persconferentie. [...] woorden van de waarnemend directeur van het WEB [...]t dus, dat de eerste drie kubieke meter [...] Boven [...] moet een prijs [...] worden, die de [...] van de eerste drie [...] meter weer recht trekt. Hoe hoog de prijs van een kubieke meter water boven de drie kubieke meter is, wil De Palm niet zeggen. "Houdt het er maar op, dat de consument een gemiddelde prijs van fl.7,13 per kubieke meter betaalt." Dat is de mededeling van De Palm tijdens een persconferentie die speciaal belegd werd om duidelijkheid te verschaffen over de door het WEB berekende waterprijs.

Zes doden bij guerrilla-strijd in Colombia

BOGOTA - Een onderofficier van het leger en vijf guerrillastrijders van de FARC zijn vrijdag omgekomen bij een confrontatie op het platteland bij Cabrera, zeventig kilometer ten zuiden van Bogota.

Zo werd meegedeeld door een woordvoerder van het Colombiaanse leger. Gedurende vier uur beschoten militaire en guerrilla-eenheden elkaar. Er kwam een einde aan het gevecht toen versterking van het leger ter plaatse verscheen. De soldaten waren volgens het bericht in een hinderlaag gelopen. FARC is de oudste guerrillabeweging van Colombia. Men is vooral op het platteland actief en ideologisch gezien is men links georiënteerd.

Voor deelname aan wk surfen

Patoen Saragosa naar wedstrijden in Canada

KRALENDIJK — Nadat de Bonaireaanse windsurfer Patoen Saragosa als eerste was geëindigd bij de Sayra Ch. YC Inshore kampioenschappen te Savanah, is hij nu uitgenodigd deel te nemen aan de wereldkampioenschappen die gehouden worden in het Canadese Gimli. Daar starten driehonderd deelnemers uit alle delen van de wereld.

Drie weken geleden nam Patoen Saragosa deel aan de windsurfwedstrijden in Savanah. In die plaats worden in 1996 de surfwedstrijden verzeild in het kader van de Olympische Spelen van Atlanta. Bij de eerste wedstrijd waaraan Saragosa tijdens de pre-Olympische Spelen deelnam, eindigde hij als nummer 37. Bij de inshore kampioenschappen windsurf eindigde hij echter op de eerste plaats.

Inmiddels is de Bonaireaan vertrokken naar Canada waar hij deelneemt aan het TYRU World Boardsailing Championship bij het meer van Gimli. Aan die wedstrijden nemen de beste plankzeilers ter wereld deel. Dit kampioenschap kan gezien worden als een voorbereiding op de Olympische Spelen van Atlanta in 1996.

In september zal Saragosa deelnemen aan de wedstrijden om de Cultimara Cup en later aan de Antilliaanse kampioenschappen. Op de Antilliaanse lijst neemt de Bonaireaanse zeiler momenteel de tweede plaats in. Hij is echter vol vertrouwen de titel weer terug te pakken. In oktober zal Saragosa deelnemen aan de Bonaireaanse zeilregatta; daarin was hij de laatste jaren vrijwel ongenaakbaar. Voor zijn reis naar Canada ontving Saragosa veel medewerking. Onder andere van de ALM, Air Canada, Bonhata, de Bonaireaanse overheid, ARM, BPS en Bryan Harms.

[M]inister Wijers heeft twee [v]ennootschappen op Bonaire

KRALENDIJK — [M]inister G.J. Wijers [...]66), de nieuwe bewind[sm]an op Economische [Za]ken heeft twee vennoot[sc]happen gevestigd op [Bo]naire. In de ene zijn de [za]kelijke activiteiten [on]dergebracht, de [an]dere geldt als ouderdomsvoorziening. Wijers liet [ee]n persoonlijke pensioen[ven]nootschap in de zomer [va]n 1991 oprichten door [ee]n op Bonaire gevestigde [tru]stmaatschappij. Het [be]stuur van de pensioenvoorziening werd in [ha]nden gegeven van weer [ee]n andere beheersmaatschappij, ook op Bonaire gevestigd. Dat meldt *NRC-Handelsblad*. [...] gevolg van [...] opzet heeft de Neder[lan]dse fiscus geen greep op [het] kapitaal noch over de [pen]sioengelden, wanneer die [vrij]komen. Op Bonaire kan [de m]inister een belastinghef[fing] van een half procent [ver]wachten tegen meer dan [ve]rtig procent in Nederland.

[De] pensioenvennootschap '[...]W Retirement' staat vol[gens] de [...] Kamer van Koophandel in Utrecht nog altijd geregistreerd.

Wijers heeft als zelfstandig organisatie-adviseur, tevens lid van de maatschap Herringa en De Koning, organisatie-adviseurs in Baarn, zijn 'Retirement NV' eind juni 1991 opgericht. Anderhalf jaar eerder had hij al een persoonlijke vennootschap opgericht voor zijn werkzaamheden als adviseur. Deze 'G.J. Wijers Consultancy NV' is ook gevestigd op Bonaire, maar wordt vanuit Nederland bestuurd. Om die reden zou volgens de Kamer van Koophandel in Utrecht de vennootschap onder het Nederlands belastingregime vallen. Maar volgens de oprichtingsakte valt de maatschappij geheel onder Antilliaans recht.

Het vorige kabinet Lubbers met de huidige premier Kok als minister van Financiën heeft verschillende stappen genomen om een eind te maken aan belastingontduiking via de 'Antillenroute'. Het opbouwen van een pensioenvermogen in het buitenland werd op 7 juni verboden, toen de wijziging van de pensioen- en spaarfondsenwet in het Staatsblad verscheen. De nieuwe premier Kok heeft aangekondigd binnenkort de Tweede Kamer te zullen inlichten over de zakelijke activiteiten en de belangen van zijn ministers en over de wijze waarop die zijn geregeld.

"De minister heeft voor zijn aantreden in het nieuwe kabinet gesproken met de formateur. Daarbij is toen een paar zaken afgehandeld in overeenstemming met de daarvoor geldende richtlijnen. De rest komt in de brief van de premier of is privé", liet een woordvoerder van het ministerie van Economische Zaken *NRC-Handelsblad* weten.

Minister Wijers heeft inmiddels ontkend dat hij zijn geld via de volgens de Nederlandse wet niet toegestane 'Antillenroute' heeft belegd.

[Ze]s doden bij [pol]itie-actie [in] Zuid-Egypte

[K]AIRO - Vijf islamiti[sche] militanten en een [pol]itie-officier kwamen [...]morgen om het leven [bij] een confrontatie in het [zui]den van Egypte.

[De] botsing deed zich voor op [de] plaats waar vrijdag een [...]anse tiener om het leven [kwa]m bij een aan de funda[men]talisten toegeschreven [...]. Het kwam vanmorgen [tot ee]n vuurgevecht toen de [...]e huiszoeking deed in [het] plaatsje Hod Hamada in [de p]rovincie Sohag bij een [...] een aantal militante [f]undamentalisten op te [pa]kken. Het slachtoffer aan [pol]itiezijde was een luitenant-[k]olonel.

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

17de Trekking **donderdag 25 augustus 1994**

Nummer	Prijs
TIEN TALLEN	
10	100
23	100
29	100
35	100
55	100
60	100
89	100
91	100
HONDERD TALLEN	
102	100
103	100
110	100
115	100
118	100
134	100
148	100
149	100
152	100
153	100
154	100
162	100
197	100
209	100
215	100
216	100
217	100
220	100
224	100
240	100
257	100
262	100
286	100
289	100
290	100
293	100
295	100
297	100
300	100
314	100
332	100
337	100
338	100
340	100
355	100
375	100
382	100
383	100
388	100
396	100
405	100
409	100
412	100
418	100
426	100
431	100
432	100
436	100
442	100
448	100
454	100
476	100
487	100
502	100
513	100
524	100
531	100
541	100
546	100
555	100
578	100
592	100
594	100
595	100
598	100
603	100
614	100
615	100
620	100
631	100
632	100
638	100
643	100
644	100
645	100
653	100
658	100
691	100
696	100
699	100
707	100
723	100
724	100
730	100
747	100
758	100
759	100
767	100
770	100
3DE PRIJS	
776	1000
777	10000
778	1000
796	100
828	100
839	100
865	100
872	100
902	100
921	100
923	100
924	100
935	100
940	100
945	100
948	100
950	100
955	100
968	100
988	100
EEN DUIZEND	
1006	100
1011	100
1018	100
1026	100
1028	100
1036	100
1046	100
1047	100
1053	100
1055	100
1059	100
1075	100
1078	100
1089	100
1091	100
1098	100
1107	100
1112	100
1114	100
1118	100
1120	100
1121	100
1135	100
1149	100
1150	100
1170	100
1186	100
1188	100
1190	100
1191	100
1200	100
1247	100
1249	100
1251	100
1259	100
1266	100
1270	100
1272	100
1273	100
1275	100
1281	100
1295	100
1299	100
1305	100
1336	100
1339	100
1341	100
1344	100
1360	100
1361	100
1364	100
1375	100
1383	100
1393	100
1399	100
1400	100
1415	100
1427	100
1429	100
1430	100
1436	100
1446	100
1451	100
1459	100
1460	100
1463	100
1478	100
1483	100
1498	100
1500	100
1506	100
1507	100
1518	100
1519	100
1529	100
1537	100
1543	100
1548	100
1565	100
1570	100
1573	100
1574	100
1575	100
1589	100
1599	100
1600	500
1605	500
1606	100
1616	100
1623	100
1643	100
1647	100
1669	100
1712	100
1720	100
1724	100
1775	100
1779	100
1821	100
1827	100
1829	100
1842	100
1851	100
1862	100
1863	100
1870	100
1877	100
1894	100
1896	100
1897	100
1909	100
1910	100
1915	100
1925	100
1936	100
1957	100
1964	100
1965	100
TWEE DUIZEND	
2001	100
2014	100
2037	100
2043	100
2061	100
2072	100
2076	100
2079	100
2086	100
2088	100
2089	100
2094	100
2100	100
2102	100
2103	100
2109	100
2111	100
2118	100
2123	100
2138	100
2157	100
2161	100
2162	100
2197	100
2216	100
2223	100
2231	100
2257	100
2262	100
2269	100
2273	100
2296	100
2301	100
2304	100
2311	100
2316	100
2330	100
2337	100
2344	100
2348	100
2352	100
2354	100
2373	100
2383	100
2423	100
2437	100
2439	100
2442	100
2452	500
2454	100
2459	100
2466	100
2477	100
2481	100
2493	100
2498	100
2510	100
2512	100
2523	100
2544	100
2553	100
2557	100
2587	100
2590	100
2609	100
2622	100
2627	100
2631	100
2678	500
2699	100
2703	100
2719	100
2723	100
2736	100
2737	100
2753	100
2760	100
2769	100
2778	100
2782	100
2784	100
2810	100
2811	100
2813	100
2817	100
2834	100
2835	100
2839	100
2850	100
2856	100
2858	100
2885	100
2886	100
2890	100
2905	100
2937	100
2952	100
2971	100
2975	100
2988	100
2998	100
DRIE DUIZEND	
3017	100
3020	100
3023	100
3032	100
3050	100
3055	100
3058	100
3061	100
3068	100
3073	100
3082	100
3103	100
3117	100
3124	100
3126	100
3140	100
3142	100
3158	100
3161	100
3182	100
3185	100
3192	100
3197	100
3209	100
3220	100
3223	100
3231	100
3255	100
3260	100
3261	100
3289	100
3290	100
3295	100
3301	100
3304	100
3305	100
3310	100
3313	100
3316	100
3322	100
3327	100
3333	100
3356	100
3357	100
3360	100
3364	100
3384	100
3386	100
3394	100
3396	100
3397	100
3398	100
3421	100
3430	100
3450	100
3460	100
3504	100
3512	100
3518	100
3538	100
3549	100
3551	100
3562	100
3569	100
3596	100
3607	100
3631	100
3635	100
3642	100
3643	100
3645	100
3651	100
3675	100
3686	100
3691	100
3712	100
3717	100
3718	500
3753	100
3766	100
3773	100
3785	100
3786	100
3798	100
3815	100
3818	100
3820	100
3831	100
3834	100
3839	100
3854	100
3856	100
3860	100
3862	100
3864	100
3872	100
3880	100
3885	100
3898	100
3900	100
3901	100
3907	100
3912	100
3923	100
3931	100
3980	100
3982	100
VIER DUIZEND	
4047	100
4051	100
4057	100
4070	100
4075	100
4104	100
4113	100
4114	100
4125	100
4132	100
4134	100
4148	100
4150	100
4153	100
4169	100
4173	100
4210	100
4221	100
4231	100
4240	100
4245	100
4246	100
4261	100
4281	100
4282	100
4290	100
4292	100
4307	100
4313	100
4314	100
4318	100
4330	100
4342	100
4347	100
4349	100
4351	100
4370	100
4378	100
4379	100
4380	100
4383	100
4392	100
4393	100
4396	100
4397	100
4411	100
4412	100
4428	100
4432	100
4452	100
4463	100
4464	100
4482	100
4485	100
4494	100
4495	100
4501	100
4512	100
4516	100
4521	100
4523	100
2DE PRIJS	
4524	1500
4525	30000
4526	1500
4535	100
4539	100
4544	100
4551	100
4553	100
4555	100
4556	100
4558	100
4574	100
4577	100
4588	100
4601	100
4602	100
4610	100
4621	100
4642	100
4655	100
4678	100
4682	100
1STE PRIJS	
4682	2000
4683	100000
4684	2000
4684	100
4687	100
4691	100
4719	100
4722	100
4724	100
4727	100
4732	100
4742	100
4746	100
4756	100
4770	100
4776	100
4785	100
4791	100
4801	100
4818	100
4825	100
4828	100
4829	100
4839	100
4845	100
4858	100
4865	100
4871	100
4884	100
4889	100
4897	100
4912	100
4918	100
4927	100
4934	100
4937	100
4940	100
4946	100
4972	100
4973	100
4978	100
VIJF DUIZEND	
5005	100
5009	100
5010	100
5029	100
5030	100
5036	100
5038	100
5050	100
5067	100
5072	100
5086	100
5093	100
5095	100
5102	100
5111	100
5113	100
5130	100
5142	100
5150	100
5154	100
5163	100
5165	100
5178	100
5181	100
5182	100
5191	100
5204	100
5205	100
5213	100
5214	100
5215	100
5216	100
5217	100
5226	100
5238	100
5251	100
5257	100
5298	100
5301	100
5309	100
5312	100
5330	100
5335	100
5342	100
5350	100
5368	100
5379	100
5381	100
5382	100
5390	100
5396	100
5413	100
5415	100
5416	100
5440	100
5443	100
5452	100
5458	100
5471	100
5479	100
5480	100
5481	100
5484	100
5485	100
5497	100
5503	100
5506	100
5507	100
5511	100
5519	100
5529	100
5535	100
5551	100
5552	100
5559	100
5561	100
5567	100
5572	100
5575	100
5577	100
5586	100
5588	100
5591	100
5606	100
5610	100
5634	100
5649	100
5653	100
5655	100
5660	100
5669	100
5670	100
5675	100
5679	100
5693	1000
5702	100
5717	100
5721	100
5730	100
5739	100
5741	100
5744	100
5765	100
5767	100
5768	100
5775	100
5776	100
5788	100
5789	100
5815	100
5828	100
5831	100
5832	100
5834	100
5850	100
5860	100
5873	100
5879	100
5889	100
5902	100
5903	100
5904	100
5913	100
5927	100
5936	100
5942	100
5954	100
5958	100
5959	100
5975	100
5987	100
5989	100
5991	100
5994	100
ZES DUIZEND	
6006	100
6024	100
6036	100
6042	100
6047	100
6049	100
6054	100
6056	100
6060	100
6064	100
6073	100
6085	100
6088	100
6091	100
6095	100
6110	100
6124	100
6129	100
6130	100
6135	100
6137	100
6140	100
6149	100
6153	100
6164	100
6168	100
6174	100
6179	100
6197	100
6203	100
6206	100
6212	100
6215	100
6216	100
6218	100
6229	100
6234	100
6251	100
6255	100
6260	100
6274	500
6275	100
6277	100
6279	100
6284	100
6291	100
6297	100
6301	100
6313	100
6319	100
6321	100
6324	100
6326	100
6332	100
6335	100
6340	100
6348	100
6354	100
6357	100
6373	100
6382	100
6389	100
6407	100
6423	100
6447	100
6457	100
6462	100
6482	100
6484	100
6485	100
6490	100
6498	100
6501	100
6509	100
6513	100
6514	100
6520	100
6535	100
6539	100
6550	100
6556	100
6561	100
6578	100
6604	100
6611	100
6629	100
6634	100
6636	100
6646	100
6660	100
6678	100
6702	100
6727	100
6731	100
6737	100
6742	100
6748	100
6772	100
6777	100
6781	100
6782	100
6800	100
6814	100
6829	100
6831	100
6835	100
6847	100
6851	100
6854	100
6855	100
6903	100
6918	100
6924	100
6940	100
6955	100
6967	100
6973	100
6985	100
ZEVEN DUIZEND	
7003	100
7035	100
7039	100
7042	100
7060	100
7075	100
7078	100
7085	100
7089	100
7099	100
7104	100
7106	100
7111	100
7114	100
7115	100
7133	100
7141	100
7155	100
7162	100
7169	100
7185	100
7195	100
7203	100
7206	100
7209	100
7216	100
7229	100
7247	100
7255	100
7263	100
7267	100
7273	100
7274	100
7284	100
7290	100
7294	100
7315	100
7324	100
7326	100
7335	100
7343	100
7349	100
7351	100
7353	100
7354	100
7384	100
7386	100
7407	100
7408	100
7415	100
7426	100
7427	100
7428	100
7449	100
7472	100
7475	100
7485	100
7511	100
7522	100
7529	100
7574	100
7577	100
7586	100
7588	100
7590	100
7593	100
7594	100
7615	100
7630	100
7631	100
7646	100
7648	100
7656	100
7663	100
7670	100
7671	100
7679	100
7680	100
7702	100
7709	100
7717	100
7718	100
7722	100
7731	100
7734	100
7741	100
7751	100
7779	100
7796	100
7808	100
7818	100
7820	100
7821	100
7841	100
7880	100
7881	100
7892	100
7895	100
7896	100
7901	100
7905	100
7912	100
7917	100
7924	100
7926	100
7929	1000
7930	100
7938	100
7940	100
7947	100
7951	100
7965	100
7976	100
7981	100
7997	100
7998	100
ACHT DUIZEND	
8002	100
8005	100
8011	100
8023	100
8025	100
8026	100
8031	100
8032	100
8039	100
8044	100
8046	100
8058	100
8061	100
8066	100
8070	100
8078	100
8079	100
8096	100
8102	100
8107	100
8112	100
8119	100
8147	100
8155	100
8166	100
8171	100
8174	100
8176	100
8182	100
8189	100
8206	100
8213	100
8216	100
8244	100
8250	100
8251	100
8262	100
8271	1000
8299	100
8301	100
8302	100
8303	100
8321	100
8322	100
8348	100
8355	100
8364	100
8365	100
8368	100
8369	100
8372	100
8376	100
8378	100
8379	100
8381	100
8385	100
8390	100
8398	100
8401	100
8412	100
8415	100
8426	100
8428	100
8433	100
8456	100
8457	100
8463	100
8470	100
8489	100
8500	100
8503	100
8505	100
8515	100
8526	100
8530	100
8544	100
8545	100
8554	100
8555	100
8561	100
8571	100
8572	100
8581	100
8584	100
8601	100
8615	100
8646	100
8651	100
8653	100
8666	100
8672	100
8673	100
8693	100
8697	100
8700	100
8713	100
8714	100
8730	100
8733	100
8737	100
8752	100
8762	100
8766	100
8773	100
8774	100
8777	100
8782	100
8806	100
8808	100
8809	100
8811	100
8817	100
8827	100
8841	100
8846	100
8859	100
8866	100
8883	100
8888	100
8889	100
8894	100
8901	100
8910	100
8916	100
8919	100
8920	100
8923	100
8929	100
8933	100
8935	100
8975	100
8981	100
8983	100
8996	100
NEGEN DUIZEND	
9004	100
9009	100
9021	100
9025	100
9029	100
9034	100
9037	100
9038	100
9054	100
9097	100
9098	100
9115	100
9121	100
9169	100
9189	100
9209	100
9229	100
9230	100
9236	100
9238	100
9245	100
9250	100
9255	100
9257	100
9277	100
9293	100
9300	100
9304	100
9311	100
9318	100
9319	100
9320	100
9323	100
9324	100
9332	100
9349	100
9353	100
9363	100
9367	100
9379	100
9385	100
9391	100
9395	100
9401	100
9419	100
9422	100
9431	100
9432	100
9440	100
9451	100
9468	100
9489	100
9507	100
9522	100
9532	100
9534	100
9548	100
9565	100
9575	100
9579	100
9580	100
9592	100
9603	500
9607	100
9610	100
9621	1000
9622	100
9629	100
9634	100
9663	100
9671	100
9672	100
9675	100
9685	100
9713	100
9720	100
9736	100
9750	100
9757	100
9766	100
9773	100
9790	100
9799	100
9800	100
9812	100
9815	100
9818	100
9843	100
9855	100
9867	100
9871	100
9875	100
9880	100
9883	100
9896	100
9904	100
9908	100
9910	100
9918	100
9937	100
9938	100
9952	100
9956	100
9968	100
9969	100
9970	100
9971	100
9979	100
9985	100
9987	100
9990	100
TIEN DUIZEND	
10001	100
10003	100
10016	100
10034	100
10050	100
10051	100
10062	100
10067	100
10078	100
10089	100
10100	100
10101	100
10104	100
10116	100
10119	100
10142	100
10143	100
10154	100
10163	100
10167	100
10178	100
10179	100
10193	100
10202	100
10208	100
10214	100
10218	100
10222	100
10228	100
10237	100
10245	100
10254	100
10274	100
10293	100
10297	100
10298	100
10315	100
10319	100
10324	100
10330	100
10342	100
10343	100
10345	100
10346	100
10350	100
10385	100
10400	100
10418	100
10431	100
10439	100
10444	100
10464	100
10467	100
10468	100
10482	100
10486	100
10487	100
10514	100
10518	100
10523	100
10527	100
10528	100
10531	100
10539	100
10553	100
10555	100
10567	100
10581	100
10601	100
10603	100
10614	100
10620	100
10624	100
10627	100
10634	100
10642	100
10643	100
10652	100
10668	100
10682	100
10707	100
10717	100
10723	100
10729	100
10753	100
10760	500
10766	100
10773	100
10780	100
10785	100
10792	100
10794	100
10797	100
10800	100
10803	100
10804	100
10805	100
10812	100
10814	100
10835	100
10836	100
10863	100
10874	100
10876	100
10886	100
10888	100
10891	100
10892	100
10898	100
10905	100
10924	100
10937	100
10954	100
10955	100
10979	100
10980	100
ELF DUIZEND	
11013	100
11018	100
11019	100
11020	100
11024	100
11036	100
11039	100
11049	100
11060	100
11063	100
11068	100
11071	100
11072	100
11077	100
11083	100
11098	100
11109	100
11111	100
11118	100
11127	100
11140	100
11141	100
11149	100
11163	100
11167	100
11172	100
11174	100
11188	100
11201	100
11219	100
11236	100
11238	100
11255	100
11256	100
11258	100
11270	100
11274	100
11279	100
11280	100
11286	100
11303	100
11308	100
11310	100
11316	100
11318	100
11329	100
11342	100
11355	100
11362	100
11377	100
11380	100
11401	100
11420	100
11423	100
11426	100
11430	100
11434	100
11440	100
11452	100
11462	100
11463	100
11465	100
11469	100
11479	100
11487	100
11494	100
11501	100
11510	100
11520	100
11521	100
11541	100
11542	100
11564	100
11578	100
11600	100
11602	100
11603	100
11604	100
11618	100
11624	100
11631	100
11637	100
11645	100
11648	100
11661	100
11675	100
11679	100
11682	100
11687	100
11690	100
11691	100
11713	100
11715	100
11724	100
11726	100
11731	100
11734	100
11742	100
11744	100
11747	100
11752	100
11757	100
11764	100
11767	100
11769	100
11808	1000
11809	100
11813	100
11816	100
11835	100
11843	100
11846	100
11849	100
11852	100
11875	100
11883	100
11894	100
11901	100
11905	100
11907	100
11909	100
11913	100
11924	100
11929	100
11938	100
11947	100
11948	100
11949	100
11955	100
11965	100
11968	100
11972	100
11978	500
11985	100
11992	100
11999	100
TWAALF DUIZEND	
12003	100
12008	100
12014	100
12016	100
12022	100
12028	100
12033	100
12040	100
12056	100
12059	100
12072	100
12075	100
12114	100
12128	100
12149	100
12156	100
12197	100
12216	100
12221	100
12243	100
12262	100
12264	100
12268	100
12272	100
12284	100
12289	100
12321	100
12328	100
12342	100
12348	100
12349	100
12350	100
12352	100
12358	100
12372	100
12379	100
12409	100
12414	100
12425	100
12433	100
12438	100
12456	100
12461	100
12481	100
12482	100
12501	100
12506	100
12508	100
12511	100
12516	100
12518	100
12530	100
12545	100
12547	100
12574	100
12578	100
12582	100
12583	100
12604	100
12612	100
12617	100
12620	100
12643	100
12661	100
12667	100
12675	100
12678	100
12684	100
12695	100
12703	100
12718	100
12727	100
12745	100
12752	100
12757	100
12759	100
12774	100
12783	100
12793	100
12797	100
12801	100
12806	100
12822	100
12842	100
12849	100
12857	100
12859	100
12898	100
12905	100
12918	100
12926	100
12943	100
12945	100
12982	100
12989	100
DERTIEN DUIZEND	
13003	100
13005	100
13006	100
13025	100
13027	100
13044	100
13045	100
13059	100
13062	100
13063	100
13073	100
13086	100
13107	100
13117	100
13120	100
13139	100
13147	100
13154	100
13180	100
13186	100
13199	100
13206	100
13245	100
13251	100
13253	100
13261	100
13266	100
13269	100
13272	100
13285	100
13289	100
13302	100
13306	100
13312	100
13315	100
13320	100
13322	100
13333	100
13350	100
13372	100
13377	100
13410	100
13420	100
13422	100
13442	100
13481	100
13483	100
13508	100
13509	100
13515	100
13517	100
13518	100
13519	100
13533	100
13552	100
13560	100
13575	100
13605	100
13610	100
13642	100
13650	100
13673	100
13679	100
13697	100
13700	100
13706	100
13709	100
13713	100
13721	100
13726	100
13730	100
13739	100
13745	100
13761	100
13769	100
13780	100
13802	100
13810	100
13811	100
13818	100
13834	100
13858	100
13873	100
13877	100
13890	100
13914	100
13916	100
13917	100
13922	100
13925	100
13934	100
13944	100
13966	100
13967	100
13969	100
13978	100
13992	100
13996	100
13998	100
13999	100
VEERTIEN DUIZEND	
14010	100
14018	100
14023	100
14025	100
14032	100
14034	100
14068	100
14069	100
14082	100
14095	100
14098	100
14103	100
14112	100
14122	100
14123	100
14132	100
14133	100
14134	100
14135	100
14138	100
14147	100
14151	100
14156	100
14165	100
14166	100
14168	100
14170	100
14191	100
14197	100
14202	100
14208	100
14212	100
14217	100
14230	100
14239	100
14241	100
14244	100
14250	100
14255	100
14272	100
14276	100
14294	100
14304	100
14308	100
14310	100
14319	100
14321	100
14329	100
14354	100
14365	100
14369	100
14372	100
14384	100
14392	100
14431	100
14434	100
14435	100
14438	100
14439	100
14469	100
14477	100
14506	100
14507	100
14509	100
14510	100
14512	100
14514	100
14526	100
14534	100
14540	100
14555	100
14560	100
14577	100
14578	100
14587	100
14590	100
14595	100
14598	100
14606	100
14615	100
14620	100
14642	100
14647	100
14649	100
14652	100
14669	100
14674	100
14715	100
14716	100
14719	100
14720	100
14727	100
14755	100
14764	100
14766	100
14782	100
14797	100
14798	100
14803	100
14809	100
14826	100
14838	100
14851	100
14859	100
14860	100
14863	100
14869	100
14876	100
14897	100
14907	100
14924	100
14926	100
14934	100
14948	100
14952	100
14958	100
14960	100
14967	100
14971	100
14988	100
14990	100
14999	100
VIJFTIEN DUIZEND	
15010	100
15025	100
15047	100
15048	100
15052	100
15065	100
15068	100
15074	100
15083	100
15085	100
15086	100
15089	500
15091	100
15092	100
15095	100
15098	100
15101	100
15106	100
15110	100
15116	100
15117	100
15120	100
15139	100
15143	100
15165	100
15167	1000
15176	100
15178	100
15182	100
15183	100
15186	100
15211	100
15214	100
15221	100
15222	100
15227	100
15233	100
15244	100
15255	100
15266	100
15274	100
15280	100
15291	100
15307	100
15310	100
15312	100
15313	100
15319	100
15321	100
15327	100
15345	100
15346	100
15351	100
15352	100
15368	100
15369	100
15381	100
15386	100
15390	100
15391	100
15392	100
15393	100
15395	100
15404	100
15413	100
15418	100
15427	100
15429	100
15430	100
15431	100
15440	100
15444	100
15448	100
15454	100
15470	100
15474	100
15481	100
15492	100
15500	100
15512	100
15522	100
15526	100
15538	100
15548	100
15567	100
15571	100
15583	100
15584	100
15588	100
15599	100
15620	100
15640	100
15641	100
15647	100
15651	100
15673	100
15675	100
15686	100
15691	100
15698	100
15700	100
15706	100
15708	100
15717	100
15720	100
15735	100
15763	100
15834	100
15836	100
15845	100
15851	100
15860	100
15862	100
15865	100
15877	100
15880	100
15902	100
15904	100
15921	100
15933	100
15937	100
15939	100
15943	100
15945	100
15950	100
15956	100
15959	100
15967	100
15977	100
15985	100
15990	100
15997	100
ZESTIEN DUIZEND	
16006	100
16007	100
16010	100
16012	100
16021	100
16026	100
16028	100
16035	100
16055	100
16061	100
16068	100
16073	100
16078	100
16083	100
16091	100
16092	100
16100	100
16125	100
16134	100
16161	100
16172	100
16180	100
16181	100
16196	100
16219	100
16222	100
16234	100
16247	100
16261	100
16278	100
16286	100
16288	100
16291	100
16306	100
16308	100
16311	100
16312	100
16315	100
16329	100
16345	1000
16363	100
16371	100
16372	100
16385	100
16389	100
16393	100
16407	100
16416	100
16419	100
16423	100
16431	100
16457	100
16472	100
16480	100
16491	100
16495	100
16496	100
16508	100
16515	100
16518	100
16519	100
16520	100
16576	100
16597	100
16599	100
16606	100
16628	100
16631	100
16637	100
16649	100
16654	100
16656	100
16662	100
16665	100
16669	100
16671	100
16681	100
16685	100
16689	100
16691	100
16695	100
16701	100
16709	100
16711	100
16721	100
16739	100
16740	100
16741	100
16742	100
16747	100
16750	100
16753	100
16759	100
16761	100
16776	100
16788	100
16790	100
16801	100
16807	100
16817	100
16818	100
16834	100
16839	100
16854	100
16879	100
16899	100
16902	100
16927	100
16930	100
16938	100
16950	100
16957	100
16976	100
16980	100
16995	100
ZEVENTIEN DUIZEND	
17000	100
17004	100
17010	100
17031	100
17046	100
17051	100
17064	100
17068	1000
17083	100
17097	100
17098	100
17123	100
17128	100
17132	100
17137	100
17144	100
17147	100
17160	100
17167	100
17173	100
17200	100
17206	100
17223	100
17224	100
17228	100
17235	100
17240	100
17241	100
17264	100
17275	100
17276	100
17283	100
17293	100
17297	100
17312	100
17323	100
17325	100
17329	100
17362	100
17363	100
17371	100
17387	100
17394	100
17407	100
17413	100
17426	100
17472	100
17473	100
17479	100
17491	100
17492	100
17496	100
17497	100
17498	100
17504	100
17506	100
17514	100
17518	100
17523	100
17537	100
17550	100
17555	100
17578	100
17618	100
17624	100
17625	100
17660	100
17672	100
17689	100
17695	100
17706	100
17743	100
17747	100
17748	100
17759	100
17762	100
17767	100
17775	100
17797	500
17800	100
17804	100
17812	100
17813	100
17823	100
17836	100
17841	100
17873	100
17877	100
17909	100
17950	100
17955	100
17956	100
17986	100
17996	100
17997	100
ACHTTIEN DUIZEND	
18012	100
18017	100
18027	100
18028	100
18036	100
18045	100
18074	100
18080	100
18110	100
18118	100
18122	100
18130	100
18141	100
18142	100
18147	100
18156	100
18159	100
18174	100
18179	100
18186	100
18193	100
18195	100
18201	100
18205	100
18208	100
18213	100
18215	100
18216	100
18229	100
18245	100
18247	100
18254	100
18263	1000
18271	100
18274	100
18276	100
18288	100
18306	100
18325	100
18361	100
18365	100
18371	100
18374	100
18382	100
18401	100
18418	100
18422	100
18442	100
18444	100
18456	100
18465	100
18475	100
18488	100
18492	100
18538	100
18542	100
18562	100
18567	100
18576	100
18582	100
18583	100
18586	100
18595	100
18600	100
18603	100
18610	100
18616	100
18640	100
18648	100
18658	100
18660	100
18662	100
18669	100
18671	100
18692	100
18709	100
18726	100
18738	100
18740	100
18741	100
18743	100
18752	100
18754	500
18759	100
18777	100
18785	100
18787	100
18821	100
18831	100
18857	100
18858	100
18860	100
18869	100
18878	100
18890	100
18893	100
18895	100
18906	100
18912	100
18917	100
18919	100
18922	100
18934	100
18959	100
18967	100
18968	100
18979	100
18981	100
18993	100
18995	100
NEGENTIEN DUIZEND	
19005	100
19010	100
19016	100
19020	100
19037	100
19069	100
19083	100
19094	100
19125	100
19150	100
19157	100
19163	100
19171	100
19181	100
19207	100
19208	100
19221	100
19225	100
19231	100
19270	100
19275	100
19288	100
19289	100
19291	100
19292	100
19306	100
19307	100
19311	100
19316	100
19324	100
19326	100
19346	100
19348	100
19354	100
19364	100
19368	100
19370	100
19376	100
19403	1000
19441	100
19455	100
19474	100
19487	100
19509	100
19515	100
19518	100
19520	100
19533	100
19534	100
19535	100
19536	100
19543	100
19569	100
19573	100
19581	100
19585	100
19589	100
19605	100
19608	100
19623	100
19639	100
19646	100
19666	100
19667	100
19669	100
19673	100
19675	100
19678	100
19695	100
19705	100
19707	100
19708	100
19711	100
19712	100
19717	100
19734	100
19740	100
19742	100
19749	100
19769	100
19773	100
19776	100
19779	100
19783	100
19807	100
19817	100
19820	100
19853	100
19855	100
19877	100
19885	100
19886	100
19889	100
19915	100
19926	100
19935	100
19942	100
19955	100
19956	100
19961	100
19970	100
19979	100
19985	100
19992	100
19998	100
19999	100
TWINTIG DUIZEND	
20004	100
20009	100
20019	100
20020	100
20057	100
20081	100
20094	100
20097	100
20102	100
20109	100
20150	100
20156	100
20167	100
20181	100
20182	100
20185	100
20188	100
20190	100
20193	100
20195	100
20196	100
20216	100
20223	100
20239	100
20240	100
20257	100
20269	100
20278	100
20308	100
20310	100
20317	100
20323	100
20328	100
20329	100
20340	100
20357	100
20378	100
20383	100
20401	100
20405	100
20409	100
20418	100
20427	100
20428	100
20433	100
20456	100
20461	100
20472	100
20482	100
20484	100
20490	100
20493	100
20495	100
20509	100
20518	100
20521	100
20529	100
20534	100
20537	100
20544	100
20560	100
20568	100
20570	100
20579	100
20587	100
20599	100
20603	100
20606	100
20610	100
20616	100
20635	100
20637	100
20640	100
20658	100
20691	100
20698	100
20703	100
20715	100
20717	100
20728	100
20735	100
20736	100
20737	100
20742	100
20743	100
20764	100
20786	100
20802	100
20804	100
20817	100
20825	100
20831	100
20844	100
20846	100
20850	100
20852	100
20873	100
20881	100
20921	100
20924	100
20928	100
20931	100
20941	100
20980	100
20993	100
EEN EN TWINTIG DUIZEND	
21005	100
21027	100
21037	100
21041	100
21043	100
21061	100
21063	100
21069	100
21080	100
21085	100
21088	100
21091	100
21092	100
21093	100
21096	100
21099	100
21112	100
21113	100
21135	100
21138	100
21155	100
21157	100
21164	100
21186	100
21204	100
21211	100
21218	100
21221	100
21225	100
21228	100
21229	100
21241	100
21255	100
21256	100
21278	100
21293	100
21300	100
21303	100
21309	100
21339	100
21340	100
21359	100
21360	100
21391	100
21399	100
21400	100
21407	100
21411	100
21418	100
21419	100
21426	100
21458	100
21471	100
21479	100
21500	100
21513	100
21518	100
21521	100
21522	100
21530	100
21535	100
21549	100
21587	100
21594	100
21607	100
21608	100
21617	100
21618	100
21627	100
21628	100
21638	100
21642	100
21644	100
21658	100
21672	100
21680	100
21682	100
21684	100
21688	100
21712	100
21729	100
21732	100
21744	1000
21745	100
21751	100
21758	100
21762	100
21767	100
21768	100
21775	100
21777	100
21794	100
21800	100
21807	100
21818	100
21828	100
21829	100
21861	100
21863	100
21866	100
21872	100
21886	100
21889	100
21901	100
21907	100
21912	100
21913	100
21921	100
21923	100
21928	100
21929	100
21943	100
21974	100
21987	100
21988	100
TWEE EN TWINTIG DUIZEND	
22005	100
22013	100
22020	100
22022	100
22024	100
22028	100
22039	100
22046	100
22069	100
22101	100
22105	100
22106	100
22128	100
22155	100
22162	100
22176	100
22187	100
22228	100
22245	100
22249	100
22258	100
22261	100
22278	100
22280	100
22282	100
22287	100
22296	100
22299	100
22302	100
22308	100
22320	100
22340	100
22344	100
22375	100
22377	100
22382	100
22396	100
22405	100
22431	100
22452	100
22461	100
22466	100
22471	100
22479	100
22485	100
22508	100
22512	100
22516	100
22517	100
22547	100
22551	100
22560	100
22563	100
22565	100
22571	100
22580	100
22593	100
22612	100
22617	100
22620	100
22624	100
22626	100
22643	100
22644	100
22659	100
22660	100
22662	100
22663	100
22670	100
22677	100
22687	100
22698	100
22701	100
22731	100
22739	100
22757	100
22760	100
22776	100
22821	100
22822	100
22823	100
22828	100
22832	100
22838	100
22879	100
22901	100
22906	100
22924	100
22927	100
22939	100
22940	100
22951	100
22958	100
22962	100
22964	100
22979	100
22981	100
DRIE EN TWINTIG DUIZEND	
23021	100
23028	100
23035	100
23052	100
23054	100
23065	100
23067	100
23073	100
23074	100
23077	100
23078	100
23096	100
23120	100
23122	100
23126	100
23141	100
23153	100
23156	100
23158	100
23160	100
23170	100
23175	100
23195	100
23210	100
23222	100
23226	100
23235	100
23236	100
23238	100
23240	100
23262	100
23275	100
23285	100
23295	100
23298	100
23301	100
23303	100
23306	100
23309	100
23319	100
23320	100
23325	100
23329	100
23347	100
23351	100
23355	100
23356	100
23365	100
23376	100
23389	100
23390	500
23392	100
23400	100
23407	100
23421	100
23429	100
23437	100
23453	100
23455	100
23456	100
23467	100
23472	100
23479	100
23487	100
23504	100
23508	100
23524	100
23530	100
23581	100
23590	100
23606	100
23623	100
23626	100
23630	100
23633	100
23644	100
23651	100
23657	100
23660	100
23670	100
23675	100
23677	100
23697	100
23714	100
23715	100
23744	100
23753	100
23759	100
23767	100
23783	100
23796	100
23797	100
23805	100
23830	100
23836	100
23846	100
23851	100
23853	100
23856	100
23863	100
23866	100
23882	100
23902	100
23918	100
23956	100
23962	100
23963	100
23964	100
23966	100
23987	100
23997	100
23998	100
VIER EN TWINTIG DUIZEND	
24018	100
24041	100
24043	100
24054	100
24066	100
24077	100
24095	100
24097	100
24101	100
24103	100
24105	100
24111	100
24116	100
24158	100
24175	100
24200	100
24201	100
24209	100
24220	100
24245	100
24248	100
24250	100
24251	100
24260	100
24264	100
24265	100
24295	100
24321	100
24323	100
24340	100
24341	100
24342	100
24346	100
24357	100
24381	100
24382	100
24404	100
24426	100
24445	100
24463	100
24476	100
24480	100
24491	100
24495	100
24496	100
24510	100
24511	100
24521	100
24539	100
24545	100
24549	100
24555	100
24566	100
24586	100
24602	100
24619	100
24626	100
24642	100
24645	100
24654	100
24660	100
24679	100
24689	100
24702	100
24715	100
24737	100
24790	100
24797	100
24800	100
24812	100
24822	100
24836	100
24839	100
24844	100
24861	100
24896	100
24955	100
24959	100
24966	100
24979	100
24986	100
24989	100
VIJF EN TWINTIG DUIZEND	
25007	100
25028	100
25031	100
25033	100
25042	100
25048	100
25052	100
25059	100
25063	100
25068	100
25081	100
25082	100
25088	100
25093	100
25101	100
25102	100
25112	100
25151	100
25165	100
25167	100
25168	100
25200	100
25214	100
25234	100
25235	100
25237	100
25242	100
25244	100
25245	100
25251	100
25254	100
25257	100
25258	100
25275	100
25282	100
25290	100
25299	100
25306	100
25316	100
25317	100
25319	100
25328	100
25331	100
25339	100
25352	100
25357	100
25367	100
25378	100
25395	100
25405	100
25418	100
25421	100
25428	100
25438	100
25447	100
25465	100
25474	100
25475	100
25482	100
25487	100
25509	100
25515	100
25526	100
25533	100
25542	100
25572	100
25573	100
25579	100
25582	100
25593	100
25594	100
25600	100
25633	100
25647	100
25649	100
25664	100
25691	100
25699	100
25701	100
25710	100
25725	100
25734	100
25749	100
25756	100
25759	100
25765	100
25774	100
25791	100
25800	100
25801	100
25814	100
25819	100
25829	100
25831	100
25832	100
25835	100
25840	100
25850	100
25856	100
25860	100
25867	100
25876	100
25878	100
25895	100
25900	100
25903	100
25911	100
25925	100
25964	100
25965	100
25973	100
25981	100
25984	100
25993	100
25994	100
ZES EN TWINTIG DUIZEND	
26004	100
26010	100
26019	100
26049	100
26050	100
26053	100
26054	100
26060	100
26062	100
26069	100
26073	100
26080	100
26088	100
26089	100
26091	100
26100	100
26109	100
26120	100
26124	100
26142	100
26143	100
26145	100
26146	100
26148	100
26156	100
26165	100
26166	100
26174	100
26181	100
26193	100
26195	100
26201	100
26202	100
26204	100
26229	100
26247	100
26259	100
26269	100
26282	100
26285	100
26288	100
26293	100
26309	100
26316	100
26343	100
26346	100
26348	100
26352	100
26360	100
26376	100
26380	100
26388	100
26390	100
26391	100
26396	100
26407	100
26418	100
26420	100
26430	100
26440	100
26455	100
26466	100
26468	100
26470	100
26477	100
26491	100
26496	100
26502	100
26522	100
26529	100
26538	100
26549	100
26556	100
26557	100
26561	100
26581	100
26588	100
26598	100
26600	100
26605	100
26619	100
26621	100
26622	100
26623	100
26639	100
26650	100
26652	100
26664	100
26671	100
26677	100
26688	100
26690	100
26694	100
26704	100
26706	100
26714	100
26721	100
26727	100
26750	500
26762	100
26771	100
26779	100
26785	100
26786	100
26793	100
26794	100
26795	100
26796	100
26816	100
26825	100
26837	100
26871	100
26891	100
26893	100
26898	100
26902	100
26903	100
26916	100
26919	100
26937	100
26942	100
26944	100
26948	100
26954	100
26955	100
26963	100
26965	100
26970	100
26974	100
26975	100
26976	100
26984	100
26986	100
ZEVEN EN TWINTIG DUIZEND	
27007	100
27013	100
27016	100
27017	100
27029	100
27035	100
27052	100
27055	100
27071	100
27083	500
27086	100
27109	100
27114	100
27174	100
27177	100
27196	100
27213	100
27239	100
27243	100
27244	100
27271	100
27272	100
27280	100
27293	100
27318	100
27328	100
27346	100
27355	100
27368	100
27388	100
27392	100
27416	100
27422	100
27424	100
27441	100
27446	100
27464	100
27471	100
27492	100
27495	100
27503	100
27504	100
27527	100
27528	100
27540	100
27541	100
27551	100
27554	100
27562	100
27563	100
27572	100
27580	100
27591	100
27608	100
27609	100
27610	100
27614	100
27624	100
27642	100
27657	100
27706	100
27726	100
27729	100
27734	100
27752	100
27779	100
27788	100
27798	100
27806	100
27824	100
27832	100
27887	100
27909	100
27912	100
27916	100
27917	100
27924	100
27929	100
27932	1000
27936	100
27939	100
27948	100
27950	100
27960	100
27974	100
27980	100
27982	100
27989	100
27990	100
ACHT EN TWINTIG DUIZEND	
28000	100
28006	100
28009	100
28015	100
28047	100
28059	100
28064	100
28100	100
28116	100
28118	100
28119	100
28146	100
28154	100
28160	100
28165	100
28170	100
28172	100
28184	100
28210	100
28211	100
28213	100
28227	100
28231	100
28256	100
28261	100
28269	100
28289	100
28292	100
28297	100
28315	100
28316	100
28318	100
28334	100
28342	100
28344	100
28345	100
28359	100
28360	100
28362	100
28366	100
28374	100
28375	100
28379	100
28385	100
28394	100
28395	100
28408	100
28416	100
28426	100
28430	100
28434	100
28465	100
28472	100
28473	100
28499	100
28510	100
28511	100
28515	100
28521	100
28526	100
28534	100
28535	500
28536	100
28545	100
28559	100
28569	100
28576	100
28618	100
28637	100
28642	100
28644	100
28657	100
28663	100
28664	100
28670	100
28678	100
28689	100
28693	100
28709	100
28716	100
28724	100
28730	100
28752	100
28754	100
28756	100
28762	100
28769	100
28795	100
28816	100
28836	100
28839	100
28840	100
28843	100
28850	500
28853	100
28854	100
28867	100
28872	100
28884	500
28892	100
28895	100
28899	100
28907	1000
28919	100
28933	100
28940	100
28957	100
28958	100
28961	100
28973	100
28978	100
28986	100
28991	100
28999	100
NEGEN EN TWINTIG DUIZEND	
29004	100
29029	100
29037	100
29058	100
29073	100
29127	100
29129	100
29137	100
29148	100
29156	100
29167	100
29179	100
29183	100
29190	100
29197	100
29216	100
29234	100
29236	100
29251	100
29257	100
29258	100
29293	100
29295	100
29303	100
29307	100
29320	100
29322	100
29325	100
29331	100
29343	100
29344	100
29345	100
29362	100
29374	100
29380	100
29381	100
29391	100
29392	100
29400	100
29406	100
29407	100
29421	100
29427	100
29430	100
29447	100
29457	100
29458	100
29476	100
29478	100
29489	100
29505	100
29516	100
29530	100
29532	100
29537	100
29544	100
29547	100
29549	100
29575	100
29601	100
29606	100
29611	100
29620	100
29621	100
29624	100
29648	100
29670	100
29689	100
29693	100
29704	100
29735	100
29750	500
29756	100
29757	100
29804	100
29807	100
29809	100
29824	100
29825	100
29833	100
29837	100
29840	100
29842	100
29843	100
29854	100
29865	100
29876	100
29881	100
29893	100
29900	100
29905	100
29922	100
29932	100
29936	100
29937	100
29940	100
29953	100
29957	100
29962	100
29963	100
29965	100
29986	100
29995	100
29996	100
DERTIG DUIZEND	
30001	100
30018	100
30026	100
30031	100
30038	100
30043	100
30048	100
30053	100
30054	100
30065	100
30069	100
30071	100
30097	100
30108	100
30119	100
30128	100
30147	100
30150	100
30153	100
30169	100
30207	100
30217	100
30222	100
30235	100
30238	100
30239	100
30267	100
30281	100
30287	100
30290	100
30300	100
30305	100
30306	100
30309	100
30310	100
30316	100
30327	100
30336	100
30342	100
30350	100
30365	100
30378	100
30383	100
30390	100
30392	100
30394	100
30410	100
30414	100
30433	100
30455	100
30462	100
30468	100
30470	100
30471	100
30492	100
30505	100
30506	100
30525	100
30541	100
30545	100
30586	100
30591	100
30599	100
30608	100
30613	100
30615	100
30620	100
30621	100
30631	100
30635	100
30636	100
30666	100
30692	100
30694	100
30714	100
30727	100
30737	100
30752	100
30761	100
30770	100
30779	100
30792	100
30793	100
30800	100
30803	100
30811	100
30816	100
30819	100
30827	100
30838	100
30853	100
30855	100
30865	100
30866	100
30878	100
30881	100
30882	100
30885	100
30900	100
30902	100
30907	100
30914	100
30919	100
30921	100
30947	100
30950	100
30965	100
30969	100
30973	100
30974	100
30975	100
30977	100
30980	100
30989	100
30997	100
EEN EN DERTIG DUIZEND	
31008	100
31010	100
31014	100
31021	100
31029	100
31031	100
31042	100
31045	100
31055	100
31066	100
31078	100
31111	100
31113	100
31122	100
31127	100
31130	100
31133	100
31134	100
31144	100
31169	100
31171	100
31173	100
31182	100
31199	100
31212	100
31222	100
31232	100
31235	100
31237	100
31257	100
31260	100
31261	100
31267	100
31268	100
31270	100
31273	100
31291	100
31293	100
31305	100
31312	100
31314	100
31315	100
31317	100
31324	100
31334	100
31342	100
31353	100
31376	100
31391	100
31392	100
31401	100
31421	100
31426	100
31431	100
31439	100
31451	100
31457	100
31469	100
31470	100
31471	100
31478	100
31480	100
31482	100
31495	1000
31505	100
31509	100
31523	100
31530	100
31534	100
31552	100
31559	100
31560	100
31562	100
31564	100
31569	100
31572	100
31574	100
31577	100
31581	100
31597	100
31598	100
31611	100
31624	100
31632	100
31649	100
31676	100
31701	100
31703	100
31704	100
31706	100
31715	100
31726	100
31731	100
31742	100
31743	100
31749	100
31756	100
31760	100
31763	100
31769	100
31775	100
31784	100
31800	100
31806	100
31816	100
31830	100
31835	100
31836	100
31838	100
31843	100
31848	100
31856	100
31858	100
31879	100
31889	100
31902	100
31911	100
31914	100
31919	100
31925	100
31939	100
31951	100
31963	100
31982	100
31997	100
TWEE EN DERTIG DUIZEND	
32009	100
32011	100
32017	100
32044	100
32047	100
32060	100
32070	100
32076	100
32091	100
32110	100
32117	100
32118	100
32125	100
32126	100
32134	100
32139	100
32156	100
32166	100
32182	100
32193	100
32196	100
32222	100
32239	100
32244	100
32252	100
32263	100
32265	100
32268	100
32284	100
32302	100
32308	100
32329	100
32335	100
32340	100
32342	100
32344	100
32345	100
32355	100
32366	100
32369	100
32371	100
32372	100
32383	100
32395	100
32415	100
32426	100
32427	100
32431	100
32440	100
32441	100
32444	100
32458	100
32460	100
32481	100
32502	100
32507	100
32526	100
32533	100
32549	100
32570	100
32572	100
32588	100
32602	100
32611	100
32618	100
32622	100
32627	100
32628	100
32641	100
32650	100
32657	100
32661	100
32663	100
32681	100
32683	100
32687	100
32694	100
32700	100
32704	100
32725	100
32743	100
32748	100
32762	100
32774	100
32779	100
32787	100
32789	100
32805	100
32844	100
32847	100
32854	100
32856	100
32884	100
32901	100
32909	100
32917	100
32936	100
32955	100
32966	100
32967	100
32977	100
32979	100
32980	100
32981	100
32997	100
DRIE EN DERTIG DUIZEND	
33021	100
33047	100
33062	100
33087	100
33108	100
33109	100
33135	100
33138	100
33140	100
33144	100
33154	100
33163	100
33170	100
33203	100
33215	100
33219	100
33245	100
33256	100
33260	100
33265	100
33267	100
33307	100
33313	100
33320	100
33328	100
33330	100
33331	100
33335	100
33346	100
33350	100
33361	100
33364	100
33383	100
33386	100
33388	100
33396	100
33421	100
33428	100
33435	100
33441	100
33443	100
33447	100
33450	100
33454	100
33456	100
33463	100
33481	100
33486	100
33489	100
33506	100
33513	100
33526	100
33530	100
33545	100
33546	100
33554	100
33555	100
33560	100
33567	100
33573	100
33579	100
33588	100
33594	100
33602	100
33605	100
33606	100
33614	100
33615	100
33620	100
33632	100
33641	100
33650	100
33654	100
33656	100
33678	100
33689	100
33693	100
33706	100
33719	100
33721	100
33732	100
33735	100
33745	100
33748	100
33752	100
33772	100
33773	100
33786	100
33788	100
33790	100
33793	100
33795	100
33796	100
33801	100
33802	100
33809	100
33810	100
33814	100
33845	100
33863	100
33885	100
33894	100
33899	100
33911	100
33930	100
33936	100
33938	100
33944	100
33960	100
33962	100
33968	100
33971	100
33977	100
33990	100
VIER EN DERTIG DUIZEND	
34001	100
34030	100
34031	100
34032	100
34033	100
34034	100
34040	100
34041	100
34049	100
34055	100
34057	100
34067	100
34070	100
34072	100
34074	100
34080	100
34081	100
34082	100
34107	100
34113	100
34115	100
34120	100
34140	100
34161	100
34163	100
34175	100
34179	100
34185	100
34196	100
34200	100
34203	100
34209	100
34216	100
34219	100
34237	100
34241	100
34243	100
34260	100
34261	100
34266	100
34271	100
34272	100
34275	100
34276	100
34277	100
34286	100
34289	100
34294	100
34299	100
34323	100
34332	100
34338	100
34341	100
34353	100
34363	100
34365	100
34372	100
34382	100
34388	100
34389	100
34391	100
34396	100
34407	100
34414	100
34425	100
34427	100
34429	100
34447	100
34451	100
34454	100
34465	100
34467	100
34487	100
34488	100
34497	100
34516	100
34519	100
34523	100
34524	100
34528	100
34529	100
34530	100
34536	100
34565	100
34569	100
34580	100
34584	100
34604	100
34616	100
34625	100
34636	100
34655	100
34658	100
34660	100
34681	100
34687	100
34692	100
34695	100
34700	100
34708	100
34725	100
34726	100
34752	100
34754	100
34768	100
34775	500
34811	100
34823	100
34835	100
34836	100
34851	100
34858	1000
34879	100
34885	100
34892	100
34896	100
34908	100
34915	100
34935	100
34936	100
34939	100
34949	100
34960	100
34966	100
34968	100
34971	100
34985	100
35000	100

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door Namens de Procureur-Generaal M. M. VITOR.

De wnd. Directeur S. L. CAPELLA

17de trekking op donderdag 25 augustus 1994

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
4682	2.000	4524	1.500	776	1.000
4683	**100.000**	**4525**	**30.000**	**777**	**10.000**
4684	2.000	4526	1.500	778	1.000

Getuigen:
O. I. NAHR
N. A. SCHOOP.

UREN VAN UITBETALING:

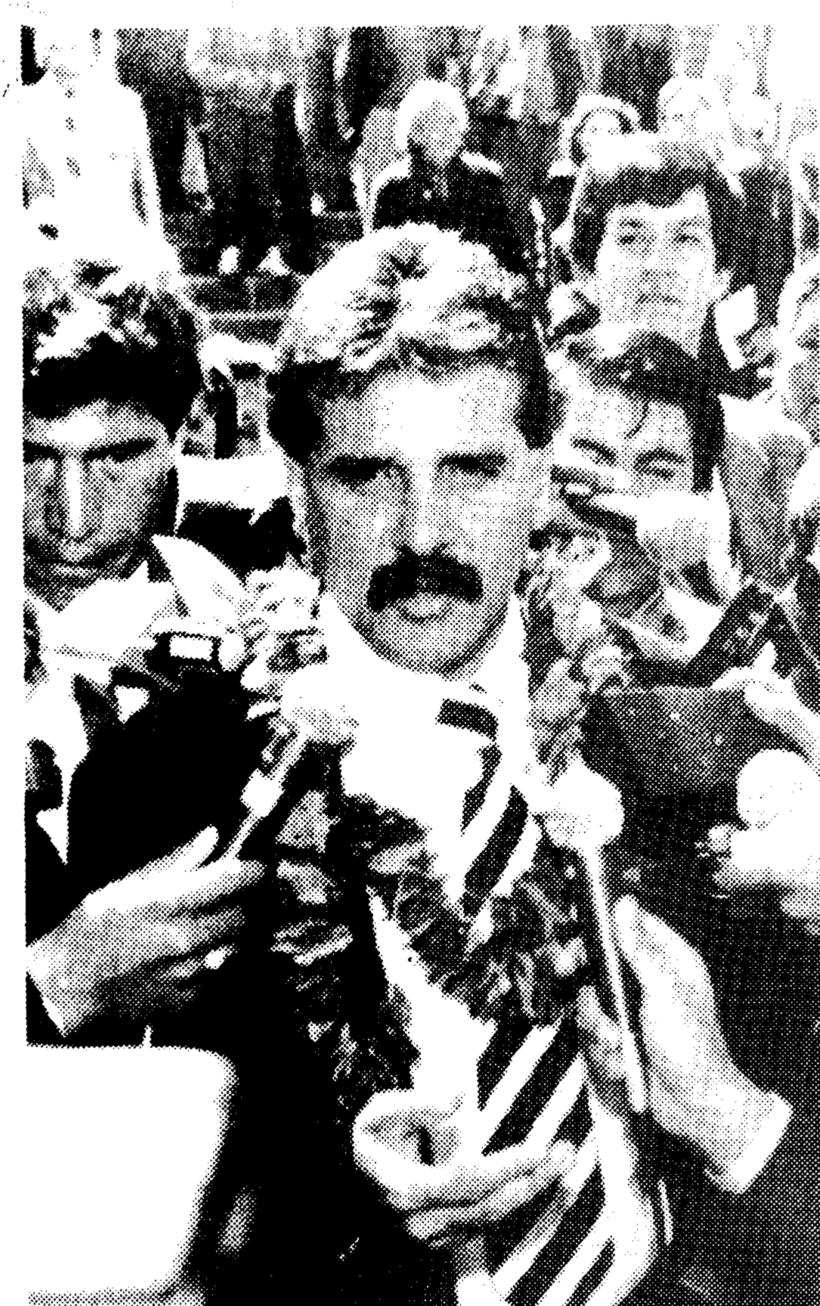
CURAÇAO	:	8.00—15.00 continu (maandag t/m vrijdag)
ARUBA Oranjestad	:	8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolas	:	8.00—12.00 en 13.00—16.00
BONAIRE	:	8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)
ST. MAARTEN	:	7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)

VOLGENDE TREKKING DONDERDAG 8 SEPTEMBER 1994

Bijl aan de boom voor onderdak

BUKAVU - Een Ruandese vluchteling hakt hout, dat hij wil gebruiken voor het opzetten van een tent in een vluchtelingenkamp bij Bukavu, niet ver van de grens van Zaïre met Ruanda. Tienduizenden Ruandezen zijn naar Bukavu gevlucht sinds het vertrek begon van de Franse troepen uit de veiligheidszone in Ruanda. (AFP-satellietfoto)

Cubaans bezoek voor La Paz

■ *LA PAZ - De Cubaanse minister van Buitenlandse zaken Roberto Robaina is tevreden over de resultaten van zijn officiële bezoek aan La Paz. Hij stond de pers te woord, opgesierd met een krans van cocabladeren. Volgens de Cubaanse minister wordt Cuba voortdurend belaagd en bedreigd door het machtisge land van de wereld dat toevallig ook zijn vijandelijke buur is. Hij deelde mee dat Cuba en Bolivia nauwer gaan samenwerken.*
(AFP-satellietfoto)

FINANCIEEL NIEUWS

Beleggen in markante Nederlandse onroerend goedprojecten

Binnenkort beleggingen in vastgoedobjecten mogelijk

AMSTERDAM — Op de Amsterdamse effectenbeurs stonden de aandelen Euromast donderdag in het middelpunt van de belangstelling. Ook het vastgoedfonds Hoog Catharijne werd gevraagd. Fictie? Nog wel, maar als het aan de internationale vastgoedadviseur Richard Ellis ligt, wordt het binnenkort voor zowel professionele als particuliere beleggers mogelijk aandelen te verwerven in markante Nederlandse vastgoedobjecten, zoals grote kantoren en winkelcentra.

De Britse vastgoedadviseur onderzoekt opties voor het zoeken van groepen aandeelhouders voor onroerend-goedobjecten in Nederland, al dan niet gekoppeld aan een beursnotering. Doel van de studie: De verhandelbaarheid van vastgoed voor beleggers en projectontwikkelaars verbeteren.

Mr Selman, lid van de Raad van Bestuur van Richard Ellis, denkt daarbij vooral aan grote objecten met een minimale waarde van 50 miljoen gulden die moeilijk plaatsbaar zijn. Niet alleen kantoorgebouwen, winkelcentra, bedrijfshallencomplexen, maar ook hotels en ziekenhuizen. "Ik noem bij voorbeeld een project als Hoog Catharijne. Niet dat we daar concreet mee bezig zijn, maar een dergelijk winkelcentrum zou zich hiervoor goed lenen." Voorwaarde volgens Selman is wel dat het om objecten gaat met een 'sexy uitstraling'.

De vastgoedadviseur verwacht grote belangstelling van Nederlandse professionele en particuliere beleggers voor project-gerelateerde vastgoedfondsen. "Je wordt als belegger mede-eigenaar van een gebouw. Dat is toch iets anders dan wanneer je bij voorbeeld aandelen Philips bezit. Vastgoed is aaibaar; met een gloeilamp zal een belegger zich minder snel identificeren."

Belangrijk voordeel van 'syndicatie' van objecten in combinatie met een mogelijke beursnotering is volgens Selman de toename van de verhandelbaarheid. "Beleggingen in onroerend goed zijn doorgaans weinig liquide. Door middel van een beursnotering schep je een nieuwe markt."

Selman denkt dat het plan vooral kans van slagen heeft als de banken er iets in zien. Net als bij andere beursintroducties zouden die de aandelen moeten verkopen. Overleg met Nederlandse banken is er nog niet geweest. "We wachten eerst de uitkomsten van het onderzoek af." De studie zal naar verwachting eind dit jaar worden voltooid.

Helemaal fictief zijn de plannen van Selman niet. Hij studeert momenteel een concreet op de mogelijkheid een groot Nederlands kantoorproject op de beurs van Brussel te introduceren. In Brussel is beursnotering voor aparte vastgoedobjecten niet onbekend. Op de zogeheten tweede markt, vergelijkbaar met de lokale markt in Amsterdam, wordt dagelijks gehandeld in huurcertificaten van een twintigtal grote kantoor- en winkelprojecten zoals Beaulieulaan, een prestigieus kantorencomplex in Brussel, Westland Shopping (winkels en appartementen) en het Metropolitan Building (kantoren), beide eveneens in de Belgische hoofdstad. Ook in Duitsland bestaat de mogelijkheid direct in afzonderlijke gebouwen en winkelcentra te participeren. Zelfs ziekenhuizen en hotels staan hier ter beurze genoteerd.

In Nederland is Groothandelsgebouwen n.v. het enige concrete voorbeeld van een vastgoedproject met een aparte beursnotering. Groothandelsgebouwen n.v. houdt zich uitsluitend bezig met de exploitatie en het onderhoud van 100.000 vierkante meter kantoorruimte in het Rotterdamse Groothandelsgebouw, gelegen naast het Centraal Station. Het aandeelhouderschap van dit fonds is echter alleen weggelegd voor de 123 huurders.

STOCKMARKET NEWS

NEW YORK	PREV	26-08	FRANKFURT	PREV	26-08	AMSTERDAM	PREV	26-08
DOW JONES	3830	3881	DAX INDEX	2152	2161	EOE	417 70	420 83
AM EXP.	28 00	27.88	BASF	322.50	324.60	ABN-AMRO	62 30	62.80
ATT	54 38	54.75	COMMERZBK	328.00	328.90	AEGON	101 80	104 60
ALZA CORP	23.13	23.38	DAIMLER B.	812.00	810.00	AHOLD	46.20	46 60
ARCHER	24.75	24.88	DEUTS.BK	712.50	710.00	AKZO	219.40	220 30
BORDEN	11.75	11 88	MAN	440.00	441 00	AMEV	74 70	75.20
CITICORP	44 25	44.88	PREUSSAG	483 00	485.00	DSM	142 20	145 00
COASTAL CO	31 00	31.00	SIEMENS	688 80	691.50	ELSEVIER	168 20	169 20
COCA COLA	46.25	46.63	VW	480.00	490.00	FOKKER	16.50	16 70
CORNING IN	30 13	30.25				GIST BROC	46 50	48 80
DISNEY	42.75	42.63				HAGEMEYER	136 80	136 60
DUPONT	58.13	60.38				HEINEKEN	240 30	242.20
EAST.KODAK	49.25	49.38				HOOGOVENS	82.30	82 40
EXXON	59.25	59.75	LONDON			ING	80.80	79.90
FORD	29.88	30.50				KLM	53.20	52.50
GEN.ELECT	49.63	50.88	FT-100 IND	3234	3265	KNP-BT	49 10	49 70
GEN MOTORS	50.38	51.75				KON.PTT NED	53.10	54 30
HEINZ	36.88	37.38	ARGYLL	2.96	3.03	NEDLLOYD	64.50	63.90
HOMESTAKE	18.13	18.00	BARCLAYS B	5.70	5.79	NUTRICIA	84.90	85 20
IBM	69.63	70.00	BASS	5.75	5.86	PHILIPS	58.30	58.70
KELLOGG	55.88	56.25	BRITISH ST	3.87	3.89	POLYGRAM	76 60	78.10
MC DONALDS	26.75	27.00	BRITISH TEL	3 85	3.88	ROBECO	117 00	117 30
MEAD	47.75	48.38	CADBURY	4.73	4.70	ROLINCO	119.50	120 10
MERCK	33 00	33 75	CABLE & W	4.64	4.69	RORENTO	85.30	85.40
MINNES.MNG	56.50	56.88	GRAND MET	4 44	4.46	RODAMCO	54 50	54.60
MOBIL CORP	82.75	83 13	MARKS & SP	4.33	4.32	ROYAL DUTCH	192.40	195.60
PFIZER	68.50	69.38	REDLAND	5.20	5.37	UNILEVER	199.90	203.10
P.MORRIS	57.00	58.50	TATE & LYL	4.51	4 53	VMF STORK	47.90	48.10
QUAKER	83.25	83.63				VNU	181 10	181 70
SEARS	46.63	47.75						
UP JOHN	35.63	36.00	TOKYO			TORONTO		
US SURGIC	23 63	23.75	NIKKEI DOW	20443	20471	TSE 300	4253	4304
VALERO	18.75	18.88						
			BRIDGESTON	1570	1580	ALCAN	34.38	35 63
			CANON	1710	1710	BELL	47 25	47.50
GOLD	388.10	388.00	DAI ICHI K	1830	1820	BANK OF NS	26 75	27.25
SILVER	5.24	5.28	DAIWA SEC	1560	1530	CAN.PAC.	23 50	24.13
CRUDE OIL	17.52	17.14	HITACHI	978	971	IMASCO	36.88	36 00
US$/YEN	98.73	100.67	HONDA MOT	1690	1710	LAIDLAW	10.88	11.00
US$/DMARK	1.54	1.57	JAPAN AIRL	762	750	MOORE	25.78	26.50
GBP/US$	1 55	1.52	NOMURA SEC	2240	2220	NORANDA	26 60	27.00
US$/NLG	1 73	1.77	NIPPON STE	370	369	PLACER DOME	29.38	29.25
ECU/US$	123.40	120.80	MAZDA	570	568	POWER CORP.	19.75	20.00
CAN/US$	1 37	1.37	SONY	5910	5870	ROYAL BANK	29 13	29 25

IMF-directeur in Paraguay

■ *ASUNCION - De algemeen directeur van het IMF Michel Camdessus (links) bracht een officieel bezoek aan Paraguay. Hij werd ontvangen door president Juan Carlos Wasmosy die hem een schilderij aanbood. In Asuncion hechtte men veel belang aan dit bezoek van de belangrijkste man van het Internationaal Monetair Fonds (IMF).*

Nettowinst gestegen tot ruim 33 miljoen gulden

Goed eerste half jaar voor baggerbedrijf IHC Caland

SCHIEDAM — IHC Caland, gespecialiseerd in materieel voor de buitengaatse en de baggerindustrie, heeft een goed eerste halfjaar achter de rug. De nettowinst steeg van Nf 27,1 miljoen tot Nf 33 miljoen, of per aandeel van Nf 1,17tot Nf 1,40. De onderneming tekent hierbij aan dat de belastingdruk over de eerste zes maanden van dit jaar reeds Nf 5,3 miljoen bedraagt, evenveel als voor geheel 1993. Voor de eerste zes maanden van verleden jaar kwam het belastingbedrag uit op één miljoen gulden.

De groep heeft het vertrouwen dat de winst over het hele jaar ondanks de verdubbeling van de belastingpost tot tien miljoen gulden zal toenemen van Nf 53,5 miljoen (Nf 2,27 per aandeel) in 1993 tot Nf 62 miljoen (Nf 2,63 per aandeel).

Alle groepsmaatschappijen hebben hun positieve bijdrage aan het halfjaarresultaat geleverd. Een deel van de winst bij IHC Holland ontstond ten gevolge van 'overdekking' van de kosten doordat de orderportefeuille goed was gevuld.

De bedrijfsopbrengsten stegen in het halfjaar van Nf 423,1 miljoen tot Nf 473,8 miljoen, waarvan Nf 352 miljoen bestond uit afgeleverde opdrachten. De bedrijfslasten namen toe van Nf 400 miljoen tot Nf 434,4 miljoen. Aldus steeg het bedrijfsresultaat van Nf 23,1 miljoen tot Nf 39,4 miljoen.

In verband met de daling van de beurskoers heeft IHC Caland Nf 3,4 miljoen afgeboekt op haar pakket aandelen in de Canadese onderneming Vaalco Energy. De koers zakte naar aanleiding van de produktievermindering en de verlaging van de raming van de reserves in het Filippijnse olieveld Linapacan. In 1993 werd op dat pakket al Nf 3,7 miljoen afgeschreven.

In het eerste semester kreeg IHC Caland opdrachten ter waarde van Nf 624 miljoen binnen, vergeleken met Nf 708 miljoen in geheel 1993. Tot de orders behoort een tienjarig leasecontract, met inbegrip van de bedrijfsvoering, voor een drijvend opslagsysteem voor de oliemaatschappij Elf Congo. In het voorjaar van 1996 moet die opslag gereed zijn. In de kapitaalgoederenindustrie verloopt de orderinstroom onregelmatig. Tot half augustus is de totale orderontvangst inmiddels aangegroeid tot ruim één miljard gulden. Per 1 juli had de onderneming voor Nf 1,46 miljard aan opdrachten in portefeuille vergeleken met Nf 1,19 miljard eind vorig jaar.

De groei van de economie in de Verenigde Staten en het Verre Oosten zet door met het gevolg dat de uitgaven van de oliemaatschappijen voor exploratie en produktie in stijgende lijn gaan. Voor de nabije toekomst blijft grote vraag bestaan naar baggerwerk, in het bijzonder in het Verre Oosten. Ook in andere delen van de wereld, zoals Zuid-Amerika en het Midden-Oosten, is nog veel werk te verrichten. IHC Caland denkt haar graantje mee te pikken.

De Westeuropese baggeraannemers zijn met het oog op die ontwikkelingen van zins ouder materieel in de nabije toekomst te vervangen door nieuwbouw. Ten gevolge van decentralisatie en privatisering maken lokale aannemers plannen een deel van de toekomstige werkzaamheden zelf uit te voeren. Zodoende neemt de vraag naar baggermateriaal toe, in het bijzonder de vraag naar standaardmaterieel uit de Beaver-serie van IHC in landen als China, India en Vietnam.

Miljoenen-order Philips voor omroepbedrijf NOB

EINDHOVEN - Philips Nederland gaat enige tientallen studio- en portable camera's aan het Nederlands omroep-bedrijf (NOB) leveren. Het zijn camera's uit de zogeheten LDK 10 serie.

Het NOB gaat de camera's gebruiken voor grote evenementen zoals voetbalreportages voor Filmnet en TV plus. De camera's kosten 200.000 gulden per stuk. Met de camera's is het mogelijk opnames te maken voor breedbeeld (16:9) en het gebruikelijke formaat (4:3). Uniek is dat de cameraman de formaatkeuze met een druk op de knop kan bepalen. De kijker gaat erop vooruit: De camera levert betere beeldkwaliteit omdat het aantal gevoelige elementen per beeldlijn groter is dan bij oudere camera's. Philips levert het nieuwe materiaal in 1995 en 1996. Het gaat deels om een uitbreiding en deels om een vervanging van het "camerapark".

Philips voert de order uit in samenwerking met BTS. Het bedrijf, een volledige dochter van Philips, is gespecialiseerd in de ontwikkeling en produktie van professionele uitzendapparatuur.

Bang en Olufsen uit rode cijfers

KOPENHAGEN — De Deense fabrikant van exclusieve audio- en video-apparatuur Bang & Olufsen, voor 25 procent eigendom van Philips, heeft na drie jaren met verliezen weer winst geboekt. In het eind mei afgelopen boekjaar was er een nettoresultaat van 76 miljoen kroon (Nf 21,5 miljoen) in vergelijking met een verlies van 38 miljoen kroon in de voorgaande twaalf maanden.

Bang & Olufsen schrijft de ommekeer toe aan ingrijpende kostenbesparingen en inspanningen op het gebied van marketing. Hoewel de totale verkoop van consumentenelektronica in Europa verminderde, wist het Deense bedrijf de omzet met 13 procent te vergroten van 2,12 miljard kroon tot 2,4 miljard kroon (Nf 680 miljoen).

GOUDA — De nettowinst van Gouda Vuurvast is in de eerste helft van dit jaar met bijna de helft gekelderd. In de eerste zes maanden van 1993 werd nog Nf 612.000 verdiend, dit jaar was dat Nf 346.000. De directie wil nog geen uitspraken doen over de winst over heel 1994. "Daar is de situatie nog te onzeker voor", aldus directeur Verseveldt.

Op langere termijn is Verseveldt redelijk optimistisch. "Rond 1 juli heeft zich een omslagpunt voorgedaan. We zien een grotere vraag in de hele wereld. Dat is belangrijk omdat wij 75 procent van onze omzet exporteren." De orderportefeuille van de fabrikant voor vuurvaste materialen, voor bij voorbeeld smeltovens in de staal- en aluminiumindustrie, ligt de helft hoger dan een jaar geleden.

Chinese regering gaat prijsstijgingen te lijf

PEKING — De regering van China heeft nieuwe maatregelen bekendgemaakt om de forse prijsstijgingen te beteugelen. De aankondiging komt na de publikatie van de jongste inflatiecijfers die aangaven, dat de prijzen op jaarbasis in 35 grote steden in juli met 24,2 procent omhoog zijn geschoten.

De centrale regering heeft alle lagere overheden voor de rest van dit jaar verboden prijsverhogingen te bewerkstelligen. De aanvoer van goederen, vooral van voedsel, moet worden verhoogd. Prijsafspraken worden bestraft.

De prijsstijgingen van vooral voedselprodukten zijn een constante zorg voor Peking. In juli ging de graanprijs in de steden met 58 procent omhoog. Groenten werden 30 procent duurder, terwijl de prijs van varkensvlees, één van de hoofdbestanddelen van de Chinese maaltijd, met 49 procent omhoog schoot.

China kampt al langer met een fikse inflatie, die voortvloeit uit de onstuimige economische groei van het land. Begin dit jaar kondigde de regering ook al maatregelen aan om de prijsstijgingen binnen de perken te houden. Daarbij liet Peking weten voor dit jaar een geldontwaardiging van minder dan 10 procent na te streven.

MENSEN

Haïtiaanse vrouwen ook militair getraind

■ PORT AU PRINCE - *Haïtiaanse vrouwen tijdens het oefenen in het omgaan met een geweer als onderdeel van het trainen van een burgermilitie in Haïti. Deze oefeningen zijn in de omgeving van het presidentiële paleis. Al enige tijd worden dergelijke oefeningen gehouden met het oog op een mogelijke Amerikaanse invasie.*
(AFP-satellietfoto)

Picasso weer terecht

De Belgische gerechtelijke politie heeft een **schilderij** van Picasso opgespoord dat vorig jaar was gestolen uit het Museum voor Moderne kunst in Stockholm. Drie Zweden die het doek 'De vrouw met de zwarte ogen' wilden verkopen, zijn gearresteerd.

Volgens een woordvoerder van de procureur-generaal in Brussel was de politie getipt door een kenner, die het schilderij kreeg aangeboden. Vervolgens werd een pseudokoper ingeschakeld. Tegenover hem verhulden de Zweden niet dat het doek met een waarde van ruim 15 miljoen gulden was gestolen. Dank zij een snelle actie van een gespecialiseerd politieteam kon dinsdagavond het drietal worden ingerekend en het schilderij in beslag worden genomen.

De verkopers worden mogelijk uitgeleverd aan Zweden, aldus de woordvoerder, omdat illegale transacties daar waarschijnlijk hebben plaatsgevonden. Het is nog onduidelijk of de drie ook betrokken zijn geweest bij de diefstal. 'De vrouw met de zwarte ogen' dateert uit de Parijse oorlogsperiode van Picasso.

De dieven waren tijdens een weekeinde begin november door een gat in het dak het museum binnengekomen.

Nonnen verbieden homokoor

Een **klooster** in Zwitserland heeft het optreden verboden van het homokoor *Schwule Männerchör Zürich.* Het koor zou in november met twee andere koren en twee solisten in het klooster Einsiedlen het 'Duitse requiem' van Johannes Brahms ten gehore brengen. Het stond erop dat in het programma zijn volledige naam zou worden vermeld: Koor van homoseksuele mannen uit Zürich.

De organisatoren hebben kennelijk gedacht dat wij onze geaardheid zouden verloochenen, zegt koor-directeur Urs Guggenbuhl. Dat zou tegen de opzet van het koor zijn, dat met zijn optredens openlijk pleit voor de erkenning van homoseksuelen.

Het klooster verwijt de zestig zangers dat zij *compromisloos wilden vasthouden aan de aanduiding homoseksueel.* Die vermelding zou door traditionele bezoekers van het concert en bij pelgrims 'slecht worden ontvangen', schreef het klooster in een brief aan het koor. In Einsiedlen heerst 'een ander klimaat' dan in de grote stad Zürich.

Optredens van het homokoor leiden, zelfs in Zürich, af en toe tot protesten. Drie jaar geleden zou het koor in Luzern optreden bij de viering van het 700-jarig bestaan van Zwitserland. Ook toen kreeg het van tevoren een bedankje.

Toeristen bedreigen Lappen

Lappen hebben gisteren in het noorden van Zweden **wegblokkades** opgericht om te protesteren tegen een nieuwe jachtwet. Zij menen dat door de nieuwe wet hun traditionele gebieden zullen worden overstroomd met hordes toeristen die komen jagen en vissen.

Door de wet, die nog deze week ingaat, kan iedereen een vergunning kopen om op kleinwild te jagen op grondgebied van de Sami, zoals de Lappen liever worden genoemd. Voor vergunningen was tot nu toe de goedkeuring van plaatselijke autoriteiten nodig.

"Dit is een complete uitverkoop van de jachtrechten van de Sami", verklaarde Sami-activist Lennart Pittja.

Toch hoofddoekjes!

Een Egyptische rechtbank heeft het verbod op hoofddoekjes voor schoolmeisjes opgeheven. Het verbod was uitgevaardigd door de minister van Onderwijs. De maatregel is in strijd met de wet.

Schoolmeisjes mogen niet langer een hoofddoekje dragen, zo had minister Kamal Hussein Bahaeddin in juli verordonneerd, tenzij zij een schriftelijke toestemming van hun ouders kunnen overleggen. Het ging Bahaeddin om een vrije keus van de scholieren, zo verdedigde hij zijn besluit. Veel fundamentalistische scholen verplichten alle meisjes tot het dragen van de 'hijab', het hoofddoekje dat het haar en de nek maar niet het gezicht bedekt.

Jungle-Pimpernel gestorven

In zijn **woonplaats** Pont de l'Ille in *Frans-Guyana* is de voormalige sergeant M.Ch. Kokkelink overleden. Hij is tijdens de Tweede Wereldoorlog in het toenmalige Nederlands Nieuw Guinea blijven vechten tegen de Japanse bezetters, ook na de capitulatie op 8 maart 1942.

Kokkelink behoorde tot de groep van KNIL-kapitein J. Willemsz Geeroms, die na de capitulatie met ongeveer 65 man een guerrilla-oorlog begon tegen de Japanners. In april 1944 werden Geeroms en een aantal leden van zijn groep gevangen genomen na een hevig gevecht in Wekari. Ze werden later geëxecuteerd.

Kokkelink nam het commando over. De Nederlandse vlag die zijn groep steeds met zich heeft meegevoerd werd na de oorlog aangeboden aan koningin Wilhelmina. Kokkelink, drager van de Militaire Willemsorde, is 81 jaar geworden.

■ *Een gigantisch vuurwerk barst los boven de kathedraal van Notre Dame in Parijs ter gelegenheid van de viering van de vijftigste verjaardag van de bevrijding van de Franse hoofdstad. Honderdduizenden mensen waren getuige van dit sprookjesachtige schouwspel.*

Brando's affaire met Marilyn

Eind jaren vijftig waren zij de twee grootste **sterren** van Hollywood: Marlon Brando en Marilyn Monroe. Nu onthult de 70-jarige Brando in zijn autobiografie dat zij ook achter de schermen iets samen hadden.

Brando zegt in zijn boek *Brando: Liedjes die mijn moeder mij leerde*, dat hij en Monroe 'een affaire hadden en elkaar jarenlang met tussenpozen zagen'. 'Eenmaal belde ze mij en nodigde ze me uit voor een diner. Ik beloofde de volgende week te bellen. Twee of drie dagen later was ze dood', herinnerde de acteur zich. 'Ik kan tamelijk goed het humeur van mensen schatten en bij Marilyn voelde ik geen enkele depressie of aanwijzing van haar zelfvernietiging", zei hij.

Monroe stierf in 1962 aan een *overdosis slaappillen*, waarna altijd geruchten bleven bestaan dat zij zelfmoord pleegde wegens een ernstige depressie of werd vermoord.

Brando, die begin jaren vijftig met Monroe toneellessen had, zegt 'altijd geluk te hebben gehad met vrouwen. Er zijn er velen geweest in mijn leven maar met de meesten duurde de relatie maar kort. Ik heb te veel affaires gehad om mijzelf als normale man te beschouwen'. Zijn moeder en vader noemt hij alcoholisten. Zijn vader heeft hem emotioneel mishandeld.

Stoomcursus 'fietsen helen'

Folia, het **weekblad** van de Universiteit van Amsterdam, bereidt aankomende studenten op onorthodoxe wijze voor op ergernis nummer één in de hoofdstad, fietsendiefstal. De stoomcursus *helen voor beginners* moet volgens de redactie van Folia eerstejaars die niet bang zijn voor een strafblad of opsluiting, behoeden voor beginnersfouten bij de aankoop van een rijwiel op straat.

Hoe vind je een fietsenverkoper? Simpel, zegt Folia. Het contact wordt meestal gelegd door de aanbieder die in het voorbijgaan 'fiets te koop' mompelt. "Draai u om en loop met hem naar een rustig plekje waar eventuele *stillen* u niet in de boeien kunnen slaan."

Ongeacht de staat van onderhoud van de fiets, worden de onderhandelingen geopend met de uitspraak: "Wat een kutfiets, smerige junk". Dat is voor de verslaafde het sein zijn eerste prijs te noemen, aldus Folia. De maximumprijs voor een gestolen fiets in Amsterdam is 25 gulden. "Een minimumprijs bestaat niet."

Folia adviseert de student de verkoper goed te observeren: "Hoe harder de man trilt, hoe meer hij uw geld nodig heeft en hoe minder u hem hoeft te geven."

Inslagkans astroïde 1 :5.000

De **sterrenkundigen** die deze en vorige week deelnamen aan het Wereldcongres van de Internationale Astronomische Unie in Den Haag, brachten een berg aan resultaten van recent onderzoek met zich mee. Maar naast de vele nieuwtjes uit de kosmos presenteerden zij meer onopgehelderde mysteries uit het heelal. Elke ontdekking leidde tot nieuwe vragen.

Een van de best bezochte zittingen was de presentatie van de jongste resultaten van het wereldwijde onderzoek naar de botsing van de komeet Shoemaker-Levy met de planeet Jupiter in juli. Het was voor het eerst dat astronomen gegevens met elkaar vergeleken. Maar tot eensluidende conclusies over deze in de astronomie unieke en gewelddadige gebeurtenis kwamen ze nog nog niet.

Dat onze planeet zoiets overkomt, acht de door de IAU speciaal ingestelde werkgroep voor objecten in de buurt van de aarde niet uitgesloten. De onderzoekers berekenden dat de kans op een inslag van een twee kilometer grote meteoor of astroïde tijdens een mensenleven één op de vijfduizend is. De kans voor iemand om daarbij gedood te worden, kan men volgens de astronomen vergelijken met andere natuurrampen, zoals een vulkanische uitbarsting of een aardbeving.

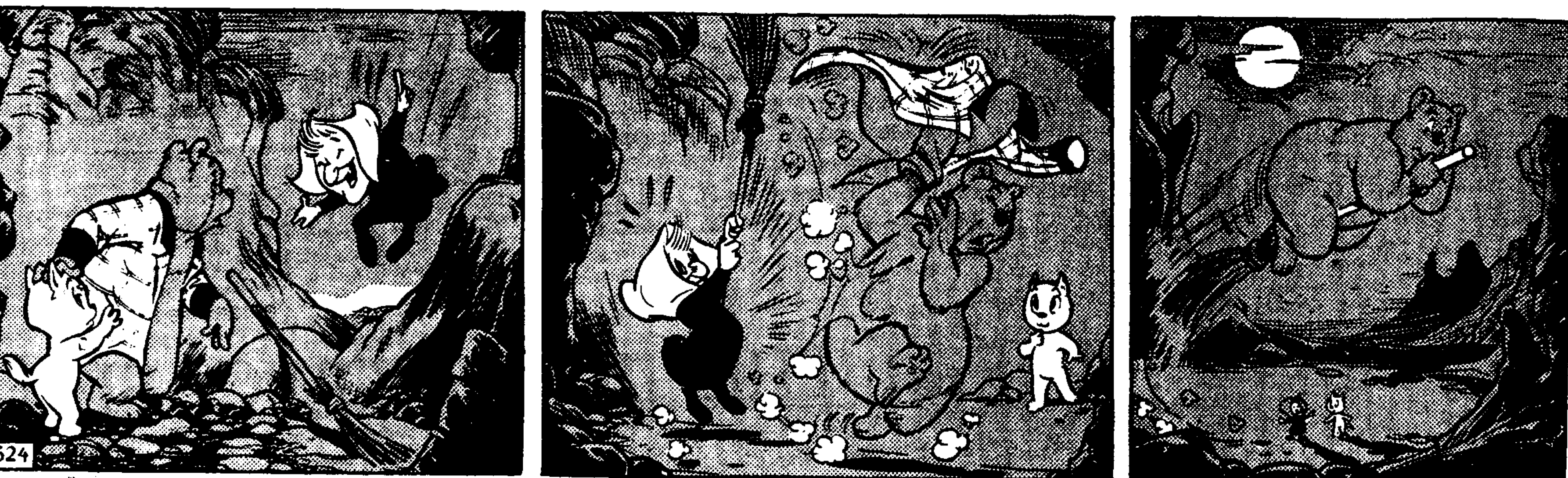
Hemellichamen van twee kilometer doorsnee zijn de kleinste objecten die bij een inslag op aarde wereldwijd dood en verderf kunnen zaaien en mogelijk een eind maken aan de huidige beschaving.

Soms blijkt er meer tussen hemel en aarde te bestaan dan deskundigen tot nu toe dachten. Zo berekende het astronomisch instituut 'Anton Pannekoek' in Amsterdam dat het aantal dubbele neutronensterren wel eens honderd keer groter kan zijn dan geschat op grond van tot nu toe verrichte observaties in onze melkweg.

Quasars zijn geheimzinnige dingen die zich zover weg in het heelal bevinden dat hun licht er miljoenen, zo niet miljarden jaren over doet om de aarde te bereiken. R. Webster van de universiteit van Melbourne ontdekte dat er vier keer zo veel van deze op sterren gelijkende objecten zijn als tot nu toe werd aangenomen.

Dat astronomen het lang niet met elkaar eens zijn, blijkt wel uit de grote vraagtekens die V. Troktsky van het Radiofysisch Onderzoek Instituut in het Russische Nizhny Novgorod zette achter de bestaande theorieën over het uitdijen van het universum. Ook de controverse tussen verschillende deelnemers aan het astronomisch overleg over de omvang van het heelal was groot.

Heer Bommel en het ontstoffen

4324 — Gelukkig was de kloof niet diep. En hoewel Ollie enkele blauwe plekken had opgelopen, was hij toch in staat om met behulp van Tom Poes overeind te komen.

"Er wordt wel het uiterste gevraagd van een heer die een nieuw leven wil beginnen", prevelde hij moedeloos. "Het is allemaal erg hard voor iemand van mijn fijne samenstelling. Trouwens, die bezem deugt niet!"

"Die bezem is best!", riep het vrouwtje, naar beneden springend. "Maar u hebt het fout gedaan. Als u wilt vliegen, moet u eerst ontstoft worden!"

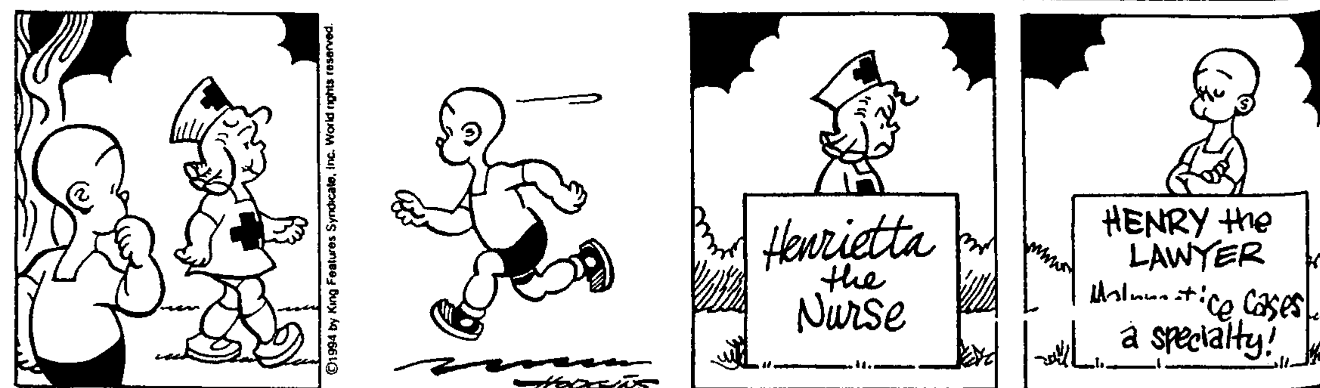
Met deze woorden greep ze haar boender en begon de verraste heer met zo'n geweld af te borstelen, dat zijn jas hem over het hoofd heen uitgeveegd werd.

"Ziezo, dat is beter", sprak ze voldaan. "Nu zal het wel lukken, meneertje. Vooruit maar."

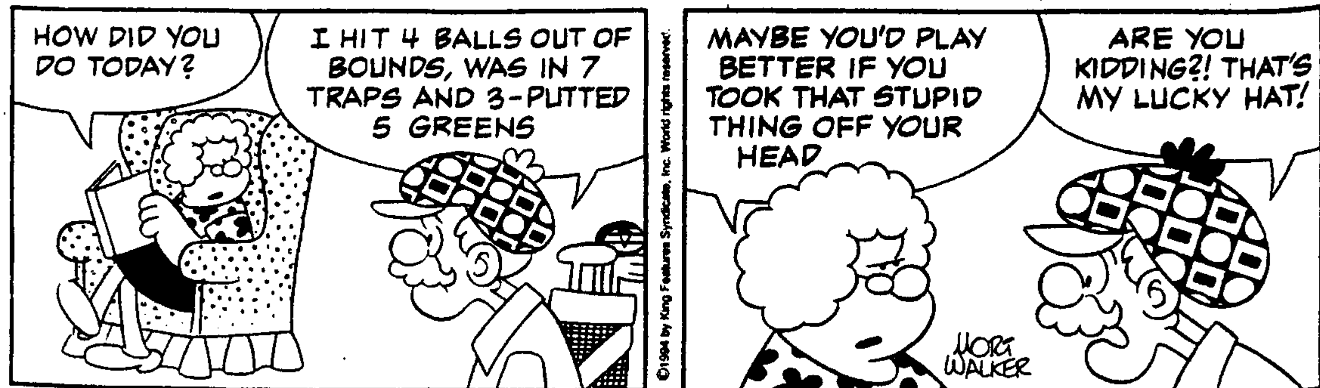
Heer Bommel keek wat onzeker om naar zijn geruite kleding, toen beklom hij opnieuw de bezem en snelde voort.

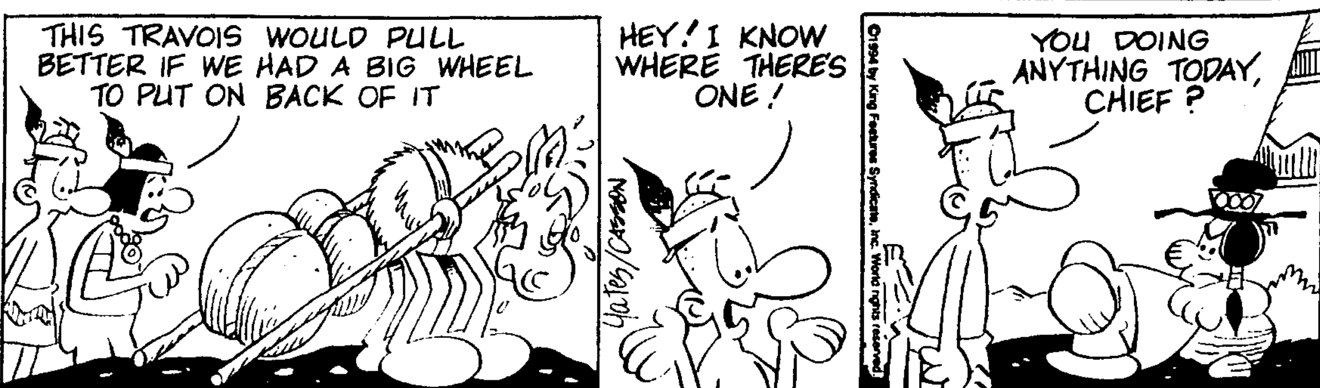
En ja, hoor. Dit maal verhief hij zich tot zijn grote voldoening van de grond. De bergen schenen onder hem uit te zakken en de nachtwind floot hem om de oren toen hij boven de toppen kwam.

"Het is toch merkwaardig wat een Bommel allemaal kan", prevelde hij met een angstig glimlachje. "Dit had mijn goede vader eens moeten meemaken!"

AGENDA

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

[illegible]ACHTDIENST ARTSEN
[illegible] van de artsen van Bandabou [illegible] district) kunnen in spoedgevallen [illegible] 641858 bellen en dan het [illegible]oordapparaat [illegible]. De [illegible] van de andere districten kunnen [illegible] spoedgevallen de eigen praktijk van [illegible] eigen huisarts bellen en het [illegible]oordapparaat zal dan mededelen wie [illegible] dienstdoende arts is.

VERENIGING VAN TANDARTSEN

[illegible]dienstdoende arts gedurende het week[illegible] 27-28 augustus van 12.00-13.00 uur: [illegible], Hendrikplein [illegible]. Tel.: 612848. [illegible] spoedgevallen tel.: 653136.

DOKTER E.A. WINKLAAR

(particuliere patiënten)
[illegible] Coraweg 130. Tel.: 371418; spreek[illegible] zaterdag en zondag van 11.00-12.00/ [illegible]-18.00 uur.

GENEESKUNDIGE DIENST

[illegible]ADS- EN 2DE DISTRICT [illegible]ST
[illegible] augustus 1994 vanaf 08.00 uur [illegible] 29 augustus 1994 om 07.00 uur: [illegible] Da Costa Gomez, Spreekkamer: [illegible] Pompoen. Tel.: 615265 of 615044; [illegible]kuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; [illegible] spoedgevallen tel.: 614400 b.g.g. [illegible] [illegible]37.
[illegible] voor patiënten van de volgende [illegible]: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-[illegible], Nassy, Tseng, Ten Holt-Suiters, [illegible]man, Doran, Guerrero-Bakmeyer, [illegible] en Bream)

[illegible]ADS- EN 2DE DISTRICT [illegible]ST
[illegible] tot 29 augustus 1994 om 07.00 [illegible]
[illegible]

[illegible]DE DISTRICT BAN[illegible]
[illegible] 1994 vanaf 17.00 uur [illegible] 1994 om 07.00 uur: [illegible]
[illegible]

WIJKVERPLEGING

[illegible] WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING PRINSES MARGRIET
[illegible] Maria 17. Tel.: 682344/ [illegible]947, 682412/682574. Fax: [illegible]. Kantooruren: 07.30-16.30
[illegible] de wachtzuster gelieve [illegible] te bellen na 17.00 uur [illegible]
[illegible] 15.00 uur.

* Huize Halman Otrobanda: tel.: 628288; spreekuur: woensdag van 09.00-11.00 uur.
* Sta. Maria 17: tel.: 682344; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Bonam: tel.: 371865. spreekuur: dinsdag van 09.00-11.00 uur. Sokudi: tel.: 367824.
* Sentro Mediko Montagne Abao: tel.: 673711; spreekuur: woensdag van 09.00-11.00 uur.
* Kaya Fensu 9 (Koraal Specht): tel.: 618577; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Suffisant tel.: 687707; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Sta. Rosa: 671628; spreekuur: dinsdag van 09.00-11.00 uur.
* Inloopspreekuur voor zuigelingen- en kleuterzorg: vrijdag van 08.00-10.00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pinto straat. Tel.: 373582.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING

kantoor Gosieweg 15. P.O. Box 3619. Tel.: 692231/692232. Fax: 682709; geopend van 07.00-17.00 uur.
Kantoor Bandabou: Silberie Kavel 16; open van 08.00-16.00 uur. Tel.: 649422.
Voor de wachtbroeder vanaf 26 augustus om 17.00 uur t/m 2 september om 07.00 uur gelieve tel.: 693291 of page 310-1179 te bellen.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO

Scholtegatweg Noord 43. P.O. Box 3619. Tel.: 691838/ 692510. Fax: 691683; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU

Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur. Voor de wachtzuster gelieve tel.: 642798 of 601760 te bellen.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG 27
Otrobanda:
Paradera, F.D. Rooseveltweg 46-B. Tel.: 686876/686606.
Punda:
Cerrito, Winkelcentrum Promenade. Tel.: 376156/376689.
ZONDAG 28
Otrobanda:
Gosie, Gosieweg 90-A. Tel.: 379744.
Punda:
Plaza, De Ruyterkade 36. Tel.: 618448.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS
[illegible]

Ambulance:	112
Politie:	114
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aldelijn:	128
Kodela:	135

VERLOF BEGRAFENIS
(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 27 augustus:
S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 1271

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE
[illegible] 637311 (RCC) 24 uur per dag bereikbaar!

STICHTING VERANTWOORD OUDERSCHAP
(Fundashon Famia Planea)
Algemene geboorteregeling: [illegible] 1-A (tel.: 611323); dagelijks open van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; [illegible] van maandag en vrijdag van 14.00-16.00; dinsdag, woensdag en donderdag van 08.00-11.00 uur. [illegible]
15.00 uur.

STICHTING PROTESTANTS KOOPVAARDIJWERK
(Curaçao Seaman's Mission)
Emancipatie Boulevard 42. Tel.: 375317. Open op dinsdag t/m zaterdag van 20.00-23.30 uur. Radioprogramma: elke vrijdag via Radio Hoyer II van 19.05-19.30 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672299, 379823 of 376542.

LUCHTPOSTSLUITING POSTKANTOOR GROOT KWARTIER
[illegible]
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone [illegible] om 14.45 en 18.00 uur. [illegible]

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 686544)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alleen voor spoedgevallen tel.: 686817.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel Parera (tel.: 654300/ fax: 371213) is open van maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur; zondag gesloten.

AMIGOE Colofon

DIERENARTS

voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

zondag 28:
A. Michel, Dr. M.L. King Boulevard 42.

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned).
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00 (Spaans), 17.00 en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 2): maan. t/m zat.: 06.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 08.15, 08.30 en 18.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 08.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (Kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

[illegible]
(Gemeentecentrum, [illegible]): zaterdagavond 19.30 uur zangdienst. zondagmorgen 09.30 uur preekdienst. (Emmy [illegible])
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier
08.30 uur dienst.
10.00 uur dienst.
Muizenberg/Steenrijk
10.00 uur dienst.
Buena Vista
10.15 uur dienst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROTESTANTSE GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur Rev. O.G. Hassenoot.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur de heer C. Breeveld.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur mevrouw I. Holland.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA

zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681992).

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK

Aanvangstijd van de dienst: zondag om 10.00 uur - Raya G Mahuma 43.

BAKHUIS MINISTRIES

zondag om 10.00 uur dienst - Landhuis Mount Pleasant.

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG
17.00 Telefiesta met tante Irma
18.00 Tempo pa Dios: Methodisten kerk
18.05 Mega Top 50
18.43 Showbiz Today
19.00 Rescue 911
20.00 Telenotisia
20.30 Harold Lloyd's
21.00 Wega di Number Kòrsou
21.03 Cocktail Turistiko (presentator Captain Sterling)
22.00 All You Need is Love
23.15 Estreno: How to Murder a Millionaire
24.30 Sluiting

ZONDAG
09.00 Sala di Konsierto: Mozart on Tour
10.00 Sena di Señor
10.45 48 Hours
11.30 Zorro: Honor Thy Father
12.00 Djadumingu Deportivo: Guia di Deporte (Rein Persaud)
12.30 Athletics Today
13.00 Heavy Weight: Joe Louis
13.53 Carib Digest
14.15 Reidgids
14.45 Matinee: Lady Lakers
16.20 B.O.O.S.
17.00 Much'i Ben
17.55 Wega di Number Kòrsou
18.00 Di Bishita Ku...
18.30 Cocktail Special
19.00 Salsa 1994
20.00 Telenotisia
20.30 Shete Dia
21.00 Rikesa Universal (presentator Mavis Albertina)
22.00 Sunday Night Movie: Great American Sex Scandal
24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG
18.05 WCW Saturday Night
20.05 Movie: *True Grit*
22.00 Major League Baseball

ZONDAG
19.00 Movie: *Murder With Mirrors*
21.00 National Geographic Explorer
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG
19.00 Entertainment Tonight
20.00 Dr. Quinn, Medicine Woman (Part 2 of 2)
21.00 Muddling
21.30 Hearts Afire
22.00 Walker, Texas Ranger
23.00 News
23.30 Andy Griffith

ZONDAG
19.00 60 Minutes
20.00 Murder She Wrote
21.00 Movie: *Mission of the Shark*
23.15 CBS News
23.45 Amen

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG
19.00 News
19.30 NY Views
20.00 Movie
22.00 Commish
23.00 News
23.30 Movie:

ZONDAG
19.00 Home Videos
19.30 American Funniest
20.00 Lois & Clark
21.00 Movie: *Movie: A View to a Kill*
23.40 News

LIFE (kanaal 91)

ZATERDAG
18.00 Movie: *Untamed Love*
20.00 Movie: *If the Shoe Fits*
22.00 Girls Night Out
23.00 Mary Hartman
23.30 Mary Hartman

ZONDAG
18.00 Movie: *In the Arms of a Killer*
20.00 Movie: *Victim of Innocence*
22.00 Martina N.
23.00 Clapprood Live
23.30 Hidden Room

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG
18.00 Inside Edition
20.00 Sports Wk.
20.00 Gymnastics
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters
23.00 News
23.30 Saturday Night Live

ZONDAG
18.00 Gymnastics
20.00 Seaquest DSV
21.00 Movie
23.00 News
23.30 Mama's Family

Sport via televisie

WILLEMSTAD - Sportliefhebbers kunnen in het weekend zowel via TeleCuraçao als TDS genieten van diverse sportevenementen. Vandaag werden drie wedstrijden van het wk via kanaal 99 van TDS [illegible] Ook zal het zelfde kanaal aandacht besteed aan de Sikkele sport. Beginnen [illegible] met een [illegible] opening van het [illegible] Ball [illegible] overhandiging van nieuwe uniformen aan de vereniging St. Christoffel te Bandabou uitgezonden.

Morgen, zondag, zendt TDS via kanaal 99 weer herhalingen van drie wedstrijden van het wk uit beginnende om tien uur 'smorgens. Dat zijn achtereenvolgens: Ierland - Noorwegen, Kameroen - Rusland en Brazilië - Zweden. TeleCuracao begint met de sportuitzendingen om 12 uur 'smiddags in een programma verzorgd door Hector Rosario.

Vervolg van pag. 1

gebracht naar een interneringskamp in Guantanamo, de Amerikaanse basis in Cuba.

Kopstukken in Washington spreken al over het uit de grond stampen van een kleine stad voor veertigduizend Cubaanse migranten in Guantanamo. Volgens Castro kan men hier beter spreken van een groot concentratiekamp voor zijn -Castro's - stoep. Men verwacht dat het noodweer vandaag zijn hoogtepunt bereikt. Met golven van misschien wel vijf meter hoog.

ONGEKEND GROOT

Het slechte weer geeft de Kustwacht ook een adempauze. Sinds verleden week is men onafgebroken in de weer geweest. "We hebben nu een paar vakantiedagen", aldus Gaskill, "omdat de boten aan de wal kunnen blijven."

In minder dan een week tijd werden door de Kustwacht dertienduizend Cubaanse balseros uit de Caribische Zee opgevist. Het was een ongekend grote operatie waarvoor veertig Kustwachtboten werden ingezet.

CRISIS-BERAAD

In het Witte Huis werd vrijdag crisisberaad gevoerd over de Cubaanse kwestie. De belangrijkste veiligheidsadviseurs voerden overleg met de Amerikaanse president. Bij het ministerie van Financiën heeft men de nodige maatregelen getroffen zodat verscherpte sancties ten uitvoer kunnen worden gelegd tegen Cuba waarbij het overmaken van gelden vanuit de VS naar Cuba meer aan banden wordt gelegd. Deze beperking tast de toch al moeilijke deviezenpositie van Cuba aan omdat Cubaanse ballingen in de VS jaarlijks vele tientallen miljoenen overmaken naar hun familieleden in Cuba.

In Washington verwacht men dat nadere details worden bekend gemaakt van financiële en monetaire sancties tegen Cuba. De kwestie van de Cubaanse vluchtelingen is van een dergelijk gewicht voor de VS dat minister Warren Christopher zijn vakantie heeft moeten onderbreken om het beraad in het Witte Huis bij te wonen. Een zegsman in het Witte Huis liet weten dat er 'sommige verschillen van mening zijn met betrekking tot het toepassen van sancties tegen Cuba en het opvoeren daarvan'. Er is echter geen verschil van mening over de stellingname dat er met Fidel Castro niet wordt gepraat behoudens over een regeling van de migratiekwestie. Fidel Castro wil over de hele Amerikaans-Cubaanse problematiek praten met de VS.

In politieke kringen in Washington wordt achter de schermen [illegible] overleg gepleegd [illegible] uitweg [illegible]. Democraat [illegible] Lee Hamilton, voorzitter van de Buitenlandse Zaken-commissie van het Huis van Afgevaardigden gaf als zijn mening dat 'het blokkeren van de toegang tot de VS een gepaste stap is. Maar dat beleid zal op de duur niet houdbaar blijven en we zullen snel een punt bereiken, misschien is dat een kwestie van dagen, dat we verplicht zijn om te zien naar een echte [illegible] rikaanse beleid'.

"Clinton is nu niet in een situatie om direct met Castro aan tafel te gaan zitten, maar dit kan veranderen", aldus Hamilton, die gelooft dat de VS vroeg of laat zullen moeten besluiten wat het eigenlijke doel van het beleid is: Castro aan de kant te schuiven, of een vreedzame overgang op regeringsgebied in Cuba mogelijk te maken.

CINE (kanaal 83)

ZATERDAG
18.15 Movie: [illegible]
21.00 Movie: [illegible] *Justice*
22.45 Movie: *Deadly Bullies*

ZONDAG
19.05 Movie: *Not Without My Daughter*
21.00 Movie: [illegible] *Roughness*
22.45 Movie: *Hot Spot, She Said*

AE (kanaal 73)

ZATERDAG
19.00 Bob Vila Home Again
19.30 Bob Vila Home Again
21.00 Movie: *Midnight Lace*
22.00 Best of Carol Burnett
23.00 Comedy on the Road

ZONDAG
[illegible]
23.00 Caroline's Comedy Hour

Hierbij maken wij het overlijden bekend van

JESUS MARIA (CHU) BAKMEYER

Names zijn:	
Echtgenote	: Elsa C. Bakmeyer-Pietersz
Kinderen	: Sergio (Boy) en Maria Bakmeyer-Lam Rhina en Kenneth Quast-Bakmeyer
Pleegkinderen	: Humphrey en Madeline Bakmeyer-Brigitta Elix Pietersz Jr.
Kleinkinderen	: Cristy, Queenie, Serge, Raineh, Jeanique en Quinton
Schoonzusters	: Hilda Bakmeyer-Kranwinkel Cristina (Mosa) Bakmeyer-Coffie
Neven en nichten	: Astrid, Glenda, Humphrey, Ingrid, Leslie, Xiomara, Clive, Mary, Charisse, Ruthmila, Charetti, Michael en familieleden
Overige familie	: Davelaar, Schoop, RosaCras en kinderen Elix Pietersz en kinderen, Vivian en Henry de Bruin en broers, familie Bakmeyer, Pietersz, Salcedo, Lam en Quast.

De ter aarde bestelling zal plaats vinden op zondag 28 augustus 1994 om 4.00 p.m. te Botelier vertrekkende vanuit de kapel van Botelier naar de begraafplaats aldaar. Gelegenheid tot condoleren vanaf 1.00 uur n.m. Gelieve geen rouwbeklag aan huis.

DE KONINKLIJKE VERENIGING NEDERLANDSE RESERVE OFFICIEREN

nam met droefheid kennis van het overlijden van

GERARD HENRY RAVEN (Jati)

in leven erelid van onze afdeling.

Het bestuur van de afdeling Curaçao van de K.V.N.R.O.

Met diep leedwezen maken wij het overlijden bekend van de heer

Gerard H. Raven

in leven ex-medewerker van de Bank van de Nederlandse Antillen.

Onze innige deelneming gaat uit naar zijn nabestaanden.

BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

MARIPEMPUL [illegible]
Tel.: 676555 - 676567
[illegible]

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot zondagochtend 12.00 uur.
Licht tot half bewolkt, voornamelijk [illegible] zwaar bewolkt [illegible] op een [illegible]. Winde [illegible] oostelijke winde [illegible] 26 knopen).

WEEROVERZICHT:
Momenteel zijn er geen storingen in het Caribisch gebied die van belang zijn voor het weer op de Benedenwindse eilanden. Door aanvoer van wat vochtige en onstabiele lucht kan de bewolking tijdelijk toenemen, [illegible] een regenbui kan vallen.

Station	Vanmorgen 08.00 L.T. Het weer	Max	Afgelopen 24 uur Min	Neerslag
Aruba	licht bewolkt	32	27	0.0
Bonaire	half bewolkt	32	[illegible]	0.0
Curaçao	licht bewolkt	32	27	0.0
Sint Eustatius	licht bewolkt	32	[illegible]	[illegible]
Sint Maarten	half bewolkt	32	[illegible]	1.8
Atlanta	licht bewolkt	32	21	0.0
[illegible]	[illegible]	28	20	0.0
[illegible]	[illegible]	30	23	5.2
[illegible]	[illegible]	32	25	0.0
New York	zwaar bewolkt	26	22	[illegible]
Paramaribo	licht bewolkt	33	20	21.44

ÑAPA

Weekend Bijlage Amigoe

27 AUGUSTUS 1994 AMIGOE

INTERVIEWS

"Eigen taal niet opzij laten zetten"

REPORTAGES

Geheimen Mexicaanse Azteken

CTDB werkt aan toekomst aan de hand van Masterplan

Piet Sampson:

"Vervuiling en criminaliteit bedreigen Curaçaos toerisme"

= door Rolf de Meijer =

De C.T.D.B., de Curaçao Tourism Development Board kwam tot stand in februari 1989. Unaniem werd door de Eilandsraad van Curaçao besloten deze stichting op te richten met als doel het toerisme op professionele wijze te gaan ontwikkelen. Het was een logisch gevolg van het besluit van de eilandelijke overheid medio jaren tachtig, om meer aandacht te besteden aan het toerisme en dat als een sector te beschouwen die prioriteiten zou moeten genieten, ten faveure van de economische ontwikkeling van het eiland.

Piet Sampson, directeur van het C.T.D.B.: "Er werd toen gesteld dat het toerisme op een efficiëntere en gerichte wijze ontwikkeld zou moeten worden, want inmiddels had een groot aantal onderzoekers en consultants in de loop der jaren aangegeven dat we deze sector niet goed aanpakten en dat er een ombuiging zou moeten komen in het beleid. En een ombuiging hield dan ook in een andere vorm om het geheel te sturen zodat enerzijds het toerisme losgekoppeld werd van het politieke gebeuren en anderzijds minder beïnvloeding kreeg van de bureaucratie en dat soort zaken en dus ook professionele mensen zou kunnen aantrekken, die je zou kunnen behouden om de zaak verder te runnen. En toen is er gekozen voor de vorm van een stichting. Het had ook net zo goed een n.v. kunnen zijn zoals we bij voorbeeld op Bonaire kennen."

Maakt die n.v. op Bonaire winst ?

"Nee, die maakt geen winst. De aandelen zijn ook helemaal in handen van de overheid. Een overheids-n.v. zonder winst-oogmerk dus. Kortom, in 1989 is de beslissing gevallen om op Curaçao een stichting op te richten. Die beslissing is unaniem genomen door de gehele eilandsraad, dus zowel door de oppositie als de coalitie. En dat is een goede zaak. De C.T.D.B. is het uitvoerende orgaan van de stichting, het bureau waar ik het hoofd van ben. Het bureau is zowel belast met het formuleren van het beleid als zodanig als met het bestuur en het uitvoeren van het toeristische werk."

U zegt, er is als prioriteit gekozen voor het toerisme. Heeft u het gevoel dat de C.T.D.B. nu wel altijd een prioriteit is geweest van de overheid of heeft men wellicht wel eens anders gedacht?

"De facto is het formeel altijd een prioriteitssector geweest. Al vraag je je soms in bepaalde gevallen af, als bepaalde maatregelen worden genomen, of in gedachte die prioriteiten nog steeds leven. Maar het is aan de andere kant onze taak als bureau de overheid of wie dan ook daar constant op te wijzen. Het is een aangelegenheid die toevallig in een van de eerste vergaderingen, die we hadden met de nieuwe gedeputeerde Mendes, aan de orde is geweest en hierbij is gesteld dat het mogelijk van belang is de prioriteit van het gehele sector weer eens te benadrukken en dan niet alleen naar de overheid toe, maar gewoon in bredere kring, naar overheidsinstanties toe en naar de bevolking toe in z'n totaliteit. Het is erg belangrijk dat je in alles wat je doet de mensen op één lijn moet krijgen. Ik denk althans in die richting, in het belang van het Land, in het belang van het toerisme. Anders gaat het gewoon niet. Formeel is het duidelijk dat de overheid toerisme toch nog steeds beschouwt als een prioriteitssector en dat vindt men ook terug in het Nieuw Beleid.

NIEUW BELEID

"In zekere zin wordt in het Nieuw Beleid de toeristische sector verder ontwikkeld, bij voorbeeld inzake de verder uitbreiding van de accommodatie-sector. Er moeten in de toekomst nu eenmaal voldoende kamers aanwezig zijn."

Vindt u het voldoende hoe het Nieuw Beleid de prioriteit van het toerisme formuleert?

"Kijk, het Nieuw Beleid is zodanig geformuleerd, dat als je de hoofdpunten leest van de acties die op korte termijn ondernomen moeten worden, je het toerisme niet terug vindt. Wat je terug vindt zijn de sectoren die reeds ontwikkeld zijn. Die moeten verder ondersteund worden. Toerisme is echter wel tijdens de voorbereidingen, ik heb ook in diverse commissies gezeten, als zodanig aan de orde gekomen."

Vindt u het jammer dat het toerisme niet als een van die hoofdpunten wordt genoemd? "Nu, voor mij is de achterliggende gedachte belangrijker. Het toerisme behoeft voor mij niet als zodanig prominent voor het voetlicht te komen. Ons belang, ons bestaansrecht, wordt evenwel ingezien. Neem de begrotingsbehandeling. De afgelopen jaren is er steeds fors gesneden en gesnoeid in de begroting van verschillende diensten en instanties die door de overheid worden gefinancierd. Wij zijn een van de weinigen geweest die zowel in 1993 als 1994 in feite een stukje verhoging hebben weten te bewerkstelligen. Dit toont aan dat ons werk belangrijk is voor de economie van het eiland. Dat wordt onderkend."

PIET SAMPSON

...bedreiging...

De C.T.D.B. heeft natuurlijk een hele reeks van actiepunten, maar wat zijn nu de belangrijkste zaken op uw verlanglijstje?

"Als je kijkt naar de functie die we hebben, dan zie je een situatie waarbij je aan de ene kant de markten hebt. Je moet proberen de bezoekers die je zou willen hebben te interesseren om hier naar toe te komen. Daarom zijn we op dit moment actief op vier geografische markten te weten de Verenigde Staten, Europa, Zuid-Amerika en het Caribisch gebied. In de Verenigde Staten richten we ons specifiek op een aantal staten. Het is echter duidelijk een groeimarkt, één van de grootste markten voor het Caribisch gebied."

"In Europa richten wij ons met name op Nederland en de Duitssprekende landen. Op dit moment zijn we ook bezig met Engeland sinds de economische situatie daar aan het verbeteren is. België ligt ook in de markt."

ZUID-AMERIKA

"In Zuid-Amerika zijn het met name Venezuela en Colombia, traditioneel dus. In het Caribisch gebied stimuleren we het kooptoerisme; Jamaica, Haïti, Trinidad, Aruba. Het Caribisch gebied biedt een behoorlijk deel uit van ons totaal aantal bezoekers. Zeker 25 procent.

In 1989 was de positie van Curaçao niet erg sterk. We hebben veel aandacht moeten besteden aan het marketing-aspect om de vraag te stimuleren. Dat begint nu redelijk te lukken. De ontwikkeling van het produkt, de hotels, de accommodatie, de attracties, de infrastructuur, het transport, de taxi's en de opleiding van personeel en de aandacht voor de kwaliteit van de dienstverlening, dat zijn de sleutelwoorden!"

"De 'tourism awareness', de bewustmaking van de bevolking voor het produkt toerisme, dat is nog steeds een beetje een achtergebleven gebied. De komende jaren, gaan we daar meer aandacht aan geven. Dat doen we nu overigens ook al. We hebben een speciale afdeling die daarmee belast is. Maar aan de andere kant kun je natuurlijk niet het marktgebeuren gaan verwaarlozen. Alles moet gelijk op gaan."

"In de afgelopen jaren zijn de vliegverbindingen naar Curaçao een punt van zorg geweest. Zowel vanuit de Verenigde Staten maar ook vanuit bepaalde delen van Europa. Met de Duitse Lufthansa is het nooit echt gelukt. Aan de ene kant was de vraag onvoldoende om de directe vluchten van de Lufthansa vol te krijgen. Maar het was ook het moment dat Lufthansa andere prioriteiten had. Nu ligt het duidelijk anders, nadat we die Aqua Tours-charter hebben gerealiseerd. Dat is gepaard gegaan met een enorme publiciteit op de Duitse markt, waardoor Curaçao daar bij de consument veel bekender op is geworden. We zitten nu in meer dan 40 procent van de programma's van de Duitse touroperators. Duitsland is dus voor ons aan het groeien. Zo hebben we ook meer dan 2 miljoen publikaties in de vorm van persartikelen en magazines gehad in een periode van zes maanden. Dat heeft de vraag behoorlijk gestimuleerd. Dat heeft ons overigens niets gekost. Zuiver 'free publicity'."

"Na Aqua Tours zien andere touroperators, die actief waren op Curaçao, plotseling hun produktie-cijfers omhoog gaan. Die kregen meer interesse en besloten hun programma's uit te breiden. Dit is een goede zaak, want in ons strategisch beleid probeer je zoveel mogelijk het aantal bezoekers te diversificeren. Het is erg belangrijk dat je niet afhankelijk bent van één markt, van één land waar de toeristen vandaan komen. We hebben veel mensen uit Nederland, dat is een goede zaak, we zullen dat blijven stimuleren, maar het moet geen overheersende factor zijn."

PROBLEMEN

Als er iets verkeerd gaat in Nederland dan zitten we met de problemen. Dat hebben we met Venezuela gezien. Marketing is in dit verband onze belangrijkste activiteit. Maar daarnaast moet de ontwikkeling van het produkt meer aandacht krijgen. We belanden nu al in een situatie dat we misschien wat krap zitten met kamers. Het gaat echter nog redelijk. In de afgelopen jaren is het aantal kamers uitgebreid met ruim 40 procent. Met Sonesta, Avila Beach, Princess Beach. Normaal is het een grote opgave om die kamers te vullen. Dat neemt meestal een paar jaar. Dus toen die kamers erbij kwamen, zag je dat de gemiddelde bezetting zakte. De bezetting van het laatste kwartaal trok echter geleidelijk op. In februari hadden we een gemiddelde bezetting van 88 procent."

We zien dat de Amerikaanse markt op een gegeven moment door de komst van United en American Airlines sterk aantrekt. Ook Brazilië is gegroeid omdat we daar ook een charterverbinding naartoe hebben. Het punt is dat die Amerikanen een bepaald produkt willen hebben. Sonesta, Princess Beach en Avila. Dan heb je ook je beperkingen en op een gegeven ogenblik moet je 'nee' gaan verkopen. Als dat te vaak gebeurt loop je kans dat je American Airlines niet kan vullen, niet omdat de vraag er niet is, maar omdat je de mensen niet kunt plaatsen. Daarom is een uitbreiding van het aantal kamers zeker gewenst."

Zouden er meer grote hotels van belangrijke ketens moeten komen?

"Ja. Er is een vraag naar bepaalde produkten. Daarnaast is het voordeel van grote ketens zoals Hyatt, Marriott en Sonesta in zekere zin, dat ze zelf operator zijn met een eigen marketing-apparaat. Een apparaat vaak verspreid over de hele wereld met een reserveringsysteem dat het mogelijk maakt dat zij veel gemakkelijker ons eiland en hun produkt op ons eiland kunnen verkopen. De contacten moeten in de markten worden gelegd. Aan de andere kant, de potentiële bezoeker voelt zich comfortabel omdat hij het produkt kent. Hij heeft er vertrouwen en is sneller geneigd te boeken. Dat heeft grote voordelen. Er zouden dus nog 1 of 2 van dat soort hotels moeten komen. Aan de andere kant is er grote behoefte aan wat kleinere hotels. Wij kijken naar wat de markt vraagt. Wij baseren ons beleid op veel marktonderzoek."

"Het 'Master Plan' dat wij onlangs hebben gepresenteerd geeft een beeld hoe wij ons produkt moeten ontwikkelen in de komende 20 jaar, tot het jaar 2012. Dat plan is zuiver gebaseerd op de marktgegevens die we verkrijgen uit onderzoek. Dat heeft er toe geleid dat wij bepaalde voorspellingen hebben gemaakt in termen van het aantal bezoekers dat we zouden willen hebben. We willen er ook niet te veel hebben. Dat leidt maar tot allerlei sociale problemen. Op grond van die prognoses hebben we het aantal kamers dat we nodig hebben vastgesteld. Daarvan afgeleid het aantal arbeiders dat we nodig hebben en hoeveel mensen we zouden moeten opleiden. Daarvan afgeleid het type hotels. We hebben uitgaande van het EOP, Eilandelijke Ontwikkelings Plan, een aantal actiegebieden geïdentificeerd, die moeten dienen als toeristisch gebied. Voor ieder gebied hebben we een Master Plan ontwikkeld dat aangeeft op welke wijze Curaçao zou willen dat die gebieden ontwikkeld worden. Het grote voordeel is dat de ontwikkelaar zelf van te voren weet wat hem te wachten staat; dat hij niet voor verrassingen komt te staan. Dat als hij zijn hotel bouwt er bij voorbeeld geen zeepfabriek naast komt te staan. Eigenlijk een soort planologische visie."

VOORDEEL

"Daarnaast is het voor het eilandgebied goed, want zij kan die ontwikkeling toelaten die het meeste economische voordeel oplevert voor Curaçao. In dat plan kun je ook de behoefte zien inzake de hoteltypes. Dat is niet zomaar uit de duim gezogen, dat is ingegeven door onderzoek. Vooral op de Europese markt -we richten ons vooral op mensen met wat hogere inkomens- is er behoefte aan een ander type hotel dan bij een grote hotelketen te vinden is. Ook een Van de Valk is belangrijk. Je denkt vaak dat de gemiddelde besteding in dat segment wat lager ligt, maar het heeft een enorme marketingkracht. De goede ervaringen worden doorverteld."

"De ontwikkeling van ons produkt is heel goed neergelegd in het Master Plan. Het is ook de basis voor het verkrijgen van financieringen. Als de mensen bij bij voorbeeld de Investeringsbank komen om een project op te zetten, dan wil men weten of dat project onderdeel is van een 'overall'-plan. Het Master Plan ligt er nog niet zo lang. Het is door onze experts gemaakt, met hulp van de Europese Unie, en in nauwe samenwerking met de meeste belanghebbenden op Curaçao. Het is onlangs aangeboden aan het Bestuurscollege ter goedkeuring. Het BC zal het vervolgens aanbieden aan de eilandsraad."

Verwacht u dat het goed wordt gekeurd?

"Kijk, het is een vrij uitgebreid plan. Het voordeel is dat er nu duidelijk sprake is van een consistent beleid dat je zou kunnen voeren in de komende jaren. Het vereist wel dat wordt voldaan aan bepaalde aanbevelingen die worden gedaan. Condities in termen van regulering en wetgeving die aangepast zou moeten worden om een en ander mogelijk te maken. Het is dus niet een plan dat een, twee, drie even wordt goedgekeurd. Er zal dus goed over gesproken moeten worden omdat het dingen vastlegt voor vele jaren."

"De hoofdpunten uit het plan zijn: Een 20-tal actiegebieden is geïdentificeerd. Van Westpunt tot en met Oostpunt. Het plan is niet alleen op gesteld door het C.T.D.B. Het gebeurde in nauwe samenwerking met DROV. Als basis werd het Eilandelijk Ontwikkelings Plan genomen. Dat houdt niet in dat je niet voor kan stellen om eens af te wijken van dat plan. Het is een planning voor de actiegebieden en om daar inhoud aan te geven. Zodat men weet wat de gevolgen zijn voor de infrastructuur en welke investeringen er nodig zijn om een en ander te kunnen realiseren. Het behandelt ook zaken als bij voorbeeld de hotels en welke gevolgen het zal hebben voor het personeelsaspect."

"Een groot probleem is nog steeds de vervuiling van het eiland. Iedereen die je spreekt heeft het er over. Het gaat nu iets beter, want soms wordt er wat aan gedaan. Maar de structurele aanpak ontbreekt nog. Dat is iets waar we momenteel op wijzen, maar misschien moeten we op een gegeven moment het vuil zelf gaan oprapen. CHATA komt bij voorbeeld met het plan om met een vuilniswagen te komen, een plan dat wij ook van harte ondersteunen."

"Nadat we in 1989 waren begonnen is op aanbeveling van een van de consultants, Howard & Howard, door de overheid besloten prioriteit te geven aan het toerisme. Toen is ook besloten een stukje van de ontwikkelingshulp, die we van de Europese Unie krijgen, specifiek te besteden aan het toerisme. Daar is toen een Tourism Development Program voor opgesteld, dat bestaat uit verschillende componenten; technische bijstand, hulp in infrastructurele zaken, ik denk ook aan de promotie van het ITC. Een van de onderdelen van de technische bijstand is het produceren van een 'fysical' Masterplan. Wij hebben dat uitgebreid en daar een algeheel toeristisch masterplan van gemaakt. Er aan meegewerkt hebben een planoloog, een marketing-expert en een toe-

vervolg op pag. 5

Eindredaktie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt

Wedergeboorte Zuid-Afrika redelijk soepel verlopen

Mandela bevestigt leiderschap ondanks gigantische problemen

De weaergeboorte van Zuid-Afrika als een democratische, niet-racistische natie is de eerste honderd dagen redelijk soepel verlopen. Na de opwinding van de historische verkiezingen in april volgden kalmte, teleurstelling en een voortzetting van de golf van gewelddadige misdaden. President Mandela zelf had deze honderd dagen als eerste ijkpunt voor de veranderingen aangemerkt door van tevoren binnen deze periode vooruitgang te beloven op het gebied van wederopbouw en ontwikkeling van het land. Er was veel vooruitgang, al waren er ook enorme tegenvallers: Op het gebied van het onderwijs bij voorbeeld.

Hoewel het leven voor velen in de Zuidafrikaanse maatschappij niet noemenswaardig is veranderd, hebben tienduizenden moeders met kinderen en zwangere vrouwen de voordelen van de regeringsmaatregelen intussen aan den lijve ondervonden. Per decreet gaf de minister van Gezondheid in juni opdracht aan alle staatsziekenhuizen en -klinieken om vrouwen in verwachting en kinderen gratis te behandelen. Een stroom van moeders en kinderen overspoelde daarop deze instellingen, die volstrekt niet op de toevloed waren berekend.

Er bleek niet genoeg medisch personeel te zijn. Geneesmiddelen en andere benodigdheden raakten snel op. De uitkomst leek rampzalig, maar volgens Tom Lodge, hoogleraar politicologie aan de universiteit van Witwatersrand, was deze harde methode toch de beste manier om het probleem aan te pakken. Als het aan de staf van ziekenhuizen en klinieken was overgelaten om oplossingen te zoeken, was er nooit iets veranderd, meent hij.

Een andere stap is het programma om bijvoeding te verstrekken op scholen, een project dat volgende maand start. Wat plannen voor huisvesting betreft, is er vooral veel gezegd en zijn er plannen op bureaus in het ministerie geschreven, maar begonnen is er nog bijna niets. Met een geschat aantal van zes miljoen daklozen gaat het om een nijpend probleem. Lodge wijst erop dat de huizen die minister Joe Slovo zou willen bouwen, identiek zijn aan wat de architect van de apartheid, president Hendrik Verwoerd, in de jaren zestig neerzette.

Ongeveer drie miljoen huizen werden toen door de regering van de Nationale Partij gebouwd in gebieden, die voor zwarten waren bestemd. Lodge zegt dat het geld voor zulke huizen er domweg niet meer is, en dat een fantasievolle, goedkopere oplossing is vereist.

Eskom, de gedeeltelijk geprivatiseerde elektriciteitsmaatschappij, heeft sinds de verkiezingen ongeveer 100.000 huizen aangesloten op het net. Volgens Mandela zijn diverse ontwikkelingsplannen in de steden en op het platteland volop op gang. De constitutionele vergadering, die de nieuwe Zuidafrikaanse grondwet moet opstellen, is voor de eerste keer bijeen geweest en heeft haar taken afgebakend.

Het ministerie van Landhervorming heeft de voldoening gevende taak op zich genomen om duizenden mensen, die door de apartheid bezitloos waren geworden, hun land terug te geven. Een speciaal Hof zal nu worden opgezet om verdere claims op land te beoordelen en het proces voort te zetten.

Hoewel dat allemaal niet slecht is, weegt het in de verste verte toch niet op tegen de problemen van dit moment. Buitenlandse investeringen, waarop de regering zoveel hoop had gevestigd, zijn nauwelijks gekomen. Ze zijn ook niet echt te verwachten, voordat er rust heerst aan het arbeidsfront en dat moment lijkt nog erg ver weg. Nieuwe arbeidswetgeving, die in de steigers staat, zou een deel van de problemen kunnen oplossen, maar volgens experts op dit gebied zijn er heel wat veranderingen nodig in de structuur van de ondernemingen zelf.

Lodge zegt dat de leiding van de bedrijven af zou moeten van tal van oude gewoontes, zoals het gebruik om zichzelf te veel te betalen en ingekankerd racisme. Tegelijkertijd, zegt hij, lijken de vakbonden te lijden aan zwak leiderschap dat stakingsacties op touw heeft gezet over geschillen, die eigenlijk gewoon niet eens hadden mogen ontstaan. En investeerders staan nu eenmaal niet te trappelen om geld te investeren in landen waar elk onbelangrijk arbeidsconflictje meteen een staking van een maand uitlokt.

Aan het onderwijsfront, waar werkelijk om veranderingen wordt geschreeuwd, is nog helemaal niets gebeurd. De nieuwe minister Sibusigo Bhengu wordt als uitermate zwak beschouwd. Er is nog geen enkele verandering aangebracht in een systeem, dat de laatste tien jaar aanleiding tot de meest verbeten gevechten rond de apartheid is geweest en waaronder zeker twee generaties zwarte kinderen zeer weinig tot absoluut niets hebben geleerd. Bhengu's voornaamste activiteten hebben zich tot nu toe vooral beperkt tot het buiten zijn departement houden van de betere experts van het ANC op het gebied van het onderwijs.

Wat energiekere departementen hebben hier en daar het nodige werk verzet op het gebied van planning en het uitzetten van nieuw beleid. Maar zelfs de besten onder hen hebben vaak te lijden onder de extreem problematische erfenissen uit het verleden. Het ministerie van Watervoorziening bij voorbeeld kan met trots terugkijken op een verleden waarin grote dammen en complexe irrigatie- en waterzuiveringsprojecten werden opgezet. Maar dit zelfde departement dat de loop van de rivier de Vaal verlegde, heeft nooit enige aandacht aan de dag gelegd voor de twaalf miljoen mensen, die geen schoon drinkwater hebben, en de eenentwintig miljoen, die het zonder riolering moeten stellen.

De minister die gaat over Wederopbouw en Ontwikkeling is, naar verluidt, nogal ontevreden over de moeizame manier waarop alles gaat. Het ministerie heeft een fonds opgezet voor projecten die voorrang genieten, en heeft alle Non-Gouvernementele Organisaties (NGO's) bij elkaar geroepen om te praten over hun rol en de mate waarin zij financieel kunnen bijdragen.

Mandela's belangrijkste verrichting is echter, ondanks dit alles, de manier waarop hij er in zijn eerste honderd dagen in is geslaagd om, nog meer dan al tijdens de verkiezingen het geval was, in brede lagen als leider te worden geaccepteerd. Veel blanken, en naar verluidt zelfs mensen aan de uiterste rechterzijde van het politieke spectrum, hebben hem intussen met enthousiasme begroet.

■ *KAAPSTAD — Nelson Mandela wordt begroet door het hoofd van een Zuidafrikaanse stam. De Zuidafrikaanse president heeft ondanks de gigantische problemen waarmee het land kampt een erg goede indruk achtergelaten bij de lokale bevolking, zowel blanken als zwarten.*

Nederlandse hulpverleenster:

Boycot Irak: "Dit mag je een volk toch niet aandoen"

"De sancties tegen Irak moeten onmiddellijk worden opgeheven. De bevolking lijdt onnoemelijk onder de boycot van de internationale gemeenschap. Het land is kapotgemaakt. De mensen zijn murw en hebben geen energie meer. De elite heeft alles, de gewone mensen hebben niets. Ze gaan net niet dood. Ze houden zich op de been door te roken, want dat verdrijft de honger. Dit mag je een volk niet aandoen."

De Nederlandse Nicolien Smit (36) is net terug uit Irak. De oprichtster van de hulporganisatie Motherhood (Moederschap) heeft daar begin deze maand vier vrachtwagens hulpgoederen afgeleverd. Twee wagens hadden Koerdistan in het noorden van Irak als eindbestemming, waarheen Motherhood al eerder hulpgoederen bracht. Zelf reed ze voor de eerste keer met de twee andere trucks door naar de hoofdstad Baghdad.

De door het Nederlandse bedrijfsleven gratis beschikbaar gestelde lading, die varieerde van medicijnen, medische apparatuur, verbandmiddelen, ziekenhuisbedden en rolstoelen tot voeding, kleding, schoonmaakmateriaal en zelfs knuffelbeesten, werd gretig in ontvangst genomen door personeel van een ziekenhuis, een kindertehuis en een lokale hulporganisatie.

Nicolien Smit was niet verrast door die gretigheid. In Irak is een groot gebrek aan elementaire levensbehoeften en medicijnen, hoewel voedsel en medicamenten met speciale toestemming van de Verenigde Naties zijn uitgezonderd van de boycot. Maar die worden vaak grotendeels door het meedogenloze regime van Saddam Hussein in beslag genomen en komen daardoor niet op de juiste plaats terecht. Alleen op de zwarte markt is veel te krijgen, uiteraard tegen woekerprijzen.

Woorden schieten Nicolien tekort als haar wordt gevraagd haar indrukken van de toestand in het land weer te geven. "Onbeschrijflijk", zegt ze. "Per jaar sterven honderdduizend kinderen aan leukemie, veroorzaakt door straling van de bombardementen, ondervoeding, difterie en tyfus. De ziekenhuizen of wat daar voor door moet gaan, liggen vol met kinderen met onbekende ziekten. Veel mensen zijn verminkt als gevolg van de mijnen waarvan het land vergeven is."

De artsen in de ziekenhuizen moeten hun werk met kunst- en vliegwerk doen. "Medicijnen zijn er niet of nauwelijks. Apparatuur is er niet of is kapot. De elektriciteit is al lang geleden uitgevallen. Amputaties en operaties worden zonder narcose verricht. Operatiewonden worden bij gebrek aan hechtdraad dichtgemaakt met draad uit broeken of truien."

Ze laat foto's zien die ze maakte in het ziekenhuis van Chumon, vlakbij de grens met Iran, en gruwelt opnieuw bij het zien van de groezelige en nauwelijks functionerende operatiekamer en een ruimte die een toilet moet voorstellen. Een afgekeurd dierenasiel is daarbij vergeleken een paleis.

Het straatbeeld in Baghdad, eens een bruisende en welvarende stad, is al even treurig. "De mensen komen liever niet op straat. Werk is schaars. Door de jarenlange onderdrukking van dictator Hussein zijn de mensen intens bang. Er is geen hoop meer. Met een lege maag kun je geen ideaal nastreven."

"De kinderen zijn geen kinderen meer", zo vervolgt ze. "In hun ogen staat dezelfde angst als in die van volwassenen, door al het leed dat ze dagelijks zien. Een hele generatie wordt op deze manier vermoord. Het embargo is pure kindermoord", zegt Nicolien Smit, zelf moeder van vier jonge kinderen.

De schrijnende situatie in Irak wordt nog eens verslechterd doordat vrijwel alle grote internationale hulporganisaties het land hebben verlaten of met een minieme delegatie zijn achtergebleven. "Als er geen publiciteit is, zitten ze er niet", zegt de Nederlandse cynisch. Alleen de organisatie van de onvermoeibare Moeder Teresa is actief in het land.

De boycot van Irak moet zich volgens Smit beperken tot wapens en ander militair materieel. "Laat Hussein maar olie leveren aan het buitenland. In ruil daarvoor krijgt hij dan voedsel, medicijnen en andere goederen, onder auspiciën van de Verenigde Naties, die toezien op een eerlijke distributie. Waarom zou dat niet kunnen ?"

De reis naar Baghdad was niet zonder gevaren, erkent Nicolien. Maar door haar grote organisatietalent, doorzettingsvermogen, haar onvervalste Friese nuchterheid en de medewerking van veel van de duizend vrijwilligsters van de stichting Motherhood werd de expeditie een groot succes.

Ook onschuldigen vaak het slachtoffer

Het kleine leed van de corruptie in Spanje

De talloze corruptieaffaires in Spanje hebben niet alleen de politiek een slechte naam bezorgd; ze ontregelen ook het dagelijkse leven. Veel Spanjaarden raken geconfronteerd met het kleine leed dat de corruptie veroorzaakt. Neem nu bij voorbeeld Luís Roldán. Wijnhandelaar, 30 jaar, woonachtig in het Madrileense voorstadje Villaconejos (2500 inwoners). Dertig jaar lang was hij redelijk tevreden met zijn eigen naam, zelfs toen bleek dat de directeur van de Guardia Civil een naamgenoot van hem was. Maar sinds kort is er iets veranderd.

Ex-politiechef Luís Roldán, die de socialistische minderheidsregering van Felipe González onlangs deed wankelen, wordt van grootscheepse belastingfraude en andere malafide praktijken verdacht. De oud-directeur van de paramilitaire politie wilde zich niet voor de rechter en een parlementaire onderzoekscommissie verantwoorden. Hij dook een maand geleden onder en is sindsdien Spanje's meestgezochte misdadiger.

Wijnhandelaar Roldán plukt nu de zure vruchten van zijn naamgelijkenis. Een buitenstaander zou zeggen: ach, *what's in a name*. Maar Roldáns tot voor kort bejubelde wijnen dragen zijn eigen (merk)naam: overheerlijke, fruitige en frisse Spaanse wijnen met het etiket Luis Roldán op de fles. Maar de Spanjaarden lusten ze niet meer. "Mensen in de omgeving maakten wel eens grapjes over m'n wijn, maar ze kochten m'n produkten. Restaurants sturen nu de flessen terug. De klanten willen de wijn niet meer", verklaarde de wijnhandelaar deze week in *El País*.

Sommige Spanjaarden menen dat de wijnzaak eigendom is van de politiechef. Het boze toeval wil dat de burgemeester van een naburig dorpje één van de verdachten is in de kwestie-Roldán. De burgemeester zou smeergelden van ondernemers hebben ontvangen, die politiekazernes in zijn gemeente zouden herstellen nadat de Baskische afscheidingsbeweging ETA de gebouwen bij aanslagen had beschadigd.

Maar wat de wijnhandelaar het meest stoort, is het feit dat de Guardia Civil al haar orders heeft geannuleerd. De paramilitaire politie wil niets meer met haar voormalige directeur, de eerste burgerchef van de paramilitaire politie, te maken hebben. Wijnhandelaar Roldán: "Ik begrijp de redenen niet waarom ze het contract hebben opgezegd. Het enige wat ik hoor is dat het nu geen goed moment is om flessen uit de wijnkelder van Luis Roldán op tafel van de politiefunctionarissen te zetten."

Roldán — "Ik heb nog nooit chemische produkten gebruikt bij de bereiding van de wijn" — is zo langzamerhand doodziek van de grappen en grollen over zijn naam. Die heeft ook nog eens dezelfde letters, alleen in een andere volgorde, als die van het Spaanse woord voor dief (*ladrón*). "Dat is toch onrechtvaardig voor de mensen die deze naam dragen. Ze zijn toch niet allemaal hetzelfde."

De vlucht van de expolitiechef heeft het leven in het Zuidspaanse stadje Roldán, dichtbij Murcia, ook danig in de war gestuurd. Hordes Spaanse journalisten zijn er plotseling kind aan huis. Een plaatselijke krant schrijft elke dag een speciale kolom over Spanje's staatsvijand nummer één. Cynische grappen zijn niet van de lucht in dit dorpje met 2500 inwoners, dat leeft van de landbouw en wijnteelt. Maar vrijwel iedereen is het er over eens dat de voortvluchtige Roldán de Guardia Civil een slechte reputatie heeft bezorgd. "Als ik hem bij een verkeerscontrole zou tegenkomen, zou ik hem meteen arresteren en hem in de handboeien slaan", verklaart één van de leden van het plaatselijke politiekorps tegenover de liberale krant *El Mundo*.

"Toen ik onlangs naar Barcelona belde en de naam van m'n woonplaats noemde, dachten ze dat ik gek was", vertelt een andere dorpsbewoner.

In het Noordspaanse dorpje Zizur, waar Roldán één van zijn vele landhuizen bezit, kwam de ex-politiechef op een andere merkwaardige wijze in het nieuws. De 500 dorpsbewoners kozen door middel van loting een voorzitter van het plaatselijke comité, dat de verkiezingen voor het Europees Parlement moet voorbereiden. En wie, o wie, kwam uit de bus rollen? Jawel hoor: Luis Roldán, de voortvluchtige politieambtenaar. De beteuterde bewoners wachten in spanning af of hij op komt dagen.

De *soapopera* rond Spanje's meest gezochte man bereikte pas geleden een opmerkelijke climax toen het boulevardblad *Interviu*, gespecialiseerd in berichtgeving over blote dames en politici die geen blad voor de mond nemen, pikante foto's van hem publiceerde. Een politiechef die met ontbloot bovenlichaam op een feest een soort buikdans opvoert. Een deel van de Spaanse pers bracht de uitspattingen in verband met wilde orgiën en cocaïnegebruik. Roldáns moeder sprong onmiddellijk voor hem in de bres. "Mijn zoon is een vlijtige en leergierige man. Hij rookt niet, hij drinkt niet en hij heeft nog nooit ondeugdelijke dingen gedaan," verklaarde ze voor de Spaanse televisie.

Rattenplaag in Venetië

Het Venetiaans gemeentebestuur heeft alarm geslagen over het grote aantal ratten dat zich in de stad van de waterwegen vertoont. Burgemeester Massimo Cacciarci heeft opgeroepen tot een 'ontrattingscampagne'.

Een woordvoerder van de stedelijke gezondheidsdienst zei dat het aantal Venetiaanse ratten niet noodzakelijkerwijs gestegen is, maar dat de uitzonderlijk hete zomer de dieren uit hun hete hol drijft. Het aantal ratten wordt op 5.000 geschat.

■ *KABUL — Een verwoeste Iraakse tank staat midden in een Koerdisch dorp. Niet alleen de Koerden, maar ook de Iraakse bevolking, hebben zwaar te lijden onder het VN-embargo. De gezondheidssituatie in Irak gaat sterk achteruit als gevolg van het gebrek aan voedsel en medicijnen.*

Caribisch project voor opheffen van taalbarrières

Marta Dijkhoff: "Wij zullen onze eigen taal niet opzij laten zetten"

= door Nel Casimiri =

Tijdens de vijftiende vergadering van de CDCC, het Caribbean Development and Cooperation Committee, van 25 tot 29 juli zijn de samenwerkende landen tot overeenstemming gekomen een project te steunen dat als doel heeft het opheffen van taalbarrières in de regio. Gezamenlijk zullen de landen van de CDCC een Caribisch Talen Instituut opzetten (Caribbean Language Institute, CLI) dat Curaçao als standplaats krijgt. Elk land zal daarbij ook een nationale afdeling oprichten. In eerste instantie lijkt dit bericht te betekenen dat Curaçao binnenkort naast het ILA en de Sede di Papiamentu (Instituto Nashonal di Idioma) nog twee taleninstituten erbij krijgt, wat samen met de reeds lang verbeide letterenfaculteit aan de UNA een sterke basis voor taalontwikkeling en taalonderzoek zou kunnen leggen. Maar minister Marta Dijkhoff hielp ons al snel uit de droom.

Het CLI op Curaçao zal slechts bestaan uit een managing director met een secretariaat. Het wordt geen centraal orgaan dat alles regelt, maar een frame dat het werk in de diverse landen in de regio coördineert. Elk land heeft zijn eigen afdeling, die zorgt voor een afvaardiging naar een regionaal comité dat eens in de zoveel tijd het CLI informeert.

"Het gaat om het opheffen van taalbarrières in de regio. De CLI wil zoveel mogelijk de kennis van elkaars talen bevorderen binnen de regio. Zoals op Curaçao de meeste mensen verschillende talen spreken en verstaan, zo zou het ook in andere landen moeten zijn. Jamaica wil bij voorbeeld het Spaans als een tweede taal invoeren, dat wil zeggen dat de mensen in Jamaica naast de Engelse moedertaal op school ook Spaans leren. Wij hebben op Curaçao drie nationale talen: het Nederlands, het Papiaments en het Engels. Wij kunnen hen technische en logistieke assistentie geven."

DATABANK

Het is de bedoeling ook een soort databank op te zetten met alles wat er op taalgebied gebeurt in de regio. Waar wordt bij voorbeeld een tolk/vertaleropleiding Frans gegeven? Dan kunnen andere landen daar ook hun studenten heensturen, en aan de andere kant kunnen in dat land tolken gevraagd worden als Curaçao tolken nodig heeft bij een congres. Nu worden tolken meestal uit Venezuela en soms uit Nederland gehaald.

Ook kan men elkaar informeren over de nieuwste ontwikkelingen van bij voorbeeld automatisch vertalen. En er moet een boekhouding bijgehouden worden van al het geld dat in de diverse landen besteed wordt aan taalontwikkeling via de overheid of particuliere instituten.

En de nationale afdeling, het National Chapter, wordt dat een nieuw taleninstituut?

"Het National Chapter wordt gevormd door vertegenwoordigers van alle Antilliaanse eilanden. Het gaat niet om taalgeleerden, maar juist om producers en planners, daar zitten mensen bij van de overheid, van de toeristenbureaus, van de talenopleidingen, van de Sede di Papiamentu en van het AAINA bij voorbeeld. Voorzitter is qualitate qua de minister, maar in werkelijkheid is het Frank Martinus Arion van het ILA. Het ILA coördineert het National Chapter en levert de voorzitter en de secretaris. Het National Chapter onderzoekt en zegt wat voor taalplannen er moeten zijn, zodat die opgenomen kunnen worden in de beleidsplannen. Het maakt geen taalplan voor het onderwijs. Taal is een middel dat uitstraalt naar allerlei andere gebieden op economisch, toeristisch, en cultureel overdrachtelijke zin. We willen af van dat enge van het onderwijs."

Het Engels, Frans, Spaans en Nederlands zijn de vier officiële talen van het Caribisch gebied. In het persbericht wordt gezegd dat ook de creoolse talen een rol zullen spelen. Hoe stelt u zich die rol van het Papiaments in de regio voor?

"Het gaat niet om een rol als zodanig, maar van de creoolse talen is het Papiaments het meest ontwikkeld. Het heeft een hoge standing in het Caribisch gebied. Het is de enige creoolse taal die een rol speelt in het onderwijs en in de media. Het Papiaments heeft een status binnen onze gemeenschap. Wij worden door de andere landen als voorbeeld gezien.

Vandaar ook dat wij niet onze eigen taal opzij laten zetten. Eigenlijk zijn wij de enigen met een eigen taal. Alleen het creools van Haïti wordt los gezien van het Frans. Wij zijn uniek binnen de regio, een uitzondering."

"Economisch gezien zal de nadruk in ieder geval in eerste instantie liggen op het Engels, Spaans, Frans en (ze aarzelt even...) het Nederlands. Maar het idee achter het CLI is een taalplan te ontwikkelen dat voor jouw land belangrijk is. Wij moeten dus onderzoeken wat voor ons land economisch en toeristisch gezien belangrijk is. Daar kan heel goed uitkomen bij voorbeeld dat we meer aandacht moeten gaan schenken aan het Portugees. Misschien is het beter om ook op de scholen als vreemde taal het Portugees in plaats van het Frans in te voeren."

"In de vergadering over de creoolse talen hebben we alleen gesproken over het Papiaments en het Haïtiaanse creools, omdat dat twee talen zijn die door de bevolking als zodanig worden gesproken. Ze hebben een historisch achtergrond. Creoolse talen kunnen voor onderzoek heel interessant zijn. In Santo Domingo heeft men ons bij voorbeeld om lessen in het Papiaments gevraagd. Ook aan de Universiteit van de West-Indies worden wat lessen Papiaments gegeven. In de andere landen bestaan wel creoolse talen maar die zijn minder ontwikkeld. Ze worden echter gesproken, je kunt niet doen of plaatselijke varianten niet bestaan."

DESKUNDIGEN

De leden van het National Chapter zijn al verscheidene keren bijeen geweest, maar die bijeenkomsten zijn na de ondertekening in Santo Domingo geformaliseerd. Men kan nu ook leden voor het regionale comite benoemen, deskundigen ieder op hun eigen gebied.

Welke talen zijn belangrijk voor een land? Waar zal de nadruk op komen te liggen?

"In de Spaanstalige landen zal men het Engels bevorderen, in de Engelstalige landen het Spaans. In de Nederlandstalige Caribische landen zal dat waarschijnlijk het Engels zijn, maar dat weet ik niet zeker. Het is ook nog niet zeker of we het Nederlands zullen promoten in andere landen. Er komen veel Duitse toeristen naar St. Lucia. Daar zal men waarschijnlijk cursussen Duits opzetten. Maar in de eerste plaats komt de nadruk te liggen op de onderlinge talen. Franstalige landen kiezen bij voorbeeld eerst voor Spaans, dan voor Engels. Onze problemen liggen dicht bij elkaar. Een tolkvertalerscursus van het ene gebied, kan doorgestuurd worden naar het andere en zo kan men ook tolkvertalers uit een ander land weer terugbrengen. Het gaat erom de krachten samen te bundelen, te poolen."

Wie draagt de kosten van dit project?

"De kosten voor het National Chapter zijn voor het land zelf. Die staan al op de begroting, want het project loopt al tien jaar. Tot nu toe is het grotendeels gefinancierd door UNESCO-gelden. Het overkoepelend project, het CLI en de regionale comité's, wordt volledig door de Europese Unie (EU) gefinancierd. De loop van die EU-gelden is vijf jaar. Uiteindelijk zal het hele project daarna door de landen zelf betaald moeten worden. Voor het gedeelte van de Nederlandse Antillen, van Aruba en Suriname zijn EU-fondsen gevoteerd."

"Ook de andere landen zullen zelf voteren voor de EU-fondsen. Het is de bedoeling dat zoveel mogelijk landen voteren voor de EU-fondsen die voor hen gereserveerd zijn. Het project moet gedragen worden door het hele gebied. Dat is ook een voorwaarde van de EU, dat de fondsen uit een zo groot mogelijke pot komen. De gelden voor het eerste jaar zijn toegezegd, voor de komende vijf jaar zijn we nog bezig."

MARTA DIJKHOF

Het Caribbean Language Institute wordt dus geen taleninstituut. Het draait om het economisch nut van talenkennis en alles wat daarmee te maken heeft. Het CLI zal de nationale afdelingen met technische *know-how* bijstaan. Uit de nationale plannen van de participerende landen zal door het CLI een regionale taalpolitiek worden opgesteld. Bij de uitvoering daarvan zal zoveel mogelijk *manpower* en *know-how* uit de eigen regio worden aangewend.

De Nederlandse Antillen hebben in de ruim tienjarige aanloopperiode een belangrijke rol gespeeld in het mobiliseren van taalexperts uit de regio, het vergaren van fondsen voor haalbaarheidsstudies en het uiteindelijk vaststellen van de aanbevelingen ter uitvoering van het project. Minister Dijkhoff is er dan ook trots op dat door de CDCC-vergadering werd besloten het coördinerend orgaan, het Caribbean Language Institute, in de Nederlandse Antillen te vestigen.

Zij bedankte de vergadering in haar eindtoespraak waarin zij verklaarde dat de Antillen niet alleen gegeven hebben aan het project, maar er ook veel voor hebben teruggekregen: het project helpt ons een van onze belangrijkste doelstellingen te verwezenlijken, namelijk concrete samenwerking binnen onze eigen regio.

Interessant proefschrift van Antilliaan Joop Halman

Innovatie zonder risico

= door R.O.B. van den Bergh =

JOHANNES I.M. (Joop) Halman werd geboren op 25 oktober 1952 te Curaçao. Zijn HBS behaalde hij in 1969 aan het Radulphus College in Curaçao. Hij studeerde bouwkunde, eerst aan de HTS te Utrecht en later aan de Technische Universiteit Delft waar hij in 1978 afstudeerde. Drie jaar later studeerde de heer Halman af aan de Interuniversitaire Interfaculteit te Delft op de organisatie doorlichting en besturing van een bedrijfsbureau voor de Dienst Openbare Werken te Curaçao.

Na zijn studie heeft de heer Halman 5 jaar op Curaçao gewerkt voor DOW, onder meer als hoofd van het bedrijfsbureau. In deze tijd heeft hij diverse adviesopdrachten uitgevoerd ten behoeve van het eilandgebied Curaçao. In 1986 trad hij in dienst bij de Rijksgebouwendienst in Arnhem als hoofd bedrijfsorganisatie. Sinds 1989 is hij verbonden aan de Technische Universiteit Eindhoven, bij de faculteit Technische Bedrijfskunde, waar hij onder andere colleges geeft op het gebied van project-management en onderzoek doet op het gebied van organisatie en management van produktinnovatie.

In dit verband is kort geleden, op precies te zijn op 18 juni 1994, de heer Halman gepromoveerd op het proefschrift met de titel: *Risicodiagnose in produktinnovatie, ontwikkeling van de risicodiagnosemethode RDM*, Eindhoven, Nederland, 1994, ISBN 90-386-0391-6

Innoveren zonder nemen van risico's is een fictie. Produktinnovatie is juist een bezigheid waar per definitie risico's aan verbonden zijn. Dat vindt dr. J.I.M. (Joop) Halman, een wetenschapper uit Eindhoven van Curacaose afkomst die kort geleden op dit onderwerp risico's bij produktinnovaties is gepromoveerd. Hij benadrukt dat een proces gericht op bewust herkennen en beheersen van risico's bij selectie en uitvoering van produktinnovatieprojecten de kans op succes aanmerkelijk zal verhogen.

Waarom produktinnovatie? Stilstaan is achteruitgaan luidt het antwoord op deze vraag. De technologische ontwikkeling van het afgelopen decennium brengt met zich mee dat marktaanbod en marktverhoudingen snel veranderen. Het niet tijdig inspelen op nieuwe ontwikkelingen is dodelijk voor de onderneming die te laat de noodzaak van produktinnovatie inziet. Maar ook het tijdig doorvoeren van produktinnovaties is niet altijd de weg die leidt tot het succes. Slagen en falen liggen hier dicht bij elkaar.

OP LANDENNIVEAU

Ook voor een land is het belangrijk dat er geïnnoveerd wordt. Als innovatiemaatstaf worden vaak de nationale uitgaven aan Research & Development (R&D) genomen afgezet tegen Bruto Binnenlands Produkt. Nederland scoort met een R&D-percentage van 1,92 procent in 1992 relatief laag in vergelijking met landen zoals Zwitserland, de Verenigde Staten en Japan waar dit percentage rond de 3 procent ligt van het Bruto Nationaal Produkt.

Joop Halman neemt zijn doctorsbul in ontvangst bij zijn promotie aan de Technische Universiteit in Eindhoven. Op de foto vlnr de professoren C.H. Botter, J. Lemstra, H. van der Hart, J. van Aken en O.A. Fisscher.

Vaak wordt gesteld: hoe hoger dit percentage hoe gunstiger de concurrentiepositie van het land zich zal ontwikkelen. Dat lijkt zeer logisch, maar wanneer de innovatieinspanning zeer effectief, of door een snelle imitatie van succesvolle innovaties geschiedt, kan een land dat relatief weinig aan R&D doet aardig bijblijven.

Uit beleidsoogpunt is het voor een overheid van belang om de kritische factoren te bepalen die bijdragen aan een succesvolle produktinnovatie. Maar het zullen altijd de bedrijven zelf zijn die de produktinnovatie gestalte moeten geven.

Innovaties spelen zich af op bedrijfsniveau. Sinds het midden van de jaren zestig is er het nodige onderzoek verricht naar succesvolle en minder succesvolle produktinnovaties.

Uit literatuurstudie komt een aantal karakteristieken naar voren van gefaalde en van geslaagde projecten. In de onderstaande tabel worden deze in het kort weergegeven:

gefaalde projecten	succesvolle projecten
Er wordt te weinig aandacht aan de wensen van de gebruiker geschonken.	Veel aandacht voor de wensen van de gebruiker en verder nadruk op marktonderzoek, publiciteit en voorlichting.
Het produkt onderscheidt zich onvoldoende van andere produkten en is daardoor niet zo uniek.	Het produkt onderscheidt zich in positieve zin van zijn concurrenten.
Tussen bestaande technologische kennis en ervaring en hetgeen nodig is voor ontwikkeling van een nieuw produkt zit een gat	Bestaande technologische kennis en ervaring sluit redelijk aan op hetgeen nodig is voor de ontwikkeling van het nieuwe produkt.

Het achteraf aanwijzen wat er goed en wat er fout is gegaan kan onderdeel vormen van een leerproces van een onderneming voor het beperken en beheersen van de risico's bij nieuwe produktinnovaties. Tenslotte is het management erbij gebaat om tijdig de projectrisico's te identificeren zodat zij kan beslissen over het al-dan-niet in gewijzigde vorm continueren van het project.

Hierover gaat het proefschrift. De heer Halman ontwikkelt op basis van bestaande theorieën en onderzoeksresultaten een eigen Risicodiagnosemethode (RDM). Doel hiervan is het projectteam in staat te stellen om in geval van een complex en innovatief project, de belangrijke technologische, organisatorische en commerciële projectrisico's tijdig in kaart te brengen opdat afdoende maatregelen worden getroffen tot een adequate beheersing van deze projectrisico's.

Tenslotte, de kans om te overleven als je gebeten wordt door één slang is groten dan wanneer je wordt gebeten door tien slangen. De kans om te overleven is nog groter wanneer je bovendien de nodige voorzorgsmaatregelen genomen hebt voor het geval je door een slang wordt gebeten. Risicodiagnose is een methode om het gevaar dat je gebeten wordt inzichtelijk te maken om vervolgens voorzorgsmaatregelen te treffen om de kans op een beet te verkleinen.

RDM

De RDM wordt vergeleken met andere in de praktijk gebruikte methoden om het risico in een vroegtijdig stadium te ontdekken zoals:

- *Potential Problem Analysis* (PPA)

Bij deze methode gaat het erom om vooraf vast te stellen wat de mogelijk kwetsbare onderdelen van het project zijn, welke potentiele specifieke problemen hierdoor zouden kunnen ontstaan en wat hier mogelijkerwijs aan gedaan zou kunnen worden. Kortom een methode voor probleemzoekers die denken in de trant van *what if....*

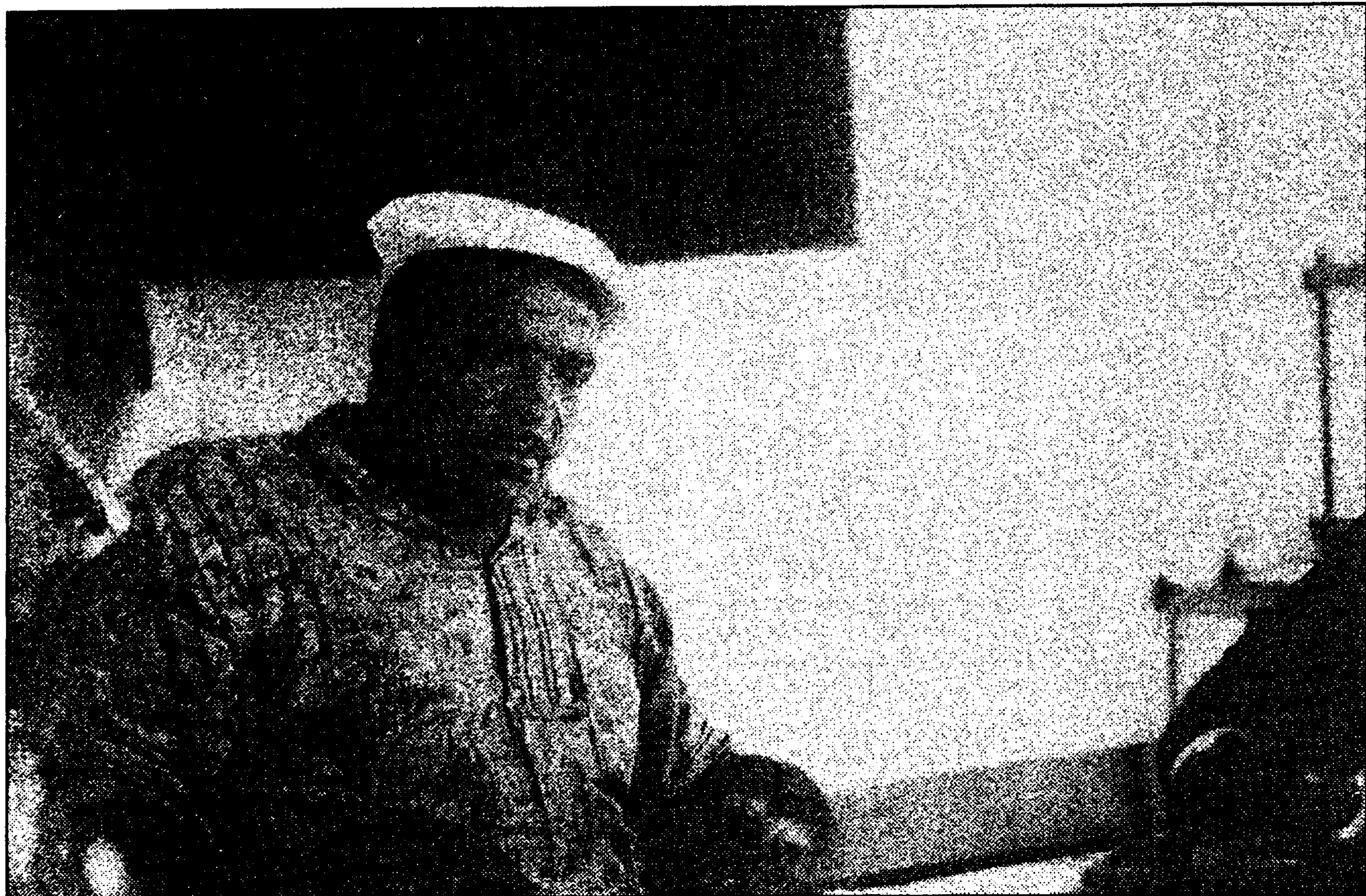
- *Fail Tree Analisys* (FTA)

Deze analyse tracht inzichtelijk te maken (en definieert dat ook precies) wat er moet gebeuren alvorens een vliegtuig bij het landen neerstort, een kerncentrale explodeert of er een overstroming plaatsvindt als gevolg van het tegelijk doorbreken van meerdere dijken.

- *Failure Mode and Effect Analysis* (FMEA)

Op basis van het ontwerp wordt door een team van deskundigen onderzocht wat er aan het ontwerp niet klopt en hoe dit verbetert kan worden. Ook in de fase van een proefmodel wordt zeer gedetailleerd onderzocht wat de oorzaak is van kleine onvolkomendheden. Deze methode wordt onder andere in de auto- en vliegtuigin-

vervolg op pag. 7

■ *Bij diskjockey Nollie Weert is het altijd goed toeven.*

Redactie: Hans Vaders

De bijzondere sfeer van Bandabou

Snack van visser Nollie 'revisited'

Arnold 'Nollie' Weert deed zo'n acht jaar geleden een gouden greep, toen hij zijn 'snack' aan het strand van Klein Knip begon. Hij is dan ook nu niet meer weg te denken aan het Bandabouse firmament. De 56-jarige Nollie, een *soulfish* van het zuiverste water, een vis die bovendien als geen ander kan kunstfluiten op een lege bierfles, manifesteert zich in het weekeinde graag als diskjockey van voornamelijk *salsa, reggae, merengue* en *sonmontuna*. Kortom, de Latijnsamerikaanse klanken zitten bij de gezette voormalige visser diep in het bloed.

Klein Knip is eigenlijk altijd al een baai geweest voor de *insiders*, dit bij voorbeeld in tegenstelling tot de uit de kluiten gewassen broer Groot Knip. Ofschoon het er -vooral in de weekeinden- nu vaak vergeven is van een grote variëteit aan toeristen (er valt dus van alles te beleven en te zien) is het opmerkelijk dat Nollie toch nog altijd dé pleisterplaats is voor het lokale publiek.

Zo dronk ik er kortgeleden een biertje met ex-Gevolmachtigde minister *too good to be true* 'Boy' Hernandez en gedeputeerde van LVV Raymond Bentoera. Beide partijbonzen van de Democratische Partij hielden een soort van inspectietocht langs de westelijke baaien naar het scheen. Bentoera wees onder andere op het levensgevaar van de zogenoemde jetski's, veelal door opgeschoten jongeren bestuurd, die aan de zuidkust van Curaçao zo langzamerhand een ware plaag voor zwemmer en sportduiker beginnen te vormen.

De snack van Nollie Weert toont zich eenvoudig, zoals een eerlijke snack ook behoort te zijn. Geen bijzondere poespas en afleidend gefrutsel dus. De bezoeker zit op een ruwhouten bankje aan een geschilferde dominotafel. Tegen de muur de enige versiering: Een prachtige *Pirelli-achtige* Heineken-kalender met mooie, gedeeltelijk ontklede modellen in gestreken zwart, wit en groen licht.

Het Amstelbier is er 2 gulden. Heineken Naf.3.25. Een forse portie vers geschilde patat met kip, zorgzaam bereid door Ruthsella Weert voor Naf.6.50. Gebakken vis, Nollie vist zo af en toe nog zelf, Naf.10. Oesters zijn er voor Naf.5.50 en een kroket van eigen fabrikaat voor Naf.1.25. Specialiteit van het huis is, wanneer voorradig, kleine, knapperig gebakken *masbangu*, uiteraard opgediend met wat pika en uiringen. Vraag maar een ruime portie aan Raymond de la Cruz of Lenin *what's in a name* Bolijn.

Nollie heeft het plan opgevat een extra toilet- en omkleedruimte bij de snack te bouwen wanneer hij de hele week open mag blijven. De vergunningen zijn reeds in de maak volgens de bewindslieden, maar nu is het alleen nog in het weekeinde bij hem genieten.

Groot geld in Hollywood

Groot geld is altijd groot nieuws in de dreven van filmstad Hollywood. En groot werd onlangs nog groter toen de bedragen bekend werden, die Julia Roberts en Meg Ryan gaan verdienen voor hun nieuwe films. Volgens een betrouwbare bron krijgen de actrices respectievelijk twaalf en tien miljoen dollar voor een *remake* van 'The Woman', een satire spelend in de jaren dertig over dames van de *beau-monde* en hun ontrouwe echtgenoten.

Eindelijk komen deze actrices wat salariëring betreft dan toch zo'n beetje in dezelfde regionen als hun mannelijke collega's, aldus militante vrouwenstemmen, die tot nu toe steeds klaagden dat de actrices zwaar onderbetaald werden in vergelijking tot hun mannelijke collega's.

Roberts en Ryan vormen echter slechts nog de uitzondering op de regel. Zo bracht onlangs *Entertainment Weekly* de tarieven van de dames- en heren-kassuccessen in kaart. Uit de 'Wie Verdient Wat'-lijsten blijkt dat de voormannen van Hollywood, die voornamelijk hun populariteit te danken hebben aan het opblazen van gebouwen of het doodschieten van ploerten en andere onverlaten, gemiddeld twee maal zoveel verdienen als de beroemdste actrices in hun best betaalde films.

Joyride met Boeing 737

Twee medewerkers van de Amerikaanse luchtvaartmaatschappij Delta Airlines zijn op staande voet ontslagen nadat ze een joyride hadden gemaakt met een Boeing 737. Een 32-jarige monteur en een 36-jarige douane-agent waren op het vliegveld van Tucson, Arizona, in de Boeing geklommen.

Ze taxieden met het peperdure toestel ruim anderhalve kilometer naar de plaats waar vliegtuigen die gaan opstijgen hun motoren op toeren laten komen. De luchthavenautoriteiten roken echter lont en stuurden een politieauto naar het toestel. De twee piloten in spe werden gearresteerd op verdenking van 'diefstal en het ongeoorloofd gebruik van een vervoermiddel'.

■ *El lider maximo Fidel Castro*

Cuba onbedreigd naar eigen failliet

Op Cuba is ook niet alles meer koek en ei. Politieke analisten menen echter dat de recente volksverhuizing van Cubanen richting Miami beslist nog niet het definitieve einde inluidt van de 67-jarige *lider maximo* Fidel Castro, die sinds 1 januari 1959 de communistische dienst uitmaakt op het grote Caribische eiland. Die volkstrek en die incidentele onlusten in Havana vormen hooguit de opmaat tot het 'begin van het einde'.

De apotheose kan echter nog wel enkele jaren op zich laten wachten. De bebaarde *macho* Castro heeft de touwtjes in dit laatste Leninistische bolwerk nog dermate strak in handen, dat hij het zich zelfs kan permitteren naar het buitenland te gaan, terwijl zijn landgenoten met elkaar op de vuist gaan. Of zoals een Cubaan zegt: "Dit land is natuurlijk al lang ten onder gegaan; we werken alleen nog een paar jaar door aan de bijbehorende papieren."

En de werkelijke verklaring? De Cubaanse geheime dienst is (relatief gezien) de omvangrijkste ter wereld, terwijl broer Raùl Castro hoofd is van politie, douane, militie én leger. Een echte duizendpoot dus. Van de ideologische aanhankelijkheid van vele Cubanen aan hun leider moeten we ons overigens verder geen overdreven voorstelling maken. Zij krijgen eten en drinken in ruil voor hun 'trouw' aan het regime. En dat is al een hele luxe op Cuba waar aan bijna alles gebrek is behalve aan prostituées en schandknapen.

Een anekdote: *De Cubaanse politieke top is per helikopter op weg naar een grote manifestatie. Halverwege haalt 'commandante' Castro een biljet van twintig pesos uit zijn zak en gooit dat uit het raam. "Dan heeft in ieder geval één landgenoot vandaag goed te eten", zo stelt hij tevreden vast. Fidel's jongere broer Raùl pakt, het goede voorbeeld volgend, twee biljetten van tien pesos en zegt: "Zo, nu hebben twee Cubanen vandaag te eten." Minister Roberto Robaina van Buitenlandse Zaken laat dat niet op zich zitten en gooit twintig biljetten van één peso uit het venster. "Ik zorg vandaag dat twintig landgenoten brood op de plank hebben", zegt Robaina met enige trots. Waarop de piloot zich omdraait met het stringente advies: "Als jullie er nu uitspringen hebben álle Cubanen tenminste te eten."*

Bubbling

De nieuwste rage onder Nederlandse Antillianen

Bubbling is de nieuwste rage onder Antillianen en Surinamers in Nederland. Snoopy, Candy, Melany, Sugar en Pebbles, die samen met manager vader Sweet de groep *The Untouchables* uit Almere vormen, vertellen dat bubbling het einde van alles, bijna het einde van de wereld is.

"Bubbling is het maken van erotische bewegingen terwijl je danst", legt Melany Sweet uit. "Bij de *dragon* golft het hele lichaam, bij de *snake* golft alleen de buik, maar centraal staat het heupschokken en het trillen met de billen. Een delicate kunst, want slecht uitgevoerd wordt bubbling snel ordinair. Het kan ook heel *wreed* zijn.

De groepsnaam The Untouchables is gekozen als serieuze waarschuwing aan de mannelijke bezoekers van grote discotheken als 'Marcanti Plaza' in Amsterdam of 'Imperium' in Rotterdam. De podium-act van de teenagers van Sweet, bubbling is intussen voor hen keiharde business geworden, wil de knapen nogal eens vrijpostig maken. "*Only watch, but don't touch*", zegt Melany op dreigende toon. "We weten overigens heus wel wat die jongens zeggen. De waarheid is vaak hard en *cruel*"

"Het kan zo subtiel allemaal", vindt Sugar. "Plotseling begint alleen je been te trillen, of alleen je bil. Als je zo kunt trillen dat ze zeggen dat je geen botten hebt, dan is het echt gaaf. Als je een beetje vlees hebt, lukt dat wel. Als je droog bent, lukt het niet: *no meat*."

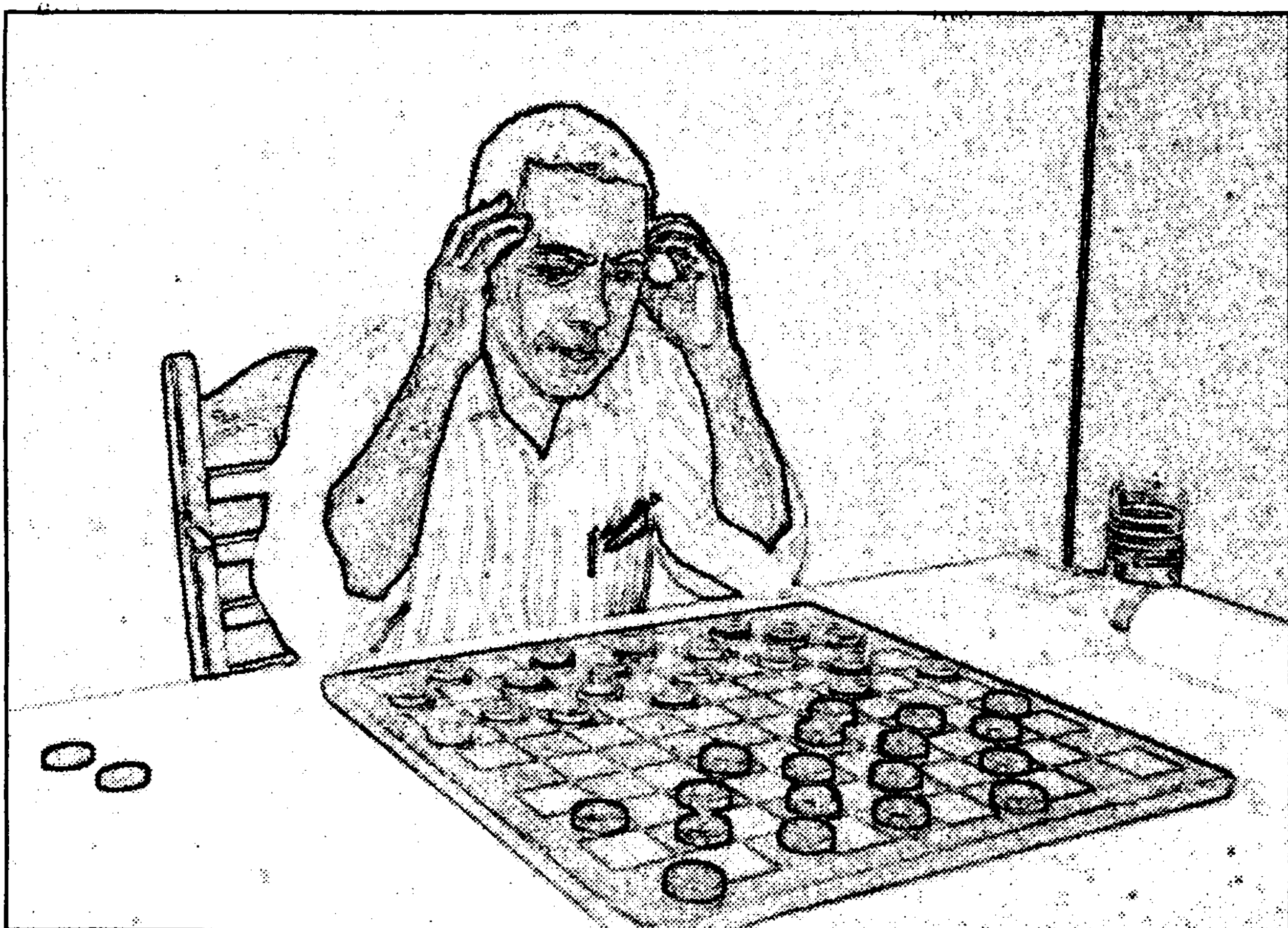
Mannen met alcohol slecht af

Dat weten we dan ook weer. Een Fins-Japanse onderzoeksgroep levert een verklaring voor het bekende en tot nu toe onbegrepen verschijnsel, dat alcohol wel een *afrodisiac*, een seksueel stimulerend middel, voor vrouwen is, maar niet voor mannen.

In het wetenschappelijk tijdschrift *Nature* wordt opening van zaken gegeven. Het blijkt namelijk dat alcohol bij vrouwen de produktie van het geslachtshormoon *testosteron* bevordert. Testosteron is het 'mannelijke' geslachtshormoon dat ook bij vrouwen in kleine hoeveelheden voorkomt. Uit voorgaand onderzoek was al bekend dat testosteron een rol speelt bij seksuele opwinding bij vrouwen. Het verhogende effect van testosteron was alleen merkbaar bij vrouwen die ovuleerden (dus in het vruchtbare deel van hun cyclus verkeerden) en bij vrouwen die anticonceptie-pillen gebruikten. De anticonceptie-pillen beïnvloeden de hormoonbalans bij vrouwen.

Bij mannen bleek de alcohol de testosteronspiegel niet te verhogen.

"Onze resultaten", schreef de onderzoeksgroep onder leiding van Peter Erikson van het Biomedical Research Center in Helsinki, "wijzen op een fysiologische verklaring voor het subjectieve verschil dat wordt ervaren tussen mannen en vrouwen bij het drinken van alcohol."

■ *WK-aspirant Alias: "Ik denk dat ik zeker ga winnen".*

Damkoorts rond Raoul Alias

Op zondag 4 september speelt om 16.00 uur de damkampioen van Curaçao Raoul Alias een *simultaanséance* in het clubgebouw van de Surinaamse vereniging JPF, bedoeld om bekendheid te geven aan de damclub in oprichting. Maar bovenal geldt deze séance voor Alias als voorbereiding op zijn officiële match tegen de Brazilianen Cleuber Landir en Geraldo Gonzaga, die van 13 tot en met 20 oktober in Trupial Inn zal worden verspeeld. De winnaar van deze wedstrijd mag begin november naar de Wereldkampioenschappen dammen afreizen, die in het oude stadhuis van Den Haag aan het Javaplein gehouden zullen worden.

Alias is vol goede moed, verklaart hij tegenover mij. "Ik denk zeker dat ik ga winnen. Ik heb geanalyseerd, ik studeer iedere dag en speel ook nog een klokséance bij Damschool Strategia. Ik kan die Brazilianen ongetwijfeld kloppen. Toen ik in Brazilië tegen ze speelde heb ik mijn kansen eigenlijk vergooid. Ik dacht te moeten winnen van Landir, maar bij nader inzien zou ik aan een remise genoeg hebben gehad. Dat liep dus mooi fout, terwijl ik maar aan een half punt genoeg zou hebben gehad om mij rechtstreeks voor de WK te kwalificeren. Daarnaast denk ik dat Landir en Gonzaga hier meer als toeristen zullen rondlopen. Dat ze dus wat minder geconcentreerd naar de partijen toe zullen leven. En ik ben in het voordeel. Ik speel tenslotte een pure thuiswedstrijd", aldus de 45-jarige Alias.

Geïnteresseerden voor de simultaanséance dienen zich voor 31 augustus op te geven bij E.R.Kort, telefoon 684986. De deelname bedraagt 5 gulden per persoon.

Gedreven kok kookt 'levende fossielen'

Vanaf half september is het weer zo ver. Dan kan er weer een *amuse* van gedroogde kwal gegeten worden. Of wat te denken van een heerlijke bouillabaisse van rathaai, wimpelaal en moddersnoek met jonge scheuten koningsvaren en vooraf een salade van rendiermos. Deze specialiteiten zijn te verkrijgen bij Ultima Thule, ofwel *de allerlaatste haven* in Amsterdam.

Het bizarre établissement wordt gerund door beeldend kunstenaar en fijnproever Henri Roquas. "Voedsel is", stelt de kokende artiest vergenoegd, "een manier van denken, zoals poëzie, literatuur en beeldende kunst daar ook toe kunnen aanzetten."

Roquas noemt zijn bijzondere ingrediënten *levende fossielen*, die een immense tijdspanne in de geschiedenis vertegenwoordigen. Zo gebruikt hij de *Latimeria calumnae*, een zeldzame vis die bij Madagascar wordt soms nog wordt gevangen en daar louter bestemd is om als schuurpapier te dienen. Het vlees is bijna te vies om te eten, maar toch maakt de gedreven kok er nog wat bijzonders van. Roquas haalt de kwallen bij een Chinese importeur. Hij droogt ze zelf in, waardoor ze rauw gegeten kunnen worden en de hartige smaak optimaal bewaard blijft.

Volgens stamgasten van Ultima Thule smaakt de kwal overigens erg goed; zilt, met een vreemde, exotische *textuur*, alsof er piepkleine korreltjes zout in zitten, die knisperen tussen de tanden. De prijs van een drie-gangen-menu ligt rond de 45 gulden. Reserveren is pure noodzaak. Bon appetit!

Van Johan Hartog met medewerking Stinapa

Handzaam boekje over forten van St. Maarten

= door Ronald Donk =

Johan Hartog heeft via de Stinapa van Sint Maarten een handzaam boekje uitgebracht over de forten van Sint Maarten. Het boekje van 10 bij 20 cm is bestemd voor een breed publiek. Van de uitgever Walburg Pers is bekend dat zij goed verzorgde publicaties op de markt brengt. Dit werk is overzichtelijk en mooi geïllustreerd. Een toerist kan aan de hand van de inhoud wandelingen of rijtochten over het eiland maken en veel historische informatie opdoen over de geschiedenis van het eiland in het algemeen en van de forten in het bijzonder.

Voor geïnteresseerde eilandbewoners die dagelijks achteloos langs bepaalde historische plekken komen, biedt het boekje nuttige informatie. Ook docenten kunnen er handige tips uit halen om historische tochtjes met een klas te maken. Auteur en uitgever hebben de historische gegevens over de in het verleden gebouwde forten zo aantrekkelijk mogelijk aan de lezer willen aanbieden. Veel zwart/wit foto's, enkele tekeningen van vroeger wapentuig en plattegrondkaartjes ondersteunen op zinvolle wijze de tekst.

WEDIJVER

De geschiedenis van de fortbouw op het eiland begon met de Europese aanwezigheid in het Caribisch gebied.

In de onderling wisselende wedijver tussen Spanjaarden, Engelsen, Fransen en Nederlanders was het van belang de eigen veroverde steunpunten zo goed mogelijk te verdedigen. Wie de regio een beetje verkent, ziet meteen dat in de eilandelijke havens vroeger forten hebben gestaan. Ruïnes, half afgebroken bouwwerken en goed gerestaureerde forten herinneren ons aan tijden van oorlog en strijd. Denk maar aan het kolossale Castillo San Felipe del Morro (Puerto Rico), Fort Amsterdam (Curaçao) en Fort Zoutman op Aruba.

Op Sint Maarten begon de fortbouw voor 1630. De Spaanse bezetting wenste eventuele aanvallers die de Great Bay binnenvoeren dan angst in te boezemen. De Nederlanders die het eiland op hun Iberische vijand veroverden, bouwden op dezelfde plaats ook een fort. Dit fort zou de basis worden voor de bouw van het latere Fort Amsterdam. Het Spaanse fort doorstond in 1644 de roemruchte aanval van Peter Stuyvesant. Ondanks de overmacht van de Nederlanders moest de Friese aanvoerder afdruipen na een mislukte belegering van bijna een maand waarin vele doden aan Nederlandse zijde te betreuren waren en hij zelf een been verloor. Vanaf 1648 bestaat Sint Maarten uit een Nederlands en Frans deel. Beide naties hebben met de bouw van forten getracht zeerovers, boekaniers en vijandelijke eskaders af te schrikken. Op het Nederlandse deel verrees vanaf 1735 Fort Amsterdam, in 1795 tijdens de Franse overheersing Fort Belair en in 1816 Fort Willem I. Op het Franse deel werd vanaf 1689 een fort vlakbij de baai van Marigot opgetrokken. Op de grondvesten van dit bouwwerk werd omstreeks 1766 Fort Saint Louis gebouwd.

SYMBOLISCH

Wie Hartogs verhaal van de vestingen leest, komt tot de conclusie dat al die bouwwerken heel wat tijd, arbeid en kapitaal aan investeringen hebben gekost. Maar hun functie was meer symbolisch dan militair. Bij eilandelijke conflicten was een fort vrij gemakkelijk in te nemen. De auteur vertelt uitvoerig hoe in 1793 de Nederlanders met weinig inspanningen het Franse deel veroverden. Ook de Engelsen wisten tijdens de napoleontische oorlogen bezit te nemen van het eiland. Op de buitenwereld maakten de hooggelegende stenen vestingen blijkbaar meer indruk. De vooruitgeschoven batterijen en kanonnen schrokken mogelijke vijanden af. In deze zin hebben de forten wel betekenis gehad.

Het boekje biedt de lezer meer dan ik tot nu toe vermeld heb. Hartog vertelt eveneens hoe zo'n fort eruit zag, welke wapens de soldaten gebruikten, hoe het garnizoen ondergebracht was en de drinkvoorziening plaatsvond. Het gebruik van Fort Amsterdam als bestuurscentrum in de tweede helft van de 18e eeuw verraadt tevens de verstrengeling van militaire en burgerlijke zaken.

De studie wordt afgerond met een literatuurlijst, een register en inhoudsopgave. Ik raad alle bezoekers en inwonenden van Sint Maarten aan dit boekje als handleiding te gebruiken bij het verkennen en herontdekken van het eiland. Mijn enige kritiek zou kunnen zijn dat de Engelse vertaling niet altijd feilloos is, maar na het lezen van de studie had ik de indruk dat ik als historicus goed onderhouden was.

J. Hartog, The Forts of Sint Maarten and Saint Martin. The historical defences of a binational island. Walburg Pers, Zutphen 1994, 119 bladzijden.

■ *Een impressie van wat er deze zomer aan thrillers wordt aangeboden.*

Van Waterschout tot privé-detective in Los Angeles

Moeilijke keuze in royaal aanbod thrillers

Een nieuwe naam, in ieder geval voor mij, is de Nederlander Ashe Stil. Toch is deze met *De stad in het ijs* reeds aan zijn vierde detective toe. Hoofdrolspeler in het verhaal is de Amsterdamse waterschout Willem Lootsman die zijn werkzaamheden verricht tijdens de Gouden Eeuw. Historicus Stil schrijft aanstekelijke speurdersromans. *De stad in het ijs* begint met de zoektocht naar een verdwenen kind. Kort na de geboorte is diens moeder op raadselachtige wijze aan haar einde gekomen.

Wanneer de vader, een zeeman, van een reis terugkeert, hoort hij dat zijn aanstaande is overleden en z'n zoon spoorloos. Tijdens het zoeken naar de jongen stuit waterschout Lootsman op de ene na de andere dode. Stil schrijft Lootsmans belevenissen mooi op en zorgt voor enkele uurtjes aangenaam verpozen. Voor wie ervan smult: drie eerdere Stils — *Het schip met geld, Het duivelskruid* en *Een herberg in de nacht* — zijn nog te krijgen.

CLINTONS FAVORIET

Sinds president Bill Clinton zich heeft laten ontvallen dat Walter Mosley z'n favoriete auteur is, stijgt de ster van deze thrillerschrijver snel in de Verenigde Staten. Niet verwonderlijk dus dat Atlas recent is gekomen met de fraaie vertaling — door Dick Lievaart — van diens eerste twee *private eye*-romans: *Een rode dood* en *De blauwe duivelin*. Beide verhalen spelen eind jaren veertig, begin jaren vijftig. De fraai geschilderde hoofdpersoon is een aan de zelfkant van de samenleving opererende privé-detective: Ezekiel 'Easy' Rawlins.

Deze wordt in *Een rode dood* geconfronteerd met een uitermate vervelende belasting-inspecteur die hem opzadelt met een fikse aanslag. Een FBI-agent biedt uitkomst. Wanneer Easy voor hem infiltreert in de First African Baptist Church zal hij diens financiële problemen regelen. Craxton — het is de periode van McCarthy en diens heksenjacht op communisten in de VS — meent namelijk dat zich in het kerkgenootschap een communistische agitator ophoudt. Om die aan te kunnen pakken, moet hij meer van 's mans activiteiten weten.

Mosley weet uit dit gegeven een schilderachtige misdaadgeschiedenis te peuren, vol moord, corruptie, liefdes- en relatieproblemen. Hoofdpersoon 'Easy' slaat zich op bewonderingswaardige wijze door het speurwerk heen. Uiteindelijk weet hij eenieder tevreden te stellen en ook zijn eigen zaakjes naar tevredenheid te regelen.

Misdaadboeken zijn vandaag de dag bepaald prijzig, daarom is het steeds vaker voorkomen van goedkope heruitgaves toe te juichen. Uitgeverij Luitingh/Sijthoff kent de Poema-reeks. Net uit zijn *De seriemoorden* van William Bayer, *Spion verspeeld* van John Le Carré (een klassieker) en Mary Higgins Clarks mooie *Dodelijk ontwerp*.

Aardiger nog is dat de Poema-serie ook nieuw werk brengt: zoals de detective *Was jij maar hier* van Rita Mae Brown. Geen hoogvlieger, maar een alleraardigst verhaal over het oplossen van een reeks geheimzinnige moorden in het Amerikaanse stadje Crozet in Virginia. Een jonge postkantoorhoudster, Mary Minor Haristeen genaamd, gaat samen met haar Cyperse kat Mrs. Murphy en hond Tee Tucker (een Welsh corgi) op zoek naar de waarheid. Origineel en amusant opgetekend speurwerk zonder al te veel pretenties.

BERT MUNS

Pas in 1995 kan politieman Bert Muns een gooi doen naar de Gouden Strop. Zijn debuut in het thrillergenre — getiteld *Verkeerde vrienden* — werd dit jaar net te laat gepresenteerd: op 1 juni. De jonge auteur (jaargang 1960) werkt sinds 1979 bij de Amsterdamse politie. Zijn sympathieke vrouwelijke hoofdpersoon, Francien van Anshem, werkt in de fictieve gemeente Groot-Eemland. Ze heeft in het boek al heel wat beleefd, maar staat toch vreemd te kijken wanneer ze het lijk vindt van iemand die ze kent van de middelbare school. De recherche onderneemt weinig in deze moordzaak. Daarom gaat Francien zelf maar op onderzoek uit.

Verkeerde vrienden ligt in het verlengde van de politieroman zoals we die kennen van Baantjer, al is Muns duidelijk met z'n tijd meegegaan. Diens werk heeft wat weg van de boeken van Jac. Toes — nèt geen winnaar van de Gouden Strop — en gelukkig niet op Will 'ex-Opsporing verzocht' Simon. Derhalve is Muns een aanwinst voor het genre.

NET VOOR, tijdens en kort na de (juni-)maand van het spannende boek gooien Nederlandse uitgevers een bulk thrillers en detectives op de markt. Daarbij dit jaar werk van grote namen als John Grisham (*Het vonnis*, z'n vijfde) en Michael *Jurassic Park* Crichton. De laatste komt met een mooi, spannend verhaal rond ongewenste intimiteiten op het werk: *Onthulling*. Deze misdaadromans weten hun weg naar de fans ongetwijfeld te vinden en behoeven nauwelijks aanprijzing. De spannende boekenmarkt barst dus al uit z'n voegen, toch komt er telkens werk van 'nieuwelingen' bij. Om de keuze in deze vakantietijd wat te vergemakkelijken, een handreiking.

Piet Sampson over Curaçaos toerisme .... vervolg van pag. 1

ristische econoom. Zij hebben dit in samenwerking met onze eigen mensen gemaakt."

BAAIEN

"De baaien willen we verbeteren, met de nadruk op het behoud van de natuur. Ons staan duidelijke richtlijnen voor ogen, ten aanzien van het natuurbehoud. Onze economische ontwikkeling moet uiteraard geschieden in nauwe samenhang met onze natuurlijke omgeving. De natuur moet behouden blijven.

We moeten zorgen dat de mensen niet meer aan de baaien parkeren, dat geeft te veel erosie, maar meer naar achteren. Er moeten paden aangelegd worden. We gaan beginnen met één baai, Daaibooibaai. Dat financieren we zelf. Daaibooibaai dient als 'pilot project' en daarna moeten we bekijken hoe we fondsen genereren voor de andere baaien. Het gaat in totaal om zo'n 15 publieke baaien."

Curaçao over tien jaar. Hoe ziet het eiland er dan uit?

"Over tien jaar denk ik dat we er een aantal hotels bij zullen hebben. Nogmaals, niet te veel. Wat wij willen voorkomen is dat wij de zaak volbouwen. Het moet een overzichtelijke groei zijn. Dat is in ons plan terug te vinden. Alles wat je plant, neemt zo'n drie jaar om te realiseren. Ik denk dat het toerisme gestadig zal groeien, dat we meer activiteit zullen zien. En dat de attracties ook verbeterd zullen zijn op Curaçao. Sommige mensen zeggen dat we al prachtige stranden hebben, en hoe je het ook draait of keert, ons onderzoek heeft uitgewezen, dat het hebben van stranden een belangrijke zaak is. Een Caribische vakantie wordt nu eenmaal geïndentificeerd met goede stranden."

"Mooie gebouwen zijn belangrijk, architectuur, en al dat soort dingen, ook het eco-toerisme is van belang, maar het zijn allemaal heel kleine markten. Het aantal mensen dat alleen daarin geïnteresseerd is is erg gering. En op dat gebied is er ook veel concurrentie. Dus we blijven ons daar wel op richten, maar het feit blijft dat je stranden nodig hebt. Je zult ze, waar mogelijk, dus moeten verbeteren en er wellicht een aantal moeten construeren. Alleen dient gezorgd te worden dat de aantasting van het onderwatermilieu boven alles vermeden moet worden."

"Maar om dit alles te realiseren moet je veel energie steken in opleidingen. Zodat je voorkomt dat je op grote schaal mensen uit het buitenland moet halen. En je moet constant wijzen op die bewustwording, op het belang van het toerisme. De rol die wij allemaal moeten spelen ter stimulering van deze belangrijke tak van industrie. Marketing is belangrijk, maar de produktontwikkeling zal veel aandacht moeten krijgen in de komende tijd."

"In het ons plan hebben wij een becijfering gemaakt van de ontwikkeling zoals wij die graag zouden willen zien in de komende tijd met de daarbij behorende investeringen. Hierbij hebben we een splitsing gemaakt in investeringen die naar onze mening lokaal gefinancierd zouden kunnen worden en projecten die met buitenlands kapitaal gefinancierd dienen te worden. Men moet niet vergeten dat er bij een hotelproject een heleboel komt kijken. Je krijgt door die toeristische ontwikkeling een groot 'spin-off'-effect. Bij voorbeeld de behoefte aan meer restaurants, car-rentals en souvenirwinkels. Dat gaat allemaal gepaard met een dergelijke ontwikkeling. Daar heb je ook financiering voor nodig. Het is bekend dat daar de lokale banken in de meeste gevallen op inspringen. En veel hotels hebben van tijd tot tijd onderhoudsbeurten nodig. Ook hebben we ingecalculeerd hoeveel kapitaal er in bestaande hotels op dit moment omgaat. Dat geld wordt in veel gevallen gefourneerd door lokale banken. Daarnaast blijft er echter behoorlijk wat buitenlands kapitaal nodig."

Steunen de lokale banken dit alles in voldoende mate?

"Van project-ontwikkelaars en buitenlandse banken horen wij vaak dat als er financiering gezocht wordt, deze banken dan een stukje betrokkenheid willen zien van de ontwikkelaar. Dat de ontwikkelaar een zeker risico wil dragen, dus de bereidheid moet tonen om bepaalde voordelen te leveren en te zorgen voor een goede infrastructuur. Maar van de andere kant, men wil ook een stukje bereidheid zien van de lokale banken. Want als men op een gegeven moment ziet dat lokale banken niet geïnteresseerd zijn, dan gaat men ook vragen stellen. Men vraagt zichwaarom een eigen financieringsbank geen interesse toont. Dan zal er waarschijnlijk iets verkeerd zijn met het project."

"Soms is dat een punt van zorg. Ik vind aan de andere kant dat de lokale banken in de afgelopen jaren wat te voorzichtig zijn geweest. Maar voor 1990 ging het niet zo goed in de toeristische branche. Veel zaken liepen hard achteruit, de hotels waren in handen van de overheid. Er werden alleen maar grote verliezen gedraaid. En er zijn maar bitter weinig banken bereid om daar geld in te stoppen. Maar ik denk dat als men de positieve ontwikkelingen van dit ogenblik leert inzien, dat men vanzelf komt. Het zijn per slot commerciële instellingen. Die willen geld maken en waar men de mogelijkheid ziet om geld te verdienen zal men erop inspringen."

Wat is het belangrijkste waar u momenteel mee bezig bent?

"We hebben een 'tourism project development team'. Het is niet zo dat wij projecten alleen beoordelen. Van het team is het C.T.D.B. voorzitter en daar zitten verder DROV, DOW, Domeinbeheer, Financiën, FIAC en DSF in, kortom alle instanties die moeten adviseren bij een toeristisch project."

"Er zijn twee aspecten die een bedreiging vormen voor het toerisme op Curaçao; dat zijn de vervuiling en de criminaliteit. De criminaliteit vormt een zeer grote bedreiging. In Florida zijn de zaken van de grote touroperator Meijers met 70 procent gedaald als gevolg van de criminaliteit. Dat moeten wij hier niet hebben. Dus er zijn, in overleg met anderen, mensen bezig met dat bepaalde aspect. Bij voorbeeld op welke wijze de 'beachpatrol' het beste ingezet kan worden. Ook over de vervuiling wordt in samenwerking met Uniek Curaçao gesproken. Zij doen daar goed werk. Ik denk dat het erg belangrijk is dat ze de steun krijgen van iedereen."

De wekker

Verbaasd keek [illegible]

[illegible]

"[illegible] het niet meer," zei Poetsje, die intussen ook wakker geworden was. "Hij is stuk."

En de volgende dag versliepen ze zich weer, want de wekker stond nog steeds stil.

"[illegible]," zuchtte kabouter Brr.

Poetsje mopperde, omdat ze nu niet klaar kwam met het schoonmaken van haar huisje. Pinkie mopperde, omdat hij liever speelde dan sliep. En kabouter Brr keek ook al boos, omdat hij geen tijd meer had om zijn tuintje bij te harken. Maar het slimme [illegible]

[illegible]

De [illegible] morgen kraaide [illegible] weer zo hard hij kon. En Zeurpiet de Schildpad waggelde naar het holletje van Hildo Hagedis en stuurde hem naar het kabouterhuisje. Hildo hagedis was er maar wat trots op, dat hij de kaboutertjes wakker mocht maken.

"Heb je het al gehoord?" zei hij tegen een muisje, dat hij tegen kwam. "Ik ga de kaboutertjes wakker maken."

Hij ging op een grote steen liggen om het muisje er alles van te vertellen. En toen er even later een konijn langs kwam, vertelde hij het hele verhaal nog eens. Want Hildo hield erg veel van babbelen. Daar vergat hij gewoonweg alles voor. Het was al weer bijna middag, toen hij eindelijk met hangend kopje de kaboutertjes wakker maakte.

Maar de volgende dag werden ze toch eindelijk op tijd wakker. [illegible]

[illegible] even later luid schreeuwend over het kabouterhuisje. En daar schrokken de kaboutertjes dadelijk wakker van.

En toen was de wekker weer gemaakt. Gelukkig maar, want stel je voor, dat [illegible] zou worden. Dan zouden de kaboutertjes zich vast en zeker weer verslapen. En daar hadden ze helemaal geen zin in!

Om te kleuren

Puzzel van de week

HORIZONTAAL: 1. medicijn; 3. weg; 6. okay (afkorting); 8. muzieknoot; 9. deel van het gezicht; 11. muzieknoot; 13. Europeaan; 15. beddegoed; 16. meisjesnaam; 17. moment; 19. soort; 21. voegwoord; 23. familielid; 24. huisdier; 25. lidwoord.

VERTIKAAL: 1. huisdier; 2. persoonlijk voornaamwoord; 4. blijft over na vuur; 5. beest; 7. kippe-produkt; 9. af; 10. zonder iets; 12. uitroep van een Spaanse stierenvechter; 14. een zekere; 16. roman; 18. niet vroeg; 20. klaar; 22. achter; 23. persoonlijk voornaamwoord.

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de *Kinderkrant* over [illegible]

Winnares van de week is:

Christina Bulo
Kleermakersweg 26
Curaçao

Zij ontvangt f.15,- en kan langs komen om haar prijs op te halen bij de *Amigoe* te Scherpenheuvel.

[illegible] sing naar [illegible] (Scherpenheuvel) [illegible] P.O. Box 577; Aruba [illegible] Caya Betico Croes 110; Bonaire [illegible] de heer Linkels, P.O. Box 122) en [illegible] de enveloppe: KINDERPUZZEL.

HORIZONTAAL: 1. pa; 3. bot; 5. la; 6. al; 8. slot; 9. kat; 10. de.

VERTIKAAL: 1. [illegible] aal; 3. ba; 4. tante; 7. vod; 8. St.

Xingoe de hond

WEET JE het nog? Xingoe is van huis weggelopen naar Tinga, die met een paar mannen en hun honden in het woud is. Een van de mannen is Gordo, die er van houdt hem te treiteren.

"Je hebt nog wat te goed," sist Gordo tegen Xingoe. Hij denkt aan die keer, dat Xingoe hem van het paard trok en boven op hem bleef staan, totdat Andreas hem weg trok. "Ik zal je wel eens een lesje leren, waardoor je net zo mak wordt als de andere honden."

Gordo werpt het voer tussen de honden. Botten van wild, dat ze de vorige dag geschoten hebben. In een oogwenk breekt er een woest gevecht tussen de honden uit. Xingoe [illegible] naar [illegible]

[illegible] binden," zegt Gordo. "Hij kan zijn voer later krijgen." Hij [illegible] van de [illegible] honden weg. [illegible] vangen."

Xingoe [illegible]

[illegible] honden zijn jaloers.

De kleine Tinga heeft haar bot [illegible] Xingoe gesleept. [illegible] rukt de hond aan het [illegible]

"Nu is het uit [illegible] getreiter," zegt Prado. "[illegible] hem dan tenminste [illegible] anders vast."

[illegible]

Reefcare nieuws

ALS JE [illegible]

[illegible]

Extra puzzeltje

1 2 3 4 5 6 7 8

Poesieversje

Een wens bedenken kost wat tijd,
maar het lukte toch, hoor [illegible]
Je ziet er [illegible] blaadje staan;
Ik hoop, dat het je goed zal gaan.
Ik wens je toe een leven
Vol vreugd en zonneschijn,
waarin verdriet en zorgen
[illegible] zijn.

Wat is dat ???

[illegible]

HIER STAAN [illegible]

Onze [illegible] konijn

[illegible]

Gom Richard

Fanatieke groep duikers oogst succes

Vrijwilligers Reef Care zien niets door de vingers bij rifonderzoek

Het koraalrif, het meest soortenrijke eco-systeem ter wereld, bevindt zich in een zeer kritieke situatie. De bezorgdheid over de wereldwijde achteruitgang van koraalriffen heeft een aantal wetenschappers gestimuleerd om methoden te ontwikkelen die op een snelle en toch nauwkeurige manier concrete gegevens opleveren. Bij dit soort methoden wordt vaak gebruik gemaakt van vrijwilligers en amateurs. Hierdoor kan relatief goedkoop onderzoek verricht worden, want professioneel geschoolde wetenschappers zijn duur. *Reef Care* Curaçao is een van de weinige organisaties ter wereld die wetenschappelijk onderzoek uitvoert op koraalriffen met de hulp van vrijwilligers.

= door drs. Manfred L.J. van Veghel =

Het ontstaan van de organisatie heeft te maken met het feit dat de duiksport de laatste jaren enorm aan populariteit gewonnen heeft. Verder heeft het feit dat Curaçao over een prachtig rif beschikt en een grote traditie heeft met betrekking tot duikend onderzoek ook een belangrijke rol gespeeld.

Het inzetten van vrijwilligers bij wetenschappelijk onderzoek is geen nieuw fenomeen. Sinds de zestiger jaren maken ornithologen (vogelkenners) al op grote schaal gebruik van door vrijwilligers verzamelde gegevens. Er zijn dan ook tal van organisaties opgericht die onderzoek op het land coördineren. Alleen in de Verenigde Staten alleen bestaan ongeveer 12.000 vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor natuur en milieu. Omdat het onderzoek aan koraalriffen meestal onderwater plaats vindt, en daarmee stukken moeilijker toegankelijk is voor vrijwilligers en amateurs, zijn er tot voor kort nauwelijks activiteiten op dat gebied geweest.

Het *Adopt-a-Beach* programma van het Centrum voor Zee Conservatie, dat in 1986 werd opgestart, is een van de eerste vrijwilligersprogramma's waarbij gegevens werden verzameld over de vervuiling van de zee. Op Curaçao is dit programma, zij het in een gewijzigde vorm, door de Rotary Club geïntroduceerd. Het is echter nog een grote stap van onderzoek op het strand naar duikend onderzoek met vrijwilligers en amateurs.

Na het succes van het *Coral Spawning Event* in 1991, waarbij zo'n 75 lokale duikers de voortplanting van koralen observeerden, heeft het onderwater-onderzoek op Curaçao een grote vlucht genomen. Inmiddels coördineert de stichting *Reef Care* Curaçao een viertal wetenschappelijke programma's waarin met behulp van vrijwilligers onderzoek wordt gedaan aan het koraalrif.

UNIEK

Wereldwijd zijn momenteel tien organisaties bezig met onderzoek naar koraalriffen, met hulp van lokale vrijwilligers. Opvallend is dat deze organisaties zich bevinden in landen met een grote gemeenschap aan sportduikers, namelijk: de Verenigde Staten, Singapore en de Nederlandse Antillen. Grote afwezige in dit gezelschap is Australië. Een belangrijke groep zijn de organisaties die zich voornamelijk in Europa bevinden en die vrijwilligers uitzenden naar gebieden waar zich koraalriffen bevinden.

Door de snelle achteruitgang van het koraalrif, het geringe aantal marien-biologen dat zich met het rif bezighoudt (500 à 1000 wereldwijd) en het beperkte budget voor zee-onderzoek in de tropen, wordt de inzet van vrijwilligers gestimuleerd door de Internationale Gemeenschap van Koraalrif.

In september komen de organisaties bij elkaar voor een workshop in Luxemburg om ervaringen uit te wisselen. Ook *Reef Care* zal hier aan deelnemen, met name omdat het door velen als schoolvoorbeeld wordt gezien. Het onlangs gereedgekomen *Reef Care Masterplan* kan dan ook voor vele landen als bron van inspiratie worden beschouwd.

WETENSCHAP

Ondanks het feit dat *Reef Care* pas twee jaar bestaat en tal van andere activiteiten organiseert, zijn er momenteel toch vier onderzoeksprogramma's gaande: het jaarlijks terugkerende *Coral Spawning Project*; een onderzoek naar de verspreiding en dichtheid van een kolonievormende zakpijp *Trididemnum solidum*; onderzoek naar de stormschade door de tropische storm Bret; en het onderzoek naar de nestactiviteiten van zeeschildpadden.

Bij de eerste drie programma's wordt gebruik gemaakt van duikende vrijwilligers, terwijl het zeeschildpadden-project speciaal voor de niet-duikers is opgestart. Alle projecten staan onder leiding van professioneel geschoolde marien-biologen die op het eiland werkzaam zijn.

Na het succes van het *Coral Spawning Event* heeft *Reef Care* het observeren van voortplantingsactiviteiten voortgezet. Lag de nadruk in 1991 op het verzamelen van gegevens van één soort, namelijk de belangrijkste rifbouwer in het Caribisch gebied, het gewone sterkoraal, nu wordt gekeken naar de voortplanting van allerlei verschillende dieren zoals: sponzen, wormen en brokkelsterren. Dit onderzoek heeft al een eerste wetenschappelijke publicatie opgeleverd. Het succes van dit project heeft ertoe geleid dat sinds 1992 ook gegevens verzameld worden op Bonaire, in samenwerking met het Bonaire Marine Park. Vorig jaar is ook op Saba met onderzoek gestart.

Reef Care ontvangt regelmatig verzoeken van wetenschappers en cineasten om meer informatie over dit project. Mede dankzij het inzetten van de Curaçaose vrijwilligers heeft het voortplantingsfenomeen, in tegenstelling tot Australië waar dit een grote toeristische attractie is, aan belangstelling gewonnen. Ook dit jaar, in september en oktober, wordt opnieuw een *Spawning Event* georganiseerd. Ditmaal zal de voortplanting van brokkelsterren speciale aandacht krijgen.

Een ander onderzoeksproject is de monitoring van een kolonievormende zakpijp. Zakpijpen zijn ongewervelde dieren, waarvan men veronderstelt dat ze een overgangsvorm zijn naar de gewervelde dieren. Dit onderzoek is in 1993 gestart en is een vervolg op het onderzoek van professor Bak, die in 1978 veronderstelde dat de kolonievormde zakpijp *Trididemnum solidum* een potentiële bedreiging zou kunnen vormen voor het koraalrif. Omdat dit organisme koralen inkapselt en vervolgens doodt, kan dit fatale gevolgen hebben wanneer deze dieren te groot in aantal worden. Op Curaçao komt de soort zeer veel voor, in tegenstelling tot riffen elders in het Caribisch gebied.

Voor het onderzoek van *Reef Care* is een totaal van 42 locaties langs de Curaçaose kust onderzocht door vrijwilligers en studenten van de Universiteit van Amsterdam. Zij registreerden aantal, grootte, samenstelling en de ondergrond waarop deze zakpijpen groeiden. Inmiddels is gebleken dat niet alleen de verspreiding van het dier is toegenomen, maar dat ook de dichtheid veel groter is geworden, tot soms wel 700 procent.

Aan het einde van dit jaar begint *Reef Care* met de tweede fase van het onderzoek. Dan zal een aantal permanente vierkanten op een aantal representatieve locaties worden onderzocht. Het is de bedoeling dat vrijwilligers zo'n locatie gaan adopteren en er ieder halfjaar poolshoogte gaan nemen. Het onderzoek op Bonaire is onlangs afgerond.

STORMSCHADE

Tropische stormen en orkanen komen op Curaçao relatief weinig voor, simpelweg omdat dit eiland buiten de gebruikelijke orkaanroutes ligt. Toch kunnen dit soort gebeurtenissen enorme gevolgen hebben voor koraalriffen. Met name omdat er weinig wetenschappelijke informatie is over gebieden buiten de orkaanzone heeft Bret een onderzoek ingesteld. Hiervoor werd op vijf locaties —Awa Blancu, westelijk van Fuikbaai, Seaquarium, Playa Largu en Playa Kalki — de stormschade opgenomen. De resultaten van dit onderzoek zullen gepubliceerd worden in een wetenschappelijk tijdschrift.

Uit het onderzoek blijkt dat de schade aan de oostkant van het eiland aanzienlijk is. Zestig tot negentig procent van het hertshoornkoraal werd beschadigd, in tegenstelling tot Playa Kalki waar de schade gering was. Van het vuurkoraal werd in het onderwaterpark bij het Seaquarium 75-95 procent van de kolonies beschadigd. Ook hier was de schade op Bandabou gering (minder dan 35 procent).

Een belangrijk fenomeen dat tijdens dit onderzoek werd ontdekt is een daling van de watertemperatuur die gepaard ging met de storm. Ongeveer 40 uur nadat de storm Curaçao passeerde daalde de temperatuur van 27 tot 23,6 graden Celsius. Deze verandering is groter dan de normale schommeling van de temperatuur en is een belangrijke doodsoorzaak van de koralen.

SCHILDPADDEN

Het project dat waarschijnlijk de meeste bekendheid geniet op Curaçao is het onderzoek naar de nestactiviteiten van zeeschildpadden. Het project loopt alweer bijna twee seizoenen. Met een jaarlijkse besteding van zo'n 1200 'vrijwilligersuren' is het een van de grootste projecten van *Reef Care*.

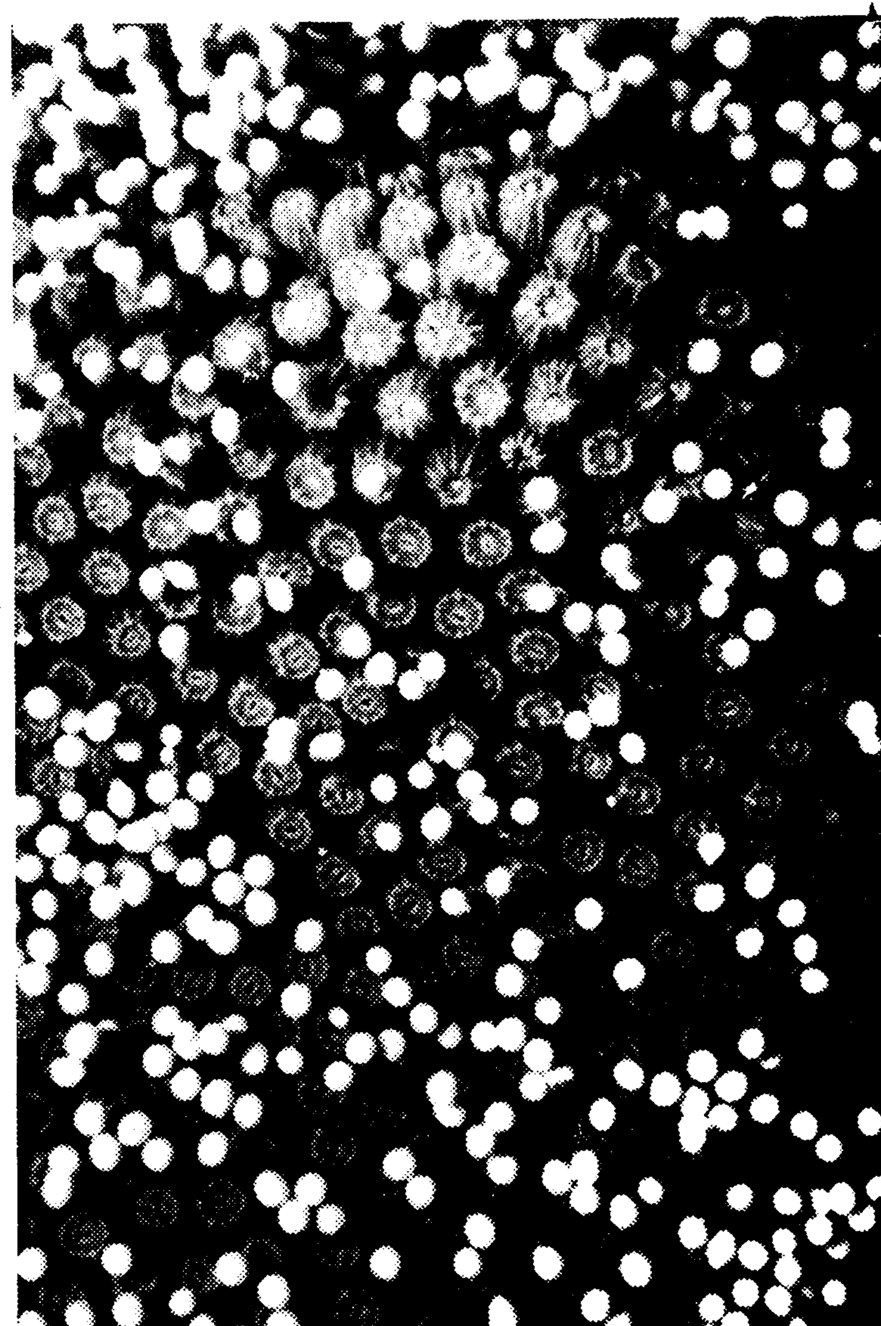
In het Caribisch gebied worden verscheidene vergelijkbare projecten uitgevoerd, over het algemeen onder auspiciën van *Wider Caribbean Sea Turtle Conservation Network* (Widecast). Op Curaçao neemt zowel *Reef Care* als Carmabi/Stinapa deel aan het netwerk. Vrijwilligers hebben vorig jaar zeven stranden aan de zuidkust van Curaçao dagelijks gecontroleerd op sporen van nestaktiviteiten, terwijl *parkrangers* van Stinapa stranden aan de noordkust bezochten. Uit het *Reef Care*-onderzoek bleek dat op de stranden aan de zuidkust op Bandabou, die hoofdzakelijk een recreatieve functie hebben, waarschijnlijk geen eieren meer gelegd worden. Dit betekent dat de stranden aan de noordkust beschermd moeten worden. Het is een goede zaak dat een aantal van deze stranden momenteel voor beheer aan Stinapa is toegewezen.

De *Reef Care*-vrijwilligers hebben in 1993 geen nestaktiviteiten hebben waargenomen. Toch is de schildpaddenwerkgroep met even groot enthousiasme in april van dit jaar begonnen aan de monitoring van twee stranden aan de noordkust. Deze stranden worden niet frequent bezocht door mensen, wat de schildpadden hopelijk de rust geeft om eieren te kunnen leggen.

Inmiddels heeft de werkgroep de stranden schoongemaakt van aangespoeld afval en grote koraalstenen. Op deze manier is het gemakkelijker voor de schildpad het nest te graven en wordt voorkomen dat de uit het ei gekomen schildpadjes verstrengeld raken in het vuil.

De vijfarmige brokkelster, waar Reef Care dit jaar onderzoek naar doet.

De voortplanting van het gewone sterkoraal. Zichtbaar zijn de eieren en spermabundels.

Meer informatie

REEF CARE heeft momenteel meer dan 100 actieve vrijwilligers en bijna 200 particuliere donateurs. Naast wetenschappelijke projecten wordt ook veel werk verzet op het gebied van voorlichting en educatie. Wie zich aangetrokken voelt door het initiatief van *Reef Care* kan contact opnemen met de volgende personen. Algemene informatie: Paul Hoetjes (tel.: 368120); wetenschappelijk coördinator: Manfred van Veghel (613196) of de coördinator van de schildpaddenwerkgroep: Desirée Römer (652757).

Sterrenkundige herfst

De sterrenkundige herfst begint dit jaar op **vrijdag 23 september** om 08.19 uur zomertijd. Op dat moment staat de zon recht boven de evenaar van de aarde. Dag en nacht zijn overal op aarde even lang. Dat meldt de Utrechtse sterrenwacht De Koepel.

Niet elk jaar begint de herfst op 23 september. Volgend jaar begint hij een dag eerder en in 1931 bij voorbeeld begon het najaarseizoen een dag later.

Innovatie zonder risico

vervolg van pag. 3

dustrie toegepast.

Tegenover deze drie methoden zet Halman zijn eigen RDM die hij vervolgens in de praktijk toepast bij een aantal grote innovatietrajecten in de Nederlandse industrie.

In het kort en simpel verwoord, kent de RDM de volgende 11 stappen:

* net voeren van een *intake*-gesprek met de opdrachtgever
* het uitvoeren van een snelle eerste risico analyse
* het afnemen van individuele interviews
* het verwerken van de interviews
* terugkoppeling naar de opdrachtgever
* het samenstellen van een enquête-formulier
* het maken van een overzicht van de uitkomsten en de verschillen hierbinnen
* terugkoppeling naar de opdrachtgever en het voorbereiden van de plenaire vergadering over risico's
* het houden van de plenaire vergadering over risico's
* het opstellen van een samenhangend plan ter beheersing en beperking van het risico
* de evaluatie van de RDM.

Deze methode, het proefschrift gaat natuurlijk veel uitgebreider in op de gebruikte methodologie. De methode is eerst toegepast bij drie Philips bedrijven, waarna de methode in de praktijk is toegepast bij een drietal andere bedrijven, een autobandenfabrikant, een andere Philips-dochter en producent van schroeven van boten. In feite heeft de methode iets van alle drie de eerder genoemde methoden (PPA, FTA en FMEA). Maar er is een aantal verschillen waarom de RDM volgens Halman de voorkeur verdient.

De voordelen van de RDM liggen volgens Halman vooral op het vlak van betere identificatie van de potentiële risicos. Zo wordt de grote van de kloof bepaald tussen hetgeen de huidige organisatie nu aankan en wat dezelfde organisatie in de toekomst moet kunnen om tot een succesvolle projectinnovatie te komen.

Ook is de methode meer systematisch en worden de type risico's beter geïnventariseerd en onderverdeeld in technologische, organisatorische en commerciële projectrisico's. Deze risico's worden besproken, en de verschillen in perceptie van risico tussen de deelnemers vormen aanleiding tot nader onderzoek.

OVERDRAAGBAAR

Een groot voordeel van de door Halman ontworpen risicodiagnose-methodiek is haar overdraagbaarheid. Een extern consultant kan deze methode in principe bij elke produktinnovatie toepassen. Een handleiding met ondersteunende hulpmiddelen en technieken is reeds, als onderdeel van de promotie, geschreven en uitgewerkt. Met andere woorden, een consultant hoeft niet het wiel uit te vinden, Halman heeft er al een klaar liggen.

Halman geeft zelfs aan voor hoeveel uur de externe consultant ingehuurd moet worden (55 uur) en wat voor tijdsbeslag dit op de diverse mensen in de eigen organisatie legt. Mede door de kosten die verbonden zijn aan het implementeren van de RDM lijkt de methode vooral te zijn toegesneden op projecten die gekenmerkt worden als zijnde innovatief, complex en belangrijk voor de organisatie.

Een goed belegde boterham op Curacao zit er voor de heer dr. Joop Halman waarschijnlijk niet in. Daarvoor is het Curaçaose bedrijfsleven niet innovatief genoeg ingesteld. Maar voor degenen hier die wel een grote produktinnovatie willen doorvoeren, en het risico hiervan in kaart willen brengen, weten nu tenminste dat ze ook bij een Curaçaoënaar terecht kunnen.

EEN PROEFSCHRIFT dient altijd vergezeld te gaan van stellingen. Een groot deel van de stelling vloeit voort uit het verrichte onderzoek, een andere deel heeft hier niet altijd veel mee te maken zoals de stelling 12 (speciaal voor muziekliefhebbers):

Uit de Curaçaose walsen van Jan Gerard Palm (1831-1909), Jacobo Palm (1887-1982) en Robert Rojer (1939), valt van een bet-overgrootvader op grootvader op kleinzoon overdraagbare innovatiepassie voor de variatiemogelijkheden met het dactyluspatroon af te leiden.

En wat denk u van stelling 13: Het risico samenhangend met het getal 13 wordt vaak overschat.

Overbevolking bedreigt de wereld

= door Jeff Sybesma =

Onlangs las ik een kort bericht in de krant dat nuchter vermeldde dat onze aardbol momenteel 5,6 miljard mensen telt. Elk jaar komen er zo n 94 miljoen mensen bij (de *Amigoe* 17/8/94). In het jaar 2030 wonen er op onze aardbol 8,5 miljard mensen, bijna twee keer zoveel als nu. Van deze enorme hoeveelheid mensen komt 90 procent voor rekening van de ontwikkelingslanden. Deze gegevens zijn recentelijk gepubliceerd door de Wereldbank. De groei van de wereldbevolking zal niet overal even groot zijn. Zo zullen de onderontwikkelde landen veel sneller blijven groeien dan de westerse landen, waar de groei in sommige gevallen momenteel zelfs negatief is.

De vraag is of deze snelle toename een probleem voor de wereld is. Indien al deze mensen genoeg te eten zouden krijgen en een plekje om te wonen hebben, is er in principe geen probleem. Toch is dat niet zo. Iedereen weet dat er een enorm verschil is in levenstandaard tussen de westerse, ontwikkelde landen en de onderontwikkelde landen.

RUIMTEGEBREK

Het eerste grote probleem bij een toenemende bevolking is gebrek aan ruimte. Mensen gaan wonen waar zij het beste in hun eigen levensbehoefte kunnen voorzien. Zo dicht mogelijk bij de bron van het leven namelijk water. Om die reden wonen steeds meer mensen in kustgebieden. Geschat wordt dat binnen dertig jaar één miljard mensen meer dan er op dit moment op de aarde zijn in kustgebieden zullen wonen. Als het gebruik van de kuststreek doorgaat, zoals die nu plaats vindt, dan zal tegen die tijd 70 procent van de koraalriffen en 60 procent of meer van de bestaande mangroves en moerasgebieden zijn verdwenen.

Daarbij moeten wij niet vergeten dat 80 procent van de wereldvisvangst plaats vindt langs de kust en dat het grootste deel van deze vissen op een of andere manier afhankelijk is van de koraalriffen, mangroves en moerasgebieden, hetzij als broedplaats hetzij als leefomgeving. In hun drang om meer ruimte vernietigen mensen zelfs de bronnen van hun eigen voedselvoorziening.

Gezien het gebrek aan ruimte gaan de mensen steeds meer op elkaar wonen en creëren daarmee megasteden waar miljoenen mensen boven op elkaar wonen. In zulke conglomeraties van mensen ontstaan volkomen nieuwe problemen. Denk maar aan verkeersproblemen en hygiëne.

VOEDSELGEBREK

Naast ruimte is het tweede probleem dat ontstaat een gebrek aan voedsel. Door een toenemende bevolking is er meer voedsel nodig welke uit een steeds kleiner gebied vandaan moet komen, waardoor de kans op een overexploitatie niet gering is. Vispopulaties over de gehele wereld worden overbevist door steeds meer vissers. Overbevissing kan zelfs leiden tot het totaal in elkaar klappen van de visindustrie van gehele regio's wat op sommige plaatsen reeds gebeurt.

Dezelfde problemen geschieden op het land. Door de trek naar de kuststreken worden vaak de meest vruchtbare streken opgeofferd voor woonruimte en toegangswegen in plaats van landbouw en veeteelt. Dus meer en meer mensen moeten voedsel krijgen van steeds minder kwalitatieve gronden. Het is duidelijk dat een groot deel van de wereldbevolking nu al een gebrek heeft aan een minimum aan voedsel om gezond te zijn. Toch is het nog steeds mogelijk om iedereen te voorzien van het bestaansminimum aan voedsel.

De moderne techniek is in staat om op steeds kleinere gebieden superprodukties te krijgen. Maar niet iedereen heeft toegang tot deze technologische revolutie. Slechts een handjevol landen heeft deze technologie om veel en gevarieerd voedsel te produceren, tegen de rest van de landen die deze technieken niet heeft en ook niet kan betalen. De verdeling van voedsel tussen noord (het rijke Westen) en zuid (de armen) is momenteel volledig uit balans.

VERKWISTING

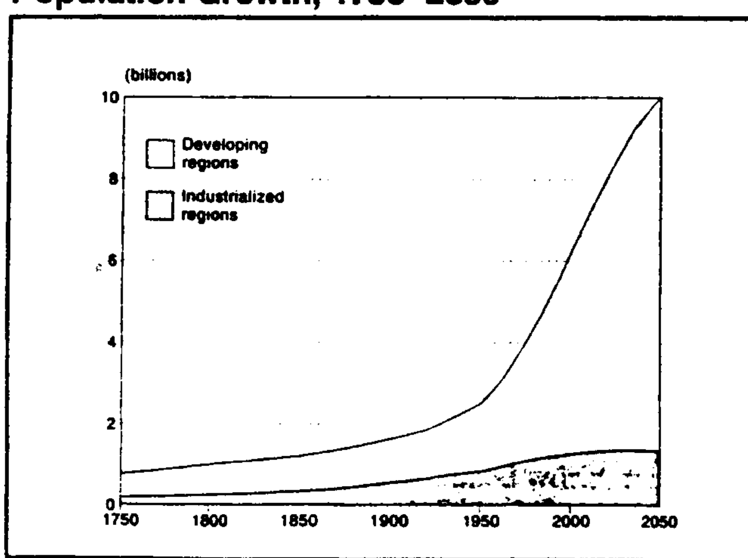
Wat daarbij ook nog een rol speelt is dat het rijke Westen ontzettend verkwistend en steeds verkwistender omgaat met de haar toch al grote hoeveelheden ter beschikking staande energie. Zo maken de VS en Europa ongelimiteerd gebruik van fossiele brandstof (olie) die op dit moment zelfs goedkoper is dan mineraalwater in flessen. De hoeveelheid koolstofdioxide (CO2), veroorzaker van het broeikaseffect, die de VS produceren, is meer dan die van China en India samen.

De rijke landen bestaande uit slechts 22 procent van de wereldbevolking consumeren meer dan 90 procent van de natuurlijke hulpbronnen en produceren bijna 90 procent van de voornaamste vervuilende stoffen. Sinds 1950 heeft de top miljard rijken van deze wereld hun consumptie aan energie, vlees, staal, koper en hout verdubbeld, terwijl de armste 1 miljard, met een jaarinkomen dat gelijk is aan een weekloon van een westerling, zijn verbruik nauwelijks heeft uitgebreid.

Wat wel is toegenomen bij de armen is valse hoop op een beter leven. Door een verbetering van de media en beelden op tv wordt hen iedere dag getoond hoe de rijken leven en doet de wens hiernaar bij de armen groeien. Toch zullen zij dit leven nooit leiden. Indien vandaag de dag iedereen zou leven als de rijken in Hollywood, zullen de niet vernieuwbare grondstoffen van deze aarde binnen twee decennia opgebruikt zijn. Olie al binnen zeven jaar. Daarnaast zou zo n levenstijl zoveel CO2 produceren dat de temperatuur van deze wereld zo hoog zou worden dat de mensheid zou uitsterven.

De Caïro Kraker

Trends and Projections in World Population Growth, 1750–2050

Sources:
1. United Nations (U.N.) Population Division, *Long-Range World Population Projections: Two Centuries of World Population Growth, 1950–2150* (U.N., New York, 1992), p. 22.
2. Carl Haub, Director of International Education, Population Reference Bureau, Washington, D.C., 1993 (personal communication).

CAÏRO

Van 5 tot 13 september aanstaande zal te Caïro, Egypte, de wereldbevolkingsconferentie plaatsvinden waar gesproken zal worden over de hiervoor geschetste problematiek. Het voornaamste doel is de stabilisatie van de wereldbevolking en het stopzetten van de snelle toename. Het meest ideale zou de nuloptie zijn, waarbij de bevolking stabiliseert op het niveau van nu. Maar zelfs als vandaag iedereen besluit niet meer kinderen te krijgen dan om zichzelf te vervangen zal het nog wel enige tijd duren voor dit in de cijfers te zien is. Ook de Nederlandse Antillen zullen met een delegatie deelnemen. Met onze bevolking van 250.000 zijn we slechts een druppel. Toch kunnen we wat leren omdat dezelfde problemen ook bij ons spelen.

De oplossingen die op de Caïro-conferentie zullen worden aangedragen zullen in de eerste plaats gezocht worden in de sfeer van *family planning*. Iedereen is er zeker van dat gezinnen ervan overtuigd moeten worden om niet meer dan twee kinderen te krijgen. Hiermee wordt de nuloptie bereikt want twee kinderen vervangen slechts de ouders en zorgen niet voor een toename maar voor een vervanging. Helaas blijkt de manier waarop aan *family planning* moet worden gedaan niet bij iedereen hetzelfde te zijn.

VATICAAN

Ondanks het feit dat het Vaticaan niet zelfstandig aan de Caïro-conferentie meedoet en slechts een *observer* status heeft, blijkt het toch genoeg invloed te kunnen uitoefenen om landen als Honduras, Argentinië, Benin en Nicaragua een zodanig standpunt in te laten nemen dat woorden als voorbehoedmiddelen, abortus en zelfs *family planning* uit het concept actieplan werden weggelaten. En het zijn juist deze woorden die noodzakelijk zijn voor een adequate aanpak van het probleem. Iedereen heeft naar mijn mening het recht om zijn eigen godsdienst te beleiden, maar als een religie in staat is maatregelen tegen de zichtbare ondergang van deze wereld tegen te houden vraag ik me af wat met christendom bedoeld wordt.

Wat mij nog meer stuit is dat dezelfde kerk niet in staat is met reële en praktische alternatieven te komen om een steeds groter wordende groep marginalen te helpen. Het is niet de kerk die voor eten, kleding, onderdak en medicijnen zal zorgen, maar het is de rest van de mensheid. Laat de kerk zich dan afzijdig houden van bevolkingsvraagstukken. Toen de heilige schrifturen werden geschreven en daarin werd opgenomen 'gaat heen en vermenigvuldig u', waren er niet meer dan een paar miljoen mensen op de hele aardbol. Zelfs een kleine epidemie als de pest was toen in staat de mensheid op de rand van uitsterven te brengen. Daarom was het noodzakelijk om een zo hoog mogelijke geboortecijfer te houden. Deze attitude wordt nog steeds krampachtig vastgehouden. Toch zal dit op zo korte termijn mogelijk moeten veranderen naar het tegenovergestelde waarbij onze soort zo min mogelijk nakomelingen dient te krijgen.

VOORBEHOEDMIDDELEN

Ondanks deze urgentie blijkt toch dat de noodzaak voor veilige, goedkopere en makkelijke voorbehoedmiddelen nog steeds onderschat wordt. De farmaceutische industrie geeft slechts 3 procent van de inkomsten uit voorbehoedmiddelen uit voor onderzoek op dit gebied. Dit ligt beduidend lager dan de norm voor R&D voor geneesmiddelen. Voorbehoedmiddelen voor de man zijn nog slechts in de aanloopfase.

Het is van het grootste belang dat de rijkdommen van de wereld op een eerlijke manier verdeeld worden. Het mag niet zo zijn dat één miljard mensen het uitzonderlijk goed hebben en de rest het met heel veel minder moet doen. Het rijke Westen kan en moet veel meer doen om onze mindere broeders en zusters uit de ellende te trekken van hun marginale bestaan. Wij moeten ze helpen minder snel in aantal te groeien.

Naast een betere verdeling hoort ook een minder verspillende levensstijl door de rijken. Doe meer met minder. Produceer goederen die minder grondstoffen verspillen en minder vervuiling veroorzaken. Deze gedachtegang is nog maar net op gang gebracht en kan nog veel verder worden uitgewerkt. We moeten omschakelen van een leven waarbij nadruk wordt gelegd op kwantiteit van bestaansmiddelen naar een van kwaliteit van leven. Het leven is geen opstapeling en verzameling van materiële goederen. Het is meer een kwalitatief goed leven voor iedereen.

Een van de gebieden waar veel aandacht aan besteed zal moeten worden is het verbeteren van de volksgezondheid in zijn algemeenheid en die van bijzondere groepen in het bijzonder. Vrouwen nemen in deze een bijzondere plaats in. Door hun een betere medische verzorging te garanderen zullen veel minder clandestiene abortussen worden verricht als middel om de kindertoename te beperken. Dagelijks sterven er over de wereld 500 vrouwen door dergelijke illegale praktijken. Hier staat nooit iets over in de krant. Wel als er een ergens een vliegtuig met tientallen doden neerstort.

Velen zijn ervan overtuigd dat veel en veel meer aandacht moet worden besteed aan vrouwen. Door hen een betere educatie te geven kunnen zij en zullen zij zelf over hun voortplanting kunnen beslissen en genoegen nemen met minder kinderen. Vrouwen zijn van nature wezens die aan de dag van morgen denken en hierdoor rationeler dan mannen over het leven denken. Deze laatste groep denk vooral aan hun plezier op dit moment. Volgens een recent artikel in de *Time* is het zelfs genetisch. Het zullen daarom naar mijn mening vrouwen zijn die er uiteindelijk voor zullen zorgen dat deze wereld niet aan korte termijn denken ten onder gaat.

ONZEKERHEDEN

Te Caïro zullen allerlei creatieve ideeën worden gelanceerd om de bevolkingstoename in te dammen. Vele van deze ideeën hebben hun waarde via kleinere projecten reeds bewezen. Toch zal men heel voorzichtig te werk moeten gaan. Datgene dat mogelijk in Afrika goed werkt, kan in Latijns-Amerika volslagen verkeerd uitpakken.

Vele Mexicanen vluchten de grens met de VS over om in Californië een beter leven te kunnen leiden. De theorie is dat mensen, die door wat voor oorzaak dan ook, uit de armoede worden getrokken minder kinderen zullen produceren. Bij onderzoek onder de Mexicanen bleek dat dit niet opging. Gemiddeld hadden de Mexicanen in Los Angeles een grotere schare kinderen dan thuis in Mexico-City waar de omstandigheden veel slechter zijn. De reden? Betere sociale voorzieningen waar een gezin van verzekerd is en daarom geen probleem ziet om nog een kind te krijgen.

CULTURELE OBSTAKELS

Een belangrijk aspect dat overwonnen zal moeten worden zijn culturele obstakels. Door de tijden heen zijn volledig verkeerde denkbeelden in onze culturen gekropen die negatieve invloed uitoefenen op het bevolkingsprobleem. Denk alleen maar aan het machismo dat in onze contreien hoog in het vaandel van menig man (én vrouw) staat. Het is immers in hun ogen stoer om veel kinderen te produceren en gebruik van voorbehoedmiddelen is niet mannelijk. Mannen hoeven niet de verantwoordelijkheid te dragen voor hun voortplantingsdaden en ga zo maar door. De sexuele revolutie die in de westerse maatschappij reeds achter ons ligt en gelijkwaardigheid tussen man en vrouw teweeg gebracht heeft, moet nog in vele ontwikkelingslanden worden begonnen.

Ook met betrekking tot *family planning* zullen de congresgangers in Caïro zich moeten realiseren dat het traditionele gezin (vader, moeder en enkele kinderen), zoals dat door iedereen automatisch aanvaard wordt, slechts één van de vele mogelijkheden zijn. Eénouder gezinnen maken vandaag de dag het grootste deel uit van de maatschappij of meer losse verbintenissen tussen man en vrouw met een stel kinderen hier en daar kunnen niet worden gebagatelliseerd. Ook hier helpt de kerk niet mee die zich star aan het huwelijk blijft vastklampen.

JEFF Sybesma werkt als beleidsmedewerker op het departement Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Zijn voornaamste taak is het ontwikkelen van beleid voor een duurzaam gebruik van natuur en milieu. Ondanks zijn activiteiten op dit gebied is hij zich terdege bewust van het feit dat de voornaamste oorzaak van de natuur- en milieuproblemen de mens zelf is. Indien er geen mensen zouden zijn dan sterven er geen dieren en planten uit door een ongelimiteerde jacht, verzamelwoede en destructie van habitat. Dan worden de lucht, de bodem en de zee niet vervuild met de meest giftige stoffen. Dan is er geen aantasting van de ozonlaag en raken allerlei niet vernieuwbare hulpbronnen niet op.

Uiteraard heeft dit allemaal te maken met hoeveelheden. Hoe meer mensen hoe erger de bovengeschetste problematiek. Daarom moet er, wil je de natuur en het milieu beschermen, zeker iets gebeuren aan het bevolkingsvraagstuk. Sybesma, op persoonlijk titel, geeft in deze bijdrage zijn sombere visie over overbevolking.

DOOMSDAY SCENARIO

Het is mijn conclusie dat de conferentie te Caïro te laat komt en niet wezenlijk iets aan de sterk groeiende bevolking zal kunnen doen. Dat is ook niet erg want het is een natuurwet dat elke soort zichzelf zal reguleren. Kijk maar naar lemmingen in Noorwegen die wanneer hun populatie door overbevolking tekenen van stress begint te vertonen en masse zelfmoord plegen door van de rotsen te springen. De wereld van de 21e eeuw zal bestaan uit twee groepen die qua bevolking zijn gestabiliseerd. De eerste en rijke groep landen zal ten koste van alles ervoor zorgen dat hun levenswijze niet wordt aangetast. De grondstoffen voor hun welzijn hoeven niet per se uit eigen land te komen. Deze halen zij, desnoods met geweld, uit andere landen. De stabilisatie van deze bevolkingsgroep geschiedt welbewust en uit eigen vrije wil.

MARGINALEN

De tweede en veel grotere groep mensen op deze aardbol stabiliseert zich op een heel andere manier. Naast een enorme armoede en een echt minimum bestaan, zal er een balans ontstaan tussen een snelle aanwas met een even snelle afname door allerlei oorzaken. Deze zijn snel om zich heen grijpende besmettelijke ziektes, waarvan velen met behulp van de aanwezige medicijnen in de rijke wereld onderdrukt of uitgeroeid hadden kunnen worden, maar wat niet gebeurt. Daarnaast is er een heftige strijd om de aanwezige schaarse middelen, waarvan ook nog een groot deel verkocht wordt aan de rijke wereld, en waarbij slechts de sluwsten en sterksten overwinnen. Een echte Darwinistische *survival of the fittest*.

De rijke landen zijn uiteraard doodsbenauwd voor die hele grote groep armen die hen nummeriek veelvoudig de baas zijn. Deze staan te trappelen bij de grenzen om binnen te mogen worden gelaten desnoods met geweld. Het is met behulp van de technologie dat dit wordt verijdeld. Dit wordt nog versterkt door de wapenleveranties uit de rijke landen. Laat de armen zich zelf maar afslachten in hun gevecht om de laatste middelen van bestaan!

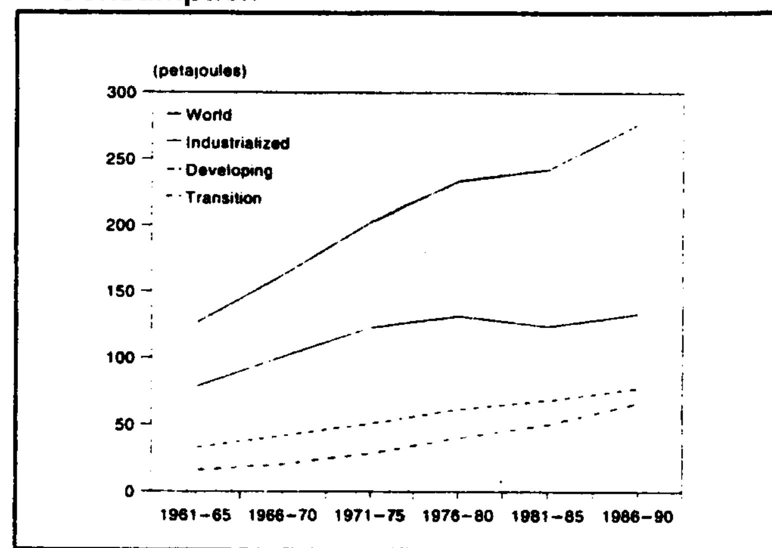
Hopelijk is mijn zojuist geschetste *Doomsday* scenario alleen maar een boze droom, een *science fiction* verhaal. Toch als we eerlijk zijn en goed om ons heen kijken zien we dat bepaalde genoemde zaken reeds plaatsvinden. Kijk maar naar de stroom economische vluchtelingen naar de rijke landen van Noord-Amerika en Europa. Deze landen worden steeds moeilijker in hun opvang van deze mensen en grendelen hun grenzen steeds meer af.

Kijk naar de Golfoorlog waarbij de belangen der rijke landen met smartbommen beschermd zijn. Kijk naar Afrika waar de ene stam de andere afslacht en waar ongenezelijke ziektes als aids miljoenen doden veroorzaken, en toch is de absolute toename in mensen niet te stuiten. Kijk naar de Balkan. Het grootste gedeelte van de mensen in Afrika, Azië en China leeft op de rand van een bestaansminimum en zal dat voorlopig ook wel blijven doen.

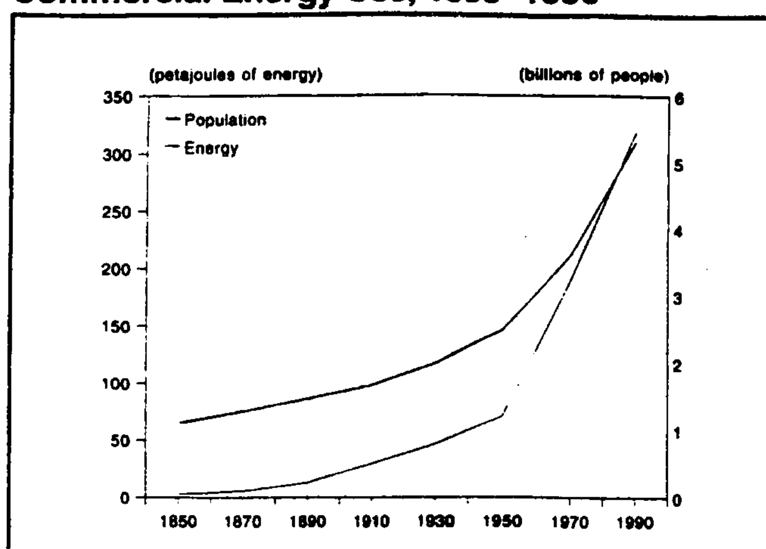
Hopelijk wordt in Caïro nu eens opgehouden met politiek spelen en echt aandacht gegeven aan de problemen van deze wereld. Het wordt tijd dat wij tot daadwerkelijke acties overgegaan, waarbij het onvermijdelijk zal zijn dat wij allemaal een gedeelte inleveren. Maar ik betwijfel het!

Fossil Fuel Trends, Five-Year Averages, 1961–90

Consumption

Growth of World Population and Commercial Energy Use, 1850–1990

Source: Adapted from figures compiled by John Holdren in "Population and the Energy Problem," *Population and Environment*, Vol. 12, No. 3 (Spring 1991), p. 245.

= door Marius Bremmer =

Waar anders heeft Nieuwe Wereld zo'n rijke historie?

Mexico geeft geheimen prijs over geschiedenis der Azteken

Mexico komt steeds vaker in het nieuws. Niet alleen door vergaande vervuiling in de hoofdstad Mexico City of door de aanslag op een belangrijke presidentskandidaat; ook goede berichten dringen door. Het land is in de Caribische regio een geduchte concurrent geworden op het gebied van toerisme met een badplaats als Cancun en al helemaal door het sluiten van de North American Free Trade Association (Nafta) met de VS en Canada hoopt het land verder te komen in de vaart der volkeren. Een bezoek aan Mexico is razend interessant. Onze medewerker Marius Bremmer maakte er vooral onder de indruk van de historie, die op Curacao (Groot Kwartier) geëerd wordt in de benaming van de straten Montezumaweg en Aztekenweg...

Het huidige Mexico City is gelegen in een groot vulkanisch bekken, waar maar weinig wind staat. Daardoor blijven de afvalgassen van industrie en verkeer er hangen tot een hinderlijke smog. Wie gevoelig aangelegd is, krijgt in de stad al snel last van prikkelende ogen en een zere keel. Ook een kouwtje loopt men er snel op: het laagste punt van dit dal ligt 2240 meter boven de zeespiegel. Dat levert frisse avonden op. De doorsnee van het dal bedraagt 120 bij 70 kilometer. Daarmee is de stad groter dan welke andere metropool in Latijns-Amerika!

INPOLDERING

Bij mijn avondwandelingen door het centrum van de stad verbaas ik mij over de hoeveelheid historie, die zich onder mijn voeten heeft afgespeeld. Meende ik altijd dat de bloei van indiaanse culturen in een ver verleden was, hier in Mexico City kom ik er achter dat de Azteken nog niet eens zo heel erg lang geleden het onderspit delfden tegen de Spanjaarden. En af en toe lijkt het er even op alsof je ze nog steeds over straat ziet lopen, die Azteken. Er is — lijkt mij — genoeg bekend het hedendaagse leven in de grote steden van Latijns-Amerika. Daarom duik ik graag eens wat dieper in de geschiedenis.

In de twaalfde eeuw na Christus trokken de Mexica's het gebied van het huidige Mexico binnen, om later onder de naam 'Azteken' bekender te worden. Het verhaal gaat, dat een rondtrekkende groep Azteken een oude profetie vervuld zag: op zekere plaats streek een adelaar neer op een cactus om een slang op te eten. Hun stamgod Huitzilopochtli beval hen vervolgens om zich daar definitief te vestigen. Op die plaats, een moerassig, met riet begroeid eilandje in het door bergen omringde Texcocomeer, stichtten de Azteken in 1325 hun hoofdstad Tenochtitlán, het huidige Mexico City.

De voorstelling van de adelaar met cactus en slang is het nationale wapen van Mexico geworden en staat tegenwoordig op de vlag, op munten en op alle overheidsstempels. De Azteken ontpopten zich als ware weg- en waterbouwkundige ingenieurs. Ze ontwikkelden een inpolderingsmethode om het eilandje, waarop Tenochtitlán lag, uit te breiden. Er werden matten van riet gevlochten die vol werden gestort met zand. Daarop plantte men bomen, die met hun wortels de drijvende eilandjes aan de bodem van het meer verbonden. Een systeem van kanalen voerde het overtollige water af. Viaducten voorzagen de stad van goede kwaliteit drinkwater uit de omliggende bergen. Dat alles vormt tegenwoordig het onvoorstelbare fundament voor de ontelbare wolkenkrabbers die de stad inmiddels rijk is!

De stad Tenochtitlán groeide en bloeide. Groot-Tenochtitlán was een stad van wel 400.000 inwoners, de grootste stad op het Amerikaanse continent. In de 'oude wereld' waren alleen Londen en Peking in die tijd groter. Rome bij voorbeeld had maar 100.000 inwoners, Hamburg moest het doen met minder dan 50.000. In het centrum bevond zich een groot plein, omgeven door veertig tempels voor de afzonderlijke goden. De piramide voor de oorlogsgod, de *Templo Mayor*, domineerde het gehele gebied. Zo belangrijk was de godsdienst in het algemeen en de zonne- annex oorlogsgod in het bijzonder. Goden maakten de dienst uit, priesters vertolkten wat er geboden werd en het volk gehoorzaamde. Op het laatst strekte het rijk der Azteken zich uit over de oppervlakte van ongeveer het huidige Mexico.

MENSENOFFERS

De Azteken waren een krijgshaftig en oorlogszuchtig volk: de god van de oorlog nam een belangrijke plaats in hun leven in. Ze onderwierpen vele omliggende volken. Krijgsgevangenen dienden als slaaf of als godenoffer. De zonnegod werd bij voorkeur gediend met het offeren van een mensenhart. Dit offer deed de zon dagelijks weer opkomen om de mensen te verwarmen en de planten te doen groeien.

De 'slachtoffers' werden door vier priesters bij de armen en benen gepakt en zo ruggelings over een steen gelegd, zodat de rug gebogen was en de ribben geweldig uitstaken. Het slachtoffer moest een en ander met kloppend hart hebben ondergaan. Daar nu was het de vijfde priester om te doen. Met een vlijmscherp mes daalde deze priester in de mensenborst neer en werd het nog kloppende hart uitgerukt. Vervolgens werd het hart naar de zon opgehouden. Het vrijkomende bloed werd in een stenen schaal opgevangen.

De Azteken wisten niet van ophouden. Om de goden gunstig te stemmen werden vrouwen onthoofd, kinderen op het altaar verdronken en mensen werden als offer ook wel levend gevild. De schedels van de slachtoffers werden aan een spies geregen en bij de tempels in galerijen bijgezet. De bevolking vocht erom op de offersteen te mogen sterven. Beroemde krijgers sloegen een promotie af om als slachtoffer te mogen sterven, gevangenen wilden niets liever. Zo bereikte men — naar ieders stellige overtuiging — het paradijs van de zonnegod!

Even buiten Mexico City bevinden zich de piramiden van de zon en van de maan. In één klap werd het stadje Teotihuacan wereldberoemd...

Bijgaand schilderij van keizer Montezuma is in de 16e eeuw door een Europese schilder vervaardigd. De schilder moet over goede informatie hebben beschikt: bewaard gebleven beschrijvingen van de lichaamsbouw van de vorst komen overeen met de afbeelding in olieverf.

GOUDKOORTS

Uiteraard weten wij dit alles over de Azteken, omdat de Spanjaarden het met eigen ogen hebben gezien en laten optekenen. Hun aanvoerder was Hernán Cortés, een Spaanse jongen uit de arme adel. Aan de universiteit van Salamanca studeerde hij rechten, 'daar de loopbaan van een jurist evenzo goede vooruitzichten op rijkdom als op eer bood', zo schrijft zijn biograaf. In 1504 kiest Cortés het ruime sop, in de richting van het twaalf jaar daarvoor door Columbus ontdekte Amerika. De goudkoorts had zich van hem meester gemaakt.

Vanuit het huidige Cuba, het toenmalige centrum van de Spaanse machthebber Don Diego de Velázques, deden geruchten de ronde, dat er in de richting van de ondergaande zon schatrijke stammen leefden. Tijdens tochten langs de kust had Cortés dit ook al wel begrepen. De expeditie werd in gereedheid gebracht. Cortés beschreef deze als volgt: "Dat wij, zonder de stuurmannen en de eigenlijke zeelieden, precies 508 man sterk waren. Daarbij kwamen 109 zeelieden en zestien paarden. Wij hadden 32 boogschutters, dertien musketiers, ons grof geschut en vier falconetten."

De voorgenomen tocht naar de Aztekenhoofdstad Tenochtitlán en het eigen streven der Azteken werd een spel van kat en muis. Als tolk voor Cortés diende Malinche, een schone indiaanse vrouw, hem door een kuststam ten geschenke gegeven. Malinche had een talenknobbel zodat ze het Spaans snel had geleerd van een Spanjaard die jaren daarvoor op de kust schipbreuk had geleden en zich op zijn beurt — noodgedwongen — de lokale indiaanse taal had eigen gemaakt.

Met voedsel voor de soldaten en geschenken voor Karel V in Europa probeerden de Azteken de aftocht van de Spanjaarden te kopen. De geschenken maakten Cortés alleen maar nieuwsgieriger: "Het eerste was een buitengewoon fraai werk, een gouden, rijkversierde schijf ter grootte van een wagenwiel die, volgens kenners, haar 20.000 gouden piasters waard was. Ze stelde de zon voor. Vervolgens kwam de maan, een zware, nog grotere zilveren schijf, versierd met talrijke figuren. En tenslotte een eerder door ons geschonken monnikskap, tot bovenaan met fijne goudkorrels gevuld, zoals ze uit de mijnen komen. Ze waren minimaal 3000 piasters waard."

Voor Cortés was het duidelijk: in dit land zijn rijke goud- en zilvermijnen. Hij vervolgt: "Ze brachten verder in goud en zilver gevatte bossen met veren en waaiers, figuren van honden, tijgers, leeuwen en apen... louter bijzonder fraaie werken van zuiver goud."

Op mijn terrasje — de schoenen zijn zojuist weer gepoetst — mijmer ik over de vraag: wat zou er gebeurd zijn als de Spanjaarden nooit naar Mexico waren gekomen? Hadden de Azteken op andere wijze het onheil kunnen afwenden?

Op 8 november 1519 vond de historische ontmoeting tussen Cortés en de vorst der Azteken plaats, in de Aztekenhoofdstad Tenochtitlán. Het Aztekenrijk werd bestuurd door keizer Motecuhzoma II Xocoyotzin —ook wel eenvoudigweg Montezuma genaamd. De beschrijvingen van de historici zijn zeer gedetailleerd:

"Hij zat op een draagstoel die met groene veren en met edelstenen bezet loofwerk van goud en zilver was versierd. De pracht en praal was verrassend. We zagen voor het eerst de grote massa van steden en dorpen die midden in het meer gebouwd was en het nog grotere aantal plaatsen aan de oevers en tenslotte de zeer goed onderhouden, kaarsrechte wegen die naar de stad Mexico voeren. Wij waren ten zeerste verbaasd over dit toverrijk, het leek onwerkelijk. Sommige van onze mannen meenden dat het allemaal droomgezichten waren."

Het moet oogverblindend zijn geweest. Nog een citaat uit de ooggetuigeverslagen: "Wij werden in ware paleizen ingekwartierd, in enorme gebouwen van fraai uitgehouwen quadersteen. Alle vertrekken waren behangen met katoenen tapijten. Bij deze paleizen behoorden schitterende tuinen met veel bloeiende bloemen, rozenhagen en bloembedden, met fruitboomgaarden en een dijk die via een kanaal met het meer verbonden was. Men kon totaal niet uitgekeken raken. Voorwaar, ik geloof niet dat er vóór ons mooiere landen zijn ontdekt!".

De weelde rond de vorst zelf was overdadig: "De voornaamste dragers begeleidden Montezuma van zijn draagstoel, namen hem onder de arm en leidden hem tot onder een prachtige troonhemel die versierd was met groene veren, fijn snijwerk van goud en zilver, parels en edelstenen. Montezuma droeg een soort van halfhoge laars die met juwelen was bezet en gouden zolen had. Men spreidde goude doeken voor hem uit op de grond, opdat zijn voeten de naakte grond niet behoefden te raken. Niemand waagde hem in het gezicht te kijken, alleen de vier vorstelijke neven durfden hem aan te kijken."

Na vier dagen kwam Cortés met zijn eerste daad van de missie op de proppen. Tijdens zijn bezoek aan de *Templo Mayor*, moet Cortés tegen Montezuma hebben gezegd: "Inderdaad, ik kan niet begrijpen dat een zo groot heerser als u in deze goden kunt geloven, die toch geen godheden kunnen zijn. Sta ons toe een kruis op de top van deze tempel te plaatsen en in een vertrek naast uw oorlogs- en hellegod een Moeder Godsbeeld. U en uw *papas* (priesters) zult spoedig zien welke angst deze goden zal aangrijpen." Montezuma weigerde, twee dagen later werd hij gevangen genomen.

MASSAMOORD

Om het vege lijf te redden schikte Montezuma zich in eerste instantie in een vazalpositie. Tijdens een korte afwezigheid van Cortés waren de Azteken evenwel in opstand gekomen tegen de in Tenochtitlán overgebleven Spanjaarden. Montezuma werd tijdens een toespraak tot het volk door zijn eigen mensen gestenigd. Het lukte Cortés een jaar later pas — na zware nederlagen — de achtergebleven Spanjaarden te ontzetten. De bevolking van Tenochtitlán was inmiddels bijna helemaal het slachtoffer van een pokkenepidemie geworden.

De Europeanen hadden deze in Mexico onbekende ziekte geïmporteerd, de Azteken bleken er niet tegen bestand. Op 13 augustus 1521 trok Cortés de stad binnen. De Spanjaarden hadden de volgende aanblik: "In de huizen op het meer en op het land, in de kanalen en op de vele pleinen lagen overal lijken en schedels. Door vele straten en door de hallen en hoven rondom het hoofdplein kon men nauwelijks meer lopen. Ik heb de beschrijvingen van de verwoesting van Jeruzalem gezien; ik weet niet of daar zoveel doden waren. Zelfs Cortés was onwel geworden, zo verpest was de lucht in de stad. Na de overgave sleepten drie dagen lang volgepakte wegen en dammen lange rijen erbarmelijke figuren zich weg. Mannen, vrouwen en kinderen sleepten hun krachteloze lichamen uit de stad, een jammerlijke lijkstoet. De stad zag er uit als een pas geploegde akker, want de mensen hadden wortels gezocht, uitgetrokken en gegeten. De bomen hadden geen bast meer. Er was geen zoet water meer."

De Azteken waren onderworpen. Ze bekeerden zich massaal tot het rooms-katholicisme; hun goden hadden het immers laten afweten tegen die van Cortés? De stad Tenochtitlán werd door de Spanjaarden volledig verwoest. Uit de puinhopen verrees het huidige Mexico City. Spaans werd de voertaal. De bevolking vermengde zich deels met de bezetter. De Azteekse beschaving verdween onder het puin. Vrijwel alle gouden en zilveren voorwerpen van de Azteken werden omgesmolten en naar Europa gevoerd, ter bekostiging van de Tachtigjarige Oorlog tegen de Nederlanden of ter opluistering van paleizen en kerken. Piet Hein wist één van die 'Zilvervloten' te bemachtigen. Dat feit is in ons koninkrijk bekend.

ARCHEOLOGIE

In 1978 werden tijdens grondwerkzaamheden in Mexico City belangrijke vondsten gedaan. Die ontdekkingen worden voor de toerist breed uitgemeten. Op fraaie wijze tonen de Mexicanen in het straatbeeld dat — anders dan steeds was aangenomen — de grote kathedraal van de stad niet op maar net naast de oude *Templo Mayor* van de Azteken gebouwd. Het graafwerk in de stad vond dus juist daar plaats, waar de belangrijkste cultusplaats van de Azteken was. Sculpturen, stenen maskers, juwelen, vaatwerk en cultusvoorwerpen van onder andere de krijgs- en zonnegod Huitzilopochtli kwamen boven.

Deze vondsten vormen de kern van internationale tentoonstellingen, waarmee Mexico in de wereld aandacht vraagt voor haar roemrijke verleden. Ook schatten uit Teotihuacan baren opzien. Dit is een gebied vlakbij de huidige Mexicaanse hoofdstad, beroemd vanwege de daar nog steeds te bezichtigen piramiden van de zon en de maan. Pronkstuk van de Mexicanen is het Museo Antropología in Mexico City. Daar bevindt zich de Aztekenkalender, een grote steen die duidelijk maakten, dat de Azteken beschikten over een preciezer kalender als de onze.

Ik ben er stil onder geworden. Want: waar anders dan in Mexico City heeft de Nieuwe Wereld zo'n rijke historie uit de pré-Columbiaanse tijd?

Bovenop de puinhopen van de Aztekenhoofdstad Tenochtitlán verrees het huidige Mexico City, een van de grootste en volste steden ter wereld...

(foto's Marius Bremmer)

Ziek & Gezond

Max Ooft

Levercirrose

Levercirrose is de medische naam voor verschrompeling van de lever. Dat is een ernstige ziekte, waarbij de werking van de lever verloren gaat. Dit gaat gewoonlijk geleidelijk aan, maar komt soms ook pas op bejaarde leeftijd tot uiting, of geeft juist heel plotseling ernstige verschijnselen. Het is geen zeldzame afwijking; als enkelvoudige doodsoorzaak zou het zelfs tot de eerste tien behoren in de meeste westerse landen! *Cirrose* komt meer voor bij mannen en staat in veel gevallen in direct verband met alcoholmisbruik.

De lever heeft gewoonlijk als functie, schadelijke stoffen die in het bloed voorkomen, onschadelijk te maken. In de lever worden er ook belangrijke eiwitten gemaakt, evenals stoffen die een rol spelen bij de bloedstolling. Koolhyddraten (suikers) en bepaalde hormonen worden er verwerkt en vitamines en ijzer worden in de lever opgeslagen. De lever produceert ook gal, dat nodig is bij de vertering van voedsel, met name van vetten. Als de lever echter beschadigd wordt, zullen al deze functies wegvallen, met alle gevolgen vandien.

Bij een langdurige schadelijke prikkel, bij voorbeeld de giftige werking van alcohol, zullen levercellen doodgaan, en in de plaats van die cellen komt er een litteken. Hoe langer het proces van beschadiging doorgaat, hoe meer littekenweefsel er ontstaat in de lever. En tenslotte wordt de lever een knobbelige, verschrompelde massa die niet meer werkt: *levercirrose*.

OORZAAK

De oorzaak van *levercirrose* is in het algemeen dus een langdurige, beschadigende werking. De belangrijkste oorzaak hiervoor is het misbruik van alcohol. Een glaasje af en toe heeft geen dramatische schadelijke effecten, maar bij gewoontedrinkers en/of zware drinkers, zal de lever (onder andere) er tenslotte toch onder lijden. Hoe langer en zwaarder men drinkt, hoe groter de leverbeschadiging zal zijn.

Een andere oorzaak van *levercirrose* is een langdurige leverontsteking, onder andere door het *hepatitis-B* virus. Ook de parasitaire ziekte *bilharzia* kan in sommige landen, onder andere Suriname, de verwekker van leverafwijkingen zijn. Verder zijn er nog vele andere oorzaken, die wat minder vaak voorkomen:

- galstenen of galweg-ontstekingen, waarbij de galstroom langdurig geblokkeerd is en er gal in de lever blijft zitten in plaats van naar de galblaas af te lopen. Gelukkig krijgt niet iedereen met galstenen ook een levercirrose, omdat galstenen vaak geen of slechts een tijdelijke afsluiting veroorzaken;
- inademing van bepaalde schadelijke stoffen waarmee men beroepsmatig in aanraking komt. Voorlichting hierover dient vanuit het eigen bedrijf te komen;
- overmatig gebruik van bepaalde medicamenten, onder andere *acetaminophen* en *alfa-methyldopa*;
- hartafwijkingen waarbij er 'hartzwakte' (*decompensatlo cordis*) optreedt met bijkomstige afwijkingen aan de rechterzijdde van het lichaam;
- een overschot aan ijzer, dat zich in de lever zal ophopen, onder andere door een overmatig gebruik van ijzertabletten of bij bepaalde bloedziekten die gepaard gaan met versnelde bloedafbraak;
- gebruik van aardnoten, onder andere pinda's (in pindakaas) die beschimmeld waren doordat ze onder vochtige, warme omstandigheden werden bewaard. Er komt dan een giftig afscheidingsprodukt van de schimmels in de vruchten, namelijk *aflatoxine*.

VERSCHIJNSELEN

De verschijnselen die ontstaan, berusten grotendeels op de verminderde werking van de lever enerzijds, en op de veranderingen in de bloedstroom anderzijds. Doordat de lever niet meer 'soepel' en veerkrachtig is vanwege de vele littekens, zal het bloed moeilijk er doorheen kunnen stromen. De druk van het bloed in de vaten wordt te groot, zowel in de lever zelf als in de achterliggende bloedvaten. Deze situatie staat met een medische naam bekend als *portale hypertensie*.

Het bloed zal dan langs een omweg het hart weer moeten bereiken, langs vaten waar de weerstand minder hoog is, onder andere de vaten die rondom de slokdarm verlopen. Het belangrijkste gevaar dat hierdoor optreedt, is dat deze andere bloedvaten verwijd kunnen raken en zelfs scheuren onder de hogere druk die er niet op berekend zijn. Er ontstaat dan een ernstige bloeding, die tot uitdrukking komt door bloedbraken, en die niet gemakkelijk te stelpen is.

Het bloed kan zich ook ophopen in de milt, die daardoor vergroot wordt en de buik doet opzetten. In de buik kan er vocht blijven zitten ('buikwaterzucht' ofwel *ascites*) en ook in de benen kan er zich lichaamsvocht ophopen door de verslechterde bloedsomloop.

Doordat de lever geen giftige stoffen meer uit het bloed zal kunnen halen, zullen deze stoffen ongestoord een nadelige invloed op onder andere de hersenen uitoefenen, waardoor de persoon zich vreemd gaat gedragen, verward en vergeetachtig wordt, een verhoogde slaapneiging heeft en tenslotte in coma geraakt.

Andere verschijnselen zijn:

- geelzucht door de afwijkende leverfunctie;
- onderhuidse bloedingen (blauwe plekken) zonder dat de persoon zich heeft bezeerd, of heel kleine puntvormige bloedinkjes met draadvormige uitlopers;
- vergroting van de borsten bij de man;
- menstruatiestoornissen bij de vrouw;
- rode, warme handpalmen en voetzolen;
- maagzweren.

Niet iedereen met een *levercirrose* zal al deze verschijnselen krijgen. Sommige personen leven tot op hoge ouderdom ongestoord met een (lichte) leverschrompeling, terwijl anderen nog voor hun vijftigste jaar een maagbloeding krijgen. Het is dus erg moeilijk te voorspellen hoe de ziekte zal verlopen. Natuurlijk hangt dat ook af van de snelheid waarmee de juiste behandeling wordt ingesteld.

BEHANDELING

De behandeling van *levercirrose* is moeilijk, omdat het littekenweefsel in de lever niet te herstellen of te vervangen is. Een mogelijkheid die vooralsnog experimenteel genoemd kan worden, is een levertransplantatie, die op allerlei praktische problemen stuit. Bovendien komt de afwijking vaak pas aan het licht, als er al ernstige verschijnselen optreden, zoals een bloeding.

Voorkomen blijft dus zoals altijd beter dan genezen:

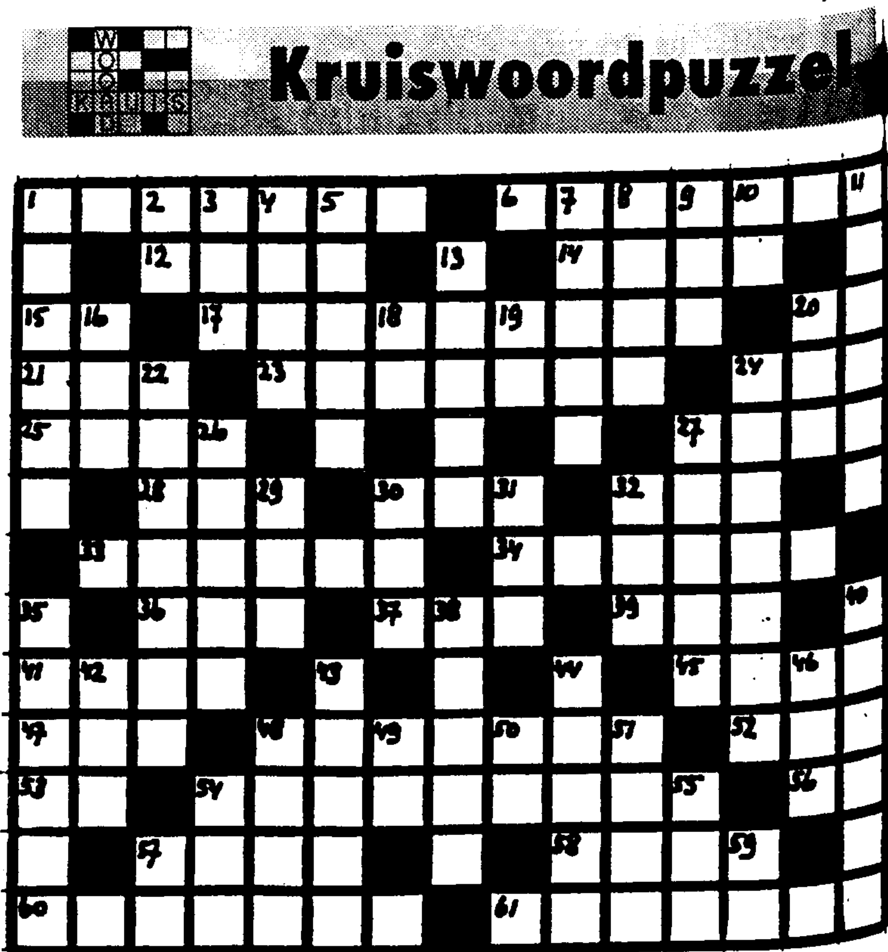
- matig met alcohol. Ook al is de lever eenmaal beschadigd, heeft het stoppen met overmatig drinken altijd nog een gunstige invloed op het beloop;
- vermijden dat men een *hepatitis-B* infectie oploopt. *Hepatitis-B* kan van mens op mens worden overgebracht door seksueel contact. Een verstandige partnerkeuze en condoomgebruik zijn ter preventie van vrijwel alle seksueel overdraagbare aandoeningen dan ook aan te raden;
- voorlichting over mogelijke schadelijke stoffen op de werkplaats en stipt opvolgen van werkvoorschriften;
- hygiënische maatregelen tegen *bilharzia*, enzovoort.

Maatregelen die genomen kunnen worden bij een reeds bestaande *cirrose*, zijn onder andere:

- stoppen met drinken van alcohol;
- een dieet houden dat calorierijk moet zijn (tenzij dat niet gewenst is in verband met bij voorbeeld suikerziekte — *diabetes mellitus* — bij diezelfde persoon). In bepaalde gevallen is het nodig, in andere gevallen juist af te raden, om ook eiwit-rijke voeding te gebruiken;
- tegen vochtophoping in de buik en benen, zal men het zoutgehalte in de voeding moeten beperken. Soms is het nodig om 'plastabletten' (*diuretica*) te gebruiken. De benen moeten hooggelegd worden bij het liggen;
- in geval van verwijde bloedvaten rond de slokdarm (met dus gevaar op een bloeding) kan er een operatie gedaan worden, waarbij die bloedvaten ontlast worden doordat er kunstmatig een betere omweg wordt gecreëerd waarbij het bloed naar andere, grotere bloedvatten wordt omgeleid. Het gaat echter om een nogal zware operatie, die dan ook liever wordt uitgevoerd bij personen waar de lever niet volledig verloren is gegaan en die in een goede of minstens redelijke algemene conditie zijn;
- tenslotte medicamenteuze maatregelen tegen onder andere eventuele maagzweren of andere complicaties.

* *Levercirrose* is dus een ernstige ziekte, waarbij er verlittekening van de lever plaatsvindt ten gevolge van chronische beschadiging, onder andere door langdurig zwaar alcoholgebruik en leverontstekingen. De verschijnselen berusten op een abnormale bloedstroom langs bloedvaten rondom onder andere de slokdarm en maag (gevaar op bloeding) en leverfunctiestoornissen; waterzucht in de buik en benen, hormoonstoornissen, bloedstollingsstoornissen. De therapie bestaat uit een dieet en operatie bij geselecteerde patiënten, maar voorkómen, onder andere door alcoholgebruik te beperken, blijft de beste maatregel.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. tonnenmaat; 6. chemische element; 12. tijding; 14. in iets; 15. namelijk; 17. soort programmablad; 20. maanstand; 21. vaartuig; 23. strikje met nationale kleuren; 24. beroep; 25. voedsel; 27. bevlieging; 28. deel van het oor; 30. vis; 32. water; 33. vrucht; 34. aantekenboekje; 36. mak; 37. teer; 39. herkauwer; 41. zoogdiertje; 45. verplaatsbare woning; 47. bepaald geldbedrag; 48. Europeaan; 52. vod; 53. voorzetsel; 54. hoge titel; 56. persoonlijk voornaamwoord; 57. advies; 58. vis; 60. apparaat; 61. afloop.

VERTIKAAL: 1. vaartuig; 2. deel van de dag; 3. hofpersoon in vroegere jaren; 4. rijstbrandewijn; 5. opschudding; 7. plantje; 8. regelmaat; 9. reeks; 10. voorzetsel; 11. kameraad; 13. Australisch dier; 16. loterijbriefje; 18. persoonlijk voornaamwoord; 19. gewicht; 20 plomp; 22. berustend; 24. drank; 26. land in Azië; 27. soort appel; 29. jong dier; 30. zoogdier; 31. vernis; 32. afgelegen; 35. kolffles; 38. vat met hengsel; 40. lijn; 42. kleefstof; 43. patrouille; 44. kleur; 46. bij voortduring; 48. deel van een wespennest; 49. boom; 50. oude lengtemaat; 51. naar beneden; 54. oogholte; 55. opstandje; 57. muzieknoot; 59. rivier in Italië.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Daniel de Wolf
Heraweg 2
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

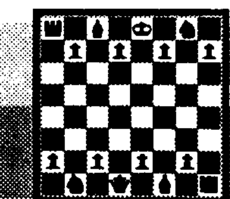
Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. sterrit; 6. rapport; 12. baan; 14. gras; 15. ar; 17. Madrileen; 20. de; 21. aak; 23. diamant; 24. mat; 25. klap; 27. fase; 28. rek; 30. ark; 32. kat; 33. papaja; 34. acacia; 36. mes; 37. sap; 39. ren; 41. ever; 45. tent; 47. tol; 48. vangarm; 52. eer; 53. es; 54. bolleboos; 56. ba; 57. eelt; 58. mooi; 60. nonstop; 61. markant.

VERTIKAAL: 1. snaaks; 2. eb; 3. ram; 4. raad; 5. India; 7. agent; 8. pret; 9. pan; 10. os; 11. toeter; 13. Timor; 16. ral; 18. ra; 19. la; 20. das; 22. karamel; 24. matinee; 26. peper; 27. facet; 29. kas; 30. aas; 31. kap; 32. kar; 35. meteen; 38. angel; 40. straat; 42. vos; 43. salto; 44. aroma; 46. neb; 48. volt; 49. nl.; 50. ab; 51. Moor; 54. bes; 55. sok; 57. en; 59. ia.

Schaken

Jules Welling

Piket nieuwe kampioen

Grootmeester Jeroen Piket is in Amsterdam voor de vierde keer in zijn loopbaan Nederlands kampioen schaken geworden. Hij won de titel eerder in 1990, 1991 en 1992, maar moest die vorig jaar in Eindhoven afstaan aan collega-grootmeester Paul van der Sterren. Piket, die op de wereldranglijst inmiddels Jan Timman gepasseerd is en achttiende staat, maakte in het Holiday Inn Hotel in de hoofdstad een onaantastbare indruk. Hij bleef ongeslagen en won zes van zijn elf partijen. Behalve de titel incasseerde Piket de hoofdprijs van 8.500 gulden, ter beschikking gesteld door de nieuwe sponsor van het evenement, de uitgeverij Wolters Kluwer.

Het nationale kampioenschap van 1994 was het sterkst bezette titeltoernooi uit de geschiedenis, die inmiddddels 52 edities omvat. Alleen Jan Timman was niet van de partij. Hij bereidt zich voor op zijn kandidatentweekamp tegen de in Spanje wonende Rus Valeri Salov, die later dit jaar in Indië gehouden zal worden. Voor hem werd de Bosniër Ivan Sokolov uitgenodigd. Deze is het oorlogsgeweld in zijn vaderland ontvlucht en woont al meer dan een jaar in Oegstgeest bij Leiden.

Op grond van zijn *rating* gold Sokolov bij aanvang van het toernooi als de grote favoriet voor de eindzege, maar het toernooi kende een geheel ander verloop. Met maar liefst acht grootmeesters onder de deelnemers viel het kampioenschap dit jaar in FIDE-categorie XI, hetgeen inhield dat voor een grootmeesterresultaat zeven punten vereist waren en voor een meesterresultaat vijf punten. Dat laatste was vooral van belang voor de vier promovendi uit de voorwedstrijden in Enschede, de meesters Mark van der Werf en Erik Hoeksema en de FIDE-meesters Jeroen Bosch en Stan van Gisbergen.

Piket nam in de eerste ronde de leiding en stond die niet meer af. Zijn vriend John van der Wiel, die eveneens ongeslagen bleef, volgde vrijwel het gehele toernooi op een half punt achterstand, maar moest in de slotstand toch een vol punt toegeven. Opvallend was dat Piket buitengewoon produktief was tegen zijn medegrootmeesters met 6 punten uit 7 partijen. Alleen Van er Wiel en Sokolov wisten hem op remise te houden.

Voor verdedigend kampioen Paul van der Sterren liep het toernooi op een fiasco uit. Nadat hij vorig jaar in Eindhoven kampioen geworden was, plaatste hij zich in het Interzonale toernooi van het Zwitserse Biel voor de Kandidatenmatches van de FIDE. Voor het eerst in zijn carrière overschreed hij de *rating*-grens van 2600 en mocht hij zich tot de wereldtop rekenen. Zijn kandidatenmatch tegen de Amerikaan Gata Kamsky in Wijk aan Zee, gelijktijdig met het Hoogoventoernooi gehouden, ging echter ietwat onnodig verloren en daarna ging het bergafwaarts met Van der Sterren. Vlak voor het kampioenschap speelde hij een internationaal toernooi in het Duitse München en daar moest hij de laatste plaats delen met de Amerikaanse grootmeester Joël Benjamin. Zo erg was het in Amsterddam niet, maar Van der Sterren kwam in het hele stuk niet voor, althans niet in een rol van enige importantie.

Hij kreeg maar liefst vier nullen te slikken en daar stonden slechts twee overwinningen tegenover. De tijd dat Van der Sterren tot het elitecorps van de 2600-spelers heeft behoord, is van korte duur geweest.

De tweede plaats was weggelegd voor John van der Wiel, die onderhand de Nederlandse Paul Keres dreigt te worden. Het was maar liefst al de negende keer dat hij in het nationale kampioenschap op de (gedeelde) tweede plaats eindigde en dat moet onderhand toch knap frustrerend gaan worden. Als pleister op de wond was er voor hem 6.500 gulden aan prijzengeld. Vooral tegen de promovendi uit de voorronden was hij produktief, maar tegen zijn collega-grootmeester kwam hij in geen enkele partij verder dan remise.

Lange tijd had ook grootmeester Loek van Wely uitzicht om meer dan de derde plaats, ondanks zijn vaak riskante partijopzet, maar een nederlaag in de laatste ronde tegen Van der Sterren maakte een eind aan zijn illusies.

Ivan Sokolov begon het toernooi desastreus, maar wist in de tweede helft goed terug te komen en uiteindelijk te eindigen op een vierde plaats, die hij overigens moest delen met de Chileense grootmeester Roberto Cifuentes Parada, die al weer enige jaren in Den Haag woont.

Omdat het toernooi in een even jaar gehouden werd, telt de einduitslag sterk mee bij de samenstelling van het Nederlandse team, dat aan het eind van het jaar naar het Griekse Thessaloniki gaat voor de FIDE Olympiade. Sokolov en Cifuentes Parada worden daarvoor uit de eindstand geschrapt. Jan Timman, Jeroen Piket, John van der Wiel en Loek van Wely lijken zeker van een plaats in het team, terwijl de plaatsingscommissie van de KNSB voor de niet eenvoudige taak staat uit het trio grootmeesters Genna Sosonko, Friso Nijboer en Paul van der Sterren twee man aan te wijzen.

In FIDE-meester Jeroen Bosch had het toernooi een verrassende debutant. Hij versloeg de grootmeesters Ivan Sokolov en Paul van der Sterren en eindigde op 5 punten, precies de meesternorm. Aangezien het zijn derde meesternorm was, kan hij op het aanstaande FIDE-Congres, tegelijk met de Olympiade, de meestertitel tegemoet zien.

De eindstand van het Nederlands kampioenschap 1994 was: 1. GM Piket 8½/11, 2. GM Van der Wiel 7½, 3. GM Van Wely 7, 4/5. GM Sokolov, GM Cifuentes Parada 6½, 6. GM Sosonko 5½, 7/8. GM Nijboer, FM Bosch 5, 9. GM Van der Sterren 4½, 10. IM Van der Werf 4, 11. IM Hoeksema 3½, 12. FM Van Gisbergen 2½.

Hier een selectie van de aardigste partijen:

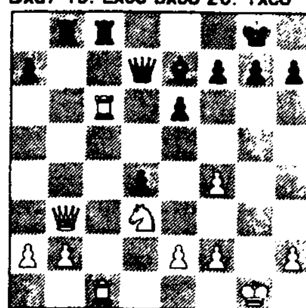
Nijboer-Van der Sterren

1. e4 e5 2. Pf3 Pc6 3. Pc3 Pf6 4. Lb5 Lb4 5. 0-0 0-0 6. d3 d6 7. Lg5 Lxc3 8. bxc3 h6 9. Lh4 Ld7 10. Tb1 a6 11. La4 b6 12. d4 Te8 13. Dd3

13. ... Pxd4 14. Pxd4 Lxa4 15. Pf5 Te6 16. f4 Df8 17. Pxh6+ gxh6 18. f5 Tee8 19. Lxf6 d5 20. exd5 Kh7 21. De4 Lb5 22. Tf3 Dc5+ 23. Kh1 Dc4 24. De3 De2 25. Te1 Dxe3 26. Texe3
1-0 (1:49/1:56)

Piket-Van der Sterren

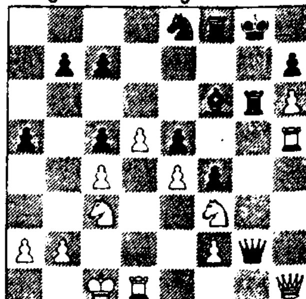
1. d4 Pf6 2. c4 e6 3. Pf3 d5 4. g3 dxc4 5. Lg2 c5 6. 0-0 Pc6 7. Pe5 Ld7 8. Pa3 cxd4 9. Paxc4 Lc5 10. Db3 0-0 11. Lf4 Dc8 12. Tac1 Pd5 13. Pd3 Pxf4 14. gxf4 Le7 15. Pce5 Dc7 16. Tc4 Tfc8 17. Tfc1 Tab8 18. Pxd7 Dxd7 19. Lxc6 bxc6 20. Txc6

20. ... Lf6 21. T1c5 h6 22. Dc4 Txc6 23. Txc6 a5 24. b3 Db7 25. f3 g6 26. Kf1 Kg7 27. Tc7 Db6 28. Pc5 Te8 29. Pe4 Td8 30. Dc5 Dxc5 31. Pxc5 Td6 32. Ta7 Ld8 33. Pd3 Tc6 34. Txf7+ Kxf7 35. Pe5+ Kf6 36. Pxc6 Lb6 37. Ke1 Kf5 38. Kd2 Kxf4 39. Kd3 e5 40. Pe7 e4+ 41. fxe4 Kg5 42. e5 Lc5 43. Pc6 Kf5 44. Kc4
1-0 (1:53/2:07)

Piket-Van Wely

1. d4 Pf6 2. c4 g6 3. Pc3 Lg7 4. e4 d6 5. Pf3 0-0 6. h3 e5 7. d5 a5 8. Le3 Pa6 9. g4 Pc5 10. Pd2 Pe8 11. De2 f5 12. gxf5 gxf5 13. 0-0-0 f4 14. Lxc5 dxc5 15. h4 Ta6 16. Lh3 Lxh3 17. Txh3 Tg6 18. h5 Tg2 19. Pf3 Dd7 20. Thh1 Lf6 21. Df1 Tg7 22. h6 Tg6 23. Th5 Dg4 24. Dh1 Dg2

25. Dxg2 Txg2 26. Pxe5 Lxe5 27. Txe5 Pd6 28. Te7 Tf7 29. Te6 Pxc4 30. e5 Tg5 31. Te1 Kf8 32. b3 Pb6 33. Txb6 cxb6 34 e6 Tff5 35. d6 Td5 36. Pxd5 Txd5 37. d7 Ke7 38. a4 Tg5 39. Td1 Tg8 40. Kc2
1-0 (1:59/1:50)